

Programmabegroting 2020

Inhoudsopgave

1. Algemene beschouwingen	3
2. Het programmaplan	8
Programma 1: Wonen en leven.....	9
Programma 2: Zorg	26
Programma 3: Werken	37
Programma 4: Bestuur	47
Programma 5: Financiën en grondexploitaties	57
3. De paragrafen.....	64
3.1 Lokale heffingen	65
3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	77
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen	94
3.4 Financiering	106
3.5 Bedrijfsvoering.....	116
3.6 Verbonden partijen	130
3.7 Grondbeleid.....	154
4. Het overzicht van baten en lasten.....	156
4.1. Meerjarig overzicht van baten en lasten.....	157
4.2 Toelichting op de wijzigingen	158
4.3 Uitgangspunten	164
4.4 Overzicht van incidentele baten en lasten	166
5. De uiteenzetting van de financiële positie	170
5.1 Meerjarige balans.....	171
5.2 EMU saldo.....	173
5.3 Investerings.....	174
5.4 Reserves.....	177
5.5 Voorzieningen.....	182
5.6 Overlopende passiva, voortvloeiende uit rijks- en provinciale bijdragen.....	187
5.7 Financiering	191
6. Bijlagen	192
6.1 Overzicht van taakvelden per programma.....	193

1. Algemene beschouwingen

Bouwen aan Hilversum

Aan de leden van de Gemeenteraad van Hilversum,

In 2018 gingen we van start met het coalitieakkoord 'Aan de slag'. Met trots delen we nu onze begroting voor 2020 'Bouwen aan Hilversum'. De begroting is rond ondanks dat het Rijk minder middelen ter beschikking heeft gesteld. Met het coalitieakkoord als basis, investeren we komend jaar extra op zorg, ondermijning, woongelegenheid, gebiedsontwikkelingen en energietransitie. Dit doen we zonder de woonlasten te verhogen en zonder bezuinigingen.

Dat er in Hilversum wordt gebouwd is op veel plekken zichtbaar: rond het stationsgebied, bij Anna's Hoeve en op het terrein van het Ziekenhuis. Maar ook minder zichtbaar wordt er hard aan de stad gebouwd. Denk aan onze inzet om meer mensen naar het werk te begeleiden, schuldhulpverlening, jeugdzorg en WMO/ welzijn. Deze minder zichtbare werkzaamheden komen onder andere voort uit de plannen die u dit jaar heeft omarmd als antwoorden op de grote veranderingen die in het sociaal domein in Nederland plaatsvinden. Tegelijkertijd werken wij consequent door aan de voorbereiding van de invoering van de Omgevingswet, onderhouden wij onze openbare ruimte met zorg en aandacht, faciliteren we tientallen ruimtelijke projecten in de stad, werken wij samen met veel partijen aan levendigheid en staan wij dagelijks klaar voor inwoners, ondernemers en organisaties in Hilversum.

Onze directe omgeving is volop in beweging. Wij merken dat het economisch goed gaat: er is groei over de volle breedte. Groei in het aantal bouwinitiatieven en daarmee bouwaanvragen. Groei van de werkgelegenheid. Groei in het gebruik van onze culturele voorzieningen. Dat heeft allerlei effecten: meer druk op onze woningmarkt zorgt bijvoorbeeld voor stijging van de WOZ-waarden, meer mobiliteit leidt tot hogere parkeerdruk in de wijken. Wij nemen hierop gerichte interventies, zoveel mogelijk in overleg met onze inwoners, ondernemers en organisaties. Daarbij hebben wij niet alleen oog voor wat we zien, maar ook voor wat we niet zien, bijvoorbeeld op het gebied van ondermijning.

Ook op landelijk niveau beweegt er veel. Als eerste overheid staan wij het dichtst bij onze inwoners, maar is onze bewegingsruimte sterk ingekaderd door wet- en regelgeving en financiering van het Rijk. In onze beschouwingen op de Kadernota gaven wij aan hoeveel Hilversum daarvan afhankelijk is. Niet alleen onze eigen ambities nemen toe, maar óók de eisen en kaders die aan ons als gemeente worden gesteld. Onze verwachting is dat die dubbele beweging zich volop zal doorzetten. Die beweging kunnen we alleen maar bijbenen door aan de ene kant open, flexibel en creatief te zijn en aan de andere kant betrouwbaar, transparant en solide te zijn.

Ons coalitieakkoord had als thema 'Aan de slag'. Inmiddels zijn we volop in beweging. Het passende thema voor deze begroting is daarom wat ons betreft: 'Bouwen aan Hilversum'.

Coalitieakkoord en Kadernota als basis voor de begroting

In de Kadernota noemden we dat wij als gemeente een belangrijke speler zijn bij meerdere grote transities die zich in onze maatschappij voltrekken. Voorbeelden van deze transities zijn de veranderingen in het sociale domein, de energietransitie, verstedelijking, de digitale transitie en de grote veranderingen op de arbeidsmarkt. Kenmerken van deze transities zijn dat het grote maatschappelijke veranderingen zijn waar veel verschillende belangen spelen. Wij moeten ons als gemeente tot deze veranderingen verhouden en onze werkwijzen daarop aanpassen. Een belangrijke consequentie is dat de grote mate van voorspelbaarheid van ons werk en daarmee de planbaarheid afneemt. Het vraagt een flexibele en wendbare organisatie die snel op wijzigingen of veranderende situaties in kan spelen.

Daarom maken wij nu – een paar maanden na de Kadernota – in deze begroting inzichtelijk hoe wij onze middelen (geld, tijd en capaciteit) inzetten voor onze ambities uit het coalitieakkoord en de Kadernota. De middelen zijn per definitie schaars. Wij kunnen onze ambities gelukkig nog steeds waarmaken *zonder te hoeven bezuinigen*. Wel hebben wij kritisch gekeken naar de nog openstaande middelen vanuit het coalitieakkoord en afgesproken deze middelen pas op te nemen in de begroting zodra we daarvoor concrete plannen hebben uitgewerkt.

Volgend op de Kadernota hebben wij in de begroting allereerst onze vaste taken en concreet gemaakte ambities uit het coalitieakkoord opgenomen. Daarna zijn onze plannen voor het sociaal domein en ondermijning en de effecten van de meicirculaire verwerkt. Naast de plannen in het sociaal domein hebben wij in de Kadernota de ruimtelijke projecten in de schijnwerpers gezet. Nu wij langer onderweg zijn, hebben wij meer zicht op de dynamiek en planning van alle ruimtelijke projecten. Wij hebben, daar waar nodig, de planning van de projecten aangepast en met de introductie van een ‘reserve stedelijke ontwikkeling’ een financieel instrument ingericht dat ons helpt om de ruimtelijke projecten op een goede manier uit te voeren. Deze financiële strategie lichten we verderop toe. In de loop van 2019 ontvangt u verder uitgewerkte voorstellen voor vastgoedbeleid en grondbeleid. Van de overige in de Kadernota aangekondigde onderwerpen is onze aanpak voor het buurtgericht werken inmiddels uitgewerkt in de Uitvoeringsnotitie Buurten 3.0 en is de aanpak ondermijning en BIBOB inmiddels aan u voorgelegd. Beide zijn financieel verwerkt in deze begroting.

Speciale aandacht hebben wij in deze begroting voor de ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en dataficering. Deze ontwikkelingen gaan snel en grijpen in op *alle* taken die de gemeente uitvoert. Om mee te kunnen met de ontwikkelingen, is in de Kadernota een voorstel gedaan om extra middelen vrij te maken. Deze middelen zijn nu opgenomen in deze begroting. In de loop van 2020 leggen we u een I(Informatie)-visie ter vaststelling voor.

Wij hebben vervolgens bestuurlijk geprioriteerd om het werk in lijn te brengen met onze middelen. Waar noodzakelijk hebben wij de capaciteit van de organisatie uitgebreid.

Voor een specifiek overzicht van extra middelen in deze begroting verwijzen wij naar hoofdstuk 5. Hieronder lichten wij enkele belangrijke keuzes en aandachtspunten toe.

Rijksmiddelen blijven ongewis

Gemeenten zijn voor ruim 60% afhankelijk van Rijksmiddelen. Grote bewegingen in de omvang van die middelen hebben grote consequenties voor de gemeenten. Ook voor Hilversum. Dat was direct voelbaar bij de meicirculaire: onze financiële nadelen uit de meicirculaire waren groot en werden veroorzaakt door een bijstelling van de loon- en prijsindexatie op de Rijksbegroting, onder-uitputting van de Rijksbegroting en een lager restant BTW-compensatiefonds (omdat er meer BTW is gecompenseerd dan begroot). Zulke schommelingen in de algemene uitkering van het gemeentefonds zullen blijven. Dat komt doordat:

1. Het gemeentefonds inmiddels een brede koppeling heeft met de gehele Rijksbegroting en dat daarmee veel beslissingen van het Rijk direct doorwerken in het accres. Op dit moment gaat het bijvoorbeeld om de financiële effecten van het pensioenakkoord en klimaatakkoord,

de loonontwikkeling in de publieke sector, vertraging van grote projecten door de gerechtelijke uitspraken over de PAS, het al dan niet oprichten van een investeringsfonds.

2. Er twijfels blijven of het Rijk in staat is om de begrote budgetten ook daadwerkelijk uit te geven. Als dit niet lukt, leidt dit direct tot neerwaartse bijstellingen in het lopende jaar.
3. Per 1 januari 2021 het gehele gemeentefonds, inclusief het sociaal domein, wordt herverdeeld. De onderzoeken lopen op dit moment. Na bestuurlijke besluitvorming komen de resultaten van de nieuwe verdeling in de meicirculaire van 2020. In toenemende mate wordt er ook rekening mee gehouden dat deze herverdeling een tijdelijke verbetering is, die zal worden gevolgd door een fundamentele discussie over de toekomst van de financiële verhoudingen. Veel gemeenten in Nederland stellen zich op het standpunt dat het huidige stelsel zich niet meer goed verhoudt tot de maatschappelijke opgaven. Hilversum is er daar een van.

Zulke verwachte schommelingen relativeren de waarde van de meerjarenbegroting. Wij weten namelijk zeker dat deze nog een aantal keer zal wijzigen. Daarom vinden wij het nu vooral van belang dat we een begroting aanbieden *met een positief saldo in het jaar 2020* en dat *de begroting ook structureel sluit*. Wij blijven de ontwikkelingen in het gemeentefonds actief volgen. Verder hebben we ons voorgenomen om –als hier aanleiding voor is– richting de Kadernota 2020 bezuinigingsrichtingen te formuleren, waarbij op voorhand geen zoekrichtingen worden uitgesloten.

Ontwikkeling woonlasten binnen de afspraken in het coalitieakkoord

Een van de variabelen die de hoogte van de algemene uitkering voor Hilversum bepaalt, is de hoogte van de WOZ-waarden van Hilversumse woningen. Die WOZ-waarde stijgt, in Hilversum meer dan gemiddeld in Nederland. Het effect daarvan op onze algemene uitkering is structureel ca. € 1 mln negatief. Wij kiezen ervoor dit nu niet door te berekenen aan inwoners en bedrijven. Wij houden tot nader order vast aan de afspraken in het coalitieakkoord. De woonlasten stijgen daarmee maximaal met het inflatiepercentage. Het nadelige effect hebben wij op dit moment in de begroting opgevangen.

Een sluitende begroting

De financiële effecten van de meicirculaire en de oplopende kosten in het sociaal domein leiden voor de zomer tot een financiële opgave van 6 tot 9 miljoen euro per jaar. Wij hebben door bestuurlijke prioritering de volgende maatregelen genomen om de begroting te sluiten:

- De meerjarige stelposten voor de loon- en prijscompensatie zijn bijgesteld op basis van de laatste cijfers van het Centraal Planbureau. Daarmee wordt de negatieve bijstelling van het accres als gevolg van de lagere loon- en prijsontwikkeling deels gecompenseerd.
- Extra formatie die nodig is voor de bestaande taken, is binnen de organisatie opgevangen door te her-prioriteren binnen de bestaande formatie.
- Er zijn onderbouwde taakstellingen opgenomen om de stijgende lasten bij jeugdzorg en WMO deels te compenseren.
- Alle ruimtelijke projecten hebben we opnieuw beoordeeld op de haalbaarheid van de planning. Dit heeft ertoe geleid dat een deel van de projecten in de tijd naar achteren is geschoven.
- De toevoegingen die werden gedaan om te wennen aan de hogere kapitaallasten van het stationsgebied worden gedoteerd aan een reserve stedelijke ontwikkeling tot het moment dat de kapitaallasten daadwerkelijk ontstaan. Ook de verkoop van vastgoed wordt

toegevoegd aan deze reserve. Vanuit deze reserve wordt de extra capaciteit voor stedelijke projecten bekostigd. Omdat ook de implementatie van de Omgevingswet daarmee samenloopt, worden ook deze kosten vanuit de reserve stedelijke ontwikkeling gedekt.

- Er is door het college nog een keer kritisch gekeken naar alle ambities uit het coalitieakkoord. De meeste van deze ambities en bijbehorende budgetten zijn al in de begroting opgenomen. Voor de ambities waarvoor nog geen concrete plannen uitgewerkt zijn, heeft het college besloten deze budgetten nu nog niet op te nemen in de begroting. Indien de plannen concreter worden, wordt dit opnieuw afgewogen. Door de vele transities aan de ene kant en de onzekere Rijksuitkeringen aan de andere kant wordt het beheersen van risico's nog belangrijker. Daarom zet het college in 2020 in op een actief *risicomanagement* in de organisatie, waarbij de risicodialoog over de mogelijke beheersmaatregelen centraal staat.

Een van de risico's is de huidige krapte en dynamiek op de arbeidsmarkt. De beschikbaarheid van voldoende en gekwalificeerd personeel is een belangrijke voorwaarde om de begroting in zijn geheel uit te kunnen voeren. Wij zijn ons bewust dat de dynamiek ook van invloed kan zijn op het tempo van uitvoering. Indien aan de orde, zullen wij u daarover informeren.

Realistische planning van ruimtelijke projecten

Ter voorbereiding op de begroting zijn alle plannings van lopende ruimtelijke projecten getoetst op haalbaarheid. Dit is nodig te weten wat het eerste jaar is waarop kapitaallasten van eventuele investeringen zich voordoen. Geconstateerd is dat voor een aantal projecten – met name projecten in de zgn. *voorfase* – de planning realistischer is gemaakt. Het gaat hierbij om de volgende projecten (met tussen haakjes het stadium waarin de projecten zich bevinden en het realistische startjaar van feitelijke *uitvoering*):

- Zwembad de Lieberg (planfase, 2021)
- Bereikbaarheid Sportpark (voorfase, 2021)
- Orchideestraat/Neuweg herontwikkeling (voorfase, 2022)
- Uitbreiding huisvesting begraafplaats Zuiderhof (voorfase, 2023)
- Zwembad locatie Naarderweg (voorfase, 2022)
- Mussenstraat 55 (voorfase, 2023)
- Circusterrein (voorfase, 2022)
- Herinrichting fietsenstalling Zeedijk (voorfase, 2021)
- Zonnedaken Anna's Hoeve fase II (voorfase, 2023)
- Media Park (voorfase, 2023)
- Visie Zonnestraal (voorfase, 2023)
- Kerkbrink herinrichting (voorfase, 2023)

De uitvoeringsbudgetten voor de meeste van deze projecten (behoudens Media Park, zonnedaken Anna's Hoeve en herinrichting Kerkbrink) zijn nog niet in de begroting opgenomen. Met name waar het particuliere initiatieven betreft, werken wij met zgn. anterieure overeenkomsten, waarbij noodzakelijke kosten van de gemeente bij initiatiefnemers in rekening wordt gebracht.

De complexiteit van de projecten, de impact die deze individueel en in samenhang met elkaar hebben op de organisatie en de gemeenschap van Hilversum, maakt het noodzakelijk om de projecten steeds op deze wijze in samenhang met elkaar te bezien. Dit onderwerp komt daarom terug bij de Kadernota 2020.

Nieuwe indicatoren in de begroting

Het college heeft de afgelopen periode invulling gegeven aan de toezegging aan de raad om met elkaar goed te kijken naar de indicatoren die worden gebruikt. Alle beschikbare indicatoren zijn daartoe voor de zomer besproken en gewogen in alle raadscommissies. De opbrengst hiervan is

opgenomen in deze begroting. Onze indruk is dat de gemeenteraad hierdoor beter in staat is om te sturen.

Grote thema's voor 2020

2020 wordt een druk politiek jaar. De plannen in deze begroting vragen in 2020 om vele tientallen besluiten van de gemeenteraad. Zonder ook maar één voorstel tekort te doen, noemen we hier als voorbeelden de omgevingsvisie 2040, nieuwe agenda's voor economie en mobiliteit en een integraal huisvestingsplan voor alle schoolgebouwen in Hilversum. We zetten grote stappen op het gebied van duurzaamheid, voor het stationsgebied, in 1221 en we volgen opbouwend kritisch het succes van onze antwoorden op de transitie in het sociaal domein. Onze samenwerkingspartners komen met voorstellen, bijvoorbeeld over een nieuwe gemeenschappelijke regeling als basis voor gemeentelijke samenwerking in de Regio Gooi en Vechtstreek of betere samenwerking op het gebied van veiligheid. In Hilversum zijn wij gewend met een prioriteitenagenda voor de gemeenteraad te werken. De prioriteitenagenda is van de gemeenteraad. Wij noemen hier de top 10 thema's die naar onze verwachting in het politieke jaar 2020 zullen komen bovendrijven:

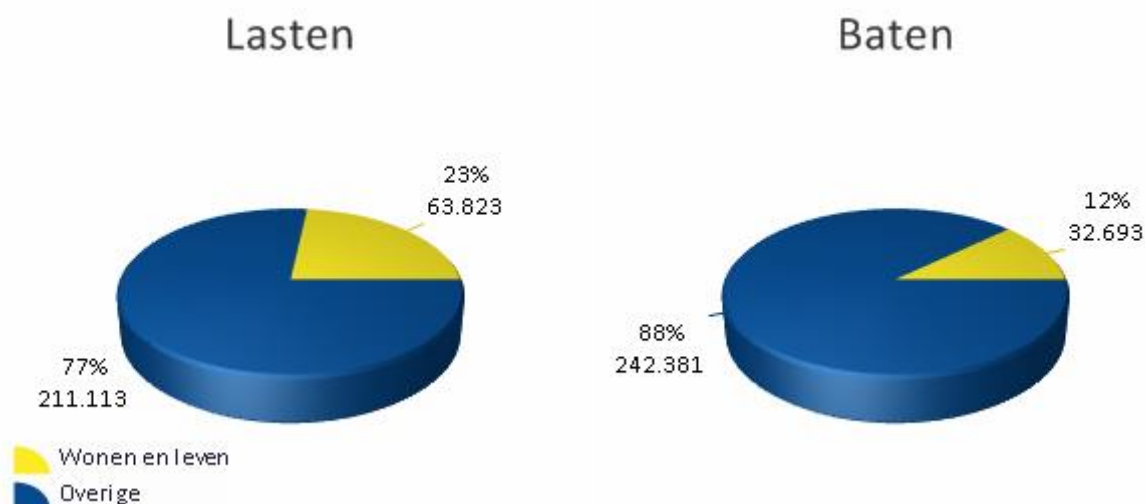
1. Het op stoom brengen van de energietransitie
2. Slim omgaan met de toenemende druk op de binnenstedelijk ruimte
3. Hoe creëren organisaties in Hilversum steeds meer levendigheid in de stad?
4. Helpt de beweging naar de buurt inwoners aan betere en snellere zorg en meer welzijn?
5. Hoe verbeteren we het verdienvermogen van onze stad en krijgen we zoveel mogelijk mensen aan het werk?
6. Zicht op de onderwereld voor een veiliger stad.
7. Mee met de ontwikkelingen van digitalisering en dataficering voor betere dienstverlening.
8. Democratische legitimatie, kosten, effectiviteit en *good governance* bij samenwerkingsvormen.
9. Vastgoed, grondbeleid en huisvestingskosten van maatschappelijke functies (bijv. onderwijs)
10. De impact van de ongewisse Rijksmiddelen.

Wij zijn trots dat wij u deze ambitieuze en sluitende begroting in deze dynamische tijd kunnen aanbieden. Wij kijken uit naar het politieke debat over de begroting en uw politieke prioriteiten tijdens de begrotingsraad.

Het college van Burgemeester en Wethouders

2. Het programmaplan

Programma 1: Wonen en leven

Betrokken partijen

Voor het realiseren van de bestuurlijke opgave werken wij samen met inwoners, ondernemers, bedrijven, instellingen en maatschappelijke organisaties.

De belangrijkste betrokken partijen binnen het programma Wonen en leven:

- Regio Gooi en Vechtstreek (verbonden partij) en omliggende gemeenten
- Goois Natuur Reservaat (GNR) (verbonden partij)
- Omgevingsdienst Flevoland Gooi en Vechtstreek (OFGV) (verbonden partij)
- Provincie Noord-Holland
- Erfgoedorganisaties
- Woningcorporaties
- Culturele organisaties
- Sportverenigingen
- Sportservice Noord-Holland
- Stichting Centrum Hilversum
- Uitvaartstichting Hilversum
- (Commerciële) vastgoedpartijen
- Huurdersorganisaties
- Provincie Utrecht
- Busvervoerders (Connexxion, Syntus)
- ProRail
- Rijkswaterstaat

Kaderstellende nota's

Bodem, water, riolering

- Gemeentelijk Rioleringsplan (2015-2020)
- Keur AGV 2011, inclusief bijbehorende en/of later vastgestelde Vrijstellingen en Beleidsregels
- Structuurvisie Ondergrond (landelijk, 2015)
- Verordening havengelden (2020)
- Verordening rioolheffing (2020)

Milieu en duurzaamheid

- Visie 'Hilversum Klimaatneutraal 2050' (2012)
- Uitvoeringsprogramma: Duurzaam Hilversum 2016-2020 (2016)
- Dierenwelzijnsbeleid Hilversum (2016)
- Regionaal Uitvoeringsplan Huishoudelijk afval 2015-2020 (2016)
- Verordening afvalstoffenheffing (2020)
- Actieplan Geluid (2013)
- Provinciale Milieuverordening (tranche 8)

Bereikbaarheid

- Structuurvisie Hilversum 2030 (2013)
- Parkeerverordening Hilversum (2018)
- Structuurvisie Verkeer en Vervoer 2030 (2016)
- Herziening laadpalenbeleid (2015)
- Verordening parkeerbelastingen (2020)

Groen en begraafplaatsen

- Nota Impuls voor extra groen in Hilversum (2016)
- Groenbeleidsplan 2030 (2013) Wonen
- Structuurvisie Hilversum 2030 (2013)
- Lokale Woonvisie Hilversum 2016-2020 (2016)
- Regionale Woonvisie Regio Gooi en Vechtstreek 2030 (2016)
- Regionale Huisvestingsverordening Gooi en Vechtstreek (2015)

Openbare ruimte

- Visie Hilversum Buiten (2004)
- Handboek Beheer Hilversum Buiten (2009)
- Handboek Inrichting Hilversum Buiten (2009)

Mooie stad

(Lasten: € 7.412 Baten: € -2.834)

Opgave van de stad

Hilversum is een compacte stad, gelegen in een oase van groen. Om die waardevolle positie te behouden bouwen wij alleen binnen de bebouwde omgeving. Daarbij zoeken we constant naar de juiste balans tussen ruimte voor wonen en ruimte voor werken. Hilversum is een gewilde woonstad. Er is een grote vraag naar woningen, waarbij de gemeente nadruk legt op het sociale en het middeldure huursegment. Hilversum blijft de komende jaren bouwen en zoekt hier de samenwerking met regiogemeenten en woningbouwcorporaties. Tegelijkertijd zijn we ook een gemeente waar gewerkt wordt. Om bedrijvigheid een impuls te geven jagen we een groot aantal ruimtelijke opgaven aan, zoals in het stationsgebied, postcodegebied 1221, Crailo en Arenapark.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Aantal sociale huurwoningen	11.455 (2015)	11.455	Woonmonitor
	Nee	Waardering van het onderhoud van de openbare ruimte	7,2 (2018)	7,5	Hilversum Monitor
	Nee	Aantal per jaar opgeleverde sociale huurwoningen	126 (2017)	1/3 van totaal aantal opgeleverde woningen	Woonmonitor
	Nee	Aantal per jaar opgeleverde (koop)woningen in het middensegment	37 (2017)	1/2 van totaal aantal opgeleverde (koop)woningen	Woonmonitor
	Nee	Aantal per jaar opgeleverde (koop)woningen voor 1- en 2-persoonshuishoudens		1000 (2022)	Woonmonitor
035	Ja	Gemiddelde WOZ-waarde (maal duizend euro)	276 (2018)	Geen streefwaarde	CBS
036	Ja	Nieuw gebouwde woningen, aantal per 1.000 bestaande woningen	7,5 (2016)	8,0	Gemeente Hilversum

Ambitie met activiteiten

1.1.1. Ruimtelijke ordening

Samen met inwoners, bedrijven en instellingen een veilige en gezonde fysieke leefomgeving creëren en in stand houden. De instrumenten uit de Omgevingswet die hiervoor beschikbaar zijn worden door de gemeente ingezet.

Activiteiten

- Opstellen en vaststellen van een Omgevingsvisie 2040 samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen.
- Voortzetten van pilotprojecten met het Omgevingsplan: bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte opstellen voor het Noordwestelijk Villagegebied en postcodegebied 1221.
- Vormgeven van de bouwsteen Gezondheid In Omgevingswet. We stellen vast hoe en in welke vorm we gezondheid integraal meenemen in ontwikkelingen binnen het fysieke domein.
- Trekken van verschillende gebiedsontwikkelingen en bouwprojecten: stationsgebied, drie sleutelprojecten in postcodegebied 1221, Arenapark.
- Faciliteren van verschillende gebiedsontwikkelingen en bouwprojecten: Crailo, Philipslocatie, LTS locatie, 8-10 private ontwikkellocaties postcodegebied 1221, voltooiing Groene Schakel.
- Uitvoeren van verschillende gebiedsontwikkelingen en bouwprojecten: Huydecopersweg, A27, Anna's Hoeve, Egelshoek, Lucent, Monnikenberg.
- Inzichtelijk maken van de regels en mogelijkheden voor gevelreclame door ondernemers.

1.1.2. Wonen en bouwen

Het bouwen en vernieuwen van de stad samen met marktpartijen en corporaties, waarbij de gemeente een stimulerende rol heeft dit mogelijk te maken.

Activiteiten

- Stimuleren en faciliteren van de uitbreiding van de woningvoorraad om te komen tot de gewenste 1000 extra woningen voor één- en tweepersoonshuishoudens.
- Inzetten op het minimaal op peil houden van de sociale woningvoorraad en het verhogen van het aanbod van middenhuur.
- Ruimte bieden aan nieuwe woon- en verblijfsvormen (o.a. voor starters, internationals, studenten en ouderen).
- Doorontwikkelen van een (regionale) samenwerkingstafel met woningcorporaties en marktpartijen voor het realiseren van de bouwopgaven.
- Mede uitvoeren van het project senioren Wooncoach en daarmee bijdragen aan goed wonen voor senioren en doorstroming op de sociale huurmarkt.
- Opstellen van randvoorwaarden in het kader van de energietransitie bij nieuwbouw en verbouw.
- Toezicht houden op bouwen en wonen
- Actueel houden van basisregistratie adressen en gebouwen (BAG).
- Verstrekken van omgevingsvergunningen.

1.1.3. Begraafplaatsen en crematoria

De Uitvaartstichting exploiteert alle gemeentelijke begraafplaatsen en het crematorium in Hilversum. De gemeente stuurt op een hoog kwaliteitsniveau van de dienst begraven en cremëren, en op het behoud van de monumentale uitstraling van de begraafplaatsen. Sturingsmogelijkheid heeft de gemeente via de Raad van Toezicht en de begroting en jaarrekening van de Uitvaartstichting.

Activiteiten

- Onderhouden van de gebouwen op de begraafplaatsen volgens de meerjarenonderhoudsplanung.
- Onderzoeken van huisvestingsoplossingen voor het personeel van de Uitvaartstichting.
- Uitvoeren asbestsanering op Noorderbegraafplaats en Bosdrift aan de hand van beheersplannen.

Levendige stad

(Lasten: € 11.664 Baten: € -1.834)

Opgave van de stad

Een levendig, divers en bruisend Hilversum maakt de stad aantrekkelijk. De uitdaging is om de goede ingeslagen weg verder uit te bouwen. Een hoge kwaliteit van de culturele en sportieve voorzieningen en het cultureel erfgoed zorgt voor een prettig woon- en leefklimaat. Zij vormen samen met de evenementen een belangrijke factor voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Evenementen vergroten de bekendheid van Hilversum en zorgen voor ontmoeting. Het aantal evenementen neemt toe, waarbij het centrum de centrale plek voor beleving is. Op regionaal niveau zetten we ons in om meer toeristen richting Hilversum te trekken. Hiervoor ligt samenwerking op het niveau van de Metropoolregio Amsterdam en met de regio Utrecht voor de hand.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Percentage inwoners dat tevreden is over de sportvoorzieningen en/sportmogelijkheden	69% (2018)	≥ voorgaand jaar	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners ouder dan 19 jaar dat voldoende beweegt volgens de NNGB	56,5% (2016)	59% (2020)	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen)
	Nee	Percentage inwoners dat vindt dat er voldoende mogelijkheden zijn voor sport en recreatie	75% (2018)	≥ voorgaand jaar	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners dat tevreden is over de culturele voorzieningen	63% (2018)	≥ voorgaand jaar	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners dat tevreden is over het evenementen aanbod	61% (2018)	≥ voorgaand jaar	Hilversum Monitor
	Nee	Bezoekersaantallen van vijf culturele instellingen (Museum, Vorstin, Filmtheater, Bibliotheek en MCO)	Museum: 40.000 Vorstin: 64.000 Filmtheater: 134.000 Bibliotheek: 245.000 MCO: 17.000	≥ voorgaand jaar	Jaarverslagen culturele instellingen
	Nee	Bezoekersaantallen evenementen in de openbare ruimte	270.000 (2017)	≥ voorgaand jaar	Gemeente Hilversum
	Nee	Aantal overtredingen geluidsoverlast			Gemeente Hilversum
020	Ja	Aandeel niet sporters in de gemeente	48% (2016)	45%	RIVM

Ambitie met activiteiten

1.2.1. Sportbeleid en activering

De gemeente wil dat zo veel mogelijk inwoners bewegen en/of sporten. Het is belangrijk dat er voor alle inwoners voldoende toegang tot laagdrempelige sportvoorzieningen is. Vitale sportverenigingen, buurtsport en beweegprogramma's voor specifieke doelgroepen zijn voor Hilversum belangrijk. Sportevents brengen levendigheid en dragen bij aan een goed sportklimaat

Activiteiten

- Actief ondersteunen van sportverenigingen, onder andere via de samenwerking met NOC NSF tot 2022, bij het verbeteren van de organisatiekracht en de openclubgedachte.
- Inrichten van de samenwerking tussen sportverenigingen door de sportparkmanagers als het gaat om gezamenlijk onderhoud, andere verenigingsstaken oppakken en betere bezetting van de sportaccommodaties met nieuwe doelgroepen.
- Inzetten van het uitgebreide aantal buurtsportcoaches (via Brede Regeling Combinatiefuncties) om Hilversummers in samenwerking met verschillende organisaties in beweging te krijgen en te houden.
- Initiatief nemen om samen met andere partijen het sportnetwerk door te ontwikkelen, bijvoorbeeld door de organisatie van Sportontmoeting Hilversum en het sportoverleg met besturen van grote sportverenigingen.
- Investeren in en uitvoeren van de vijf pijlers van het in 2019 te sluiten Sportakkoord: inclusief sporten en bewegen, duurzame sportinfrastructuur, vitale sportaanbieders, positieve sportcultuur, van jongs af aan vaardig in bewegen.
- Ondersteunen van grote (inter)nationale en lokale sportevenementen, zoals de Hilversum City Run. Nieuwe initiatieven in 2020 krijgen de ruimte en worden waar nodig financieel ondersteund.
- Uitvoering geven aan de buurtspelen.

1.2.2. Sportaccommodaties

Sportaccommodaties dienen goed onderhouden en in voldoende mate aanwezig te zijn. Bij de sportaccommodaties waarvoor de gemeente verantwoordelijk is wordt het beheer en onderhoud afgestemd met de sportverenigingen. Waar mogelijk kunnen op wens van sportverenigingen bepaalde taken worden overgenomen. Voor niet gemeentelijke sportaccommodaties kunnen sportverenigingen zich aansluiten bij de Stichting Sportinvesteringsfonds Hilversum, dat tegen goede voorwaarden een lening voor het doen van investeringen mogelijk maakt. De gemeente staat voor de stichting garant.

Activiteiten

- Uitwerken van het in 2019 te kiezen toekomstscenario van zwembad de Lieberg.
- Implementeren van de uitkomsten van het onderzoek naar het toekomstig beheer en onderhoud van de gemeentelijke sportparken Anna's Hoeve en Berestein.
- Opstellen van het beleid ten aanzien van exploitatie en beheer van binnensportaccommodaties (sporthallen, sportzaal en zwembad).
- Onderhouden van sportvelden van de gemeenten volgens vast te stellen meerjarenonderhoudsplan.
- Onderhouden van trapveldjes zoals het Cruyff Court. Nieuwe initiatieven voor trapveldjes in buurten worden blijvend ondersteund.

1.2.3. Culturele activiteiten, instellingen en educatie

Culturele activiteiten zijn gericht op het vergroten van de levendigheid en het versterken van de economische identiteit van Hilversum als stad van media, muziek en architectuur. De gemeente verbindt cultuur in sterke mate aan vraagstukken over gebiedsontwikkeling, de omgevingsvisie en het versterken van werklocaties.

Culturele instellingen op professioneel en amateurniveau zijn essentiële dragers voor culturele activiteiten. De gemeente ondersteunt culturele instellingen, maar vraagt als tegenprestatie een duidelijke bijdrage aan de identiteit van de stad.

Activiteiten

- Ondersteunen van amateurverenigingen middels subsidies, waarbij wij belonen op prestaties in plaats van een vaste subsidie toe te kennen. Prestaties zijn:
 - Bijdragen aan identiteit van de stad.
 - Verbinding met andere terreinen, zoals het sociaal domein.
 - Geven van publieke optredens.
- Verstevigen van culturele instellingen, zoals het filmtheater, cultuurplein Kerkbrink en het Metropole Orkest.
- Landelijke culturele instellingen zoals Beeld & Geluid en Het Muziekcentrum van de Omroep meer betrekken bij de stad.
- Intensiveren van de stimulans in cultuureducatie en mediawijsheid door samenwerking met scholen en instellingen. Onderzocht wordt of/hoe het landelijk programma Cultuureducatie met Kwaliteit kan worden vervolgd.
- Stimuleren programmatische samenwerking tussen de door gemeente gesubsidieerde instellingen. Ook in 2020 wordt weer een opening van het culturele seizoen georganiseerd.

1.2.4. Musea

De gemeente heeft een initiërende en faciliterende rol in het verbinden van media en cultuur in de stad, passend bij de identiteit van Hilversum als Mediastad. Het omvormen van de Kerkbrink tot media-cultuurcluster zorgt voor een levendiger plein in het centrum van de stad. Het streekarchief dient in de tijd van digitalisering uit te groeien tot een robuuste en stabiele archieforganisatie.

Activiteiten

- Besluitvorming over te kiezen scenario Kerkbrink media-cultuurcluster.
- Voortzetten ondersteuning Museum Hilversum met nadruk op haar mediacultuurprofiel en verbinding met andere instellingen, zoals Beeld & Geluid en de Zilveren Camera.
- Opbouwen van een toekomstgericht streekarchief, mogelijk gefuseerd met de archiefdienst Gooise Meren, afhankelijk van besluitvorming in 2019.

1.2.5. Cultureel erfgoed

Cultureel erfgoed heeft een verbindende werking in Hilversum vanuit ruimtelijk, sociaal en maatschappelijk perspectief. Als één van de identiteitsdragers van de stad draagt het in belangrijke mate bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. De gemeente heeft een regierol bij het beschermen, behouden en versterken van de verbindende werking van het cultureel erfgoed. Samen met de eigenaren van de monumenten wordt voor een toekomstbestendige voorraad gezorgd.

Toekomstbestendig betekent ook dat er ruimte moet zijn voor het transformatie van monumenten.

Activiteiten

- Positioneren van Hilversum als Tuinstad van de 21e eeuw aan de hand van gesprekken met partners in de stad aan de erfgoedtafels en een beleidsagenda.
- Beschermen en behouden van het volledige cultureel erfgoed in Hilversum, met in 2020 specifieke aandacht voor:
 - Erfgoed van na 1965
 - Postcodegebied 1221
 - Kerken
 - Beschermd stadsgezichten.
- Positioneren cultureel erfgoed bij ruimtelijke opgaven.
- Duurzaam transformeren van rijksbeschermd stadsgezichten.
- Ondersteunen van eigenaren van monumenten met adviesexpertise en financiële instrumenten.
- Uitvoeren van het convenant Zonnestraal en de waarde voor inwoners en bezoekers vergroten.

1.2.6. Lokale media en bibliotheek

Cultuurdragers zijn voor de Mediastad van groot belang. De gemeente ondersteunt bijvoorbeeld de bibliotheek en onderzoekt haar toekomst als onderdeel van een groter media-cultuurcluster. Lokale omroepen kunnen op gemeentelijke ondersteuning rekenen via de mediasubsidieregeling.

Activiteiten

- Toegankelijk houden van de bibliotheek voor de inwoners van Hilversum.
- Ondersteunen van de bibliotheek in de toekomst, waarbij de vorm afhankelijk is van besluitvorming over het media-cultuurcluster Kerkbrink.
- Ondersteunen van initiatieven uit lokale media met een innovatief karakter vanuit de in 2019 in te richten subsidiereregeling.

Bereikbare stad

(Lasten: € 17.384 Baten: € -6.386)

Opgave van de stad

Hilversum is door haar centrale ligging en goede verbindingen met de rest van Nederland een gewilde plaats om in te wonen en te werken. Daardoor is de mobiliteit in en om de stad relatief groot. Een goede bereikbaarheid is aan de ene kant essentieel om de economische vitaliteit op peil te houden, aan de andere kant zorgt de toenemende verkeersdruk ervoor dat deze in gevaar kan komen. De bereikbaarheid en verkeersveiligheid van Hilversum zijn daarom een blijvend aandachtspunt. Hilversum wil een goed bereikbare stad zijn voor voetgangers, fietsers, trein- en busreizigers en automobilisten. De opgave van de stad is om zowel bereikbaarheid van buiten als de bereikbaarheid in de stad zelf te verbeteren door het aanpakken van verschillende knelpunten.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Percentage inwoners dat tevreden is over infrastructuur voor fiets	86% (2018)	≥ voorgaand jaar	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners dat tevreden is over verplaatsing met auto	33% (2018)	≥ voorgaand jaar	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage achterstallig onderhoud op wegen	7% (2017)	≤ 7%	Gemeente Hilversum
	Nee	Waardering van de bereikbaarheid van het centrum per auto	5,2 (2018)	6,5	Hilversum Monitor
	Nee	Waardering van de bereikbaarheid van het centrum per fiets	7,9 (2018)	8,0	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners dat wekelijks of vaker gebruik maakt van (elektrische) fiets	66% (2018)	≥ voorgaand jaar	Hilversum Monitor
	Nee	Aantal elektrische laadpunten en tankpunten voor biobrandstoffen/(groen)gas, per 10.000 inwoners	16 (2017)	20	Rijksdienst voor het Wegverkeer
	Nee	Aantal geregistreerde verkeersongevallen, per 1.000 inwoners	6,1 (2017)	≤ voorgaand jaar	Water, Verkeer en Leefomgeving
	Nee	Aantal verkeersslachtoffers, per 1.000 inwoners	0,9 (2016)	≤ voorgaand jaar	Water, Verkeer en Leefomgeving

Ambitie met activiteiten

1.3.1. Verkeer en vervoer

Verbetering van de bereikbaarheid, verkeersveiligheid, de doorstroming van het verkeer en de bereikbaarheid van het centrum. Ook zetten wij in op de bevordering van het fietsverkeer en het gebruik van het openbaar vervoer.

Activiteiten

- Vaststellen van een visie op mobiliteit als onderdeel van de Omgevingsvisie, met aandacht voor: stimuleren elektrisch vervoer, snel- door- en hoofdfietsroutes, transferialocaties, stedelijke distributie, inrichting routes naar OV-knooppunten, innovatieve parkeeroplossingen, doorstroming verbeterende maatregelen en het benutten van wegwerkzaamheden voor oplossingen voor klimaatadaptatie.
- Stimuleren van fietsgebruik, bijvoorbeeld door werkgevers te ondersteunen bij fietsgebruik medewerkers naar het werk (fietsmakelaar).
- Ontwikkelen van een regionaal snel- door- en hoofdfietspadennetwerk Gooi & Vechtstreek in combinatie met het aanvragen van een subsidie bij de provincie Noord-Holland.
- Besluitvorming over de realisatie van een nachtnetwerk naar Utrecht in samenwerking met NS.
- Onderzoeken van mogelijke extra te nemen maatregelen bij de implementatie van het nieuwe vervoersplan voor het busvervoer in de Gooi en Vechtstreek. Dit hangt onder andere af van de OV-concessie door de provincie Noord-Holland.
- Afronden van de werkzaamheden die alle bushaltes toegankelijk maken voor mindervaliden.
- Start uitvoering door de provincie Noord-Holland van grote werkzaamheden inzake HOV in 't Gooi, waaronder de onderdoorgang Oosterengweg, de busbaan en de natuurbrug.
- Stimuleren van de uitbreiding van het aantal elektrische laadpalen, met name op locaties die veel publiek trekken, aansluitend op het aanbestedingstraject van samenwerkingspartner MRA-elektrisch.
- Verder uitvoeren van de gekozen variant uit de besluitvorming (eind 2019) voor de verkeerssituatie bij de Kleine Spoorbomen.
- Aanpakken van verkeersonveilige situaties.
- Planvorming voor het opheffen van de niet actief beveiligde spoorwegovergang (NABO) Maartensdijkseweg.
- Ontwerpen en vaststellen van verplichte verkeersbesluiten voor bijvoorbeeld de snelheid op wegen, voorrang op kruispunten en de reservering van een gehandicaptenparkeerplaats.
- Omschakelen van bestaande verkeersregelinstanties naar intelligente-verkeersregelinstanties (i-VRI).
- Onderhouden van de openbare verlichting en deze gefaseerd voorzien van LED-verlichting.
- Gefaseerd vervangen van geluidsreducerend asfalt op de buitenring, waarbij rekening wordt gehouden met de bereikbaarheid van Hilversum.
- Aanleggen, reconstrueren en onderhouden van de openbare ruimte in de breedste zin van het woord, en waar nodig maatregelen nemen vanuit de Structuurvisie Verkeer en Vervoer 2030 om de situatie verkeersveilig te maken.
- In stand houden van de verkeersmaatregelen binnen de gemeente (verkeersborden, verkeersregelinstanties, bewegwijzering en straatmeubilair ten behoeve van verkeersregulering).
- In stand houden van de civieltechnische kunstwerken (onder andere inspectie, beheer en onderhoud van bruggen en tunnels).
- Uitvoeren van de gladheidsbestrijding conform het Gladheidsbestrijdingsplan.

- Uitvoeren van de straatreiniging conform het handboek Hilversum Buiten.
- Reguleren, faciliteren en uitvoeren van werkzaamheden ten behoeve van de gemeentelijke ondergrondse infrastructuur.
- Verlenen van vergunningen voor het reguleren van de openbare ruimte.
- Verlenen van vergunningen voor het tijdelijk plaatsen van voorwerpen op de openbare weg.

1.3.2. Parkeren

Een evenwichtige parkeerbalans, bereikbaar en leefbaar houden van de buurten en een effectiever gebruik van beschikbare parkeerplaatsen.

Activiteiten

- Doorontwikkelen van contactloos betalen bij parkeerautomaten.
- Handhaven van de huidige parkeertarieven.
- Begeleiden en monitoren van het uitbesteedde werk aan Parkeerservice voor de handhaving op parkeren.
- Mogelijk uitbreiden van gereguleerd parkeren op initiatief van en in overleg met de buurt.
- Onderhouden van open en gesloten parkeervoorzieningen, waarbij bij de vervanging van verouderde installaties rekening wordt gehouden met innovatieve mogelijkheden.
- Verlenen van parkeervergunningen en ontheffingen.
- Aanschaffen van parkeerautomaten en bebording.

Duurzame stad

(Lasten: € 24.564 Baten: € -18.976)

Opgave van de stad

Hilversum is al een groene gemeente, maar staat voor een grote uitdaging om in de komende jaren nog groener te worden. In letterlijke zin betekent dat groener door het beschermen en uitbreiden van het groen dat de gemeente rijk is. Klimaatadaptatie en biodiversiteit zijn hierbij belangrijke thema's. In figuurlijke zin heeft dat betrekking op de duurzaamheidsopgave waar we als gemeente voor staan. We versnellen de energietransitie om uiterlijk in 2040 afscheid te nemen van het aardgas. Deze grote klus klaart de gemeente niet alleen. Alle inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en instellingen zijn hierbij nodig. Daarom beginnen we nu met het opstellen van een planning waarin staat hoe en wanneer we de wijken aanpakken. De gemeente geeft het goede voorbeeld door snel grote stappen te zetten in het klimaatneutraal maken van de eigen organisatie.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Grondgebruik: bossen en natuurlijk terrein	42,5% (2015)	≥ 41,7%	CBS
	Nee	Percentage inwoners dat vindt dat in zijn/haar buurt voldoende groen is	79% (2018)	≥ 80%	Hilversum Monitor
	Nee	Verminderen CO2-uitstoot van Hilversum	408 kiloton (2017)	373 kiloton	Klimaatmonitor
	Nee	Percentage hernieuwbare energie	3,8%	5% (2022)	Klimaatmonitor
	Nee	Percentage gescheiden afval t.o.v. de totale hoeveelheid ingezameld afval	59% (2016)	75%	GAD Meter
	Nee	Percentage circulair ingekocht	0% (2017)	25% (2022)	Gemeente Hilversum
	Nee	Percentage woningen (voorlopig) energielabel B of beter	26% (2018)	40% (2022)	Klimaatmonitor
	Nee	Percentage afval herbruikbare grondstoffen	65% (2017)	75%	GAD Meter
	Nee	Duurzaamheidscore ecologisch kapitaal (0-100)	54 (2017)	≥ 54	Telos (Duurzaamheidsbalans)
033	Ja	Aantal kg huishoudelijk restafval per inwoner	190 kg (2017)	106 kg	CBS
034	Ja	Percentage hernieuwbare elektriciteit	1,1% (2017)	2% (2022)	RWS

Ambitie met activiteiten

1.4.1. Duurzaamheid en milieubeheer

Om de noodzakelijke CO₂ reductie te bewerkstelligen, is in Nederland de keuze gemaakt dat de gebouwde omgeving (woningen en kantoren) na 2040 in hun energiebehoefte moeten voorzien zonder aardgas. Dat geldt dus ook voor Hilversum. Hiervoor sluiten we maximaal aan bij medeoverheden die sturen op de energietransitie en gaan we het gesprek aan met de stad. We faciliteren huiseigenaren, corporaties, bedrijven en maatschappelijke organisaties om deze grote verandering op gezamenlijk vorm te geven. Ondertussen werken wij in regioverband aan een eerste opzet voor de Regionale Energiestrategie (RES), die onderdeel wordt van de Hilversumse Energietransitie. Een extra ambitie is om als gemeentelijke organisatie in 2022 klimaatneutraal te zijn. Op het gebied van milieubeheer voert de gemeente regie als het gaat om beleid. De Omgevingsdienst Flevoland Gooi & Vechtstreek is de verbonden partij die de uitvoering voor een groot deel voor rekening neemt. De gemeente houdt toezicht op deze samenwerking.

Activiteiten

- Opstellen van:
 - De Regionale Energie Strategie (RES)
 - De Energietransitievisie Hilversum
 - Een opzet voor de wijkwarmtetransitieplannen.
- Operationaliseren van het regionale energiedienstenbedrijf.
- Realiseren van een klimaatneutrale organisatie door het verduurzamen van vastgoed en gezond en circulair aanbesteden.
- Ondersteunen van de gemeentelijke duurzaamheidsfondsen voor bewoners en maatschappelijke organisaties en uitbreiden van het financiële aanbod voor het verduurzamen van de woning
- Aanspreken van bedrijven en organisaties op hun rol in de energietransitie en dit opnemen als randvoorwaarde bij partners die door de gemeente worden gefinancierd.
- Opstellen kaderstellende nota energietransitie 2021-2025.
- Uitvoeren van jaarplan Energietransitie Hilversum 2020.
- Uitvoeren van de Green Deals met Hilversumse partners.
- Onderzoeken van nieuwe manieren om luchtkwaliteit te meten (i.s.m. Smart City).
- Het actualiseren van het bodeminformatiesysteem en 80 locaties op verontreiniging onderzoeken.
- Administratief afronden van A-lijst Wet geluidhinder.
- Sturen op de prestaties van de verbonden partij Omgevingsdienst Flevoland Gooi & Vechtstreek, die een aantal milieutaken voor de gemeente uitvoert.
- Energieaudits bij bedrijven ter uitvoering van de landelijke wet Milieubeheer.
- Opstellen van een luchtkwaliteitsplan.

1.4.2. Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Hilversum is een groene stad, omringd door prachtige natuur- en recreatiegebieden. De gemeente heeft het doel de hoeveelheid binnenstedelijk groen op peil te houden en op plekken te vergroten. Er ligt ook een sterke nadruk op het vergroten van de biodiversiteit en het klimaat adaptief maken van de stad. Groeninitiatieven uit de buurten nemen alsmaar toe. De gemeente stimuleert deze betrokkenheid en biedt waar nodig begeleiding aan inwoners met groene plannen. Het GNR blijft zorg dragen voor de natuurgebieden.

Activiteiten

- Stimuleren en ondersteunen van groenbeheer en onderhoud in buurten.
- Voortzetten project Impuls Groen in het centrum.
- Actief deelnemen aan het GNR om ook in de toekomst de natuur en recreatiewaarden in natuurgebieden te vergroten en ontwikkelen.
- Onderhouden van verschillende groenniveaus en daarbij altijd streven naar participatie uit wijken en buurten.
- Starten met het uitwerken van beleid met betrekking tot biodiversiteit, natuur inclusief bouwen en klimaatadaptatie.
- In kaart brengen van de biodiversiteit in de wijken.

1.4.3. Riolering

Het beheren en onderhouden van het riool is een omvangrijke gemeentelijke taak. Zeker nu klimaatverandering zorgt voor heftige buien en overstromingen en daarmee meer druk op het rioolstelsel. Een optimaal functionerend rioolstelsel met speciale aandacht voor klimaatadaptatie is ook in 2020 het uitgangspunt. Deze problematiek wordt meegenomen in het GRP 2021-2026.

Activiteiten

- Vervangen van 6,5 km in het rioolstelsel, als onderdeel van 65 km vervangen tussen 2015 en 2025.
- Beheren en onderhouden van het rioolstelsel volgens het gemeentelijk rioleringsplan en verder onderzoeken welke rol klimaatadaptatie hierin speelt. Binnen de bestaande mogelijkheden wordt klimaatadaptatie ook direct gerealiseerd.
- Afronden Infiltratieveld Hilversum-Noord (4m diep, 35m lang) om het rioolstelsel minder te belasten.
- Bestrijden van en toezicht houden op overlast grond- en regenwater.
- Controleren en handhaven van gestort huiswater en drijfvuil oppervlaktewater.
- Opstellen van het GRP 2021-2026.

1.4.4. Afval

De Grondstoffen en Afvalstoffen (GAD) Gooi & Vechtstreek voert namens de gemeente het verwijderen van afval uit. De gemeente houdt via de begroting van het GAD toezicht op een effectieve en efficiënte afvalinzameling. Daarmee worden de tarieven voor afvalstoffenheffing voor de inwoner zo laag en stabiel mogelijk gehouden.

Activiteiten

- Sturen op een goede en efficiënte uitvoering van de GAD.
- Innen van de afvalstoffenheffing, deze kostendekkend maken, en vervolgens overhevelen aan de GAD

1.4.5. Economische havens en waterwegen

In stand houden en onderhouden van de huidige natte infrastructuur.

Activiteiten

- Regulier onderhoud van waterkeringen en afwatering, waarbij bij de vervanging van waterkeringen rekening wordt gehouden met natuurvriendelijke oevers.
- Uitvoeren van de jaarlijkse onderhoudswerkzaamheden, met name baggerwerkzaamheden, conform het onderhoudsplan.
- In stand houden, onderhouden en bereikbaar houden van de binnenhavens en doorgaande waterwegen.
- Onderzoeken van rollen en verantwoordelijkheden beheer oppervlaktewater tussen Waternet en de gemeente.
- Beheer en onderhoud van schutsluis 't Hemeltje en de vervanging van de technische installaties van de schutsluis.
- Actief onderzoeken voor bron voor warmte.

Middelen

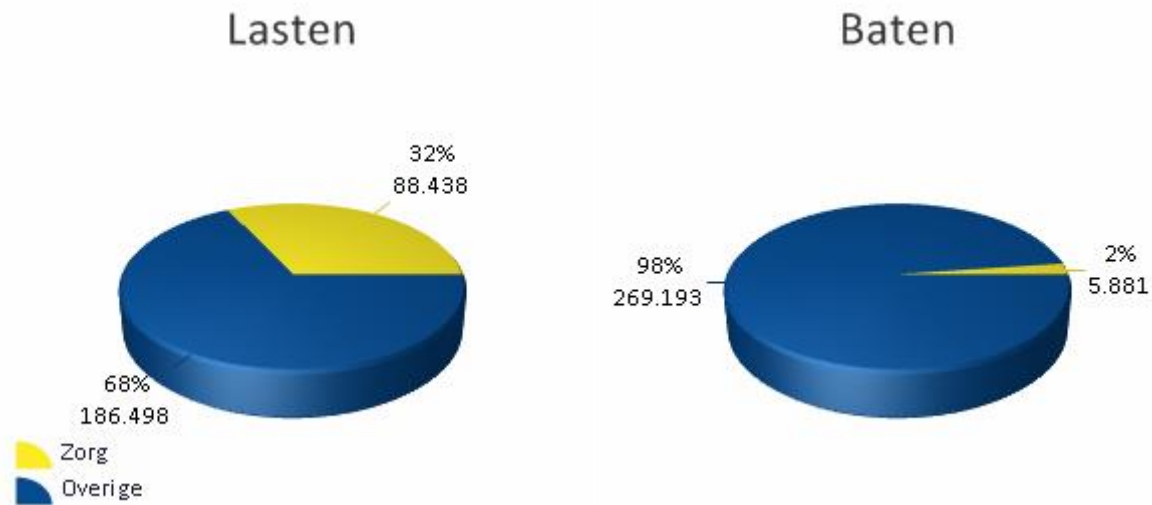
begrotingsjaar

bedragen x € 1.000

Programma 1. Wonen en leven	2020	2021	2022	2023
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	709	712	712	708
8.1 Ruimtelijke ordening	2.748	2.267	2.247	1.870
8.3 Wonen en bouwen	3.956	3.906	3.762	3.762
Lasten thema Mooie stad	7.412	6.885	6.721	6.340
5.1 Sportbeleid en activering	1.075	1.135	1.138	1.134
5.2 Sportaccommodaties	2.636	2.672	2.648	2.608
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	4.156	3.587	3.578	3.573
5.4 Musea	1.277	1.273	1.268	1.267
5.5 Cultureel erfgoed	815	811	807	763
5.6 Media	1.704	1.703	1.701	1.701
Lasten thema Levendige stad	11.664	11.181	11.139	11.045
0.63 Parkeerbelasting	54	54	54	54
2.1 Verkeer en vervoer	14.131	13.638	13.514	13.344
2.2 Parkeren	3.198	3.231	3.193	3.189
Lasten thema Bereikbare stad	17.384	16.923	16.761	16.587
2.4 Economische havens en waterwegen	522	500	464	457
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6.522	6.658	6.501	6.563
7.2 Riolering	5.946	6.034	6.108	6.304
7.3 Afval	8.440	8.559	8.709	8.765
7.4 Milieubeheer	3.133	3.170	2.700	2.605
Lasten thema Duurzame stad	24.564	24.921	24.482	24.693
Totaal Lasten	61.023	59.910	59.103	58.666

7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-536	-535	-535	-535
8.1 Ruimtelijke ordening	-316	-312	-312	-312
8.3 Wonen en bouwen	-1.983	-2.148	-2.148	-2.148
Baten thema Mooie stad	-2.834	-2.995	-2.995	-2.995
5.1 Sportbeleid en activering	-6	-5	-5	-5
5.2 Sportaccommodaties	-864	-858	-858	-858
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-595	-594	-594	-594
5.4 Musea	-324	-322	-322	-322
5.5 Cultureel erfgoed	-45	-44	-44	-2
5.6 Media	-2	-1	-1	-1
Baten thema Levendige stad	-1.834	-1.825	-1.825	-1.783
0.63 Parkeerbelasting	-4.421	-4.420	-4.420	-4.420
2.1 Verkeer en vervoer	-651	-544	-649	-544
2.2 Parkeren	-1.314	-1.313	-1.313	-1.313
Baten thema Bereikbare stad	-6.386	-6.277	-6.382	-6.277
2.4 Economische havens en waterwegen	-28	-28	-28	-28
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-359	-357	-357	-357
7.2 Riolerings	-7.827	-7.944	-8.131	-8.293
7.3 Afval	-10.286	-10.546	-10.791	-11.093
7.4 Milieubeheer	-477	-474	-19	-19
Baten thema Duurzame stad	-18.976	-19.349	-19.326	-19.790
Totaal Baten	-30.031	-30.447	-30.529	-30.846
Saldo van baten en lasten	30.993	29.462	28.574	27.819
Mutatie reserves	138	-1.034	-469	452
Resultaat	31.131	28.428	28.105	28.271

Programma 2: Zorg

Betrokken partijen

Voor het realiseren van de bestuurlijke opgave werken wij samen met inwoners, ondernemers, bedrijven, instellingen en maatschappelijke organisaties.

De belangrijkste betrokken partijen binnen het programma Zorg:

- Mantelzorgers en vrijwilligers
- Regio Gooi en Vechtstreek (verbonden partij) en omliggende gemeenten
- Instellingen én professionals die ondersteuning bieden
- De diverse medische en zorgpartijen zoals huisartsen, ziekenhuis en zorgverzekeraar
- Onderwijsinstellingen
- Woningcorporaties
- Netwerken in de stad: zoals kerken en verenigingen voor ontspanning, sport, welzijn en cultuur

Kaderstellende nota's

- Kadernota Sociaal Domein 2018-2021
- Onderwijskansenbeleid 2018-2021
- Onderwijshuisvestingsbeleid en meerjarenplanning 2017-2024 (2016)
- Uitvoeringsnotitie buurten 3.0
- Ontwikkelagenda Passend Onderwijs 2014-2018
- Regionale nota bescherming en opvang
- Beleidsplan integrale schuldhulpverlening 2020-2024 (2019)
- Agenda Wmo-Welzijn in de wijk 2019 - 2021 (2019)
- Agenda Jeugd (2019)
- Transformatieplan Zorg voor de Jeugd Gooi en Vechtstreek (regionaal; 2019)

Verbindende stad

(Lasten: € 13.068 Baten: € -367)

Opgave van de stad

Hilversum wil bijdragen aan een gezonde en sociale samenleving voor alle inwoners. Samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties wordt gewerkt aan sterke sociale buurten. Mensen voelen zich meer verbonden met hun buurt en leefomgeving. Buurtenbeleid is er op gericht om verbondenheid, welzijn en preventie te versterken, met name voor mensen die het nodig hebben. Daarbij werken we vanuit het principe van positieve gezondheid. Door meer ondersteuning dichtbij te organiseren, is contact maken laagdrempelig en versterken we de zelfredzaamheid en bestrijden we de eenzaamheid van mensen. Wijkcentra hebben een brede functie en in iedere wijk waar daar behoefte aan is, is dan ook een wijkcentrum. Hier kan men niet alleen terecht voor ondersteuning, maar er is ook gelegenheid voor ontspanning. De buurt bepaalt de programmering en daar waar nodig biedt de gemeente ondersteuning. Ondersteuning bieden we ook aan mantelzorgers, als vraagbaak, maar ook om richting te geven wanneer er specialistische hulp nodig is.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Percentage inwoners dat zich de afgelopen 12 maanden heeft ingezet met vrijwilligerswerk	37% (2018)	≥ voorgaand jaar	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners ouder dan 19 jaar met overgewicht	41,0% (2016)	38,0%	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen)
	Nee	Percentage jeugd (4 tot 15 jaar) met overgewicht	11,4% (2016)	≤ 10%	GGD
	Nee	Percentage jeugd (4 tot 15 jaar) met ondergewicht	13,3% (2016)	≤ 10%	GGD
	Nee	Percentage jongeren (2e en 4e klas middelbare school) dat minimaal 5 dagen per week voldoende beweegt volgens de NNGB	49% (2015)	≥ 55%	GGD (EMOVO)
	Nee	Percentage volwassenen met hoge emotionele/sociale eenzaamheidsscore	41,3% (2016)	≤ 40%	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen)
	Nee	Percentage inwoners dat zich verbonden voelt met de buurt	84% (2018)	85%	Hilversum Monitor
	Nee	Waardering van de inwoners over de buurt	8,0 (2018)	8,0	Hilversum Monitor
	Nee	Waardering van inwoners over sociaal vangnet; mate waarin buurtgenoten elkaar ondersteunen	58% (2018)	60%	Hilversum Monitor

	Nee	Percentage volwassenen dat mantelzorg geeft	36% (2018)	37%	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners dat zich de afgelopen 12 maanden heeft ingezet met aandacht voor burens in een zorgwekkende situatie	31% (2018)	≥ voorgaand jaar	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners dat (helemaal) mee eens is dat gemeente inwoners en organisaties betreft bij de totstandkoming en uitvoering van beleid	43% (2018)	≥ voorgaand jaar	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners dat zegt bereid te zijn zich te willen inzetten voor de leefbaarheid van de buurt	68% (2018)	≥ voorgaand jaar	Burgerpeiling waarstaatjegemeente

Ambitie met activiteiten

2.1.1. Samenkracht en burgerparticipatie

Stimuleren om meer voor elkaar te betekenen via sterke veerkrachtige netwerken in de wijken. Versterken van het zelfsturend vermogen van buurtnetwerken en de samenwerking met vrijwilligers.

Activiteiten

- Uitvoering geven aan Agenda Wmo Welzijn, door passend bij de wijk de algemene voorzieningen, sociaal werk, samenwerking op gebied van vrijwilligerswerk en herkenbare ontmoetingscentra te versterken en eenzaamheid te voorkomen.
- Verbinden van de ontwikkelingen binnen zorg, welzijn en buurten door samenwerking tussen de toegang van het Sociaal Plein en de (maatschappelijke) organisaties in de buurt en wijk, met betrekking tot (hulp)vragen van inwoners.
- Opstellen van integrale wijkanalyses.
- Op basis van wijkanalyses continu kansen en problemen in de wijk identificeren en evalueren met inwoners en partners.
- Verbinding zoeken met bestaande netwerken in de stad, zoals kerken en verenigingen op het gebied van ontspanning, sport, welzijn en cultuur.
- Vaststellen en uitvoeren van het actieplan eenzaamheid
- Verkennen van de mogelijkheden op het vlak van inclusief beleid
 - LHBTI+ gemeenschap ondersteunen en faciliteren;
 - VN-verdrag inzake de rechten van mensen met een handicap verkennen;
 - Vaststellen agenda lokale inclusie
- Ontwikkelen van een platform om kennis en informatie toegankelijk te maken en uitwisseling te faciliteren.

2.1.2. Volksgezondheid

Het bevorderen van gezondheid. Inwoners van onze regio leven gemiddeld gezonder in vergelijking met inwoners in de rest van Nederland. Onze inzet is om deze gezondere levensstijl de komende jaren te handhaven. Nadruk ligt op het gezond opgroeien van de jeugd.

Activiteiten

- Stimuleren dat professionals van het Sociaal Plein en andere organisaties werken aan het versterken van de veerkracht, eigen regie en het aanpassingsvermogen van de inwoner.
- Faciliteren van de GGD en andere partijen om hun wettelijke basistaken uit te voeren.

- Versterken van de voorlichting, advisering en begeleiding met betrekking tot positief gezond gedrag voor jeugdigen en hun ouders
- Stimuleren van sport en beweging, in samenwerking met de huisartsen, en continueren buurtsportcoaches.
- Stimuleren van sport en beweging door aandacht te vestigen op de buitenruimte bij de invoering van de omgevingswet.
- Continueren van Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG).
- Uitbreiden van samenwerking met huisartsen binnen de zorgnetwerken.

Kansrijke stad

(Lasten: € 14.016 Baten: € -3.607)

Opgave van de stad

Hilversum wil bijdragen aan gelijke ontwikkelkansen voor ieder kind. Daar waar de basisvoorzieningen zoals peuterspeelzalen, onderwijs, sport, cultuur en gezondheidszorg niet voldoende bijdragen aan deze kansen, bieden we aanvullende maatregelen. Door het bieden van ondersteuning, geven wij ouders een steuntje in de rug.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
017	Ja	Absoluut verzuim, aantal per 1000 leerlingen	0,52 (2018)	0,50	DUO, Ingrado
018	Ja	Relatief verzuim, aantal per 1000 leerlingen	28,47 (2018)	28,0	DUO, Ingrado
019	Ja	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie, percentage deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2,1% (2018)	1,5%	DUO, Ingrado
023	Ja	Kinderen in uitkeringsgezin, percentage kinderen tot 18 jaar	5,12% (2018)	5%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel

Ambitie met activiteiten

2.2.1. Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Het bieden van gelijke ontwikkelkansen voor kinderen door voorzieningen op het gebied van voor- en vroegschoolse educatie en passend onderwijs te faciliteren en het gebruik hiervan te stimuleren.

Activiteiten

- Het monitoren en aanpassen van maatwerkplannen om de doorgaande leerlijn van kinderen te borgen, in samenwerking met onderwijs, kinderopvang en Jeugd en Gezin.
- Faciliteren van een goede overdracht tussen peuterspeelzalen, kinderopvang en het basisonderwijs door overleg met alle betrokken instellingen.
- Structurele afspraken maken over onderwijs-zorg combinaties in het wettelijk verplicht overleg tussen gemeenten en onderwijs.
- Ondersteunen van jeugdhulp/jeugdzorg binnen het onderwijs.
- Versterken van de aansluiting van onderwijs op arbeidsmarkt, met name gericht op jongeren in een kwetsbare positie.

- Werken aan talentontwikkeling en maatschappelijke betrokkenheid door samenwerking met MBO, de maatschappelijke stage Media Campus en volwasseneneducatie.
- Uitvoeren van de wettelijke taak met betrekking tot leerlingenvervoer.
- Bieden van extra taalonderwijs voor volwassenen (18+) die niet (voldoende) kunnen lezen en schrijven.

2.2.2. Onderwijshuisvesting

Het bieden van voldoende duurzame, voldoende ruime en kwalitatief op orde zijnde huisvesting voor leerlingen in het primair, voorgezet, speciaal en internationaal onderwijs en het stimuleren van multifunctioneel gebruik van de schoolgebouwen.

Activiteiten

- Uitvoering geven aan het onderwijshuisvestingsprogramma 2020.
- Vaststellen van een integraal huisvestingsplan voor de lange termijn, met afspraken over monumentale gebouwen, frisse scholen en duurzaamheid.
- Actualiseren van de verordening materiële en financiële gelijkstelling.
- Actualiseren van de verordening voorzieningen huisvesting onderwijs.
- Uitwerken van de afspraken over de onderhoudstoestand, financiering en multifunctioneel gebruik van gymnastieklokalen.
- Stimuleren van het verduurzamen van schoolgebouwen.
- Onderzoeken van mogelijkheden voor het uitbreiden van internationaal onderwijs.
- Bijhouden van de prognoses voor leerlingenaantallen.
- Voorbereiden van het onderwijshuisvestingsprogramma 2021.

2.2.3. Openbaar basisonderwijs

Uitvoeren van de wettelijke taak door het toezicht houden op het openbaar basisonderwijs op basis van het “Convenant extern toezicht op het openbaar primair onderwijs” dat gesloten is tussen de Gemeente Hilversum en STIP Openbaar basisonderwijs Hilversum.

Activiteiten

- Zorgdragen voor informatievoorziening aan de gemeenteraad over de werkzaamheden en de financiële stand van zaken van STIP.
- Het beoordelen van de continuïteit van het openbaar onderwijs in Hilversum door middel van bestuurlijk overleg met STIP Openbaar basisonderwijs Hilversum.
- Beoordelen en goedkeuren van de begroting en jaarrekening van het gemeentelijk Gymnasium door de gemeenteraad.
- Voeren van bestuurlijk overleg met het gemeentelijk Gymnasium.

Ondersteunende stad

(Lasten: € 61.354 Baten: € -1.907)

Opgave van de stad

Hilversum wil zijn inwoners de ondersteuning bieden die zij nodig hebben. Het uitgangspunt is dat inwoners zoveel mogelijk zelf de regie in handen houden. Daar waar men hulp nodig heeft, wordt bepaald wat de mogelijkheden zijn en bieden we de hulp die nodig is. Door het vergroten van de onderlinge betrokkenheid van de inwoners in onze stad, de intensivering van de samenwerking tussen vrijwilligers en maatschappelijke organisaties én de verbetering van de samenwerking tussen maatschappelijke organisaties, zorgpartners en gemeente, willen we inwoners met een ondersteuningsvraag eerder, beter en sneller ondersteunen. Hier is persoonlijk contact belangrijk, maar ook de beschikbaarheid van e-diensten op een gebruiksvriendelijke website. Het is van groot belang om de inwoners die zorg nodig hebben duidelijk te informeren over datgene wat zij mogen verwachten, maar ook om bij aanbieders van zorg beter te sturen op de gemaakte afspraken.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Algehele tevredenheid dienstverlening Sociaal Plein	7,0 (2018)	7,5	Burgerpanel onderzoek
	Nee	Aantal huishoudens met ondersteuningstraject schuldhulpverlening vanuit de gemeente	574 (2018)	≤ 620	Gemeente Hilversum
	Nee	Clientervaring Wmo, kwaliteit ondersteuning	79% (2017)	≥ landelijk gemiddelde	GMSD
	Nee	Aantal cliënten met een voorziening, per 1.000 inwoners	112 (2018)	100	CBS
	Nee	Percentage inwoners dat vindt dat er voldoende welzijnsvoorzieningen, zoals maatschappelijk werk en andere hulpverlenende instanties in de buurt zijn	73% (2018)	≥ voorgaand jaar	Hilversum Monitor
022	Ja	Jongeren met een delict voor de rechter, percentage 12 t/m 21- jarigen	1,08% (2015)	1,00%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
029	Ja	Jongeren met jeugdhulp, percentage van de jongeren tot 18 jaar	8,3% (2018)	7%	CBS
030	Ja	Jongeren met jeugdbescherming, percentage van alle jongeren tot 18 jaar	0,7% (2018)	0,6%	CBS
031	Ja	Jongeren met jeugdreclassering, percentage van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,3% (2018)	0,2%	CBS
032	Ja	Cliënten met maatwerkarrangement WMO, aantal per 10.000 inwoners	650 (2018)	600	GMSD, CBS

Ambitie met activiteiten

2.3.1. Toegang

Laagdrempelige toegang tot ondersteuning, zo vroeg en dicht mogelijk bij de inwoners faciliteren, in aansluiting op de behoefte van de inwoners.

Activiteiten

- Versterken van de aansluiting van het Sociaal plein op de voorzieningen in de wijken.
- Onderzoek doen naar het verbeteren van de dienstverlening door toepassing van serviceformules. Serviceformules dragen bij aan het klantgericht, efficiënt en herkenbaar maken van gemeentelijke dienstverlening.
- Vraaggericht werken en daarbij de vraag van de inwoner in breed perspectief bekijken. Met behulp van deze brede uitvraag krijgen we zicht op mogelijke oplossingen gericht op de eigen kracht van de inwoner.

2.3.2. Maatwerkvoorzieningen (Wmo)

Zorgdragen voor maatwerkvoorzieningen met als doel dat inwoners langer zelfstandig kunnen functioneren.

Activiteiten

- Verder versnellen van de afhandeling Wmo-aanvraag.
- Treffen van individuele voorzieningen (zoals woningaanpassingen, hulpmiddelen en scootmobielen) op basis van een indicatie.

2.3.3. Maatwerkdienstverlening volwassenen

Bieden van een vangnet om de zelfredzaamheid van inwoners te stimuleren en zo lang mogelijk zelfstandig thuis te blijven wonen en deel te nemen aan de samenleving. Dit vangnet is aanvullend op door te ontwikkelen algemene voorzieningen in de wijk.

Activiteiten

- Bieden van individuele begeleiding en vervoer, huishoudelijke verzorging, en respijtzorg ten behoeve van mantelzorgers.
- Deelnemen aan de inkoop van bovengenoemde voorzieningen, in gezamenlijkheid met zes andere gemeenten.
- Verstrekken van voorzieningen in de vorm van persoonsgebonden budgetten (pgb's).
- Inrichten van een passend aanbod voor de schuldhulpverlening (fasen preventie, vroegsignalering, oplossing en nazorg).

2.3.4. Geëscaleerde zorg volwassenen

Bieden van een veilige en beschermende woonomgeving. De focus ligt hierbij op de inzet van begeleiding, om de zelfredzaamheid en deelname aan de samenleving van inwoners met psychisch-sociale problemen te stimuleren. In lijn met het regionale beleidsplan Bescherming en Opvang kunnen inwoners met psychisch-sociale problemen 24uurszorg krijgen in de wijk.

Activiteiten

- Terugdringen van huiselijk geweld (Veilig Thuis) en bieden van opvang.
- Bieden van beschermd wonen voor personen met psychische of psychosociale problemen.
- Bieden van een inloofunctie voor de GGZ-doelgroep, bijvoorbeeld in de vorm van buurtcirkels.
- Bieden van maatschappelijke opvang en begeleiding voor cliënten met een meervoudige problematiek, waaronder verslaving.
- Bieden van ondersteuning in de wijken aan personen met verward gedrag.
- Implementeren van de Wet verplichte GGZ.

2.3.5. Geïndiceerde jeugdzorg, vrijwillig en gedwongen

Zorgen voor een optimale en veilige ontwikkeling van kinderen en jongeren (tot 27 jaar). Meer vindplaats gericht werken en daardoor de beweging naar scholen maken. Preventie door zorg eerder en beter in te zetten, om intensievere zorgtrajecten te voorkomen.

Activiteiten

- Versteven van vroeg signalering, advisering en laagdrempelige begeleiding, zoals extra inzet voor Jeugd en Gezin en jeugdwerkers.
- Onderzoek doen naar de inzet en mogelijke regionale en lokale uitvoering van de landelijke agenda en opdracht "Zorg voor de jeugd".
- Versteven zorgstructuren rondom onderwijs, zoals de inzet en begeleiding van jongeren met Productief Leren en Onderwijs Zorgarrangementen
- Steunen van ouders, kinderen en jongeren met advies en, indien nodig, met jeugdhulp op indicatie
- Monitoren van geïndiceerde jeugdhulp en –zorg (o.a. begeleiding, dagbesteding, pleegzorg, kortdurend verblijf, jeugdhulp en GGZ-behandeling, dagbehandeling en verblijf).
- Regie voeren op casussen Veilig Thuis.
- Terugdringen van overlast gevende jeugd, o.a. door persoonsgebonden budget.
- Uitvoeren versterkte procesregie door jeugdconsulenten.
- Versterken en vergroten pleegzorg (tot 21 jaar).
- Nieuwe afspraken maken met gecertificeerde instellingen, in gezamenlijkheid met zes andere gemeenten, om de jeugdhulp te waarborgen en versteven.
- Aanbesteden van de inkoop van jeugdhulp, in gezamenlijkheid met zes andere gemeenten.
- Verbeteren van overgangen tussen (laagdrempelige) zorg, zoals het realiseren van een soepele overgang naar volwassen worden voor jongeren in een kwetsbare positie.

Middelen

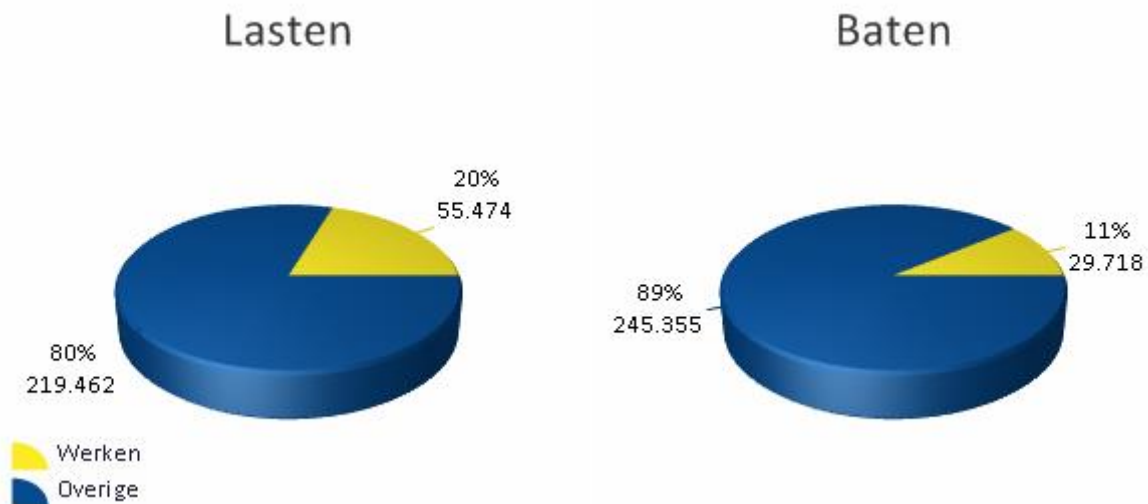
begrotingsjaar

bedragen x € 1.000

Programma 2. Zorg	2020	2021	2022	2023
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	10.052	9.291	9.272	9.272
7.1 Volksgezondheid	3.016	3.012	3.007	3.006
Lasten thema Verbindende stad	13.068	12.303	12.279	12.279
4.2 Onderwijshuisvesting	7.927	7.899	7.840	7.872
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	6.089	6.134	6.131	5.881
Lasten thema Kansrijke stad	14.016	14.033	13.972	13.754
6.2 Toegang	1.948	1.950	1.955	1.961
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.808	2.802	2.790	2.790
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	15.584	15.369	15.061	15.061
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	13.902	13.695	13.483	13.483
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	23.514	23.619	23.543	23.543
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	3.597	3.594	3.589	3.589
Lasten thema Ondersteunende stad	61.354	61.029	60.420	60.427
Totaal Lasten	88.438	87.366	86.671	86.459
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-287	-283	-283	-283
7.1 Volksgezondheid	-81	-80	-80	-80
Baten thema Verbindende stad	-367	-363	-363	-363
4.2 Onderwijshuisvesting	-90	-89	-89	-89
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-3.517	-3.517	-3.517	-3.517
Baten thema Kansrijke stad	-3.607	-3.606	-3.606	-3.606
6.2 Toegang	-3	-2	-2	-2
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-26	-23	-23	-23
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-570	-564	-564	-564
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-10	-8	-8	-8

6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-1.295	-1.294	-1.294	-1.294
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-4	-3	-3	-3
Baten thema Ondersteunende stad	-1.907	-1.894	-1.894	-1.894
Totaal Baten	-5.881	-5.863	-5.863	-5.863
Saldo van baten en lasten	82.557	81.503	80.809	80.597
Mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	82.557	81.503	80.809	80.597

Programma 3: Werken

Betrokken partijen

Voor het realiseren van de bestuurlijke opgave werken wij samen met inwoners, ondernemers, bedrijven, instellingen en maatschappelijke organisaties.

De belangrijkste betrokken partijen binnen het programma Werken:

- Ondernemers(organisaties)
- Media Perspectives en Hilversum Marketing
- Stadsfonds
- Onderwijsinstellingen; vooral MBO, HBO en universiteiten
- Regio Gooi en Vechtstreek (verbonden partij) en omliggende gemeenten
- Samenwerkingsverbanden als de Metropoolregio Amsterdam (MRA), Amsterdam Economic Board (AEB), de Economic Board Utrecht (EBU) en G40
- Tomin (verbonden partij)

Kaderstellende nota's

Ondernemende stad

- Winkeltijdenverordening (2018)
- Horecakader (2017)
- Detailhandelskader (2017)
- Evenementenkader (2017)
- Mediavisie (2016)
- Centrumvisie (2015)
- Programma Kerkelanden (2014)
- Programma Havenkwartier (2013)
- Programma Aanpak Leegstand (2012)
- Uitwerkingsnota Zorg, Economische kansen voor de zorg (2009)
- Uitwerkingsnota Arbeidsmarkt en Werkgelegenheid, Handen uit de mouwen (2008)
- Uitwerkingsnota Toerisme en Recreatie, Binnenpret en Buitenkanen (2008)
- Kenniscentrum Hilversum, Economische Visie (2007)
- Verordening marktgelden (2020)

Werkende stad, sociale stad

- Beleidsplan minimabeleid 2020
- Regionaal arbeidsmarktbelevingsplan "Werken aan werk" (2019)
- Focus op werk: 25% meer mensen aan het werk vanuit de Participatiewet (2019)
- Kindpakket (2017)
- Beleidsregels kindregelingen Hilversum (2015)
- Beleidsregels Verhaal en Terugvordering (2015)
- Beleidsregels woonkosten en schoolverlaters (2015)
- Meerjarenbeleidsplan Participatie (2015-2018)
- Verzamelverordening inkomensvoorzieningen Participatiewet (2016)
- Verordening Inburgering (overgangsrecht) (2013)
- Verordening Persoonsgebonden budget begeleid werken WSW gemeenschappelijke regeling Tomingroep (2008)
- Verordening cliëntenparticipatie WSW gemeenschappelijke regeling Tomingroep (2008)
- Beleidsregels re-integratie (2016)
- Beleidsregels boete bij schending inlichtingenplicht (2016)
- Beleidsregels Inkeerregeling (2017)
- Beleidsregels terugvordering WWB, loaw en loaz, (2013)
- Beleidsregels terugvordering levensonderhoud Bbz (2011)
- Beleidsregels Inburgering (2013)
- Beleidsregels Schuldhulpverlening (2012)
- Beleidsnota Schuldhulpverlening aan (ex)-ondernemers (2009)
- Nota bijzondere bijstand, 2004, inclusief beleidsregels op onderwerp
- Beleidsregel Individuele studietoelage (2016)
- Regeling Meedoen Hilversum (2016)
- Beleidsregel vergoeding eigen bijdrage kinderopvang (2013)
- Beleid krediethypotheek en pandrecht bijstand (2008)

Ondernemende stad

(Lasten: € 3.819 Baten: € -511)

Opgave van de stad

Hilversum is een aantrekkelijke stad om in te wonen en te werken. De balans tussen wonen, werken en voorzieningen maakt het goed wonen in Hilversum. Het inwonertal neemt de komende jaren verder toe. Dit betekent een groeiende behoefte aan werkgelegenheid. Voor het eerst in meer dan 15 jaar neemt de werkgelegenheid ook toe. Het is niet vanzelfsprekend dat deze ontwikkeling zich voortzet. Dat heeft onder meer te maken met de ontwikkelingen in de mediasector, maar ook met de druk op fysieke ruimte. We moeten alle zeilen bij zetten om ruimte voor werkgelegenheid te behouden. Onze bedrijven zorgen voor werkgelegenheid, maar dragen ook op veel andere manieren bij aan de stad. Bedrijven zorgen voor werkgelegenheid dicht bij huis, levendigheid, draagvlak voor voorzieningen, bieden stage & opleidingsplaatsen en dragen bij aan allerlei maatschappelijke vraagstukken, zoals mediawijsheid, energietransitie en duurzame mobiliteit.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Werkgelegenheidsgroei (index=2017)	2,2% (2018)	≥ voorgaand jaar	CBS, LISA
	Nee	Groei in aantallen deelnemers aan talentenprogramma's die door of via Hilversum Media Perspectives worden bereikt	1.200 (2015)	1.500	Gemeente Hilversum
	Nee	Leegstand kantoren, percentage van totale verhuurbare kantoorvloeroppervlakte	8% (2019)	5%	Gemeente Hilversum
	Nee	Leegstand winkels, percentage van totale winkelvloeroppervlakte	5% (2019)	4%	Gemeente Hilversum
	Nee	Percentage banen in de creatieve bedrijfstakken t.o.v. totaal aantal banen	21,5% (2018)	21,5%	Atlas voor gemeenten, LISA
014	Ja	Percentage functiemenging (verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken)). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen)	52,8% (2018)	52,8%	LISA
016	Ja	Vestigingen van bedrijven, aantal per 1000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	157 (2018)	157	LISA
021	Ja	Banen, aantal per 1000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	817,8 (2018)	825	LISA

Ambitie met activiteiten

3.1.1. Economische ontwikkelingen

Het versterken van de Hilversumse en daarmee regionale economie door het verbeteren van de samenwerking met en tussen bedrijven, kennisinstellingen en andere overheden. De gemeente initieert, faciliteert en verbindt, waarbij de uitvoering steeds meer bij andere partijen komt te liggen. Hilversum is onmiskenbaar de Mediastad. Willen we dat blijven, dan vraagt dit onze volle aandacht en samenwerking op het niveau van de Media Valley en daarbuiten. Daarnaast hebben we aandacht voor onder meer het midden- en kleinbedrijf (mkb), zelfstandigen (zzp), ook in samenwerking met de regio Utrecht.

Activiteiten

- Versterken van de samenwerking tussen (gebiedsgerichte) ondernemersorganisaties via het Platform Economie op basis van een op te stellen samenwerkingsagenda.
- Faciliteren van het clustermanagement binnen de Media Valley met de pijlers vestigingsklimaat & regelgeving, talent & innovatie (Media Perspectives) en positionering (Hilversum Marketing).
- Versterken van de positie van Hilversum in samenwerkingsverbanden die bijdragen aan economische ontwikkeling (Economic Board Utrecht, Metropoolregio Amsterdam met de Amsterdam Economic Board en het stedennetwerk G40).
- Besluitvorming over deelname aan een regionale ontwikkelmaatschappij (ROM) in de regio Utrecht en InvestMRA in de Metropoolregio Amsterdam.
- Sluiten van een nieuwe uitvoeringsovereenkomst met het Stadsfonds Hilversum, op voorwaarde van een positieve evaluatie (afgerond in najaar 2019). Zo kan deze stichting (ondernemers)organisaties ook komende jaren in hun ambities ondersteunen.
- Uitbouwen van het Smart City Platform op basis van de samenwerkingsovereenkomst met het consortium.
- Versterken van de samenwerking tussen MBO College, gemeente, bedrijven en andere organisaties in de stad door realisatie van de ambities in de samenwerkingsagenda 2019-2022.

3.1.2. Werklocaties

De ruimte voor bedrijven en bedrijvigheid staat onder druk in Hilversum. Inzet is het behouden, uitbreiden en ontwikkelen van aantrekkelijke plekken om te werken. Dit geldt zowel op kantoorlocaties en bedrijventerreinen (o.a. Arenapark, Media Park en Zuid West) als in gemengde gebieden. Het centrum, stationsgebied en de Gijsbrecht zijn belangrijke (informele) werklocaties voor de stad. We zijn zuinig op kantoorvilla's en zijn terughoudend met transformaties van werklocaties met economisch toekomstperspectief.

Activiteiten

- Faciliteren van de doorontwikkeling van het Media Park tot een bruisende mediacampus waar media professionals, studenten en bezoekers samenwerken.
- Creëren van ruimte voor werk op het Arenapark door uitwerking van het Masterplan Arenapark, met name voor groeiende MKB-bedrijven, bedrijven die passen in het Gezond & ICT profiel en Hilversumse mkb'ers en zzp-ers op zoek naar geschikte kantoorruimte.

- Creëren van ruimte voor werk in het stationsgebied voor bedrijvigheid passend bij het profiel van het stationsgebied.
- Voorbereiden van besluiten over het Mediacultuurcluster op of rond de Kerkbrink en ontplooiën van de eerste zichtbare activiteiten.
- Realiseren van substantiële ruimte voor werk op Crailo, gericht op doorgroeiende bedrijven uit de regio Gooi & Vecht en nieuwe bij het profiel passende bedrijven.
- Benutten van kansen die zich voordoen voor (her)ontwikkeling van locaties voor kantoren, (flex)werk en ontmoetingsplekken, met name in en rond het centrum, in het stationsgebied en in 1221.
- Ondersteunen van ondernemersorganisaties, die werken aan gebiedsmanagement voor werklocaties (Arenapark/Laapersveld, Media Park, ZuidWest) en winkelgebieden (centrum, de Gijsbrecht). Thema's zijn: schoon, heel, veilig, energietransitie, stedelijke logistiek, duurzame mobiliteit, parkeren, talent en marketing & positionering.

3.1.3. Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen

Het ondersteunen van bestaande en nieuwe bedrijven in hun ambities, gericht op groei van de werkgelegenheid en bijdragen aan maatschappelijke opgaven. Inzet is een goede dienstverlening aan alle soorten bedrijven (groot, mkb en zzp) in alle sectoren.

Activiteiten

- Optimaliseren van de online ondernemersdienstverlening, via onder meer doorontwikkeling van de e-dienstverlening, een welkomstpakket, informatievoorziening op voor ondernemers relevante thema's (zoals netwerken, financiering, ruimte voor werk, steun ondernemerschap) en inzet van strategisch accountmanagement. Naast de gemeente heeft Hilversum Marketing hierin op onderdelen een belangrijke rol.
- Opstellen en publiceren van de Monitor Economie Hilversum die inzicht biedt in de ontwikkeling van de economie in Hilversum in het algemeen en voor werklocaties en speerpuntsectoren in het bijzonder.
- Uitvoeren en publiceren van een ondernemerspeiling die inzicht geeft in de tevredenheid van ondernemers in Hilversum en aanknopingspunten biedt voor verdere verbetering.

3.1.4. Economische promotie

Positionering van Hilversum als aantrekkelijke stad voor bewoners, bezoekers, bedrijven en talent in Hilversum, in de Media Valley en daarbuiten. Een sterk merk versterkt de economische positie en de aantrekkingskracht van Hilversum. We versterken de mediabeleving in de stad. Hilversum Marketing is hiervoor onze uitvoeringsorganisatie.

Activiteiten

- Faciliteren van Hilversum Marketing als uitvoeringsorganisatie gericht op het positioneren van Hilversum voor bewoners, bezoekers, bedrijven en talent.
- Het ondersteunen van bij de positionering passende evenementen, zoals de Dutch Media Week en Live2000, naast breed gedragen evenementen op het gebied van muziek en sport.
- Het ondersteunen van een uitbreiding van de overnachtingsmogelijkheden voor (toeristische en zakelijke) bezoekers, zoals op het Arenapark en Media Park.

Werkende stad

(Lasten: € 10.736 Baten: € -170)

Opgave van de stad

Hilversum streeft naar een samenleving waarin zoveel mogelijk inwoners naar eigen vermogen deelnemen aan de arbeidsmarkt. Niet iedereen kan op eigen kracht passende arbeid vinden om in zijn inkomen te voorzien. Daar waar nodig ondersteunen we mensen in hun ontwikkeling en het bemiddelen naar passende arbeid. Daarvoor investeren wij in de samenwerking met werkgevers, de regio en het UWV. Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt met de indicatie “beschut werk” krijgen extra begeleiding. Daarvoor regelen we in samenwerking met Tomin passende arbeidsplaatsen, ook binnen de gemeentelijke organisatie.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Aantal personen met een bijstandsuitkering dat uitstroomt naar werk	205 (2018)	267	Gemeente Hilversum
024	Ja	Netto arbeidsparticipatie, percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	67,4% (2018)	68,0%	CBS
026	Ja	Werkloze jongeren, percentage 16 t/m 22 jarigen	1,1% (2015)	1,0%	Verweij Jonker Instituut - Kinderen in Tel
028	Ja	Lopende re-integratievoorzieningen, aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	158 (2018)	180	CBS

Ambitie met activiteiten

3.2.1. Begeleide participatie

De kansen op werk te verbeteren door begeleiding van inwoners en werkgevers naar werk naar eigen vermogen en waar nodig een goed vangnet bieden, zodat iedereen kan meedoen in de samenleving.

Activiteiten

- Uitvoering geven aan de sociale werkvoorziening (Tomin).
- Uitvoering geven aan beschut werk volgens de participatiewet.
- Uitvoering geven aan dagbesteding op grond van de participatiewet.

3.2.2. Arbeidsparticipatie

We leggen de focus op de begeleiding van onze inwoners naar werk. Wanneer werk niet binnen de mogelijkheden ligt, bieden we mensen kansen met sociaal werk en / of vrijwilligerswerk, zodat iedereen kan meedoen in de samenleving.

Activiteiten

- Begeleiden van inwoners naar betaald werk (voltijd en deeltijd) en uitstroom uit de uitkering.
- Stimuleren van deeltijd werken en ondernemerschap in relatie tot de participatiewet.
- Begeleiden van inwoners naar een andere vorm van deelnemen aan de Hilversumse samenleving, indien betaald werk niet haalbaar blijkt.
- Geven van bijzondere aandacht aan kwetsbare jongeren en statushouders richting deelname aan het arbeidsproces.
- Uitvoeren van de quotumwet, door mensen met een blijvende arbeidsbeperking te begeleiden naar een arbeidsplaats binnen de gemeentelijke organisatie
- Verbeteren van de aansluiting tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt door het uitvoeren van het regionale arbeidsmarktbe werkingsplan "Werken aan werk" 2019.

Sociale stad

(Lasten: € 40.919 Baten: € -28.802)

Opgave van de stad

Hilversum biedt inwoners die het nodig hebben een (tijdelijk) financieel vangnet. Dit is geregeld in het minimabeleid. Uitgangspunt bij het minimabeleid zijn de drie pijlers meedoen, gezondheid en vangnet. We kijken naar wat inwoners nodig hebben om mee te doen in de samenleving en te voorkomen dat ze erbuiten vallen. Op deze manier neemt de kwaliteit van leven toe en het beroep op sociale voorzieningen af. De voorzieningen die wij bieden zijn een vangnet en zorgen ervoor dat werk moet lonen.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Saldo aantal personen in-en uitstroom in een uitkering	+10 (2018)	-70	Gemeente Hilversum
	Nee	Percentage huishoudens met een laag inkomen	9,0% (2016)	8,0%	CBS
	Nee	Aantal personen dat wordt begeleid vanuit uitkering naar werk	357	400	Gemeente Hilversum
027	Ja	Personen met een bijstandsuitkering, aantal per 10.000 inwoners	376 (2018)	369	CBS

Ambitie met activiteiten

3.3.1. Inkomensregelingen

We vergroten de kans op werk naar vermogen, door inwoners en werkgevers actief te begeleiden. Daar waar nodig bieden wij een vangnet, zodat iedereen kan meedoen in de samenleving. We verstrekken een inkomen wanneer men hier recht op heeft en bieden daar waar nodig aanvullende inkomensondersteuning. Alle kinderen worden geholpen, zodat Hilversumse kinderen zoveel mogelijk gelijke kansen krijgen.

Activiteiten

- Uitvoeren 'minimabeleid op maat'.
- Vraaggericht werken en daarbij de vraag van de inwoner in breed perspectief bekijken. Met behulp van deze brede uitvraag krijgen we zicht op mogelijke oplossingen gericht op de eigen kracht van de inwoner. Vervolgens bieden we passende begeleiding op weg naar betaald of sociaal werk op korte of lange termijn.
- Beperken instroom in de bijstand door inzet op preventie en het beperken van de instroom.

- Verstrekken van uitkeringen in het kader van de Participatiewet, voor oudere werklozen (IOAW, IOAZ) en Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (BBZ).
- Uitvoering geven aan de landelijke regelingen waaronder de studietoelage, inkomenstoeslag en bijzondere bijstand.
- Invoering van de Hilversumpas per 1 juli 2020.

Middelen

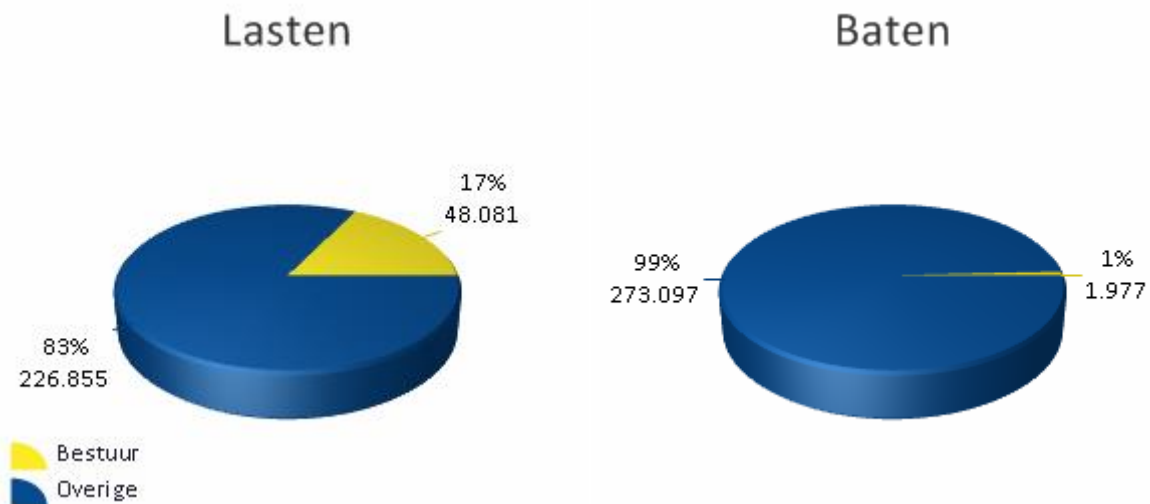
begrotingsjaar

bedragen x € 1.000

Programma 3. Werken	2020	2021	2022	2023
3.1 Economische ontwikkeling	2.540	2.336	2.278	2.278
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	38	56	55	55
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	285	284	283	283
3.4 Economische promotie	955	855	705	705
Lasten thema Ondernemende stad	3.819	3.531	3.321	3.320
6.4 Begeleide participatie	6.946	6.698	6.710	6.658
6.5 Arbeidsparticipatie	3.789	3.793	3.772	3.536
Lasten thema Werkende stad	10.736	10.491	10.481	10.193
6.3 Inkomensregelingen	40.919	39.043	38.845	38.695
Lasten thema Sociale stad	40.919	39.043	38.845	38.695
Totaal Lasten	55.474	53.065	52.647	52.208
3.1 Economische ontwikkeling	-6	-5	-5	-5
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	-505	-474	-491	-498
3.4 Economische promotie	-1	0	0	0
Baten thema Ondernemende stad	-511	-479	-496	-503
6.4 Begeleide participatie	-2	-1	-1	-1
6.5 Arbeidsparticipatie	-169	-164	-164	-164
Baten thema Werkende stad	-170	-165	-165	-165
6.3 Inkomensregelingen	-28.802	-28.792	-28.792	-28.792
Baten thema Sociale stad	-28.802	-28.792	-28.792	-28.792
Totaal Baten	-29.483	-29.436	-29.453	-29.460
Saldo van baten en lasten	25.991	23.629	23.194	22.748
Mutatie reserves	-235	-235	-235	0
Resultaat	25.756	23.394	22.959	22.748

Programma 4:

Bestuur

Betrokken partijen

Voor het realiseren van de bestuurlijke opgave werken wij samen met inwoners, ondernemers, bedrijven, instellingen en maatschappelijke organisaties.

De belangrijkste betrokken partijen binnen het programma Bestuur:

- Regio Gooi en Vechtstreek (verbonden partij) en omliggende gemeenten
- Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek (verbonden partij)
- Politie en Openbaar Ministerie
- Veiligheidshuis
- Metropoolregio Amsterdam (MRA)
- Economic Board Utrecht (EBU)

Kaderstellende nota's

- Integraal veiligheidsplan 2018-2022
- Sluiting drugspannen Hilversum, artikel 13B Opiumwet, Damoclesbeleid
- Programmabegroting 2020 Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek
- Regionaal Beleidsplan 2019 – 2022 van de Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek.
- Landelijk Programma Digitale Overheid (Digitale Overheid 2017)
- Uitvoeringsnotitie buurten 3.0
- Ontwikkelingsvisie Noordvleugel Utrecht (2015-2030)
- Economische Verkenningen Metropoolregio Amsterdam (2018)
- Regionale Samenwerkingsagenda RSA (2016)
- Uitvoeringsprogramma 2017-2018 Regionale Samenwerkingsagenda
- Actieagenda Economic Board Gooi en Vecht (2015)

Veilige stad

(Lasten: € 11.548 Baten: € -252)

Opgave van de stad

We werken aan een leefbare en veilige stad met betrokken inwoners. Een veilig Hilversum is ook een voorwaarde voor een levendig Hilversum. Een veilig Hilversum vraagt een integrale aanpak met betrekking tot criminaliteit, overlast en onveilige situaties. Hiervoor zetten we in op preventie, signalering, interventie en handhaving. We sturen aan op voldoende capaciteit binnen de organisatie en op een goede samenwerking met de veiligheidspartners. Hierbij hebben we oog voor de kostenbeheersing van de Veiligheidsregio.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Percentage inwoners dat zich 's avonds veilig voelt op straat in het centrum tijdens het uitgaan	77% (2017)	80%	Hilversum Monitor
	Nee	Percentage inwoners dat zich veilig voelt in eigen buurt	86% (2018)	≥ 90%	Hilversum Monitor
	Nee	Totaal aantal misdrijven	4.835 (2017)	≤ voorgaand jaar	CCV
006	Ja	Verwijzingen Halt, aantal per 10.000 jongeren	72 (2018)	85	Bureau Halt
008	Ja	Winkeldiefstallen, aantal per 1.000 inwoners	2,6 (2018)	2,5	CBS
009	Ja	Geweldsmisdrijven, aantal per 1.000 inwoners	4,9 (2018)	4,5	CBS
010	Ja	Diefstallen uit woning, aantal per 1.000 inwoners	2,5 (2018)	2,0	CBS
011	Ja	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte), aantal per 1.000 inwoners	6,5 (2018)	5,0	CBS

Ambitie met activiteiten

4.1.1. Openbare orde en veiligheid

We werken aan een leefbare en veilige stad. Wij zetten in op een verbeterd veiligheidsgevoel door middel van preventie en het aanpakken van problemen. De gemeente werkt hiervoor intensief samen met politie, brandweer, Versa, woningcorporaties en vele andere partners. We laten ons gezicht zien in de wijken, zodat we weten wat er speelt en hierop kunnen anticiperen. We handelen samenlevingsgericht en participeren in wijkteams, zorgnetwerken en buurtoverleggen.

Activiteiten

- Uitvoeren van de aanpak ondermijning, onderdeel van het integraal veiligheidsplan.
- Intensiveren van de aanpak van jongerenoverlast met focus op preventie (jongerenwerkers) en aanpak overlast op straat (inzet door jeugdboa's).
- Intensiveren van de aanpak van drugscriminaliteit en het voortzetten van de integrale aanpak tegen hennepsteelt. We bundelen meldingen uit de samenleving en sluiten drugspannen binnen de wettelijke kaders.
- Voortzetten van het beleid met betrekking tot de aanpak van mensenhandel.
- Begeleiden van personen met verward gedrag met een persoonsgerichte aanpak. We hebben hierbij extra aandacht voor de kleine groep veelplegers. We werken hierbij samen tussen veiligheid en zorg.
- Investeren in een sterke samenwerking tussen BOA's en politie, waarbij we inzetten op het uitwisselen van informatie, afspraken over de gevolgen van uitbreiding van bevoegdheden en uitrusting van BOA's en oog voor de persoonlijke veiligheid van BOA's.
- Onderzoek naar voortzetting van het geven van voorlichting op fietsparkeren en handhaven waar gewenst.
- Onderzoek naar het opstarten van handhaving op de dossiers prostitutie en het digitaal opkopsregister (stop heling). Per 1 januari 2020 is dit geen taak meer van de politie.
- Voortzetten en uitbreiden van het project 'preventie woninginbraken'.
- Aanpakken van zware woonoverlast op grond van de Wet aanpak woonoverlast, door middel van het toepassen van bestuursdwang via de APV.
- Onderzoeken van de mogelijkheden naar voortzetten en uitbreiden cameratoezicht in het centrum.

4.1.2. Crisisbeheersing en de veiligheidsregio

Het doel voor Hilversum is een afname van incidenten: branden, schade en slachtoffers. Daarom zetten wij in op het vergroten van het bewustzijn en de zelfredzaamheid van inwoners en bedrijven. De Veiligheidsregio levert een snelle en goede (geneeskundige) hulpverlening en brandweerbijstand bij incidenten, rampen en crises conform de wettelijke taken van de Veiligheidsregio. De gemeente stuurt bij de Veiligheidsregio aan op een professionele uitvoering van haar taken.

Activiteiten

- Versterken van de samenwerking tussen de Veiligheidsregio's, GGD'en van Gooi en Vechtstreek en Flevoland door middel van een samenwerkingsovereenkomst. Deze wordt in 2019 getekend en is vanaf januari 2020 van kracht.
- Versterken en professionaliseren van het veiligheidsbureau Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek door het versterken van de formatie en het samenvoegen met het veiligheidsbureau van Veiligheidsregio Flevoland. De verantwoordelijkheid voor dit proces ligt bij de Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek.
- Vestigen van de samen te voegen meldkamers Utrecht, Flevoland en Gooi en Vechtstreek in Hilversum. De meldkamer Midden-Nederland vestigt zich in het nieuw te realiseren politiegebouw aan de Groest. Deze wordt naar verwachting in 2022 operationeel. De Landelijke Meldkamer Samenwerking begeleidt dit proces, met de politie als opdrachtgever.
- Bijdragen leveren aan het faciliteren van een tijdelijke meldkamer totdat de nieuwe meldkamer gereed is. De Veiligheidsregio maakt uitwijken mogelijk voor de meldkamer Naarden en Lelystad bij eventuele bezettingsproblemen. Zo borgen we de dienstverlening. De verantwoordelijkheid voor dit proces ligt bij de Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek.

- Professionaliseren crisisorganisatie Veiligheidsregio's door het ontwerpen en inrichten van één geïntegreerde, interregionale crisisorganisatie bij voorkeur op de schaal van Midden-Nederland.
- Hiervoor wordt onder andere een interregionaal coördinatiecentrum bij de nieuwe meldkamer gerealiseerd. De verantwoordelijkheid voor dit proces ligt bij de Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek.
- Uitvoering geven aan de autonome ontwikkelingen en bestaand beleid door de Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek.
- Uitvoeren van de directieopdracht professionaliseren crisisorganisatie gemeente Hilversum.
- Intensiveren van de inzet van de wijkbrandweerman in het geven van voorlichting en advies over brandpreventie aan inwoners en bedrijven. Dit doen we in samenwerking met de Veiligheidsregio. De Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek voert dit uit.
- Inspecteren en verbeteren van de fysieke veiligheid van portiekflats. Dit doen we in samenwerking met woningcorporaties en brandweer.

Dienstverlening aan de stad

(Lasten: € 1.918 Baten: € -1.139)

Opgave van de stad

De dienstverlening is het visitekaartje van de gemeente. De maatschappij ontwikkelt zich. Inwoners zijn zelfbewuster en mondiger geworden en er is sprake van toenemende zelfredzaamheid. Wij richten de dienstverlening hierop in. Daarbij richten wij ons op drie thema's: innovatie, het verder digitaliseren van de dienstverlening en het verbeteren van de efficiëntie van de dienstverlening. Om dit te realiseren richten wij ons op de een drietal aspecten. Ten eerste het gemak voor de gebruiker: wij houden rekening met de digitaliserende samenleving, de gemeentelijke producten zijn vindbaar en toegankelijk en wij zijn bereikbaar voor onze doelgroepen. Ten tweede richten wij ons op betrokkenheid: onze medewerkers zijn klantgericht, gaan op zoek naar de vraag achter de vraag en durven af te wijken van de gebaande paden wanneer dat nodig is. Het derde aspect is open en helder: Wij zijn transparant over wat er van ons verwacht mag worden en wij streven er actief naar dit waar te maken. De gemeente is een lerende organisatie en staat open voor de meningen van onze inwoners, ondernemers en instellingen als het gaat om onze dienstverlening.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Waardering van inwoners over de dienstverlening van de gemeente	7,1 (2018)	7,5	Hilversum Monitor
	Nee	Waardering van inwoners over de digitale dienstverlening van de gemeente	6,8 (2017)	7,0	Hilversum Monitor
	Nee	Aantal vergunningen dat van rechtswege verleend wordt	1 (2017)	0	Hilversum Monitor
	Nee	Waardering van bezoekers over de dienstverlening van het Sociaal Plein	7,0 (2018)	7,0	Hilversum Monitor

Ambitie met activiteiten

4.2.1. Burgerzaken

Het uitvoeren van de wettelijk taak op het gebied van burgerzaken waarbij wij in de dienstverlening, daar waar dat mogelijk is, zoveel mogelijk aansluiten op de wensen van de klant.

Activiteiten

- Uitvoeren van het programmaplan dienstverlening, met aandacht voor:
 - Verbeteren e-dienstverlening, onder andere door onderzoek te doen naar klantreizen van verschillende doelgroepen en deze te verwerken in serviceformules. Serviceformules dragen bij aan het klantgericht, efficiënt en herkenbaar maken van gemeentelijke dienstverlening.
 - Verbeteren van de gemeentelijke website.
 - Implementeren Wet elektronische publicatie algemene bekendmakingen en mededelingen.
 - Implementeren Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer.
 - Aansluiten op het Informatiesysteem interne markt (Europese Unie).
 - Verzorgen volledige technisch aansluiten bij MijnOverheid.nl zodat communicatie voor inwoner met de overheid eenduidig is (zie ook invoering Omgevingswet).
- Digitaliseren Meldingen Openbare Ruimte zodat we hier snel op kunnen inspelen.
- Verzorgen klantcontact via internet, social media/newsroom, telefonie, post en aan het loket.
- Verstrekken producten burgerzaken zoals reisdocumenten, uittreksels en verklaringen omtrent gedrag.

Effectief en efficiënt bestuurde stad

(Lasten: € 34.576 Baten: € -536)

Opgave van de stad

Als bestuur geven wij het goede voorbeeld. Transparant, open en integer bouwen wij aan vertrouwen. Vertrouwen in en betrouwbaarheid van de lokale overheid is van groot belang in de samenwerking met inwoners, instellingen en bedrijven binnen Hilversum. Dit geldt ook voor de samenwerking met andere overheden. Op die manier versterken wij de positie en identiteit van Hilversum.

De samenleving verwacht steeds meer van een gelijkwaardige overheid die meedenkt. Dat betekent dat inwoners van de gemeente Hilversum behoefte hebben aan meer ruimte en verantwoordelijkheid en dat vraagt om een meedenkende rol van de gemeente. Tegelijkertijd verwacht de overheid steeds meer zelfredzaamheid bij de samenleving. Het is niet meer vanzelfsprekend dat de overheid alles regelt en bepaalt.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
001	Ja	Formatie, aantal fte per 1000 inwoners	6,88 (2018)	7,5	Eigen begroting/jaarrekening
002	Ja	Bezetting, aantal fte per 1000 inwoners	6,46 (2018)	7,5	Eigen begroting/jaarrekening
003	Ja	Apparaatskosten, kosten per inwoner	647 (2018)	707	Eigen begroting/jaarrekening
004	Ja	Externe inhuur, kosten als percentage van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	6,9% (2018)	3,9%	Eigen begroting/jaarrekening
005	Ja	Overhead, percentage van totale lasten	11,4% (2018)	11%	Eigen begroting/jaarrekening

Ambitie met activiteiten

4.3.1. Bestuur

Hilversum heeft een open, transparant en integer bestuur dat in de samenleving staat. Het bestuur gaat het gesprek aan. Zowel met inwoners als met bedrijven en instellingen. Maar ook in regionaal en bovenregionaal verband. Het bestuur is laagdrempelig en benaderbaar en investeert in relevante relaties en netwerken. Er wordt gebouwd aan vertrouwen in en betrouwbaarheid van de lokale overheid.

Activiteiten

- Vertegenwoordigen en positioneren van Hilversum in regionaal en bovenregionaal verband.
- Het organiseren van bijeenkomsten om te investeren in de relatie met inwoners, bedrijven, instellingen en andere overheden.
- Opstellen van de nieuwe taken, rollen en verantwoordelijkheden van de raad en het college in relatie tot de Omgevingswet.

4.3.2. Overhead

Een organisatie die efficiënt en doelmatig werkt en kwalitatief hoogwaardig werk levert. De overhead richt zich op de eigen organisatie en biedt ondersteuning om de taken en primaire processen zo effectief mogelijk uit te voeren. Er wordt gewerkt aan het doelmatiger en verder digitaliseren van de bedrijfsvoering van de organisatie.

Activiteiten

- Het verder ontwikkelen van het digitaal werken en vergaderen binnen het bestuur (Raad, College) en de organisatie. Mede gericht op het doelgerichter vergaderen met optimale inzet van automatiseringsmogelijkheden.
- Verbeteren van werkprocessen (minder stappen en afschaffen van controles welke geen waarde toevoegen).
- Organiseren van het invoeren van het landelijk Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

Overzicht van overhead

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroting 2020 Saldo	Begroting 2021 Saldo	Begroting 2022 Saldo	Begroting 2023 Saldo
1. Personeel	20.728	20.649	20.423	20.423
2. Huisvesting & facilitair	4.345	4.213	4.178	4.101
3. ICT	2.720	2.594	2.445	2.440
4. Overig	2.076	1.751	1.701	1.501
Totaal	29.868	29.207	28.747	28.465

Toelichting bij: Overzicht van overhead

De bedragen in het overzicht hierboven zijn het **saldo** van overheadkosten en -opbrengsten, gesplitst naar onderwerp. In het overzicht van taakvelden per programma (financiële begroting) is een uitsplitsing naar opbrengsten en kosten te vinden. Onder de overhead vallen onder meer de kosten van leidinggevenden, planning & control, personeel & organisatie etc.

Hoe de kosten van overhead worden meegenomen in tarieven als afvalstoffenheffing en rioolheffing, wordt toegelicht in de paragraaf lokale heffingen.

Middelen

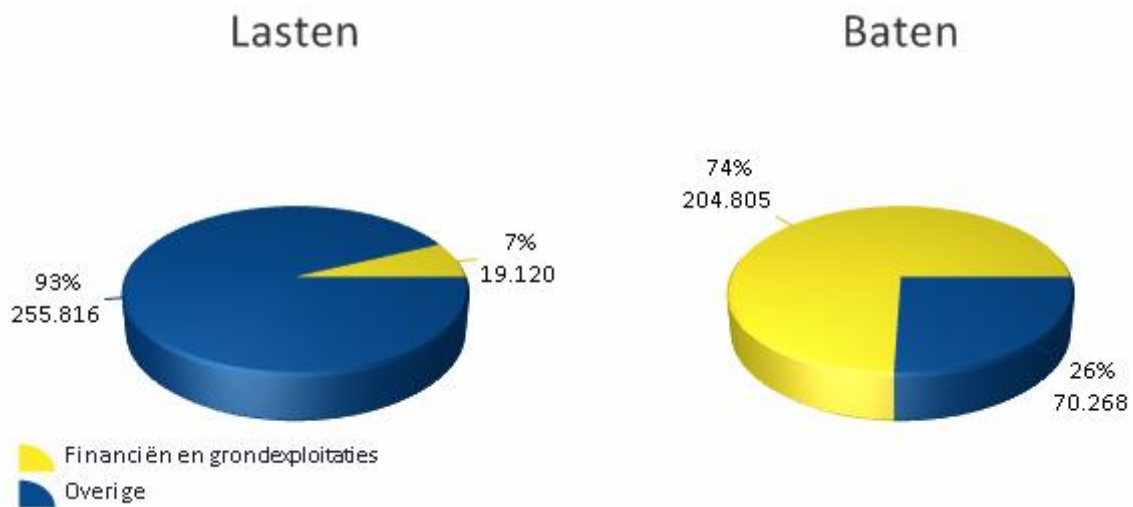
begrotingsjaar

bedragen x € 1.000

Programma 4. Bestuur	2020	2021	2022	2023
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	8.310	8.304	8.298	8.290
1.2 Openbare orde en veiligheid	3.238	3.217	3.239	3.239
Lasten thema Veilige stad	11.548	11.521	11.537	11.529
0.2 Burgerzaken	1.918	2.125	2.018	1.935
Lasten thema Dienstverlening aan de stad	1.918	2.125	2.018	1.935
0.1 Bestuur	4.174	4.122	4.169	4.099
0.4 Overhead	30.403	29.696	29.235	28.953
Lasten thema Effectief en efficiënt bestuurd stad	34.576	33.818	33.404	33.052
Totaal Lasten	48.043	47.464	46.959	46.517
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-13	-13	-13	-13
1.2 Openbare orde en veiligheid	-239	-234	-234	-234
Baten thema Veilige stad	-252	-247	-247	-247
0.2 Burgerzaken	-1.139	-1.249	-1.114	-982
Baten thema Dienstverlening aan de stad	-1.139	-1.249	-1.114	-982
0.1 Bestuur	-1	-1	-1	-1
0.4 Overhead	-535	-488	-488	-488
Baten thema Effectief en efficiënt bestuurd stad	-536	-489	-489	-489
Totaal Baten	-1.927	-1.984	-1.850	-1.718
Saldo van baten en lasten	46.116	45.479	45.109	44.799
Mutatie reserves	-12	-12	38	38
Resultaat	46.104	45.467	45.147	44.837

Programma 5:

Financiën en grondexploitaties

Betrokken partijen

Voor het realiseren van de bestuurlijke opgave werken wij samen met inwoners, ondernemers, bedrijven, instellingen en maatschappelijke organisaties.

De belangrijkste betrokken partijen binnen het programma Financiën en grondexploitaties:

- Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) (verbonden partij)
- Vitens (verbonden partij)

Kaderstellende nota's

- Financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet (12 juli 2017)
- Nota grondbeleid (3 februari 2010)
- Verordening onroerende zaakbelasting (2018)
- Verordening precariobelasting (2018)
- Verordening hondenbelasting (2018)
- Legesverordening (2020)

Financieel gezonde stad

(Lasten: € 2.666 Baten: € -181.895)

Opgave van de stad

Door de positieve economische ontwikkeling willen wij de komende jaren blijven werken aan investeringen in de stad die Hilversum en haar inwoners ten goede komen. Gezonde gemeentefinanciën blijven het uitgangspunt, want alleen met een gezond beleid kan je goede en verantwoorde keuzes maken voor de toekomst. De afgelopen periode is een solide en transparant financieel beleid vastgesteld en gevoerd, wat wij op deze manier willen voortzetten. Wij houden alle reserves kritisch tegen het licht en bezien welke concrete investeringen en lasten kunnen worden gedekt uit reserves en voorzieningen.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
037	Ja	Demografische druk (Verhouding tussen de productieve leeftijdsgroep (20-64) en de niet-productieve leeftijdsgroepen (-20 en 65+))	71,5% (2019)	71,1%	CBS
038	Ja	Gemeentelijke woonlasten 1-persoons-huishoudens, in euro's	€ 646 (2019)	Stijgen met niet meer dan inflatie	COELO
039	Ja	Gemeentelijke woonlasten meer-persoons-huishoudens, in euro's	€ 767 (2019)	Stijgen met niet meer dan inflatie	COELO

Ambitie met activiteiten

5.1.1. Financiële huishouding

Wij hebben als uitgangspunt dat inkomsten en uitgaven in evenwicht zijn en dat er een gezonde verhouding is tussen inkomsten, bezit en schulden, waarbij structurele uitgaven niet met incidentele inkomsten worden gedekt. Hierdoor zijn we minder kwetsbaar voor de schommelende inkomsten, voornamelijk degene die we vanuit het rijk ontvangen. Als gemeente willen wij een buffer in stand houden om in slechte tijden nadelen op te kunnen vangen en dat in goede tijden de ruimte die ontstaat geïnvesteerd kan worden in de stad.

Activiteiten

- Uitwerken van financiële kengetallen in samenwerking met de raad, waarop we gaan sturen.
- Reëel en structureel evenwicht van inkomsten en uitgaven.
- Doorlopend werken aan een flexibele en beïnvloedbare begroting.
- Sturen op een beheersbare schuldquote.
- Sturen op een weerstandsvermogen van minimaal 1,0.
- Evalueren van de Financiële verordening 2018.

5.1.2. Innen lokale belastingen en heffingen

Vanuit het beginsel 'de gebruiker betaalt' willen wij de gemeentelijke belastingen de komende jaren geleidelijk kostendekkend maken. Wij streven ernaar het totaal aan woonlasten met maximaal het inflatiepercentage te laten stijgen.

Activiteiten

- Het verhogen van de kostendekkingsgraad van gemeentelijke belastingen.

Grondexploitatie en vastgoed

(Lasten: € 16.454 Baten: € -20.885)

Opgave van de stad

Grondexploitatie is bij uitstek een instrument om onze maatschappelijke doelen te realiseren zoals de realisatie van minimaal 1.000 woningen. Het vastgoed in eigendom van de gemeente houden wij op orde. Wij zien het hebben, onderhouden en exploiteren van vastgoed niet als een kerntaak van de gemeente. Wij toetsen jaarlijks nut en noodzaak van het aanhouden van vastgoed.

Indicatoren

Nr.	Wettelijk	Indicator	Referentie waarde	Streef waarde	Bron
	Nee	Positie grondexploitatie (waarde van de grond t.o.v. de totale (geraamde) baten)	6,0% (2017)	6,0%	BZK

Ambitie met activiteiten

5.2.1. Beheer gebouwen en gronden

Vastgoed kan een belangrijke bijdrage leveren aan het verwezenlijken van de gemeentelijke ambities, maar voor de gemeente Hilversum is het eigendom en beheren van het vastgoed geen kerntaak. Het uitgangspunt is dat de markt in de vastgoed behoefte voorziet.

Activiteiten

- Onderhouden gemeentelijk vastgoed.
- Verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed.
- Beheer van panden in gebieden waarop een voorkeursrecht is gevestigd op basis van de Wet voorkeursrecht gemeenten.
- Het verkopen van vastgoed dat we willen afstoten.

5.2.2. Strategische gronden actief inzetten om de stad te versterken

Strategische gronden actief inzetten om de stad te versterken

Activiteiten

- Anna's Hoeve; laatste koopovereenkomsten zijn gesloten. Afgeven van de laatste omgevingsvergunningen voor de bouwprojecten.
- Egelshoek; afsluiten van grondexploitatie.
- Stationsgebied; vaststellen van bestemmingsplan.
- Gebiedsagenda 1221; vormgeven van het Groenfonds.
- Crailo; vaststellen bestemmingsplan.
- Circusterrein; uitvoeren van onderzoek naar de mogelijkheden van dit terrein, wat in de toekomst kan leiden tot een grondexploitatie.
- Arenapark: Uitwerken masterplan.
- Initiëren van nieuw grondbeleid en bijbehorende instrumenten waarbij we rekening houden met de invoering van de omgevingswet.

Overzicht van algemene dekkingsmiddelen

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroting 2020 Saldo	Begroting 2021 Saldo	Begroting 2022 Saldo	Begroting 2023 Saldo
Dividend	-378	-378	-378	-378
Financieringsfunctie	-179	-90	7	129
Gemeentefonds	-159.216	-161.308	-164.047	-167.977
Lokale heffingen	-22.007	-22.856	-23.503	-24.179
Totaal	-181.780	-184.632	-187.921	-192.405

Toelichting bij: Overzicht van algemene dekkingsmiddelen**Gemeentefonds**

De ramingen van de uitkeringen uit het Gemeentefonds zijn gebaseerd op de meicirculaire 2019. Het gaat om de algemene uitkering, de uitkeringen voor het sociaal domein, en een aantal aparte uitkeringen.

Financieringsfunctie

Niet alle investeringen worden volgens planning uitgevoerd. Dat betekent dat de rente- en afschrijvingslasten meestal ook lager uitvallen. Wij houden hier altijd rekening mee door het opnemen van een stelpost en komen zo tot een reëlere benadering van de werkelijkheid.

Lokale heffingen

De opbrengsten uit Lokale heffingen bestaan uit de onroerende zaakbelasting, de precariobelasting en de hondenbelasting. Dit zijn algemene belastingen die naar vrije keuze van de gemeente kunnen worden ingezet. In de paragraaf Lokale heffingen wordt uitgebreid stilgestaan bij deze inkomstenposten.

Dividend

Het geraamde dividend is afkomstig van een tweetal verbonden partijen: De Bank Nederlandse Gemeenten en het waterleidingbedrijf Vitens. Hilversum is aandeelhouder in beide vennootschappen.

Middelen

begrotingsjaar

bedragen x € 1.000

Programma 5. Financiën en grondexploitaties	2020	2021	2022	2023
0.5 Treasury	-169	-80	17	139
0.61 OZB woningen	708	704	696	696
0.62 OZB niet-woningen	683	541	537	537
0.64 Belastingen overig	882	858	854	854
0.8 Overige baten en lasten	560	4.502	8.607	12.580
Lasten thema Financieel gezonde stad	2.666	6.525	10.710	14.805
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	852	1.394	1.390	1.375
8.2 Grond exploitatie (niet bedrijventerrein)	15.602	5.477	1.134	1.146
Lasten thema Grondexploitatie en vastgoed	16.454	6.871	2.524	2.521
Totaal Lasten	19.120	13.396	13.234	17.326
0.5 Treasury	-388	-388	-388	-388
0.61 OZB woningen	-11.578	-12.160	-12.572	-13.028
0.62 OZB niet-woningen	-9.523	-9.789	-10.024	-10.244
0.64 Belastingen overig	-1.191	-1.190	-1.190	-1.190
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-159.216	-161.308	-164.047	-167.977
Baten thema Financieel gezonde stad	-181.895	-184.834	-188.220	-192.826
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-4.041	-1.585	-1.335	-1.335
8.2 Grond exploitatie (niet bedrijventerrein)	-16.844	-6.060	-5	-5
Baten thema Grondexploitatie en vastgoed	-20.885	-7.645	-1.340	-1.340
Totaal Baten	-202.779	-192.480	-189.560	-194.166
Saldo van baten en lasten	-183.659	-179.083	-176.326	-176.840
Mutatie reserves	-2.026	0	0	0
Resultaat	-185.685	-179.083	-176.326	-176.840

3. De paragrafen

3.1 Lokale heffingen

3.1.1 Inleiding

De paragraaf lokale heffingen gaat zowel over de heffingen waarvan de besteding ongebonden is als over de heffingen waarvan de besteding wel gebonden is.

Ongebonden heffingen (OZB, Hondenbelasting en Precario)

Dit zijn heffingen waar geen specifieke dienst tegenover staat en waarbij de inkomsten ten gunste komen aan de algemene middelen. Er zijn geen (wettelijke) voorschriften waar wij aan moeten voldoen. Wel hanteren wij zelf als uitgangspunt de aanpassing van de honden- en precariobelasting te baseren op de verwachte prijsstijging. Voor 2020 1,5% en de periode 2020-2023: 2%. Bij het bepalen van het tarief van de OZB wordt rekening gehouden met het uitgangspunt dat het totaal van de woonlasten niet meer stijgt dan het verwachte inflatiepercentage.

Gebonden heffingen (Riool- en Afvalstoffenheffing, Leges, Haven- en Marktgelden en Parkeerbelastingen)

Dit zijn de heffingen waar een specifieke dienst/levering tegenover staat. Tegenover bijvoorbeeld de rioolheffing staat dat de gemeente de riolering aanlegt en onderhoudt. Bij het bepalen van de gebonden heffingen mogen we niet meer kosten aan de heffing toerekenen dan de kosten die we maken voor de te leveren dienst. In welke mate de heffing de kosten dekt wordt uitgedrukt in kostendekkendheidspercentage.

Voor de gebonden heffingen hanteren we een aantal uitgangspunten. Deze uitgangspunten zijn niet altijd zonder meer met elkaar te verenigen. Het vinden van de juiste balans is dus steeds de opgave.

- Zo laag mogelijke tarieven

Dit uitgangspunt vullen wij in door onze tarieven te toetsen aan die van de rest van Nederland. Dit geldt met name voor de tarieven riool- en afvalstoffenheffing, die door Coelo, in samenhang met de OZB, voor alle gemeenten in beeld worden gebracht. Waar relevant toetsen wij aan de tarieven in de regio. Dit doen we bijvoorbeeld bij de marktgelden. We proberen niet teveel af te wijken van de gemiddelde tarieven, waarbij de opmerking past dat niet altijd te achterhalen is wat andere gemeenten wel/niet aan kosten in hun tarieven hebben meegenomen. Het laag houden van de tarieven vraagt ook iets van de mate van efficiency waarmee we onze taken uitvoeren. Periodiek moeten we daarom nagaan of hierin verbeteringen zijn aan te brengen.

- Een eerlijke verdeling van de lasten

Dit betekent dat we de kosten neerleggen bij de gebruikers die profijt hebben van de voorziening. Dit geldt in principe voor alle voorzieningen die wij leveren. De bekendste voorbeelden zijn de riolering en de afvalstoffenheffing. Wat “eerlijk” is, kan aan verandering onderhevig zijn, afhankelijk van de invalshoek die gekozen wordt. Wanneer voor de invalshoek duurzaamheid en milieu gekozen wordt, kan de uitkomst anders zijn, dan wanneer voor een financiële invalshoek wordt gekozen.

- Volledige kostendekking

Wij vinden het reëel dat de kosten van onze voorzieningen volledig via de tarieven worden gedekt. Voor meerdere tarieven geldt dat ze nu nog niet alle kosten dekken. De riool- en afvalstoffenheffing zijn hiervan de belangrijkste voorbeelden.

In de volgende hoofdstukken wordt ingegaan op:

- De lokale heffingen;
 - De lokale woonlastendruk; OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing
 - De overige ongebonden heffingen; hondenbelasting en precario
 - De overige gebonden heffingen; markt- en havengelden, parkeerbelastingen en leges
- Het kwijtscheldingsbeleid;
- De woonlasten in Hilversum vergeleken met de landelijke woonlasten.

3.1.2 Lokale heffingen

Bepalen overhead uurtarief

Een belangrijk onderdeel van de BBV-regels is dat overheadkosten apart, via een voor alle tarieven te gebruiken verdeelsleutel, aan de kosten van een voorziening moeten worden toegerekend. In Hilversum gebeurt dat door middel van een standaardopslag op het uurtarief van de formatie, die belast is met de gemeentelijke heffingen. Die opslag is berekend door de totale overheadkosten te delen door het totaal aantal productieve uren van de gemeentelijke, personele formatie (fte's).

De opslag overhead per productief uur bedraagt in 2020:

Opslag overhead	2020
Geraamde overhead	€ 30.221.362
Geraamde formatie	426
Productieve uren per persoon	1.332
Totaal productieve uren	567.046
Berekende overhead per uur	€ 53,30

De woonlasten; onroerende zaakbelastingen, rioolheffing en afvalstoffenheffing

In het coalitieakkoord zijn voor de woonlasten als totaal twee (algemene) uitgangspunten opgenomen.

Algemene uitgangspunten:

1. **De woonlasten als totaal stijgen maximaal met de inflatie:** De verwachte inflatie voor 2020 is 1,5%. Bij het hanteren van dit uitgangspunt wordt ook gekeken naar de verschillende categorieën (huurders, eigenaren en 1, 2 of meerpersoonshuishoudens). Voor de OZB opbrengst wordt voor 2021 en verder gerekend met 2% (conform hoe we de afgelopen jaren dit hebben verwerkt in de meerjarenbegroting)
2. **We streven naar volledige kostendeckendheid:** Bij opstellen van begroting 2019 was de kostendeckendheid van afval en riool 96% en liep jaarlijks op met 1% (verwachting was dan per 2023 100% kostendeckend te zijn). Voor begroting 2020 en verder is tempo van kostendeckendheid een 'knop' om aan te draaien om te kunnen voldoen aan eerste uitgangspunt.

Voor het bepalen van de tarieven en het zorgen dat aan beide uitgangspunten zoveel mogelijk kan worden voldaan (waarbij uitgangspunt 1 boven 2 gaat) kan aan diverse knoppen 'gedraaid' worden:

1. Stijging van OZB
2. Kostendeckendheid Afval en Riool (ieder afzonderlijk)
3. Inzet egaliseringsreserve afval en voorziening riool (ieder afzonderlijk)

Het is mogelijk om de stijging van de kostendekkendheid van het afval en riooltarief sneller toe te laten nemen dan eerder voorzien. Waar we bij het opstellen van de begroting 2019 nog uitgingen om per 2023 kostendekkend te zijn kan dat nu per 2022 gebeuren. Ondanks dat de kostendekkendheid toe neemt blijft de jaarlijkse tariefstijging wel binnen de inflatie.

Dat de kostendekkendheid kan toenemen is het gevolg dat de afboeking van de rioleringsinvesteringen ten laste van de 'Spaarvoorziening Riolering' een positiever effect heeft dan eerder verwacht. Bij het opstellen van de begroting 2019 en verder is een conservatieve (grove) aanname gedaan van het effect. Er is uitgegaan dat alle af te waarderen activa een afschrijvingsduur zou hebben van 75 jaar maar kijkend naar de werkelijke af te waarderen activa zitten daar ook activa tussen met een veel kortere afschrijvingsduur hetgeen een positief effect heeft op de niet meer toe te rekenen afschrijvingskosten.

In onderstaande tabel de ontwikkeling van de verschillende tarieven (met kostendekkendheid percentage). Ook is aangegeven wat het totaal aan woonlasten is per soort huishouden.

Lokale woonlastendruk	B2019	B2020	meerjarenraming		
			2021	2022	2023
Onroerendezaakbelasting eigenaren	244,61	248,52	255,48	261,61	267,37
Rioolheffing	193,20	181,69	183,43	186,67	189,31
Afvalstoffenheffing (meerpersoonshuishouden)	305,71	324,42	330,48	336,10	343,36
Totaal	743,52	754,63	769,39	784,38	800,04
Procentuele wijziging voor woningeigenaren:					
* Eenpersoons huishouden		0,59%	1,97%	2,21%	1,94%
* Tweepersoons huishouden		1,08%	1,96%	2,08%	1,97%
* Meerpersoons huishouden		1,49%	1,96%	1,95%	2,00%
Procentuele wijziging voor huurders van woningen					
* Eenpersoons huishouden		-0,06%	1,43%	1,73%	1,80%
* Tweepersoons huishouden		0,80%	1,49%	1,73%	1,85%
* Meerpersoons huishouden		1,44%	1,54%	1,73%	1,89%

Onroerende zaakbelastingen (OZB)

Het tarief voor de onroerende zaakbelastingen voor woningen stijgt met 1,6%. Voor de periode 2021-2023 houden we het inflatiepercentage van 2% aan.

Niet-Woningen (gebruikers)

In het tarief voor de onroerende zaakbelastingen voor niet-woningen is ook rekening gehouden met een inflatiepercentage van 1.5 % (2020: 1,5%, in de periode 2021-2023: 2%). Voor de gebruikers van niet-woningen stijgt de OZB dan ook met 1,5%.

Niet-Woningen (eigenaren)

Ook voor de eigenaren van niet-woningen is in het tarief onroerende zaakbelastingen rekening gehouden met een inflatiepercentage van 1,5% (2020: 1,5%, in de periode 2021-2023: 2%). Voor 2020 geldt bij het tarief voor de eigenaren van niet-woningen nog dat er rekening is gehouden met

eenmalige teruggave (€200.000). Voor de jaren 2017 en 2018 is een onjuiste berekeningssystematiek gehanteerd waardoor er een te hoog tarief was berekend.

Ontwikkeling onroerende zaakbelasting:

Omschrijving	2019	2020	Vershil t.o.v. 2019	%
Woningen				
Gemiddelde woningwaarde	284.751	304.683	19.932	7%
Onroerendezaakbelasting eigenaren	244,61	248,52	3,91	1,6%
Niet - woningen gebruikers				
Gemiddelde waarde	599.760	605.758	5.998	1%
Onroerendezaakbelasting gebruiker	1.052,49	1.068,27	15,79	1,5%
Niet –woningen eigenaren				
Gemiddelde waarde	599.760	605.758	5.998	1%
Onroerendezaakbelasting eigenaren	1.523,99	1.547,10	23,11	1,6%

Als in januari van het begrotingsjaar de aanslag wordt opgelegd, gebeurt dat op basis van de WOZ-waarde op het moment van de aanslag. Deze kan zowel naar boven als naar beneden afwijken van de waarde waarvan in deze begroting is uitgegaan.

Rioolheffing

Uitgangspunten bij het berekenen van het tarief rioolheffing:

- Volumetoename aantal huishoudens is beperkt meegenomen voor 2020 en voor 2021 en verder met 250 per jaar.
- Exploitatiebudgetten zijn conform Kadernota niet geïndexeerd
- Kosten SBS zijn wel geïndexeerd conform verstuurde RIB (2019-39)
- Lonen en overhead zijn met 3% geïndexeerd conform Kadernota
- De inzet van de spaarvoorziening in 2019 is nog een gespreksonderwerp met accountant en commissie BBV. Hier is het uitgangspunt gehanteerd zoals in begroting 2019 is opgenomen (afboeken activa ten laste van spaarvoorziening).

Kostendeckendheid rioolheffing	2019	2020	2021	2022	2023
- kosten exploitatie	1.575	1.615	1.575	1.575	1.575
- kapitaallasten	1.557	1.043	1.003	989	911
- straatreiniging zonder BTW	345	362	362	362	362
- dubieuze debiteuren	75	75	75	75	75
- mutatie spaarvoorziening	2.804	2.804	2.804	2.804	2.804
- directe personeel - en organisatiekosten	861	850	830	827	827
- inkomsten taakveld, excl. heffingen	-110	-110	-110	-110	-110
Netto kosten taakveld	7.107	6.639	6.539	6.522	6.444
-					
<i>Toe te rekenen kosten via andere taakvelden</i>					
- kwijscheldingen	575	575	575	575	575
- heffing en inning zonder BTW	71	71	71	71	71

- overhead	828	810	782	802	767
- BTW	415	427	419	419	419
Totale kosten	8.996	8.522	8.386	8.389	8.276
Dekkingspercentage	96%	98%	99%	100%	100%
Toe te rekenen kosten	8.636	8.352	8.302	8.389	8.276
Totale opbrengst	-8.636	-8.352	-8.302	-8.389	-8.277
Inzet reserve	-400	-570	-400	-300	-26
Opbrengst heffingen	-8.236	-7.782	-7.902	-8.089	-8.251
Tarief	€ 193,20	€ 181,68	€ 183,43	€ 186,67	€ 189,31
% verandering (t-1)		-5,96%	0,96%	1,77%	1,41%

Afvalstoffenheffing:

Beleid

Het verwijderen van ons afval is uitbesteed aan de Regio Gooi en Vechtstreek. De begroting van de Regio Gooi en Vechtstreek is bepalend voor de tarieven afvalstoffenheffing. In eerste instantie moet Hilversum via die begroting toezien op een efficiënte en effectieve afvalinzameling, om daarmee de tarieven afvalstoffenheffing voor de burger zo stabiel en laag mogelijk te houden.

Uitgangspunten bij het berekenen van het tarief afvalstoffenheffing:

- Volumetoename aantal huishoudens is +300 in 2020 en +250 per jaar voor 2021 en verder.
- Exploitatiebudgetten zijn conform Kadernota niet geïndexeerd
- Kosten SBS zijn wel geïndexeerd conform verstuurde RIB (2019-39)
- Lonen en overhead zijn met 3% geïndexeerd conform Kadernota
- Kosten GAD conform meerjarenraming GAD. Er is een nadelig effect wat wordt veroorzaakt door een toename in de kosten van het GAD. Deze liggen voor 2020 circa €4 ton hoger dan dat zij hadden aangegeven bij het opstellen van de begroting 2019. Dit heeft als oorzaak een toename in verbrandingsbelasting en kapitaallasten.
- We zien de laatste jaren een steeds grotere teruggaaf vanuit GAD, hier wordt rekening mee gehouden.

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing	2019	2020	2021	2022	2023
- kosten exploitatie (GAD)	8.105	8.543	8.648	8.786	8.842
- verwachte teruggaaf GAD (jaarresultaat)	-629	-450	-450	-450	-450
- veegkosten	345	362	362	362	362
- oninbare vorderingen	75	75	75	75	75
Netto kosten taakveld	7.896	8.530	8.635	8.773	8.829
-					
<i>Toe te rekenen kosten via andere taakvelden</i>					
- kwijscheldingen	575	575	575	575	575
- heffing en inning	72	71	71	71	71
- personeel- en organisatiekosten	74	99	97	97	97
- BTW	1.789	1.884	1.906	1.935	1.940
Totale kosten	10.406	11.159	11.284	11.451	11.512

Dekkingspercentage	96%	98%	99%	100%	100%
Toe te rekenen kosten	9.990	10.936	11.171	11.451	11.512
Totale opbrengst	-9.990	-10.936	-11.171	-11.451	-11.512
Inzet reserve	-300	-575	-550	-585	-344
Opbrengst heffingen	-9.690	-10.361	-10.621	-10.866	-11.168
Tarief 1 persoonshuishouden	€ 184,22	€ 195,48	€ 199,15	€ 202,54	€ 206,91
Tarief 2 persoonshuishouden	€ 245,16	€ 260,04	€ 265,02	€ 269,53	€ 275,35
Tarief meerpersoonshuishouden	€ 305,71	€ 324,48	€ 330,48	€ 336,10	€ 343,36
% verandering (t-1)		6,12%	1,87%	1,70%	2,16%

Overige ongebonden lokale heffingen

Hondenbelasting

In het tarief van de hondenbelasting is rekening gehouden met een inflatiepercentage van 1,5% (in de periode 2020-2023: 2%). De geraamde opbrengst voor het jaar 2020 bedraagt € 510.000.

Precariobelasting

In het tarief van de precariobelasting is rekening gehouden met een inflatiepercentage van 1,5% (in de periode 2021-2023: 2%). De geraamde opbrengst bedraagt voor het jaar 2020 € 312.000.

Overige gebonden lokale heffingen

Marktgeden

Beleid

In onderstaande tabel is aangegeven welke kosten wij toerekenen aan de markt, welk bedrag daar bij hoort en voor welk percentage wij deze doorbelasten in het tarief. Onder de tabel treft u een toelichting op een aantal kostensoorten.

bedragen x € 1.000

Soort kosten	Bedrag aan kosten	Percentage doorbelast in tarief	2020	2021	2022	2023
Kapitaallasten herinrichting Marktplaats (1)	51	29%	15	15	15	15
Personeels- en organisatiekosten	169	100%	162	162	162	162
Schoonmaak na afloop markt	101 incl. BTW	100%	101	101	101	101
Schoonspuiten Marktplaats (2)	21 incl. BTW	29%	6	6	6	6
Divers kleine uitgaven	3 incl. BTW	100%	3	3	3	3
Subtotaal kosten			287	287	287	287
Dekkingspercentage			85%	85%	90%	100%
Subtotaal kosten in tarief			244	244	258	287
Wijziging bouwfasering herinrichting Marktplaats (3)	160	50%(verdeeld over 5 jaar vanaf 2018)	16	16	16	0
Totaal kosten in tarief			260	260	274	287
Promotie (4)	Apart tarief		17	17	17	17
Energie (5)	Doorbelast o.b.v. verbruik		9	9	9	9

(1) De Kapitaallasten zijn gebaseerd op een doelmatige herinrichting van het Marktpllein. De investering zou dan €1,5 miljoen bedragen. De werkelijke investering was hoger en is het gevolg van keuzes en wensen van de gemeenteraad (zoals een fontein) die voor een functionerende markt niet nodig zijn. Omdat de markt twee van de zeven dagen per week gebruik maakt van het marktpllein wordt 2/7^e deel (29%) van de berekende kapitaallasten doorbelast.

(2) Het schoonspuiten van het natuursteen gebeurt maandelijks. Naast de markt zorgen ook andere evenementen en regulier gebruik van het plein voor vervuiling. Omdat de markt twee van de zeven dagen per week gebruik maakt van het marktpllein wordt 2/7^e deel (29%) van de berekende kosten doorbelast.

(3) Tijdens de herinrichting van het marktpllein is op verzoek van de markt een wijziging aangebracht in de bouwfaserings waardoor de markt beter kon functioneren tijdens de herinrichting. Met de marktcommissie was afgesproken dat deze kosten (€160.000) in 5 jaar via het tarief worden doorbelast (ingande per 2018). Om de markt tegemoet te komen is overeengekomen deze kosten niet volledig maar voor 50% door te belasten in 5 jaar (vanaf 2018).

(4) Voor de promotiegelden wordt een apart tarief in rekening gebracht. Het bedrag dat hiermee door de gemeente wordt ontvangen wordt niet door de gemeente besteed maar door de markt zelf (via een promotiestichting).

(5) De energie lasten betreft een inschatting en wordt doorbelast op basis van werkelijk verbruik. Deze post is dan ook niet in het tarief verdisconteerd.

TARIEVEN	2020	2021	2022	2023
ZATERDAG				
Basis tarief	0,80	0,80	0,85	0,92
Opslag Wijziging Bouwfaserings	0,05	0,05	0,05	
	0,85	0,85	0,90	0,92
Promotie tarief	0,05	0,05	0,05	0,05
WOENSDAG				
Basis tarief	0,70	0,70	0,75	0,82
Opslag Wijziging Bouwfaserings	0,05	0,05	0,05	
	0,75	0,75	0,80	0,82
Promotie tarief	0,05	0,05	0,05	0,05

Parkeerbelastingen

Beleid

Er is sprake van een tweetal parkeertarieven. De tarieven voor straat-parkeren en voor vergunningen. Deze kunnen los van de kosten van de parkeerexploitatie worden bepaald. Daarnaast kennen wij de naheffingsaanslag parkeerbelastingen, die wordt opgelegd als iemand niet of niet genoeg heeft betaald voor straat-parkeren of een vergunning.

In 2019 is het betaald parkeren gebied met een aantal straten uitgebreid. Met de uitbreiding van het aantal gebieden en het huidige aantal geschreven bonnen is de verwachting dat het aantal naheffingen omhoog gaat. De inkomsten uit parkeercontroles worden voor 2020 geraamd op € 1.000.000. Door de uitbreidingen in 2019 zal het aantal vergunning ook toenemen. De inkomsten uit vergunningen worden verhoogd tot € 410.000

Het tarief voor de naheffingsaanslag is wettelijk gemaximeerd (in 2020 op € 64.50). De gemeente mag dit bedrag alleen naheffen als de kosten die de gemeente moet maken voor de handhaving hoger zijn dan de opbrengst van de naheffingsaanslagen. De gemeente mag dus geen winst maken op de naheffingsaanslagen.

Door de invoering van de digitale parkeervergunningen en het belparkeren zijn de opbrengsten voor straat-parkeren en vergunningen flink gestegen. De opbrengsten uit naheffingsaanslagen parkeerbelastingen zijn gedaald. Dit komt omdat het minder vaak voorkomt dat mensen geen of te weinig parkeerbelasting betalen. Doordat de opbrengsten van de naheffingsaanslagen dalen en de kosten van de handhaving gelijk blijven, zijn de kosten in Hilversum per naheffingsaanslag parkeerbelasting hoger dan het wettelijke maximale tarief. Hierdoor is het voorstel om voor 2020 het wettelijke maximum tarief van € 64.50 vast te stellen.

Kostendekkendheid naheffingen parkeren	2020	2021	2022	2023
Kosten taakveld, incl. omslagrente	865	865	865	865
Inkomsten taakveld, excl. heffingen	0	0	0	0
Netto kosten taakveld	865	865	865	865
-				
Toe te rekenen kosten via andere taakvelden				
- overige toe te rekenen kosten	34	34	34	34
- overhead incl. (omslag)rente	227	227	227	227
- BTW	140	140	140	140
Totale kosten	1.266	1.266	1.266	1.266
Opbrengst heffingen	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Dekkingspercentage	79,4%	79,4%	79,4%	79,4%
Tarief naheffingsaanslag parkeren 2020 volgt	€ 64,50	€ 64,50	€ 64,50	€ 64,50

Leges

Beleid

De legesverordening bevat de tarieven voor een groot aantal gemeentelijke producten en diensten. Het gaat hierbij altijd om diensten waar mensen zelf om gevraagd hebben bij de gemeente. Voor de door de gemeente geleverde diensten kunnen leges in rekening worden gebracht. Bij de legesheffing worden de kosten die de gemeente maakt verhaald op de aanvrager.

De verordening is opgedeeld in drie titels. In elke titel is een bepaalde categorie gemeentelijke producten ondergebracht. De wettelijke eis is dat kostendekking op het niveau van de verordening als geheel niet meer bedraagt dan 100%. De berekening per titel geeft inzicht in de mate van kostendekking per categorie producten en diensten. In enkele gevallen worden tarieven bij wet vastgesteld. Dit beperkt het aantal tarieven dat volledig kostendekkend kan zijn.

Voor de Omgevingsvergunning blijft het huidige tarief van 3,4 % van de bouwsom gehandhaafd. Een deel van de tarieven zijn wettelijk vastgesteld. In verband met de grote hoeveelheid verschillende tarieven verwijzen wij hiervoor naar de legesverordening.

Omschrijving	Lasten	Baten	Kosten- dekkenheid
			%
Algemene dienstverlening	2.031.005	1.074.075	52,9%
Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning	3.292.063	2.074.000	63,0%
Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	117.257	56.000	47,8%
Totaal	5.440.325	3.204.075	58,9%

Havengelden

Beleid

De havengelden bestaan uit liggelden van woonboten en kadegelden voor vracht- en recreatievaart. Het overgrote deel is afkomstig van woonschepen. Van recreatievaart is nauwelijks meer sprake en ook het vrachtverkeer neemt af. Kostendekkende tarieven zijn niet haalbaar. De gemeentelijke tarieven zijn nu al vergelijkbaar of hoger dan de commerciële tarieven van de particuliere havens in de omgeving. Daarnaast bieden particuliere havens meer faciliteiten en toezicht. In verband met de grote hoeveelheid verschillende tarieven verwijzen wij hiervoor naar de verordening havengelden.

bedragen x € 1.000

Kostendekkendheid havengelden	2020	2021	2022	2023
Kosten taakveld, incl omslagrente	592	567	594	594
Inkomsten taakveld, excl. heffingen	-25	-25	-25	-25
Netto kosten taakveld	567	542	569	569
<i>Toe te rekenen kosten via andere taakvelden</i>				
- overige toe te rekenen kosten	3	3	3	3
- overhead incl. (omslag)rente	97	96	95	95
- BTW	43	33	33	33
Totale kosten	710	674	700	700
Opbrengst heffingen	19	19	19	19
Dekkingspercentage	2,7%	2,8%	2,7%	2,7%

Inkomsten uit lokale heffingen

In onderstaande tabel zijn de inkomsten uit lokale heffingen weergegeven.

Omschrijving	Jaarstukken	Begroting		meerjarenraming		
		2018	2019	2020	2021	2022
Ongebonden heffingen						
Onroerendezaakbelastingen woningen	10.090	10.779	11.571	12.155	12.567	13.023
Onroerendezaakbelastingen niet woningen	9.710	9.282	9.519	9.786	10.021	10.241
Hondenbelasting	485	510	510	510	510	510
Precariobelasting	310	312	312	312	312	312
Voorziening debiteuren	-392	0	0	0	0	0
Totaal niet gebonden heffingen	20.203	20.883	21.911	22.762	23.408	24.085

Gebonden Heffingen						
Rioolheffing	8.835	8.236	7.782	7.902	8.089	8.251
Afvalstoffenheffing	8.986	9.690	10.361	10.620	10.866	11.168
Marktelden	225	272	289	289	306	311
Opbrengsten parkeermeters en vergunningen	3.632	3.210	3.420	3.420	3.420	3.420
Opbrengsten fiscale parkeerheffingen	1.026	935	1.000	1.000	1.000	1.000
Leges omgevingsvergunningen	2.682	2.350	1.881	2.054	2.054	2.054
Leges burgerlijke stand (inclusief huwelijken/partnerschap)	183	187	211	211	211	211
Leges rijbewijzen/paspoorten/identiteitskaart	1.391	707	758	871	736	604
Leges gemeentelijke basisregistratie	171	149	145	145	145	145
Overige leges en heffingen	110	246	246	246	246	246
Voorziening debiteuren	-554					
Totaal gebonden heffingen	26.687	25.982	26.093	26.758	27.073	27.410
Totaal	46.890	46.865	48.004	49.520	50.481	51.495

3.1.3 Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente Hilversum biedt inwoners de gelegenheid kwijtschelding aan te vragen, als zij niet of met grote moeite in staat zijn om de lokale belastingen te betalen. Een inwoner komt niet zomaar in aanmerking voor kwijtschelding. Hiervoor geldt een aantal voorwaarden dat de gemeente toetst bij de behandeling van de aanvraag. De kwijtscheldingsverzoeken worden behandeld aan de hand van normen van de rijksoverheid en de relevante wet- en regelgeving voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. De door kwijtschelding misgelopen opbrengsten zijn verrekend in de tarieven.

De gemeente Hilversum verleent kwijtschelding voor de zogenoemde gebruikersheffingen: afvalstoffenheffing, rioolheffing en hondenbelasting. Bij de hondenbelasting geldt dit alleen voor de eerste hond binnen een huishouden. De belasting voor een tweede hond of meer komt nooit in aanmerking voor kwijtschelding.

Hilversum behandelt ook de kwijtscheldingsverzoeken voor de (waterschaps)heffingen van Waternet, wanneer het om inwoners van Hilversum gaat. Waternet vergoedt de kosten die de gemeente Hilversum hiervoor maakt.

Voor administratieve beroepen wordt ingeschat dat 95% daarvan ongegrond is. Dit in de verwachting dat de beoordeling van de kwijtscheldingsverzoeken correct heeft plaatsgevonden en dat het administratief beroep daarom kan worden afgewezen (ongegrond verklaard).

In de fase van administratief beroep kunnen alsnog opgevraagde stukken worden verstrekt waardoor het administratief beroep alsnog wordt toegewezen. Het is dus niet zo dat het kwijtscheldingsverzoek onterecht is afgewezen, maar wel dat het administratief beroep wordt toegekend waardoor het percentage ongegrond verklaarde beroepschriften lager kan uitvallen dan begroot zoals in het onderstaande overzicht is aangegeven bij de jaarstukken 2018.

Omschrijving	JS 2018	B 2019	B2020
Aantal kwijscheldingsverzoeken	3.724	3.250	3.250
(inclusief Waternet) waarvan:			
Geheel toegekend	2.371	2.450	2.450
Gedeeltelijk toegekend	27	150	150
Afgewezen	350	650	650
Per 31 december in behandeling	976	0	0
Verzoeken afgehandeld binnen 6 mnd	88%	100%	100%
Totaalbedrag kwijschelding	1.221.229	1.184.000	1.184.000
Aantal beroepschriften	174	100	100
% ongegronde beroepschriften	26%	95%	95%
% afgehandelde beroepschriften binnen wettelijke termijn van 8 weken	77%	100%	100%

Tabel Aantal kwijscheldingsverzoeken (inclusief Waternet)

3.1.4 Landelijke woonlastenvergelijking

Het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) van de Rijksuniversiteit van Groningen vergelijkt periodiek onder andere de diverse lokale lasten met elkaar. Het COELO brengt hierover jaarlijks de 'Atlas van lokale lasten' uit, met daarin informatie over alle gemeenten in Nederland.

In 2019 neemt Hilversum een vergelijkbare positie in ten opzichte van 2018. De gemiddelde woonlasten voor woningeigenaren liggen in veel gemeenten rond het gemiddelde van € 740. In 75 procent van de gemeenten liggen de woonlasten tussen de € 650 en € 850. Voor Hilversum is dit voor 2019 € 767. Het overzicht van de gemeenten (nummer 1 heeft de laagste gemiddelde woonlasten) voor een meerpersoonshuishouden met daarin opgenomen de positie van Hilversum, ziet er als volgt uit.

Omschrijving	2017		2018		2019	
	rangorde	bedrag	rangorde	bedrag	rangorde	bedrag
Coelo Atlas overzicht van alle gemeenten						
Gemeente met de laatste lasten	1	487	1	505	1	511
Gemiddelde van alle gemeenten		723		721		740
Gemeente met de hoogste lasten	398	1.211	387	1.234	372	1.446
Gemeente Hilversum	166	731	203	748	208	767

De gemiddelde woonlasten voor woningeigenaren in Nederland voor 2019 bedraagt € 740 (Coelo 2019). Onze tarieven voor woningeigenaren voor 2019 zitten net boven dit gemiddelde. Of onze tarieven in 2020 weer rond het landelijk gemiddelde uitkomen, hangt af van de gemiddelde stijging. Deze ligt doorgaans gelijk met het inflatiecijfer.

De gemiddelde woonlasten voor huurders (riool- en afvalstoffenheffing) in Nederland bedraagt € 368 in 2019. Onze tarieven voor huurders voor 2019 liggen boven het gemiddelde. Het overzicht

van de gemeenten voor huurders met daarin opgenomen de positie van Hilversum, geeft het volgende beeld.

Omschrijving	2017		2018		2019	
	rangorde	bedrag	rangorde	bedrag	rangorde	bedrag
Coelo Atlas overzicht van alle gemeenten						
Gemeente met de laatste lasten	1	58	1	34	1	37
Gemiddelde van alle gemeenten		364		358		368
Gemeente met de hoogste lasten	398	674	387	658	372	644
Gemeente Hilversum	318	484	337	494	328	499

Of onze tarieven voor huurders in 2020 dichterbij het gemiddelde uitkomen, hangt af van de gemiddelde stijging. Deze ligt doorgaans gelijk met het inflatiecijfer.

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.2.1 Inleiding

De paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing (hierna aangeduid als paragraaf Weerstandsvermogen) is een door het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten) voorgeschreven begrotingsparagraaf. De paragraaf bestaat uit de onderdelen 'Kengetallen' en 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'. Deze onderdelen lichten we hieronder toe.

3.2.2 Kengetallen

Het BBV schrijft sinds 2015 voor dat in de paragraaf Weerstandsvermogen zes kengetallen worden opgenomen. De wetgever wil met deze kengetallen inzicht geven in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid (de mate waarin een gemeente bij een tegenvaller financieel kan bijsturen) van de gemeente. De kengetallen geven ook aan over hoeveel financiële ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te dekken of op te vangen.

Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid. De kengetallen zullen in samenhang gezien worden, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een beeld geven van de financiële positie. De financiële positie is geen doel op zich en moet altijd gezien worden in het licht van de totale maatschappelijke opgave van de stad. Het te bereiken maatschappelijke rendement en de bijdrage aan de inhoudelijke beleidsdoelstellingen zijn hierbij van evident belang. De financiële positie is ondersteunend aan het afwegingsproces en moet het bestuur helpen verantwoorde keuzes te kunnen maken voor de (middel)lange termijn.

Bij het beoordelen van de financiële positie van de gemeente is het van belang om naar het totaal en samenhang van kengetallen te kijken en minder naar individuele kengetallen.

Van de Provincie Noord-Holland is een handreiking ontvangen om de kengetallen te kwalificeren aan de hand van signaleringswaarden die afkomstig zijn van de stresstest voor 100.000+ gemeenten. De signaleringswaarden hebben de volgende indeling:

Ref.	Kengetal	Categorieën		
		A	B	C
1	netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
2	netto schuldquote gecorr. voor verstr. leningen	<90%	90-130%	>130%
3	solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
4	grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
5	structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
6	belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Omdat normering in eerste instantie door de gemeente zelf dient plaats te vinden wordt aan de categorieën door de provincie geen normering gegeven. Wel meldt de provincie dat over het algemeen kan worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

De berekening van de kengetallen en de inrichting van de tabel waarin de kengetallen moeten worden getoond, zijn voorgeschreven in ministerieel besluiten (9 juli 2015 en 5 maart 2016). In het geval van de begroting moeten de kengetallen worden vermeld van het jaar waarop de begroting primair betrekking heeft, het voorafgaande begrotingsjaar, de laatste afgeronde jaarstukken en de drie jaren volgend op het begrotingsjaar.

Voor de gemeente Hilversum zien de kengetallen er als volgt uit:

Ref.	Kengetal	Verloop van de kengetallen					
		JS2018	B2019	B2020	B2021	B2022	B2023
1	netto schuldquote	76%	78%	76%	83%	86%	87%
2	netto schuldquote gecorr. voor verstr. leningen	75%	78%	75%	82%	85%	86%
3	solvabiliteitsratio	28%	25%	25%	24%	24%	23%
4	grondexploitatie	4%	1%	0%	0%	0%	0%
5	structurele exploitatieruimte	-0,8%	0,7%	0,1%	0,4%	0,3%	0,7%
6	belastingcapaciteit	104%	103%	102%	104%	106%	108%

1. Netto schuldquote

Betekenis. De netto schuldquote is het percentage van de netto schuld ten opzichte van de jaarlijkse inkomsten van de gemeente. Hierbij is de netto schuld gedefinieerd als de totale schuld (kortlopend en langlopend) minus de geldelijke bezittingen zoals banktegoeden en uitgeleend geld. Het percentage dat hieruit voortkomt, geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie. Voor dit kengetal geldt: hoe lager, hoe beter.

Beoordeling. Het percentage bedraagt 76% en valt in de categorie 'minst risicovol'. De VNG hanteerde tot nu toe een vergelijkbaar kengetal voor de beoordeling van de schuldenlast van gemeenten. Een score lager dan 100% beoordeelt de VNG als een normale schuld. Aangezien de schuld meerjarig onder de 100% blijft, beoordelen wij de uitkomst van Hilversum als goed.

2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Betekenis. Dit kengetal verschilt maar op één, voor Hilversum ondergeschikt punt van het vorige: in dit kengetal worden uitgeleende gelden buiten beschouwing gelaten. Die komen immers normaal gesproken weer terug naar de gemeente. Bij een groot bedrag aan uitgeleende gelden zal het percentage lager (lees: gunstiger) uitvallen dan het percentage onder 1 hierboven. Ook voor dit kengetal geldt: hoe lager, hoe beter.

Beoordeling. Hilversum heeft geen grote bedragen uitgeleend, dus de uitkomst is vrijwel gelijk aan die van het eerste kengetal. Onze beoordeling is daarom hetzelfde, namelijk goed.

3. Solvabiliteitsratio

Betekenis. De solvabiliteitsratio geeft aan in welke mate het bezit van de gemeente is gefinancierd met eigen vermogen, of, anders gezegd, in welke mate het bezit is afbetaald. Het kengetal geeft aan of de gemeente, als de nood aan de man komt, met de opbrengst van de bezittingen haar schulden kan aflossen. Voor dit kengetal geldt: hoe hoger, hoe beter. Wij willen daarbij wel opmerken dat solvabiliteit in de private sector van groter belang is dan in de publieke sector. Dit komt omdat het voor de private sector een basis is waarop o.a. de leencapaciteit wordt bepaald. Bij publieke organisaties is dat niet het geval. Wij hechten daarom meer waarde aan het kengetal netto schuldquote. Dat kengetal geeft aan in hoeverre de rentelasten en aflossingen binnen de exploitatie kunnen worden opgevangen. Derhalve beschouwen we het solvabiliteitsratio van minder belang en kijken wij vooral naar het kengetal netto schuldquote.

Beoordeling. Het percentage in deze begroting is 25% en valt in de tussencategorie B. Wij blijven aandacht hebben voor dit kengetal zodat het niet in de categorie meest risicovol komt. Mede hierdoor heeft het College bij de Kadernota voorgesteld om de solvabiliteitsratio te bekijken in combinatie met de ratio weerstandsvermogen. Het streven is om categorie B als minimale norm te stellen voor beide ratio's afzonderlijk maar vooral ook te kijken naar de combinatie. Als voorbeeld: als de solvabiliteitsratio onvoldoende is en de ratio weerstandsvermogen is matig, dan zal de normering van het kengetal financiële verplichtingen onvoldoende zijn. Als de solvabiliteitsratio onvoldoende is en de ratio weerstandsvermogen ruim voldoende, dan zal de normering van het

kengetal financiële verplichtingen toch voldoende kunnen zijn. Aangezien de weerstandsratio als uitstekend te kwalificeren valt, beoordelen wij de uitkomst van beide ratio's als goed.

4. Kengetal grondexploitatie

Betekenis. Dit percentage is de uitkomst van de vergelijking van de waarde van onze grondexploitaties met de jaarlijkse inkomsten van de gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee.

Beoordeling. De hoogte van dit kengetal voor Hilversum bedraagt 0,4% en ligt ruim onder het percentage van 20%, waardoor het blijkens de handreiking van de provincie als goed wordt beoordeeld.

5. Structurele exploitatieruimte

Betekenis. De structurele exploitatieruimte geeft aan in hoeverre de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van leningen) te dekken. Anders gezegd, een percentage van 0 of hoger geeft aan dat Hilversum geen structurele kosten dekt met incidentele inkomsten.

Beoordeling. Het kengetal is goed zolang het niet negatief is. Een negatief getal betekent immers dat structurele lasten ten dele met incidentele baten worden gedekt. Het gevaar daarvan is, dat als die incidentele inkomsten wegvallen, er een gat in de begroting en jaarrekening ontstaat. De hoogte van dit kengetal voor Hilversum is 0,1% positief en valt zodoende in de categorie A (goed).

6. Belastingcapaciteit

Betekenis. Dit kengetal geeft aan hoe de gemiddelde woonlasten in Hilversum zich verhouden tot de landelijk gemiddelde woonlasten. Tot de woonlasten worden gerekend de onroerendezaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Beoordeling. Voor 2020 ligt de uitkomst op 102%. Dat betekent dat de gemiddelde lasten in Hilversum om en nabij het landelijk gemiddelde (is 100%) liggen. Dit houdt in dat er weinig politieke ruimte is voor lastenverhoging (en dus voor dekking daaruit van tegenvallers of nieuw beleid). Aan het verloop in de jaren 2021 tot en met 2023 kan nu nog weinig betekenis ontleend worden. In dit kengetal worden het OZB-tarief, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing vergeleken met het landelijk gemiddelde. In onze tarieven houden wij rekening met inflatie, maar voor het landelijk gemiddelde gebruiken wij voor de jaren 2020 tot en met 2023 hetzelfde tarief, namelijk het laatste bekende gemiddelde tarief uit 2019. Wij gaan bij de beoordeling uit van het begrotingsjaar 2020 en kwalificeren de uitkomst als goed.

Algeheel oordeel

Het BBV schrijft voor: "een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie" (sic). Volgens de Nota van Toelichting bij het wijzigingsbesluit is het aan het College van B&W om die beoordeling te geven. Er valt geen enkel kengetal in de categorie ongunstig en twee van de zes voor Hilversum relevante kengetallen vallen zelfs in de categorie meest gunstig. Daarnaast laat het weerstandsvermogen (zie sectie III) zien dat de gemeente Hilversum een zeer degelijke financiële positie heeft. Daarom beoordeelt ons college de "onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie" als goed.

3.2.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de aanwezige en de benodigde weerstandscapaciteit. Het weerstandsvermogen van de gemeente Hilversum beoordelen wij als uitstekend. In de volgende paragrafen leggen we uit hoe we tot deze waardering zijn gekomen. Eerst bespreken we het beleidskader omtrent risico's en weerstandscapaciteit. Vervolgens inventariseren

we de risico's die de financiële positie kunnen bedreigen en brengen die samen in een risicoprofiel. Dan berekenen we de weerstandscapaciteit en ten slotte berekenen en beoordelen we het weerstandsvermogen.

Beleid met betrekking tot risico's en weerstandscapaciteit

Het beleidskader bestaat uit de door de Raad vastgestelde Financiële verordening gemeente Hilversum 2018. Doel van de gemeente Hilversum op het gebied van risico's is om te voorkomen dat elke tegenvaller invloed heeft op de voortzetting van taken op het geldende niveau. Omdat tegenvallers leiden tot hogere lasten of lagere baten dan waarmee vooraf rekening is gehouden, rust het beleid op twee pijlers:

Ten eerste wordt er via de inrichting van het begrotingsproces voor gezorgd dat uitgaven die onvermijdelijk op de gemeente afkomen, tijdig in de begroting worden opgenomen. Daartoe worden ieder jaar in het kader van de opstelling van de begroting gemeentebreed autonome ontwikkelingen geïnventariseerd en beoordeeld op 'vermijdelijkheid'. Met algemene kostenontwikkelingen zoals loon- en prijsstijgingen wordt - in relatie tot de verwachte ontwikkeling van de algemene uitkering - in de meerjarenraming rekening gehouden via stelposten. Zo wordt voorkomen dat deze voorzienbare en kwantificeerbare ontwikkelingen leiden tot overschrijdingen van de begroting. In de tweede plaats worden mogelijke negatieve ontwikkelingen die te voorzien zijn en tot op zekere hoogte kwantificeerbaar zijn, maar waarvan onzeker is of ze zich zullen voordoen (risico's), in beeld gebracht in de paragraaf Weerstandsvermogen van de begroting of de jaarrekening. Dat kan leiden tot bijstelling van de hoogte van de algemene reserve.

Financiële tegenvallers kunnen leiden tot rekeningtekorten. Deze worden in eerste instantie opgevangen door de algemene reserve. Door de kans dat zich onvermijdelijke maar niet begrote uitgaven voordoen te verkleinen - op de wijze zoals bij de eerste pijler beschreven - verkleinen we het risico dat we een beroep moeten doen op de algemene reserve.

Risicoprofiel

Onder risico's verstaan we alle gebeurtenissen die je aan kunt zien komen met mogelijk negatieve financiële gevolgen – bijvoorbeeld hogere lasten of lagere baten - waarvan niet zeker is dat ze zich daadwerkelijk zullen voordoen. Of hoe groot de financiële gevolgen zullen zijn als ze zich voordoen. Vanwege deze onzekerheid is met deze gebeurtenissen nog geen rekening gehouden door het opnemen of aanpassen van budgetten in de begroting, het vormen van voorzieningen of bestemmingsreserves, of het afwaarderen van activa. Dit betekent dat als zo'n gebeurtenis daadwerkelijk optreedt, het financiële gevolg zich manifesteert als (a) een niet begrote last, (b) een hoger-dan-begrote last, of (c) een lager-dan-begrote bate. In de wandelgangen noemen we dit een 'financiële tegenvaller'. Voor het samenstellen van het financiële risicoprofiel hebben we de risico's opgenomen, waarbij we uitgaan van de gegevens die bij het opstellen van deze begroting bij ons bekend zijn. Het gaat hierbij om de niet afgedekte risico's, dus risico's waar geen budget, afwaardering, voorziening, bestemmingsreserve of verzekering tegenover staat.

In overeenstemming met een advies van de Audit- en rekeningencommissie, kwantificeren we de gesignaleerde risico's steeds zo goed mogelijk. De kwantificering van de risico's bestaat uit een inschatting van enerzijds het bedrag dat met het risico gemoeid kan zijn, en anderzijds de kans dat het risico zich daadwerkelijk voor doet.

bedragen x 1.000

Ref.	Risico	Progr.	Kans	Risicobedrag		Benodigde weerstandscapaciteit	
				incid	struct	incid	struct
1	Gewaarborgde geldleningen sociale woningbouw	1 W&L	1%		4.000		40
2	Rechtstreekse borging van geldleningen	1 W&L	5%	4.800		240	
3	Garanties op woninghypotheken	1 W&L	1%	1.900		19	
4	Verruimen BTW Sportvrijstelling	1 W&L	50%	145		73	
5	Onderwijshuisvesting	2 Zorg	25%		48		12
6	Jeugd	2 Zorg	25%		1.000		250
7	WMO	2 Zorg	50%		750		375
8	Saldo inkomsten en uitgaven bijstand	2 Zorg	50%		2.000		1.000
9	Herkeuringen WIA	5 Fin&Gr	5%	1.500		75	
10	Grondexploitatie (gemeentelijk)	5 Fin&Gr	div.	2.126		1.421	
11	Algemene uitkering gemeentefonds	5 Fin&Gr	25%		1.270		318
12	Sloop van het voormalig UWV pand	5 Fin&Gr	10%	843		84	
13	Crailo	5 Fin&Gr	P.M.	P.M.		P.M.	
14	Vennootschapsbelasting (VPB)	5 Fin&Gr	P.M.	P.M.		P.M.	
15	Rechtstreekse geldleningen	diverse	10%	3.200		320	
16	Borgstelling Tergooi Ziekenhuizen	5 Fin&Gr	10%	10.000		1.000	
	Totaal			24.514	9.068	3.232	1.995

Toelichting op de onderdelen van het risicoprofiel

1. Gewaarborgde leningen sociale woningbouw

Programma: 1 (Wonen en leven)

Bedrag: € 4.000.000 structureel

Kans: 1%

Het WSW (Waarborgfonds Sociale Woningbouw) borgt rente- en aflossingsverplichtingen van leningen die corporaties afsluiten op de kapitaalmarkt om de sociale woningbouw in de gemeente te bevorderen. De gemeente Hilversum vormt samen met andere Nederlandse gemeenten en het Rijk een tertiaire achtervang voor de leningen.

Per ultimo 2018 was de stand van het door Hilversum geborgde deel € 395,6 miljoen (op een totaal voor Nederland van € 79,5 miljard (cijfers 2018)). De achtervang werkt als volgt; Eerst moeten de corporaties de eigen reserves aanspreken om verliezen te dekken. Daarna wordt het vermogen van het waarborgfonds aangesproken. Als het waarborgfonds onder een bepaalde omvang daalt, moeten rijk (50%), schadegemeenten (25%) en alle overige gemeenten (25%) het tekort aanvullen door renteloze leningen te verstrekken aan het waarborgfonds. Deze leningen worden terugbetaald zodra het vermogen van het waarborgfonds weer op peil is. De met de renteloze leningen gemoeide rentederving komt ten laste van de kredietverstrekkers /gemeenten.

De kans dat aanspraak wordt gemaakt op de gemeentelijke achtervang is gering, maar kan invloed hebben op de gemeentelijke schuldpositie en de rentelasten van de gemeente. De gemeente zal de aan het WSW te verstrekken renteloze lening financieren met een langlopende lening waar rente over moet worden betaald.

Het financiële risico wordt op 'laag' geschat.

Het risicobedrag van de via het WSW geborgde leningen schatten we op afgerond € 4 miljoen. De kans schatten we op 1%.

2. Rechtstreekse borging geldleningen

Programma: 1 (Wonen en leven)

Bedrag: € 4.800.000 incidenteel

Kans: 5%

Het schuldrestant van de rechtstreeks door Hilversum geborgde leningen bedraagt per 31 december 2018 afgerond € 2,6 miljoen. Het gaat hier vooral (ook) om woningbouwleningen (circa € 1,0 miljoen) maar ook om andere leningen, zoals aan de bibliotheek, een kinderdagverblijf en de zweefvliegclub. In 2018 is de garantstelling voor het Poppodium de Vorstin van kracht geworden conform het Raadsbesluit van 6 december 2017.

Op 14 november 2018 heeft de raad ingestemd met het voorgenomen besluit om garant te staan voor een maximum bedrag van € 2,2 miljoen ten behoeve van de Stichting Sportinvesteringsfonds Hilversum. Een deel (€ 270.000) van de maximale garantstelling is in 2019 tot stand komen.

Het maximale risicobedrag komt daarmee op een bedrag van € 4,8 miljoen. De kans van optreden schatten wij in op 5%.

Bedrag 5% maal €4,8 miljoen is € 240.000.

3. Garantie op woninghypotheken

Programma: 1 (Wonen en leven)

Bedrag: € 1.900.000 incidenteel

Kans: 1%

Op 1 januari 1995 is de Nationale Hypotheekgarantie (NHG) ingevoerd. Gemeenten konden vóór die datum ook al garant staan voor hypotheken. Ook in Hilversum was dit het geval. Op basis van de jaaropgaven van financiële instellingen, komt het resterende bedrag op 31 december 2018 uit op € 1,9 miljoen. Als het gaat om spaarhypotheken, is het saldo van de lening verminderd met het opgebouwde spaartegoed. Omdat het om zeer oude leningen gaat (minimaal 20 jaar oud), gaan we er vanuit dat aan deze hypotheken geen 'onderwater' risico's kleven en dat het risico hierop daarom zeer beperkt is. De kans dat dit risico optreedt, schatten we daarom in op 1%.

4. Verruimen BTW- Sportvrijstelling

Programma: 1 (Wonen en leven)

Bedrag: € 145.000 incidenteel

Kans: 50%

Door een uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft het rijk de BTW-sportvrijstelling met ingang van 1 januari 2019 verruimd. De verruiming van de BTW-sportvrijstelling heeft als gevolg dat de mogelijkheid vervalt om BTW-vooraftrek toe te passen op de kosten van investeringen, beheer en exploitatie van sportaccommodaties door gemeenten. Door het rijk is ter compensatie van het BTW-nadeel een landelijke compensatieregeling ingesteld; de specifieke uitkering Sport (SPUK). De gemeente kan in het kader van deze SPUK-regeling een aanvraag indienen bij het Rijk voor de ontstane BTW-nadelen. Het uitkeringsplafond van deze regeling is € 152 miljoen per jaar en wordt naar rato verdeeld als het plafond wordt bereikt. In 2019 hebben 346 van de 355 gemeenten een aanvraag ingediend. Zij hebben in totaal voor een bedrag van 228 miljoen euro aangevraagd. Het risico bestaat dat BTW-nadelen daardoor niet volledig worden gecompenseerd.

Voor 2020 betekent dit (uitgaande van een uitkeringsplafond in 2020 van 152 miljoen en een zelfde claim van € 228 miljoen door gemeenten) dat slechts 66,6 % van onze aanvraag voor 2020 gehonoreerd zal worden. Op een verwachte aanvraag voor compensatie in 2020 van € 436.000 kan daardoor een korting optreden van 33,4%. Het gaat dan om een bedrag van € 145.000.

Op dit moment is er nog onvoldoende duidelijkheid over de uitvoering van de regeling. Onduidelijk is of het rijk het subsidieplafond van € 152 miljoen (door de extra claims) zal verhogen in 2020. Daarnaast is de verwachte claim die de gemeente voor 2020 zal indienen mogelijk lager. De exploitant van de sporthallen, Optisport, is van mening dat zij winst-beogend zijn en wacht op uitspraak van de Belastingdienst. Uitspraak wordt pas in het najaar van 2019 verwacht.

5. Onderwijshuisvesting

Programma: 2 (Zorg)

Bedrag: € 48.000 structureel

Kans: 25%

In het Onderwijshuisvestingsbeleid en Meerjarenprogramma 2017-2024 (OHVB) zijn op basis van het huidige beleid de ontwikkelingen in kaart gebracht op het gebied van onderwijshuisvesting voor de periode tot en met het jaar 2024 en de financiële consequenties daarvan. Dit gaat uit van een meerjarenraming op basis van een investeringsplafond. Dit investeringsplafond is teruggebracht van € 6,9 miljoen in 2012 tot € 3,8 miljoen per jaar in de periode 2016 tot en met 2023, waarbij rekening is gehouden met een toename van de bouwkosten van 40 % in verband met de aangepaste VNG norm.

In 2019 wordt gezamenlijk met de schoolbesturen gewerkt aan een integraal huisvestingsplan (IHP) voor het onderwijs. Hierbij is ingezet op een doorkijk voor 16 jaar met een uitvoeringsprogramma voor de komende 5 jaar. Dit heeft nog geen effect op de omvang van het risico aangezien in overleg met de scholen en afgestemd op de budgetten bepaald zal worden welke scholen wanneer in dit uitvoeringsplan worden opgenomen. Het totale IHP met financiële consequenties zal ter goedkeuring aan de Raad worden voorgelegd.

In het OHVB zijn maatregelen opgenomen om ervoor te zorgen dat de benodigde investeringen binnen het jaarlijkse investeringsplafond blijven. De gemeenteraad heeft op 16 december 2015 de verordening Voorziening onderwijshuisvesting vastgesteld. Toch blijft er een risico bestaan dat extra, niet-voorziene investeringen noodzakelijk zijn, bijvoorbeeld door veranderingen in leerlingstromen (vanwege wijzigingen in de instroom van statushouders en de groei van het internationale onderwijs), de aanbestedingsmarkt, gevolgen voor schoolgebouwen als gevolg van de invoering van passend onderwijs, onvoorziene kosten van asbestsanering, het monumentale karakter van schoolgebouwen of nieuw beleid van het Rijk.

Bovenstaande is vertaald naar een risicobedrag ter grootte van € 48.000 aan kapitaallasten, welke is berekend op basis van een investeringsrisico van € 1.000.000. Vanwege de groei in het leerlingenaantal in Hilversum, de verscherpte eisen in het Bouwbesluit en de recent aangetrokken bouwkosten, schatten we de kans in op 25%.

6. Jeugd

Programma: 2 (Zorg)

Bedrag: € 1.000.000 structureel

Kans: 25%

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de regelingen behorende bij de Jeugdwet. Deze regelingen hebben een open-einde-karakter. Rekeningcijfers kunnen als gevolg van diverse onzekerheden in positieve, maar ook in negatieve zin afwijken van de begrotingsramingen.

Voor de uitvoering van de jeugdwet constateren wij dat wij deze taken in 2018, evenals in 2017 niet binnen de aanwezige budgetten hebben kunnen uitvoeren. In deze begroting 2020 hebben we de budgetten voor jeugd verhoogd. Daarbij hebben we gekeken naar de realisatie van 2018 en trends in

de kostenstijgingen (waarin zowel een prijs- als een hoeveelheidscomponent), én gekeken naar maatregelen die een drukkende werking op de kosten kunnen hebben.

Blijvende risico's zijn:

- De toegang tot de jeugdzorg loopt niet alleen via het Sociaal Plein, maar ook via gemachtigde verwijzers zoals huisartsen, jeugdartsen, medisch specialisten en gecertificeerde instellingen, waardoor er minder grip is op de kosten van deze zorg.
- Afgelopen periode zijn de kosten binnen de jeugdwet jaarlijks gestegen. Vooralsnog is het onzeker of deze ontwikkeling zich voortzet.

Bovenstaande risico's/effecten zijn niet te splitsen in afzonderlijke componenten omdat het niet mogelijk is de gevolgen die zich gezamenlijk (kunnen) voor doen afzonderlijk te herkennen of inzichtelijk te maken.

7. WMO

Programma: 2 (Zorg)

Bedrag: € 750.000 structureel

Kans: 50%

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de regelingen behorende bij de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO). Deze regelingen hebben een open-einde-karakter. De rekeningcijfers kunnen als gevolg van diverse onzekerheden in positieve, maar ook in negatieve zin afwijken van de begroting. De belangrijkste onzekerheden hebben betrekking op de te verwachten normale instroom en/of uitstroom. Bij verder gelijke omstandigheden wordt op termijn, een groeiend beroep op de individuele voorzieningen verwacht, omdat op basis van demografische ontwikkeling steeds meer ouderen te verwachten zijn en omdat ouderen steeds langer zelfstandig thuis zullen blijven wonen.

Voor de uitvoering van de WMO constateren wij dat wij deze taken in 2017 en 2018, in tegenstelling tot 2015 en 2016 niet binnen de door de raad vastgestelde budgetten hebben kunnen uitvoeren. In deze begroting 2020 hebben we enkele budgetten verhoogd, zoals het budget voor hulpmiddelen, huishoudelijke hulp, begeleiding en dagbesteding. Daarbij hebben we gekeken naar de realisatie van 2018 en trends in de kostenstijgingen (waarin zowel een prijs- als een hoeveelheidscomponent), én gekeken naar maatregelen die een drukkende werking op de kosten kunnen hebben.

Risico's/ onzekerheden bij het ramen van de kosten zijn in het algemeen:

- het aantal meldingen / verzoeken om ondersteuning van inwoners
- het aantal/mix van zorgproducten die de gemeente beschikt
- de mate waarin inwoners hun "recht" uit een beschikking gebruiken
- de prijzen van de zorgproducten

Meer specifiek zijn te noemen:

- Het kabinet heeft besloten om vanaf 2019 de eigen bijdrage -onafhankelijk van het zorggebruik, inkomen en vermogen- te maximeren via het zogeheten "abonnementstarief" van € 17,50 per 4 weken. Doel daarvan is om stapeling van eigen bijdragen bij een huishouden te voorkomen. Per saldo zullen de inkomsten uit eigen bijdragen dalen en de zorgkosten toenemen omdat het voor meer burgers financieel aantrekkelijker wordt bepaalde zorgproducten via de gemeente te organiseren. Ook is het waarschijnlijk dat als meer burgers zich bij het Sociaal Plein melden, de ambtelijke kosten voor de afhandeling van deze meldingen en aanvragen hoger worden. Vooralsnog is het onduidelijk of en hoeveel de (zorg)kosten zullen stijgen. Via de algemene uitkering heeft het rijk de gemeenten alleen gecompenseerd voor de lagere inkomsten uit eigen

bijdragen en niet voor de verwachte stijging van de vraag en bijbehorende afhandelingskosten. Vanaf 2020 geldt een abonnementstarief van € 19,00 per maand.

- Onzekerheid over de mate waarin door de gemeente genomen maatregelen effect sorteren. Een voorbeeld hiervan is dat we in de “Agenda Wmo-Welzijn in de wijk 2019-2021” (financieel verwerkt in de Kadernota 2019 en daarmee in deze begroting 2020) veronderstellen dat de vraag naar individuele (duurdere) zorg via het Sociaal Plein zal dalen doordat meer burgers gebruik zullen gaan maken van de uit te breiden algemene voorzieningen en dat het plan zich deels zelf bekostigt. Hiervoor is vanaf 2020 € 0,4 mln. ingeboekt als besparing. Het risico bestaat dat deze besparing niet of niet volledig, of pas later plaats zal vinden. Daarnaast zou het kunnen zijn dat door het meer inzetten op algemene voorzieningen ook meer mensen “gevonden” worden die individuele zorg behoeven, waardoor de kosten juist stijgen.
- In 2019 heeft de raad budget vrijgemaakt voor het wegwerken van achterstanden in Wmo-aanvragen. Het effect op de zorgkosten is onzeker.
- In verband met wachtlijsten bij GGZ (bemoeizorg thuis) op grond van de Wet langdurige zorg (Wlz), ontstaat een groter beroep op begeleiding vanuit de Wmo.

Bovenstaande risico's/effecten zijn niet te splitsen in afzonderlijke componenten omdat het niet mogelijk is de gevolgen die zich gezamenlijk (kunnen) voordoen afzonderlijk te herkennen of inzichtelijk te maken.

8. Saldo inkomsten en uitgaven bijstand

Programma: 3 (Werken)

Bedrag: € 2.000.000 structureel

Kans: 50%

In 2015 tot en met 2018 was het budget voor de BUIG (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten) ontoereikend en is gebruik gemaakt van de landelijke vangnetregeling. Voor tekorten op het BUIG-budget geldt een getrapte vergoeding, waarbij tekorten deels worden gecompenseerd door het Rijk. Door de landelijke vangnetregeling wordt het eigen risico beperkt. Voor 2020 betekent dat het nadeel voor de gemeente nooit hoger zal zijn dan € 3 miljoen.

In de begroting 2020 wordt uitgegaan van een tekort van € 1 miljoen. Het maximale risico in 2020 is hierbij € 2 miljoen (het verschil tussen het begrote tekort in 2020 (€ 1 miljoen) en het maximale risico (€ 3 miljoen)). Om dit risico te beheersen wordt ingezet op het stimuleren van de uitstroom en het zoveel als mogelijk beperken van de instroom. We doen dit o.a. op basis van het nieuwe beleidsplan Focus op Werk.

In het nieuwe beleidsplan Focus op werk is een nadere analyse op de BUIG aangekondigd. Deze nadere analyse wordt door een onafhankelijk extern bureau uitgevoerd. De onderzoeksresultaten zijn na het begrotingsproces bekend. Op basis van de onderzoekresultaten zal later de meerjarenbegroting worden aangepast.

Wij schatten in dat dit risico structureel is en de kans van voordoen 50%.

9. Herkeuringen WIA

Programma: 5 (Financiën en grondexploitaties)

Bedrag: € 1.500.000 incidenteel

Kans: 5 %

In het kader van de verscherpte herkeuringen WIA (voorheen WAO) loopt de gemeente een risico. Onbekend is of er nog (ex-)medewerkers van de gemeente Hilversum daadwerkelijk afgeschat gaan

worden en zo ja, tegen welk percentage. Een lager percentage leidt tot extra lasten omdat de gemeente zelf de WW-uitkering of het wachtgeld betaalt. Vanwege de vele onzekerheden (aantal, leeftijd, inschaling, afschattingspercentage, huidige rechten op wachtgeld of WW, enz.) kunnen de werkelijke kosten aanzienlijk variëren. De grootste kans op afschatten is geweest op het moment van wetswijziging. Tot dusver hebben bij voormalige personeelsleden, die een WAO-uitkering hadden, geen daadwerkelijk afschatten plaatsgevonden. Gezien de ervaringen bij andere gemeenten is er evenwel geen garantie dat er geen claims zullen binnen komen. Het risico blijft bestaan, omdat het UWV herkeuringen uitvoert. We schatten het maximale risicobedrag op € 1.500.000. We schatten de kans op 5%.

10. Grondexploitaties (gemeentelijk)

Programma: 5 (Financiën en grondexploitaties)

Bedrag: € 2.126.000 incidenteel

Kans: p.m.

Binnen de gemeente Hilversum worden de grondexploitaties jaarlijks geanalyseerd en geactualiseerd, omdat zich binnen grondexploitatie aanzienlijke risico's kunnen voordoen als gevolg van bijvoorbeeld marktontwikkelingen en saneringskosten. Voor alle verlieslatende grondexploitaties is een voorziening gevormd op basis van de in de Actualisatie Grondexploitaties 2019 geraamde nadelige saldi. Het risico dat grondexploitaties nadeliger uitvallen dan voorzien is daarmee echter niet afgedekt. Vandaar dat de grondexploitaties tevens in de risicoparaagraaf aan de orde komen. Voor de risicoanalyse met betrekking tot de grondexploitaties maken we onderscheid tussen enerzijds *prijrsrisico's*, die voor alle grondexploitaties in gelijke mate gelden, en anderzijds de *intrinsieke risico's van de afzonderlijke grondexploitaties*.

Wat betreft de *prijrsrisico's*: In de huidige markt is het moeilijk in te schatten hoe de prijzen zich in de nabije toekomst zullen ontwikkelen. Dit geldt zowel voor de baten- als voor de lastenkant. In de actualisering 2019 anticiperen wij op de marktomstandigheden door de lasten met 3,0 % en de baten met 2% te laten stijgen. Dit doen wij op basis van de verwachtingen van:

- de consumenten-prijsindexen van het CBS (de verkoopcijfers van en de prijswijzigingen in de woningbouw);
- het Bureau Documentatie Bouwwezen (de kostenontwikkelingen van investeringen in vastgoed);
- de Nederlandse Vereniging van Makelaars (NVM): verkoopcijfers en prijswijzigingen in de woningbouw;
- diverse informatiebronnen op het internet betreffende grond-, weg- en waterbouw.

Afgezet tegen het bovengenoemde uitgangspunt van 3,0% voor de lasten en 2,0% voor de baten schatten wij het risico van afwijkende prijsontwikkelingen als volgt in:

- a. 1% extra kostenstijging ad. € 53.000
- b. 1% opbrengstendaling ad. € 157.000

Het maximale risico van de mogelijke tegenvallers (de kostenstijging plus de opbrengstendaling) ligt daarmee op € 210.000 (€ 53.000 + € 157.000). We schatten de kans op 50%.

Voor wat betreft de *intrinsieke risico's van afzonderlijke grondexploitaties*:

Elke grondexploitatie heeft haar eigen specifieke risico's en kansen. Onderstaand schema geeft de inschatting daarvan voor alle grondexploitaties, waarbij we een vergelijking hebben gemaakt tussen de inschatting bij de vorige actualisatie (maart 2018) en de nieuwste actualisatie (maart 2019).

bedragen x 1.000

Vergelijking risico's in jaren	actualisatie maart 2018	actualisatie maart 2019	verschil 2018 - 2019	opmerking
Negatieve risico's (kans x gevolg)	671	716	35	verhoging negatieve risico's

Het bedrag aan risico's ter grootte van € 716.000 heeft betrekking op de grondexploitaties Anna's Hoeve Bouwplan (€ 385.000) en Egelshoek (€ 331.000). De kans hierop is opgebouwd uit meerdere risicopercentages.

De grondexploitatie Anna's Hoeve Bouwplan nadert zijn voltooiing. Hiermee neemt ook de zekerheid toe, dat het geraamde resultaat gerealiseerd zal worden. Ieder risico, dat zich feitelijk manifesteert, zal ongeacht of het nu wel of niet in de risicoanalyse van deze grex is opgenomen, derhalve direct en naar volle omvang van invloed zijn op het te realiseren resultaat.

Om de coalitiedoelstelling meer middeldure huurwoningen te realiseren, heeft het college een aantal specifieke uitgangspunten geformuleerd met betrekking tot de nog uit te geven bouwgronden op Anna's hoeve. Dit heeft tot gevolg dat er een kans van 50% bestaat dat er minder opbrengsten gerealiseerd worden dan eerder opgenomen in de huidige actualisatie grondexploitaties.

Als we alle risicobedragen van de afzonderlijke grondexploitaties en het risicobedrag van de prijsrisico's optellen, komen we op een totaal risicobedrag van € 2.162.000 (€ 210.000 + € 716.000 + € 1.200.000).

11. Algemene Uitkering gemeentefonds

Programma: 5 (Financiën en grondexploitaties)

Bedrag: € 1.270.000 structureel

Kans: 25%

De hoogte van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is afhankelijk van de Rijksuitgaven. Dit gaat op basis van het principe "samen de trap op en af". Meer rijksuitgaven betekent meer geld voor het gemeentefonds, minder rijksuitgaven betekent minder geld voor het gemeentefonds. Daarnaast zijn er nog algemene mutaties op basis van de wijzigingen van de Hilversumse aantallen van de verdeelmaatstaven, die de basis vormen van de verdeling van het gemeentefonds (aantallen inwoners, woonruimten, bijstandsontvangers, leerlingaantallen etc.) Ook deze kunnen ertoe leiden dat Hilversum meer of minder geld uit het gemeentefonds ontvangt. Bijvoorbeeld; het inwonertal van Hilversum groeit hetgeen een gunstige uitwerking heeft op de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

De algemene uitkering exclusief de decentralisatie- en integratie uitkeringen is voor 2020 begroot op een bedrag van ruim € 127 miljoen. Een afwijking van 1% leidt op deze manier tot een risico van € 1,27 miljoen.

In maart 2019 is de VNG met de fondsbeheerders gestart met een herijking van de verdeling van het totale gemeentefonds (dus ook jeugd en zorg). Met deze herziening van het gemeentefonds wordt onder meer beoogd de vastgestelde knelpunten in de verdeling van de middelen voor het sociaal domein op te lossen. Gemeenten worden uiterlijk in de meicirculaire 2020 over de uitkomsten geïnformeerd. De nieuwe verdeling van de algemene middelen van de algemene uitkering wordt voorzien in 2021.

Hoe groot eventuele herverdeeleffecten van de herijking voor Hilversum zullen zijn is op dit moment niet te kwantificeren.

De informatievoorziening over de geldstromen van het Rijk aan gemeenten en ook de informatievoorziening over de financiële positie van gemeenten is verbeterd. Hiervoor is een centrale database ontwikkeld waarvan de eerste versie in de zomer van 2018 is gelanceerd. (www.financiengemeenten.nl) Er wordt ingezet op meer verspreiding van financiële kennis over de financiële verhoudingen.

12. Sloop van het voormalig UWV pand

Programma: 5 (Financiën en grondexploitaties)

Bedrag: € 843.000 incidenteel

Kans: 10%

De vernieuwing van het stationsplein is in gang gezet met de sloop van het voormalig UWV pand aan het Stationsplein 25. De sloopkosten zijn uitgekomen op € 843.000 en zijn in het investeringsprogramma opgenomen. Op deze wijze kunnen we, als we te zijner tijd een grex openen voor de ontwikkeling van de grond, het krediet bij de grex betrekken. Hiervoor geldt dat er binnen 5 jaar nadat de investering geactiveerd is, er een grex geopend moet zijn. Komt het niet binnen 5 jaar tot een grex, dan dient de investering in één keer afgeschreven te worden. We achten deze kans klein (10%) omdat de raad een visie op het stationsplein heeft vastgesteld waarin geen plaats is voor het bestaande gebouw. De tijdslimiet waarbinnen er een grex geopend moet worden, zorgt voor vermelding in deze risicoparagraaf.

13. Crailo

Programma: 5 (Financiën en grondexploitaties)

Bedrag: p.m.

Kans: p.m.

De gemeente Hilversum heeft samen met de gemeenten Gooise Meren en Laren de gebiedsontwikkeling Crailo met een waarde van grofweg 75 mln. ter hand genomen (lasten plusminus 75 mln., baten iets hoger en klein winstgevend resultaat). De gemeente Hilversum is voor 45% aandeelhouder in de uitvoerende besloten vennootschap GEM Crailo BV.

De gronden en opstallen in het plangebied zijn nog in eigendom van de gemeenten, waarbij in *de Akte van toetreding* volmacht is verleend aan GEM Crailo BV voor wat betreft beheer en onderhoud. De gemeente Hilversum staat voor 45% (9 mln.) borg voor de door GEM Crailo BV bij de BNG aangetrokken kredietfaciliteit.

Risico's

1. Strikt genomen beperkt het Hilversumse risico zich tot de deelneming in de BV (45%). Het risico van deze deelneming hangt nauw samen met (het resultaat van) *de intergemeentelijke grondexploitatie*, de daarin opgenomen risico- en gevoeligheidsanalyse en de door GEM Crailo BV terzake genomen en te nemen beheersmaatregelen incl. de (nadere) inrichting van de governance structuur.
 - a. De op 23 januari 2019 door de Algemene Vergadering (van aandeelhouders) als onderdeel van *het Jaarplan 2019* vastgestelde geactualiseerde grondexploitatie kent een winstgevende eindwaarde per 31 december 2029 van 1,85 mln. en een winstgevende contante waarde per 1 januari 2019 van 1,49 mln.
 - b. In *de intergemeentelijke grondexploitatie* is een risico- en gevoeligheidsanalyse opgenomen. Op de risico's (kansen en bedreigingen) is een zogenaamde Monte-Carlo analyse toegepast, waarin aan elk risico een bandbreedte en een kansverdeling is toegekend. De Monte-Carlo analyse is daarmee een integrale simulatie van alle benoemde kansen en bedreigingen. GEM Crailo BV beschikt niet over een eigen weerstandsvermogen ter dekking van financiële consequenties van zich manifesterende risico's.

In 2019 laat GEM Crailo BV een bredere en diepere risico-analyse uitvoeren op basis van de zogenaamde RISMAN-methode. Onderwerpen en invalshoeken, die hierin ondermeer geraakt worden, zijn technisch/fysiek, (project-)organisatorisch, planologisch/milieu-technisch, politiek/bestuurlijk, juridisch/contractueel, financieel/(plan-)economisch en maatschappelijk (incl. stakeholders) van aard.

De uitkomsten van deze bredere en diepere risico-analyse zullen verwerkt worden in de eind 2019 te actualiseren grondexploitatie en, indien van toepassing, in de opzet van de governance.

- c. De governance-structuur van GEM Crailo BV is v.w.b. de opzet in overeenstemming met de fase, waarin de operationalisering van GEM Crailo BV en de planontwikkeling en –uitvoering verkeren. De accountant van GEM Crailo BV heeft dit op 3 juni 2019 bevestigd in zijn rapport Bevindingen opzet interne beheersorganisatie. Bestaan en werking van de governance-structuur dienen nog nader getoetst en van advies voorzien te worden door de accountant van GEM Crailo BV. Hiertoe zal de directeur van GEM Crailo BV nog in 2019 opdracht geven.

2. Onverlet de risico's genoemd onder 1a t/m 1c melden wij het volgende:

a. Procuratiehouderschap

De gemeente Hilversum heeft in 2018 het procuratiehouderschap m.b.t. de gebiedsontwikkeling Crailo gevoerd in afwachting van het moment, dat GEM Crailo BV over eigen kredietfaciliteiten kon beschikken; hetgeen inmiddels het geval is. Terzake heeft de gemeente Hilversum zijn accountant verzocht een controle-verklaring op te stellen, welke verklaring de gemeente Hilversum op 8 juli 2019 heeft ontvangen. Verrekening m.b.t. het procuratiehouderschap tussen de gemeente Hilversum en GEM Crailo BV heeft inmiddels plaatsgevonden.

b. Fiscaal regime en grondrouting

Rekening houdend met de op grond van het nog vast te stellen bestemmingsplan uitgeefbare (rode) gronden en niet uitgeefbare gronden (grijs voor wegen en pleinen etc. en blauw/groen voor plantsoenen en waterpartijen etc.) zijn vele scenario's denkbaar met betrekking tot de grondrouting. Er is immers sprake van 3 fiscale regimes (BTW, BTW-compensatiefonds en Overdrachtsbelasting) en van diverse partijen (Provincie, gemeenten, GEM Crailo BV, projectontwikkelaar en eindafnemer/belegger). In 2019 en verder zal GEM Crailo BV met de stakeholders onderzoeken of het risiconiveau samenhangend met deze complexiteit verlaagd kan worden door sluitende afspraken over de wijze en het moment van grondoverdracht vast te stellen.

c. Beheer gemeentelijke gronden

Tot het moment van grondoverdracht van de gemeenten aan GEM Crailo BV zijn de gemeenten eigenaar van hun eigen kadastrale percelen gelegen binnen de gebiedsontwikkeling Crailo en drager van de aan dat eigendom verbonden risico's. In dit licht heeft GEM Crailo BV de algemene afspraken over tijdelijk beheer en onderhoud van deze gronden tot aan het moment van grondoverdracht nader gespecificeerd, zodat duidelijk is welke taken GEM Crailo BV uitvoert m.b.t. het tijdelijke beheer en onderhoud en welke taken diensgevolge bij de gemeenten resteren. De gemeenten kunnen, zo heeft GEM Crailo bevestigd, gemeentelijke lasten samenhangend met en voortvloeiend uit de bij de gemeente resterende taken, zoals bijvoorbeeld verzekeringspremies en belastingen, jaarlijks bij GEM Crailo BV declareren.

De risico's (en beheersmaatregelen) vermeldt onder de punten 2a t/m 2c kunnen niet nader gekwantificeerd worden in termen van *kans* maal *impact*. Om deze reden vermelden wij het totale risico van de deelneming in GEM Crailo BV als PM.

14. Vennootschapsbelasting (VPB)

Programma: 5 (financiën en grondexploitatie)

Bedrag: p.m.

Kans: p.m.

Vanaf 1 januari 2016 moeten publiekrechtelijke ondernemingen (waaronder gemeenten) vennootschapsbelasting (VPB) betalen voor de fiscale winst die zij met hun ondernemingsactiviteiten maken. Op basis van een inventarisatie zijn de gemeentelijke activiteiten ingedeeld in 23 clusters. De voorlopige inschatting was dat een drietal clusters ondernemingsactiviteiten bevatten die op basis van de huidige inzichten onder de vennootschapsplicht vallen (grondexploitaties, dienstverlening aan derden, en het parkeerbedrijf). Na verdere toetsing aan wettelijke criteria en valide argumenten blijven ook de activiteiten m.b.t. dienstverlening aan derden en het parkeerbedrijf buiten de vennootschapsbelasting, waarmee de (mogelijke) vennootschapsbelastingplicht m.b.t. de grondexploitatieactiviteiten resteert.

Risico

Met de belastingdienst vindt momenteel vooroverleg plaats over de methode waarop de fiscale openingsbalans per 1 januari 2016 is vastgesteld. Het doel van dit overleg is om (open en transparant) de fiscale uitgangspunten van de waardering van de fiscale openingsbalans per 1-1-2016 met de belastingdienst af te stemmen. De afspraken worden opgenomen in een zogenaamde vaststellingsovereenkomst waardoor geen verschil van fiscaal inzicht kan ontstaan. Daardoor wordt een wijziging van de belastingpositie (en de te betalen VPB) uitgesloten.

Er blijft echter een risico dat de gemeente door een andere interpretatie van de wetgeving (m.u.v. wat in de vaststellingsovereenkomst is geregeld) door de belastingdienst geconfronteerd kan worden met extra VPB-heffingen. Meerjarige fiscale monitoring, planning en sturing kunnen ook dit risico verder beperken.

15. Rechtstreekse geldleningen

Programma: diverse

Bedrag: € 3.200.000 incidenteel

Kans: 10%

De gemeente Hilversum heeft ook een aantal uitstaande leningen. Het gaat om een totaalbedrag van ongeveer € 3,2 miljoen per 31 december 2018. Het totaalbedrag bestaat grotendeels uit leningen die via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVN) zijn verstrekt in het kader van stimuleringsregelingen voor starters, particuliere woningverbetering en duurzaamheid. Daarnaast zijn leningen verstrekt aan het Nationaal Restauratiefonds en aan het Pinetum Blijdenstein.

Het risicobedrag van de rechtstreekse leningen schatten we op € 3,2 miljoen. De kans schatten we op 10%.

16. Borgstelling Tergooi Ziekenhuizen

Programma: 1 (Wonen en leven)

Bedrag: € 10.000.000 incidenteel

Kans: 10%

Op 3 juni 2019 heeft het College een voorgenomen besluit genomen om een borgstelling af te geven aan Tergooi Ziekenhuizen van maximaal € 10 miljoen. Op 19 juli 2019 heeft de raad hiermee ingestemd. Alvorens hiertoe over te gaan heeft het College een risico inschatting laten maken door een externe partij die het risicoprofiel als 'acceptabel' heeft geclassificeerd. Binnen de financiële verordening is in artikel 16 aangegeven onder welke voorwaarde een borgstelling mogelijk is. Elke

borgstelling, dus ook deze aan Tergooi Ziekenhuizen, wordt aangemerkt als een risico. Het Waarborgfonds voor de Zorgsector staat mede garant. Het consortium van banken en Waarborgfonds voor de Zorgsector als financiers hebben hun bestaande zekerheden (hypotheek op onroerend goed) gedeeld met de Gemeente Hilversum als onderpand voor de borgstelling. Onderpand in de vorm van hypotheek als 'normale' zekerheidstelling die in dit geval gelijk is aan de zekerheid van de private investeerders en is daarmee marktconform. Of en in welke mate de hypothecaire zekerheden de borgstelling afdekt, is moeilijk in te schatten. Het onroerend goed heeft waarde als ziekenhuis, maar welke waarde het heeft bij faillissement weten we niet. Door de marktconformiteit in zekerheden achtten wij het niet nodig om een voorziening in te stellen, maar volstaat het om het risico op te nemen in de paragraaf Risicobeheersing en Weerstandsvormogen in de begroting en jaarrekening. Afgesproken is dat de gemeente dezelfde informatiestroom krijgt als de andere financiers. Deze informatie moet echter wel door de gemeente beoordeeld worden. Hiervoor zullen wij expertise in huis moeten halen. Om de door de gemeente gemaakte kosten te dekken wordt een rentevergoeding in rekening gebracht. Gezien het bijzonder karakter (omvang van de borgstelling en borgstelling aan een ziekenhuis is geen gangbaar proces voor gemeenten) is deze borgstelling apart benoemd en kent een hoger kans percentage dan de andere borgstellingen.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit alle financiële middelen waarmee financiële tegenvallers gedekt kunnen worden. Dit betreft zowel incidentele (éénmalige) als structurele (jaarlijks terugkerende) middelen. Ook gaat het om zowel reeds beschikbare middelen (zoals de algemene reserve) als beschikbaar te maken middelen (bijvoorbeeld door verhoging van de OZB).

Onderstaand overzicht toont de verwachte weerstandscapaciteit. Van de vermelde reserves (nummer 1) heeft alleen de 'algemene reserve' de functie om risico's op te vangen. De bestemmingsreserves hebben dat per definitie niet. Zij kunnen evenwel, als de algemene reserves tekort schieten, in geval van nood toch worden aangesproken. De onderdelen met nummers 2 t/m 5 'kijken vooruit'.

Tabel: weerstandscapaciteit

bedragen x 1.000

	Incidenteel		Structureel	
Actueel	1. Algemene en bestemde reserves	80.157	2. Onvoorzien	150
			3. Nieuwe kansen	100
			4. Stelpost autonome ontwikkelingen	2.250
	<i>subtotaal Actueel Incidenteel</i>	<i>80.157</i>	<i>subtotaal Actueel Structureel</i>	<i>2.500</i>
Potentieel			5. Onbenutte belastingcapaciteit	12.977
			<i>subtotaal Potentieel structureel</i>	<i>12.977</i>
Totaal	<i>Totaal incidenteel</i>	80.157	<i>Totaal structureel</i>	15.477

Toelichting op de onderdelen van de weerstandscapaciteit

1. Algemene reserve en bestemmingsreserves

De algemene reserve heeft de functie van buffer voor het opvangen van risico's waarvoor geen maatregelen kunnen worden getroffen (bijvoorbeeld: afsluiten verzekering, instellen van een voorziening op de balans). De bestemmingsreserves zijn - zoals de term aangeeft- bestemd voor de diverse doelen waarvoor ze zijn ingesteld. Ze vormen (als onderdeel van het eigen vermogen) een

weerstandscapaciteit die kan worden aangesproken in het geval dat de algemene reserve tekort schiet. Het geraamde totaal aan reserves bedraagt per 31 december 2020 € 80,2 miljoen.

2. Onvoorzien

Jaarlijks wordt in de begroting een post voor onvoorziene lasten opgenomen. Ten laste van dit budget mogen alleen uitgaven worden geboekt die voldoen aan de zogenoemde drie o's: onvoorzien, onontkoombaar en onuitstelbaar. Een deel van de tegenvallers kan dus met dit budget worden opgevangen. De post 'onvoorzien' in de programmabegroting 2020 en volgende jaren bedraagt structureel € 150.000.

3. Budget nieuwe kansen

In de nieuwe financiële verordening is de post 'Nieuwe kansen' opgenomen. De post 'Nieuwe kansen' mag alleen worden aangesproken voor incidentele uitgaven die het mogelijk maken om in te spelen op kansen die zich gedurende het jaar voordoen. Het college stelt hiervoor in de uitvoeringsafspraken stringente voorwaarden op.

4. Stelpost autonome ontwikkelingen

Voor het opvangen van autonome ontwikkelingen is in de meerjarenraming een stelpost geraamd die elk jaar € 1,5 miljoen hoger wordt. Binnen de horizon van de lopende programmabegroting – van 2020 tot en met 2023 – loopt de post op van € 0 (2020 is al benut) tot € 4,5 miljoen (2023). Dat is bij elkaar opgeteld € 9 miljoen. Daarmee wordt in de periode 2020-2023 gemiddeld een bedrag van € 2,25 miljoen toegevoegd aan de structurele weerstandscapaciteit.

5. Onbenutte capaciteit Onroerende zaakbelasting

De onbenutte OZB-capaciteit is het verschil tussen enerzijds de OZB-opbrengst bij het door de gemeente Hilversum vastgestelde tarief en anderzijds de opbrengst die zou worden behaald als de gemeente het tarief zou hanteren dat minimaal nodig is om in aanmerking te komen voor een aanvullende uitkering op basis van artikel 12 Fvw (Financiële verhoudingswet). Dit landelijke (voor alle gemeenten gelijke) 'artikel 12 normtarief' is een gewogen percentage op basis van de economische waarde van de drie categorieën belastingobjecten (woningen, niet-woningen eigenaren en niet-woningen gebruikers). Het normtarief wordt elk jaar door het rijk vastgesteld en bedraagt voor 2020 (meicirculaire 2019): 0,1853%.

Het gewogen percentage van de gemeente Hilversum, op basis van de door de gemeenteraad voor 2020 voorgestelde tarieven, is 0,1163%. Hilversum zit daarmee 0,0690% onder het normtarief. Wanneer dit verschil wordt vermenigvuldigd met de opgetelde economische waarde voor de drie categorieën – € 18,8 miljard – dan levert dit een onbenutte OZB-capaciteit van € 13,0 miljoen op.

N.B. Met ingang van het nieuwe financiële beleid wordt in bovenstaande tabel de verwachte winst uit grondexploitaties niet meer opgenomen.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de aanwezige en de benodigde weerstandscapaciteit. Zoals getoond in de risicoprofieltabel hiervoor, en in de tabel hieronder, bedraagt de benodigde weerstandscapaciteit € 3,2 miljoen incidenteel en € 2,0 miljoen structureel. Zoals getoond in de weerstandscapaciteitstabel hiervoor, en in de tabel hieronder, bedraagt de aanwezige weerstandscapaciteit € 80,2 miljoen incidenteel en € 15,5 miljoen structureel. Dit betekent een incidenteel weerstandsvermogen van 24,8 en een structureel weerstandsvermogen van 7,8. Omdat de 'Overige risico's' niet gekwantificeerd zijn, is het bedrag aan benodigde weerstandscapaciteit – en daarmee het weerstandsvermogen – enigszins geflatteerd. Tegelijkertijd is het verschil in benodigde en aanwezige weerstandscapaciteit zo enorm groot dat deze flattering geen invloed heeft op het algemene beeld dat de gemeente Hilversum een buitengewoon goed weerstandsvermogen heeft.

Tabel: weerstandsvermogen

bedragen x 1.000

	aanwezige weerstandscapaciteit	benodigde weerstandscapaciteit	weerstands-vermogen	beoordeling
incidenteel	80.157	3.232	24,8	uitstekend
structureel	15.477	1.995	7,8	uitstekend
totaal	95.634	5.226	18,3	uitstekend

Om een 'algeheel weerstandsvermogen' te kunnen bepalen, moeten de incidentele en structurele cijfers bij elkaar worden opgeteld. Dat kan alleen als we bepalen hoe lang we, als dat nodig mocht zijn, mogelijke structurele tegenvallers willen laten drukken op incidentele weerstandscapaciteit. Het antwoord is: zo kort mogelijk, dus maximaal één jaar. Het is namelijk ongeschreven financieel beleid dat structurele tegenvallers in het eerstvolgende jaar meteen worden gecompenseerd met bezuinigingen. Dit voorzichtige en verantwoorde financiële beleid draagt er aan bij dat we de structurele weerstandscapaciteit zo min mogelijk aanwenden en om die reden qua omvang niet heel groot hoeft te zijn. Zoals de tabel laat zien, is het algehele weerstandsvermogen 18,3. Oftewel, we kunnen 18,3 keer de benodigde weerstandscapaciteit dekken uit de aanwezige weerstandscapaciteit.

Hoe moeten we deze getallen waarderen? In het artikel 'Een norm voor het weerstandsvermogen' (B&G, oktober 2006) heeft Smorenberg een beoordelingstabel voor het weerstandsvermogen voorgesteld.

Tabel: beoordeling van het weerstandsvermogen

Categorie	Weerstandsvermogen	Beoordeling
A	>2	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

Aan de hand van deze beoordelingstabel vallen zowel het incidentele, het structurele als het algehele weerstandsvermogen van de gemeente Hilversum in de hoogste categorie en verdienen zij de beoordeling uitstekend.

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.3.1 Inleiding

De paragraaf “Onderhoud kapitaalgoederen” gaat over het onderhoud van kapitaalgoederen door de gemeente. De gemeente Hilversum investeert of onderhoudt kapitaalgoederen zoals wegen, water, openbaar groen, riolering en gebouwen. Deze paragraaf “onderhoud kapitaalgoederen” dient conform het Besluit Begroting en Verantwoording, artikel 12, lid 2 informatie te geven over het actuele beleidskader, het kwaliteitsniveau en de maatregelen waarmee een kapitaalgoed gedurende de levensduur op een bepaald kwaliteitsniveau wordt gehouden. De uitgaven voor onderhoud worden in de begroting opgenomen en/of er wordt voor onderhoud via de begroting een onderhoudsvoorziening opgebouwd. Om te zorgen voor een compleet beeld over de stand van zaken rondom kapitaalgoederen, gaan wij in deze paragraaf ook in op de maatregelen die gaan over het investeren in kapitaalgoederen. Enkele voorbeelden zijn maatregelen voor het vervangen van een kapitaalgoed, het uitbreiden van een kapitaalgoed of de renovatie van een kapitaalgoed.

Met het onderhoud van- en de investeringen in- de kapitaalgoederen is een substantieel bedrag gemoeid. Bepalend voor de omvang van die budgetten is het gekozen kwaliteitsniveau en de vertaling daarvan naar de maatregelen die nodig zijn om dat kwaliteitsniveau te realiseren. Per soort kapitaalgoed legt de gemeente Hilversum het ambitieniveau, de bijbehorende maatregelen en de kosten vast in een meerjarig onderhoudsprogramma (MOP). De mate waarin wij één en ander periodiek actualiseren en inpassen in de begroting, is mede bepalend voor een gezonde en degelijke staat van de kapitaalgoederen. In het begrotingsjaar zelf beoordelen wij of de geplande werkzaamheden uit het MOP ook echt noodzakelijk zijn. Omgekeerd kan het voorkomen dat in een later jaar gepland onderhoud eerder moet plaatsvinden.

In het vervolg van deze paragraaf onderhoud kapitaalgoederen geven wij de ontwikkelingen in het beleid en de uitvoering weer voor het begrotingsjaar 2020 op de gebieden: wegen, riolering, water, groen, en gebouwen. Per onderdeel zijn de beschikbare uitgavenbudgetten voor het onderhoud en de investeringen in beeld gebracht.

3.3.2 Wegen

Beleid

In het Handboek Beheer Hilversum Buiten (vastgesteld in 2009), is het beleid voor het beheer en onderhoud van de wegen en de openbare verlichting binnen de gemeente Hilversum vastgelegd. In 2010 is in het kader van bezuinigingen het kwaliteitsniveau van de plus-gebieden in het handboek “Beheer Hilversum Buiten” teruggebracht naar het basisniveau.

Sinds 2015 werkt de gemeente Hilversum met een nieuw vervangingsprogramma voor de openbare verlichting in Hilversum in de vorm van duurzame led verlichting voor de zogenoemde armaturen. Het ambitieniveau van het programma onderhoud wegen van Hilversum is gebaseerd op een landelijk gehanteerd normenstelsel voor rationeel wegonderhoud. Voor de investeringen in wegen in 2020 houden wij rekening met een goede balans tussen het investeringsniveau en het kwaliteitsbeheer van de openbare ruimte. Het is van belang dat in het kader van veiligheid en leefbaarheid de kwaliteit van de openbare ruimte voor de korte en lange termijn gewaarborgd blijft. Daarnaast zijn er in 2019 meerjarenprogramma's opgesteld voor civiele kunstwerken, oevers, wegverharding, speelvoorzieningen en muren/plantenbakken/hekwerken. Deze programma's zijn de leidraad voor de investeringen in het onderhoud. De uiteindelijke gemeten kwaliteit bepaalt of wij het programma volgen of daar gemotiveerd van afwijken.

Uitvoering onderhoud

De meldingen van klachten over het actuele onderhoudsniveau van wegen binnen de gemeente Hilversum lopen via de Meldingen Openbare Ruimte. De achterstand van de gemeente in het onderhoudsniveau bedraagt ongeveer zeventien procent. Dit gemiddelde percentage is gebaseerd op metingen die gedaan zijn in 2018/2019, voornamelijk in het onderhoud van open verharding (voetpaden). Landelijk aanvaardbare percentage achterstallig onderhoud ligt op zeven procent.

Voor 2020 hebben wij (naast het lopende klein onderhoud) op de volgende locaties groot onderhoud gepland:

Het aanbrengen van een nieuwe asfaltdeklaag

- Steijnlaan (rijbaan)
- Bothalaan
- Kruising Loosdrechtseweg / Oscar Romerolaan
- Langgewenst
- Lage Naarderweg
- Kamerlingh Onnesweg
- Geert van Mesdagweg
- Zevenrijnstraat
- Bussumergrintweg (drempels)
- Buitenring 2^e fase

Het aanbrengen van een asfalt slijtlaag en vullen scheuren:

- Staatsliedenkwatier
- Kievietstraat
- Leeuwerikstraat
- Liebergerweg

Het herstellen van klinker- en tegelverharding rijbanen en voetpaden (exacte straten nog niet bekend i.v.m. het ophalen van buurtagenda's):

- Steijnlaan (voetpad)
- Olivier van Noortstraat (rijbaan en voetpad)
- Nieuweg (drempels)
- Willem Bontekoe (rijbaan)
- Arena park (busstation)
- Klein Rome

Uitvoering investeringen

In 2020 gaan wij op diverse locaties in Hilversum de wegen vernieuwen. Hierbij hebben wij zoveel mogelijk gekozen voor een integrale aanpak, door verhardingswerkzaamheden te combineren met rioleringswerken en investeringen in openbaar groen. Daarnaast wordt de dynamische afsluiting van het centrum vervangen.

De volgende wegen (vervolgfase uit 2019) worden vernieuwd:

- Boomborg fase 2.3 en fase 3
- Hyacintenlaan
- Noord fase 4
- Staatsliedenbuurt

Van de volgende gebieden wordt de openbare verlichting vernieuwd, waarbij wij LED-verlichting installeren:

Cuypersplein, Dr. P.J.H.
 Geradtsweg, Johannes
 Ghentlaan, Van
 Zaenlaan, Van Der
 Speijklaan, Van
 Doormanlaan, Karel
 Ruyterlaan, Admiraal De
 Banckertlaan
 Sweerslaan
 Zoutmanlaan
 Almondelaan, Van
 Wassenaerlaan, Van
 Neslaan, Van
 Brakellaan, Van
 Kortenaerlaan
 Kinsbergenlaan, Van
 Kolhornseweg
 Coenstraat, J.P.
 Galenstraat, Jan Van
 Evertsenstraat, C.
 Heinstraat, Piet
 Tjerk Hiddesweg
 Nieuwlandseweg
 Zutphenpad, Jan Van
 Vreelandseweg (Bij 't Hemeltje)
 Bosdrift
 Meijerstraat, J.H.
 Goudenregenlaan
 Dotterstraat
 Asterstraat
 Salvíastraat
 Primulastraat
 Zinniastraat
 Kastanjelaan
 Moerbeilaan
 Lijsterbeslaan
 Hazelaarlaan
 Elzenlaan
 Hilvertsweg

bedragen x € 1.000

progr	Wegen	jaarrekening 2018	begroting 2019	begroting 2020
1	Onderhoudslasten	3.045	4.165	3.649
1	Investerings	213	2.251	4.240
	Totaal	3.258	6.416	7.889

Relevante beleidsnota's

1. Visie Hilversum Buiten, (2004)

2. Hilversum Buiten handboek Beheer (2009)
3. Duurzaam Hilversum 2016-2020

Ondersteunende documenten

1. Meerjarenprogramma onderhoud Civiele Kunstwerken (2019)
2. Meerjarenprogramma onderhoud Wegen (2019)

3.3.3 Riolering

Areaal

Tot de kapitaalgoederen van de riolering behoren alle openbare voorzieningen die aanwezig zijn voor de gemeentelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Het gaat om riolen, rioolgemalen, bufferbassins en bijkomende voorzieningen.

Beleid

Het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) bevat de beleidsuitgangspunten voor de exploitatie van het riool en de financiële consequenties daarvan en beslaat steeds een periode van vijf jaar. Het GRP is geactualiseerd in 2015 en heeft betrekking op de periode 2015-2020. Het opstellen van een rioleringsplan berust op een wettelijke verplichting die is neergelegd in de Wet Milieubeheer.

Uitvoering onderhoud

Het onderhoud van het gemeentelijke rioolstelsel omvat onder meer het reinigen, ontstoppen en repareren van riolen en kolken, dagelijks beheer van rioolgemalen en het vegen van straten. Per jaar reinigen wij ongeveer 15% van het totale areaal aan riolen. De kolken worden twee keer per jaar geleegd.

Daarnaast behoort ook het opsporen en zo mogelijk saneren van foutieve aansluitingen op het riool en het opsporen van onjuiste interne koppelingen tot het takenpakket van de gemeente. De dienstverlening aan onze inwoners en ondernemers is een belangrijke, dagelijkse bezigheid.

Uitvoering investeringen

Jaarlijks wordt aan het gemeentebestuur een uitvoeringsprogramma voorgelegd waarin de vervangingsinvesteringen zijn opgenomen. In het GRP 2015-2020 is het beleid opgenomen om riolen die aan vervanging toe zijn te “relinen”. Bij het relinen wordt niet de hele buis vervangen, maar verstevigen wij de bestaande buis aan de binnenkant zodat deze daarna weer decennialang mee kan. De kosten hiervan zijn veel lager en daardoor kunnen we elk jaar meer kilometers riool aanpakken. Dit is dringend nodig omdat zo’n 60 kilometer riolering in slechte staat is. Het uitvoeringsprogramma betreft deels het relinen van de riolering, en deels het vervangen van de riolering. Riolen worden vervangen als riooltracés worden gewijzigd moeten worden, en/of op die plaatsen waar ook de openbare weg (verharding en bomen) in aanmerking komt voor onderhoud.

In 2020 zijn in de volgende wegen renovatieprojecten voor de riolering gepland:

- Boomberg 2.3
- Boomberg 3e fase
- Noord 3e fase
- Rioolgemalen

bedragen x € 1.000

progr	Riolering	jaarrekening 2018	begroting 2019	begroting 2020
1	Onderhoudslasten	1.249	1.316	1.316
1	Investeringen	27	1.683	2.914
1	Toevoeging voorziening afboeking activa riolering	2.151	2.804	2.804
	Totaal	3.427	5.803	7.034

Relevante beleidsnota's

1. Gemeentelijk Rioleringsplan 2015-2020.
2. Uitvoeringsprogramma duurzaamheid 2012-2015

3.3.4 Water

Areaal

Het betreft de waterbodems en oeverbeschermingen van alle openbare oppervlaktewateren en vijvers in de stad. Daarnaast is de gemeente Hilversum eigenaar van het Hilversums Kanaal.

Baggeren is nodig om vaarwegen op diepte te houden voor de scheepvaart en voor overige waterpartijen. Via het baggeren waarborgt de gemeente Hilversum dat het water van de vaarwegen voldoende doorstroomt en verbetert de gemeente de waterkwaliteit.

Onderhoud waterbodems en beschoeiingen

Na het bijstellen van het vaarwegprofiel van het Hilversums Kanaal is nautisch baggeren van het kanaal niet meer nodig. Een rapport van adviesbureau ATMilieuAdvies (uit april 2013) bevestigt dat de actuele doorvaartdiepte voldoende is.

Het beheer van de overige stadswateren is op orde. Voor het beschermen van de oevers zijn rond en/of langs de meeste waterpartijen houten of stalen beschoeiingen aanwezig. Er zijn beperkte mogelijkheden tot preventief of curatief onderhoud van beschoeiingen. Er zijn beperkte bedragen beschikbaar voor klein onderhoud.

Uitvoering onderhoud (waterbodems en beschoeiingen)

Het accent ligt op het opheffen van calamiteiten. De omvang hiervan is niet op voorhand te kwantificeren. In 2020 is er geen structureel onderhoud aan waterbodems en beschoeiingen gepland.

Uitvoering investeringen (beschoeiingen en sluizen)

Het vervangen van beschoeiingen en onderhoud van sluizen geschiedt via het investeringsprogramma. In 2020 ronden we fase twee van het vervangen van de beschoeiingen Hilversums Kanaal af. Deze werkzaamheden lopen door tot 2021/2022. Daarna komen vanaf 2021/2022 de waterpartijen van het sportpark Loosdrecht in beeld voor werkzaamheden die de beschoeiingen vervangen en de oevers beschermen. In 2020 wordt ook uitvoering gegeven aan de vervanging van de beschoeiing langs de groengordel van de Hilversumse Meent.

Ook worden de landhoofden van de 1^e kanaalbrug en Oude Meentbrug hersteld en wordt de brug over de Gooische Vaart vervangen.

bedragen x € 1.000

progr	Water	jaarrekening 2018	begroting 2019	begroting 2020
1	Onderhoudslasten	135	108	108
1	Investerings	2	877	1.252
	Totaal	137	985	1.360

3.3.5 Groen

Beleid

In het Handboek Beheer Hilversum Buiten (vastgesteld in 2009) en in het Groenbeleidsplan 2030 (vastgesteld in 2013) is het beleid voor het beheer en onderhoud van het openbaar groen en de bomen vastgesteld. In 2010 is in het kader van de bezuinigingen het kwaliteitsniveau van de plusgebieden in het handboek Beheer Hilversum Buiten teruggebracht naar het basisniveau, met uitzondering van het groen rondom het Raadhuis. De programma's omvatten zowel het beleid over het onderhoud als de investeringen voor (het inrichten) van het openbaar groen. De gemeente zoekt aansluiting bij de zonering-niveaus van het Handboek Beheer Hilversum Buiten. Op dit moment zijn de budgetten voor groen voldoende voor het onderhoud en de noodzakelijke renovatie.

Het beleid met betrekking tot bomen is vastgelegd in het Groenbeleidsplan en in het Handboek Beheer Hilversum Buiten. De ambitie van de gemeente Hilversum is een structureel gezond, divers bomenbestand. Om dit te bereiken, voert de gemeente jaarlijks een VTA inspectie uit. De resultaten neemt zij mee in het programma boomverzorging. Op dit moment zijn de budgetten voor bomen voldoende voor het onderhoud en de noodzakelijke renovatie.

De nota Impuls voor extra groen is in de Raad van 28 september 2016 voorgelegd. In deze nota zet de gemeente Hilversum in op zeven sporen en zoekt zij aansluiting met de ambities en maatregelen uit het groenbeleidsplan 2030. Voor één van die sporen heeft de Raad in januari 2016 een krediet van € 120.000 vrijgegeven voor het toevoegen van extra groen in het centrum.

Uitvoering onderhoud

Tot juli 2023 voert SBS, net zoals in de voorgaande jaren vanaf 2007 de onderhoudswerkzaamheden aan groen en bomen uit, conform het onderhoudsbestek groen. Voor sommige werkzaamheden is een bepaalde frequentie vastgesteld. Andere werkzaamheden toetsen wij op vooraf overeengekomen beeldkwaliteit.

Uitvoering investeringen

Bij het uitvoeren van investeringen wordt zoveel mogelijk gekozen voor een integrale benadering. Waar mogelijk stemt de gemeente de werkzaamheden aan het groen af met gelijktijdige werkzaamheden aan infrastructurele werken zoals: het vervangen afgeschreven wegen, rioleringswerkzaamheden en projecten. Het kan voorkomen dat wij grotere renovatiewerkzaamheden aan groen apart uitvoeren, omdat de levensduur van het groen niet altijd dezelfde is als die van riolen en andere infrastructurele voorzieningen.

In 2020 worden en op de volgende locaties het openbaar groen gerenoveerd en de bomen vervangen:

Plantsoenen:

- Plantsoen Kamrad fase II
- Plantsoen J.Gerardsweg/Snelliuslaan rotonde

- Plantsoen Anthony Fokkerweg rond speelvoorziening
- Plantsoen A. Brouwerstraat
- Plantsoen Rembrandtlaan
- Plantsoen Sauerstraat
- Groen Leen Timprotode
- Groenstrook ter hoogte van Pontmeijer
- Plantsoen Menno Simonshof en Janseniushof
- Plantsoen Beetslaan rondom speelplaats

Daarnaast worden op de volgende locaties bomen vervangen of extra aangeplant:

- Jacob Catsstraat 35 bomen
- Vingboonstraat 11 bomen
- Van Lenneplaan fase I 22 bomen
- Van der Laakenstraat 3 bomen
- Dorsmanstraat 6 bomen
- Stalpaertstraat 11 bomen
- Vennevoelstraat 5 bomen
- Hyacintenlaan 8 bomen

bedragen x € 1.000

progr	Groen	jaarrekening 2018	begroting 2019	begroting 2020
1	Onderhoudslasten	3.710	3.461	4.046
1	Investerings	-	151	188
	Totaal	3.710	3.612	4.234

Relevante beleidsnota's

1. Visie Hilversum Buiten, 2004
2. Hilversum Buiten handboek Beheer, 2009
3. Groenbeleidsplan 2030 (vastgesteld begin 2013)
4. Duurzaam Hilversum 2016-2020

3.3.6 Kantoorgebouwen

Beleid

Voor het Raadhuis, het Stads kantoor, de 1^e Loswal en de kantoorvilla zijn door externe bureaus meerjarige onderhoudsplannen opgesteld (de zogenoemde MOP's). De gemeente actualiseert de MOP's ten minste eens in de vier jaar. Jaarlijks wordt voor de MOP's een vast bedrag gereserveerd waaruit wij alle toekomstige onderhoudslasten kunnen betalen.

De MOP's zijn onderverdeeld in een eigenaars- en een gebruikersdeel. De kosten gemoeid met het eigenaarsonderhoud zijn vanaf 2017 ondergebracht bij het team Vastgoed en Installaties van Openbare Ruimte, terwijl de kosten van het dagelijkse/gebruikersonderhoud zijn achtergebleven bij het team Serviceportaal van de afdeling Interne Dienstverlening.

In het najaar van 2019 worden de meerjarige onderhoudsplannen (en onderhoudsvoorzieningen) geactualiseerd en aan de raad voorgelegd. De financiële effecten daarvan zijn nog niet verwerkt in de begroting 2020 en verder.

Het eigenaarsonderhoud wordt gefinancierd uit de voorziening onderhoud stadskantoren. In 2020 wordt € 180.000 aan de voorziening onderhoud stadskantoren toegevoegd. Voor het dagelijkse/gebruikersonderhoud is voor de kantoorgebouwen een budget beschikbaar van € 483.000 en voor de locatie 1^e Loswal € 49.000.

Het verduurzamen van het eigen vastgoed waar de kantoorgebouwen deel van uitmaken, is een belangrijke opgave in ons duurzaamheidsbeleid. De maatregelen zijn uitgewerkt in de uitvoeringsprogramma's 2012-2015 en 2016-2020 en voeren wij momenteel uit.

Uitvoering eigenaars onderhoud/gebruikersonderhoud (dagelijks onderhoud)

Raadhuis Dudokpark 1

In januari 2017 is het MOP Raadhuis geactualiseerd. Het geactualiseerde MOP heeft een looptijd van veertig jaar (periode 2017-2056). Het MOP is een dynamisch document. Jaarlijks wordt aan de hand van een schouw bepaald wat wij dat jaar gaan uitvoeren en wat wij eventueel door kunnen schuiven naar latere jaren. Ook het naar voren halen van later geplande werkzaamheden komt voor, bijvoorbeeld vanuit het oogpunt van efficiëntie. Het geplande eigenaarsonderhoud voor 2020 bedraagt € 132.000 (inclusief btw) en bestaat voornamelijk uit onderhoud voor schilderwerk, terreininventaris en de verwarmingsinstallatie. Daarnaast worden in 2020 de plavuizen vervangen bij de grote entrees.

Het geplande dagelijkse onderhoud voor 2020 bedraagt € 227.000 (inclusief btw) en bestaat voornamelijk uit binnen schilderwerk en onderhoud aan de elektrische installaties.

Stadskantoor Oude Enghweg 23

Het stadskantoor is in 2009 opgeleverd. Op basis van het in 2015 opgestelde MOP bedraagt het geplande eigenaarsonderhoud voor 2020 € 22.000 (inclusief btw). Dit bestaat uit onderhoud aan kozijnen, ramen en deuren. Daarnaast worden in 2020 de brandmeldinstallaties vervangen. Het geplande dagelijkse onderhoud voor 2020 bedraagt € 105.000 (inclusief btw) en bestaat voornamelijk uit het onderhoud aan de verwarmingsinstallatie.

Kantoorvilla Oude Enghweg 21

Op basis van het in 2015 opgestelde MOP is het geplande eigenaarsonderhoud voor 2020 nagenoeg nihil. Het geplande dagelijkse onderhoud voor 2020 bedraagt € 23.000 (inclusief btw) en bestaat voornamelijk uit binnen schilderwerk.

Huisvesting 1^e Loswal

In 2018 is een MOP opgesteld voor de huisvesting van de Gemeentewerf. Het geplande eigenaarsonderhoud voor 2020 bedraagt € 2.000 (inclusief btw). Het geplande dagelijkse onderhoud is € 21.000 (inclusief btw). Dit bestaat uit diverse kleine onderhoudswerkzaamheden.

Huisvesting afdeling Werk, Inkomen en Zorg

Voor de huisvesting van de afdeling Sociaal Plein wordt een pand gehuurd aan de Wilhelminastraat. Het geplande dagelijkse onderhoud bestaat uit diverse kleine onderhoudswerkzaamheden en wordt gedekt uit het beschikbare budget van € 450.000. Het huidige huurcontract van de locatie Wilhelminastraat loopt tot 1 januari 2022.

Uitvoering investeringen

bedragen x € 1.000

progr	Kantoorgebouwen	jaarrekening 2018	begroting 2019	begroting 2020
5	Onderhoudslasten (raadhuis, stadskantoor, kantoorvilla)	366	450	483
5	Onderhoudslasten (locatie Loswal)	49	49	49
5	Investeringen	732	705	50
5	Toevoeging voorziening onderhoud	126	180	180
	Totaal	1.273	1.384	762

Relevante beleidsnota's

1. Meerjaren onderhoudsplannen Raadhuis (2017) en Stadskantoor (2015)
2. Uitvoeringsprogramma duurzaam Hilversum 2012-2015
3. Duurzaam Hilversum 2016-2020

3.3.7 Onderwijshuisvesting**Beleid**

Onderwijshuisvesting is een wettelijke taak voor de gemeente. Voor nieuwbouw en het uitbreiden van de onderwijshuisvesting stelt de gemeente investeringsbudgetten beschikbaar.

Via het investeringsprogramma legt de gemeente vast welke investeringsbudgetten er in de komende vier jaar voor onderwijshuisvesting beschikbaar zijn. Het investeringsbedrag is in 2019 nog niet toebedeeld aan specifieke projecten. In december worden de kredieten voor het onderwijshuisvestingsprogramma ter vaststelling aangeboden. Het dagelijkse onderhoud, en het levensduur verlengend onderhoud van de scholen zijn taken van de schoolbesturen. De schoolbesturen hebben de mogelijkheid om te investeren in het verduurzamen van de schoolgebouwen mits de terugverdientijd redelijk is. De kosten voor het verduurzamen van de schoolgebouwen zijn voor het schoolbestuur. De gemeente biedt een duurzaamheidslening aan voor het bestaande (maatschappelijke) vastgoed.

Voor het onderhoud van de gymlokalen in het primair onderwijs is een onderhoudsvoorziening ingesteld om de kosten van het geplande onderhoud gelijkmatig over tien jaren te spreiden. Aan deze voorziening wordt jaarlijks een bedrag toegevoegd om de gymzalen op het vereiste niveau te houden/krijgen. In 2020 is dat een bedrag van € 125.000. Het beschikbare budget voor onderhoud is gebaseerd op een meer jaren onderhoudsplan dat wij elke vier jaar actualiseren. In het najaar van 2019 worden de meerjarige onderhoudsplannen (en onderhoudsvoorzieningen) van de gymzalen geactualiseerd en aan de raad voorgelegd. De financiële effecten daarvan zijn nog niet verwerkt in de begroting 2020 en verder.

Uitvoering onderhoud

In het meer jaren onderhoudsplan zijn in 2020 voor de volgende gymzalen werkzaamheden gepland:

- Wilhelminaschool gymzaal G. van Amstelstraat: vervangen ramen, deuren en kozijnen.
- Montessori Centrum, gymzaal: dakbedekking en houten draagconstructie.
- J.H. Donnerschool gymzaal Lopes Diaslaan 2: werkzaamheden dakbedekking.

Uitvoering investeringen

Voor 2020 zijn de onderwijsinvesteringen nog niet concreet gepland. In de loop van 2018 bleek dat de bouwkosten flink zijn verhoogd. De VNG adviseert daarom om vanaf 2019 de normkosten met 40% te verhogen. In de financiële paragraaf van het coalitieakkoord is daarmee rekening gehouden

en de investeringsbedragen zullen vanaf 2019 ook daadwerkelijk met 40% worden opgehoogd. Een deel van de investeringsruimte 2019 is nodig zijn om de tekorten uit eerdere bouwplannen op te kunnen vangen.

bedragen x € 1.000

progr	Onderwijshuisvesting	jaarrekening 2018	begroting 2019	begroting 2020
2	Investerings	896	2.094	-
2	Toevoeging voorziening onderhoud	227	125	125
	Totaal	1.123	2.219	125

Relevante beleidsnota's

1. Onderwijshuisvestingsbeleid (OHVB) en –meerjarenplanning 2017-2024
2. Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs Hilversum 2016
3. Onderwijs huisvestingsprogramma 2019
4. Meer jaren onderhoudsplan gymlokalen t.b.v. primair onderwijs (2015-2034)
5. Duurzaam Hilversum 2016-2020

3.3.8 Overig maatschappelijk vastgoed

Beleid

De gemeente bezit buitensportaccommodaties en panden voor sociale, culturele en welzijnsdoeleinden, sporthallen (incl. zwembad), kinderopvang, begraafplaatsen, parkeergarages en panden. Het noodzakelijk onderhoud wordt beschreven in een meerjaren onderhoudsplan (MOP) voor de periode 2015-2024. Met dit plan richt de gemeente zich op het sober en doelmatig in stand houden van het maatschappelijk vastgoed. Om de onderhoudslasten gelijkmatig over de jaren te verdelen, hebben wij een onderhoudsvoorziening ingesteld. Hieraan voegen we in 2019 een bedrag van € 665.000 toe.

In het najaar van 2019 worden de meerjarige onderhoudsplannen (en onderhoudsvoorzieningen) geactualiseerd en aan de raad voorgelegd. De financiële effecten daarvan zijn nog niet verwerkt in de begroting 2020 en verder.

Het bezit van maatschappelijk vastgoed is een kerntaak van de gemeente. Op basis van strategische, juridische en financiële overwegingen wordt jaarlijks door het College van B&W bepaald welke objecten de gemeente de komende jaren af kan staan.

Het verduurzamen van het eigen vastgoed is een belangrijke opgave in het duurzaamheidsbeleid. De maatregelen hebben wij uitgewerkt in de twee uitvoeringsprogramma's 2012-2015 en 2016-2020. Deze plannen voert de gemeente momenteel uit.

Uitvoering onderhoud

In het meerjarige onderhoudsplan zijn in 2020 onder andere voor de volgende panden werkzaamheden gepland.

Panden Kinderopvang

- Goudenregenlaan 3, Peuterspeelzaal Dribbel: bestrating en onderhoud waterinstallatie en sanitair.

- Kamerlingh Onnesweg 2, Kinderopvang: vervangen dakbedekking, schilderswerk en onderhoud verwarmingsinstallatie.

Panden Sociaal Cultureel Werk

- Noorderweg 96, onderhoud gevelbekleding en aan de mechanische en natuurlijke ventilatie
- Badhuislaan 10, vervangen dakbedekking en dakramen
- Badhuislaan 10B, metselwerk en vervangen deuren, kozijnen en ramen

Sportgebouwen

- Sporthal Dudok Arena, onderhoud waterinstallatie en sanitair. Onderhoud aan plafond- en wandsystemen.

De hiervoor benodigde budgetten worden rechtstreeks uit de voorziening gehaald en drukken niet op de exploitatie. Alleen ten behoeve van het onderhoud kunst is een exploitatiebudget opgenomen.

Panden begraafplaatsen/crematorium

Met ingang van 1-8-2016 is de exploitatie en het beheer van de begraafplaatsen/crematorium overgedragen aan de Stichting Begraafplaatsen en Crematorium Hilversum. De gemeente blijft eigenaar van de panden en daarmee verantwoordelijk voor het eigenaarsonderhoud. De MOP's voor zowel begraafplaats Zuiderhof/crematorium als voor de Noorderbegraafplaats zijn in juni 2017 geactualiseerd voor de periode 2017-2036. In het meerjarenonderhoudsplan is in 2020 regulier onderhoud gepland en werkzaamheden aan de mechanische installaties voor de Noorderbegraafplaats, Zuiderhof.

Parkeergarages

In het meerjarenonderhoudsplan is in 2020 met name onderhoud gepland aan de parkeergarages Gooiland en Gooische Brink voor binnenschilderwerk en onderhoudswerkzaamheden aan de veiligheidsinstallaties.

Panden

Het betreft hier onderhoud aan de dakbedekking en dakramen van de Goudriaan-Leeuwenhoek (bewoners)parkeergarage. In 2020 worden bovendien de opritten vernieuwd.

Uitvoering investeringen

Met ingang van 2014 zijn de vervangingsinvesteringen voor buitensportaccommodaties in het investeringsprogramma opgenomen. Vanaf 2019 is dit ook van toepassing voor de vervanging van de speelgelegenheden.

Maatschappelijk vastgoed (sport)

De akoestiek voor sporthal Dudok Arena is onvoldoende en voldoet niet aan de accommodatierichtlijnen van het NOC/NSF. Na akoestisch onderzoek zullen maatregelen worden genomen om de akoestische voorwaarden te verbeteren door o.a. wand- en gevelbekleding aan te brengen.

Maatschappelijk vastgoed (speelvoorzieningen)

In de gemeente Hilversum staan 662 speeltoestellen op 154 verschillende locaties. De gemeente kiest voor goede en veilige speeltoestellen volgens het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen en zorgt dat de speelvoorzieningen voldoen aan de Europese normen. De speelvoorzieningen worden periodiek gekeurd en gerepareerd zodat op geen enkele wijze risico's worden genomen met de veiligheid van de gebruikers van de speelvoorzieningen. Vanaf 2019 zijn de vervangingsinvesteringen

van de speelvoorzieningen opgenomen in het investeringsprogramma (i.p.v. de voorziening maatschappelijk vastgoed). Voor 2020 gaat het om een bedrag van € 257.000.

bedragen x € 1.000

progr	Overig maatschappelijk vastgoed	jaarrekening 2018	begroting 2019	begroting 2020
1	Investerings ov maatschappelijk vastgoed (sport)	281	666	224
1	Investerings ov maatschappelijk vastgoed (speelvoorzieningen)		152	257
1	Investerings duurzaamheidsmaatregelen	125		
1	Investerings Zonneweide Anna's Hoeve	322		
1	Toevoeging voorziening onderhoud maatsch vastgoed	1.042	665	677
3	Toevoeging groot onderhoud parkeergarages	298	142	142
1	Investering aanp begraafpl/crematorium Zuiderhof	23		
1	Toevoeging voorz groot onderhoud begraafplaatsen	20	101	101
	Totaal	2.111	1.726	1.401

Relevante beleidsnota's:

1. Meerjarenonderhoudsplan maatschappelijk gemeentelijke gebouwen (panden sociaal, cultureel, welzijn, sporthallen (incl. zwembad), kinderopvang, begraafplaatsen, parkeergarages en panden van de voormalige afdeling grondzaken (2015-2034)
2. Meerjarenonderhoudsplan buitensportaccommodaties (2015-2034)

3.4 Financiering

3.4.1 Inleiding

Naast het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) stelt ook de wet Financiering Decentrale Overheden (wet FIDO) een financieringsparagraaf verplicht.

Tevens is in artikel 212 van de gemeentewet voorgeschreven dat de raad een financiële verordening vaststelt.

In de Financiële verordening gemeente Hilversum 2018 zijn regels opgenomen inzake de doelstellingen en de te hanteren richtlijnen en limieten van de financieringsfunctie.

De hoofduitgangspunten daarbij zijn dat de risico's worden geminimaliseerd en dat de kosten zo laag mogelijk gehouden worden. In de financieringsparagraaf in begroting en rekening wordt ingegaan op de actuele situatie rond de dekking van de financieringsbehoefte in het betreffende jaar.

3.4.2 Beleid

De gemeente hanteert het systeem van totaal financiering. Dit houdt in dat voor de gemeentelijke organisatie als geheel de financieringsbehoefte c.q. het financieringstekort bepaald wordt; er wordt dus niet voor iedere investering of grondexploitatie apart geleend.

Alle rentebaten en -lasten worden verzameld in het taakveld Treasury en daarna toegerekend aan de gemeentelijke producten op basis van de zogenoemde omslagrente. Voor de begroting 2020 is deze bepaald op 1,4%. (2019: 1,4%)

3.4.3 Dekking financieringstekort

De financieringsbehoefte wordt bepaald door het verloop van verschillende kasstromen: de kasstromen vanuit de exploitatie, het investeringsplan, de grondexploitaties en de kasstromen m.b.t. de financiering. Deze kasstromen lopen niet altijd synchroon. Daarom is het nodig om de ontwikkeling van de liquiditeit in de gaten te houden, en wanneer nodig, geld te lenen.

Op basis van de reguliere begroting 2020, het investeringsprogramma voor 2020, de uitvoering van de grondexploitaties in 2020 (op basis van de actualisatie 2019), en de aflossingen op langlopende leningen in 2020 is de financieringsbehoefte voor 2020 berekend op € 18 miljoen.

Met een beginstand per 1 januari 2020 van € 168,6 miljoen, aflossingen van € 12,8 miljoen in 2020 en een bedrag van nieuw aan te trekken leningen ad € 18 miljoen komt daarmee de stand van de langlopende leningen eind 2020 uit op afgerond € 173,8 miljoen. Dit betekent een toename van de langlopende schuldpositie van € 5,2 miljoen. Deze toename wordt voornamelijk veroorzaakt door een verhoging van het investeringsvolume in de programma's 1, Wonen en leven en programma 4, Bestuur, in vergelijking met de jaarschijf 2020 in het IP 2019 van de begroting 2019.

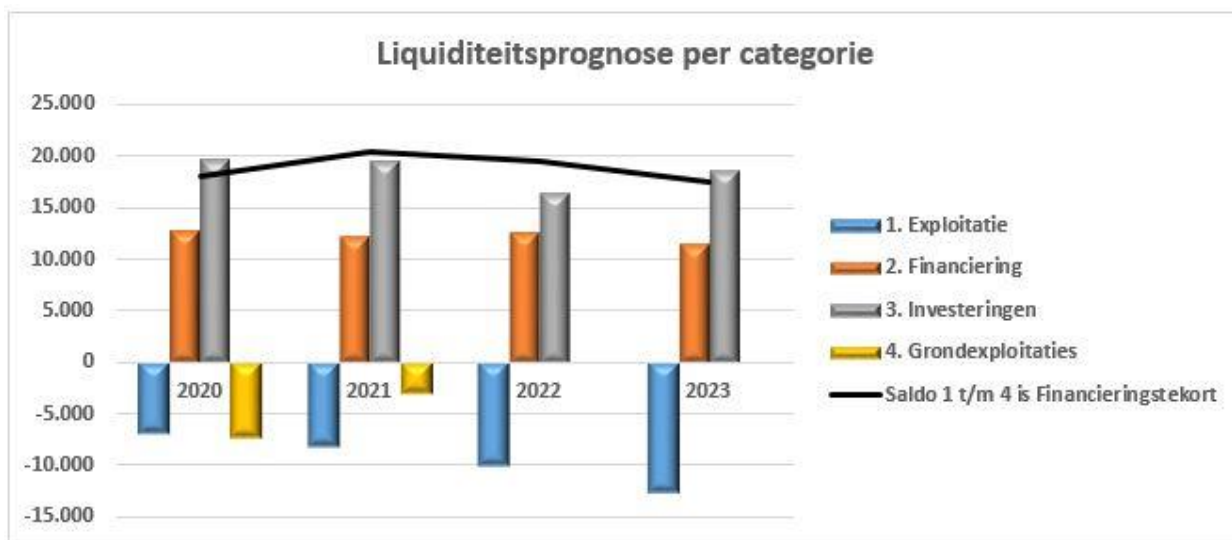
Te denken valt aan de toevoeging aan de jaarschijf 2020 van de ongelijkvloerse spoorkruising Maartendijkseweg, de extra investeringen in diverse softwareapplicaties, investeringen in het raadhuis en in duurzaamheid en circulariteit.

(zie ook de bijlage: Staat van langlopende geldleningen zoals opgenomen in de uiteenzetting van de financiële positie § 5.7).

De verhoging van deze schuldpositie gaat echter nog gepaard met een daling van de rentelasten omdat financiering kan plaatsvinden tegen lagere rentetarieven dan het gemiddelde rentetarief op onze huidige leningen. (zie § 3.4.8)

De financieringsbehoefte voor de komende 4 jaar is weergegeven in figuur 1 hieronder. Een onderscheid wordt gemaakt in;

1. Het saldo van inkomsten en uitgaven van de reguliere exploitatie
2. De uitgaven ten behoeve van de aflossingen op leningen
3. De uitgaven ten behoeve van de investeringen
4. Het saldo van uitgaven en ontvangsten van de grondexploitaties
5. Het saldo van de posten 1 t/m 4 geeft de prognose weer van het financieringstekort; het bedrag waarvoor langlopende leningen zullen worden aangetrokken.

Figuur 3.1. Financieringsbehoefte 2020-2022. Bedragen maal € 1.000 (-/- bedragen zijn inkomsten)

Uit de figuur valt af te leiden dat;

- De reguliere exploitatie meer inkomsten heeft dan uitgaven.
- De aflossingen (uitgaven) op langlopende leningen redelijk stabiel blijven tussen de € 12,7 en € 11,6 miljoen.
- De investeringen in grote mate verantwoordelijk zijn voor het financieringstekort.
- De grondexploitaties tot en met 2021 meer inkomsten genereren dan uitgaven. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de inkomsten van grondverkoop in de grondexploitatie Anna's Hoeve in 2020 en 2021. Na het afsluiten van de grondexploitaties dragen deze niet meer bij aan de financiering.

Het saldo van de categorieën is weergegeven met de zwarte lijn en vormt het financieringstekort. Voor dit tekort worden langlopende leningen aangetrokken.

Voor wat betreft de investeringen wordt het volgende opgemerkt. Als gevolg van planningsoptimisme blijft de realisatie achter bij de begroting. Op basis van ervaringscijfers is hier bij de bepaling van de financieringsbehoefte rekening mee gehouden.

Op basis van de meerjarenraming is tevens een prognose van de langlopende schuldpositie opgesteld, zie § 3.4.11.

3.4.4 Renterisico's, kasgeldlimiet en renterisiconorm

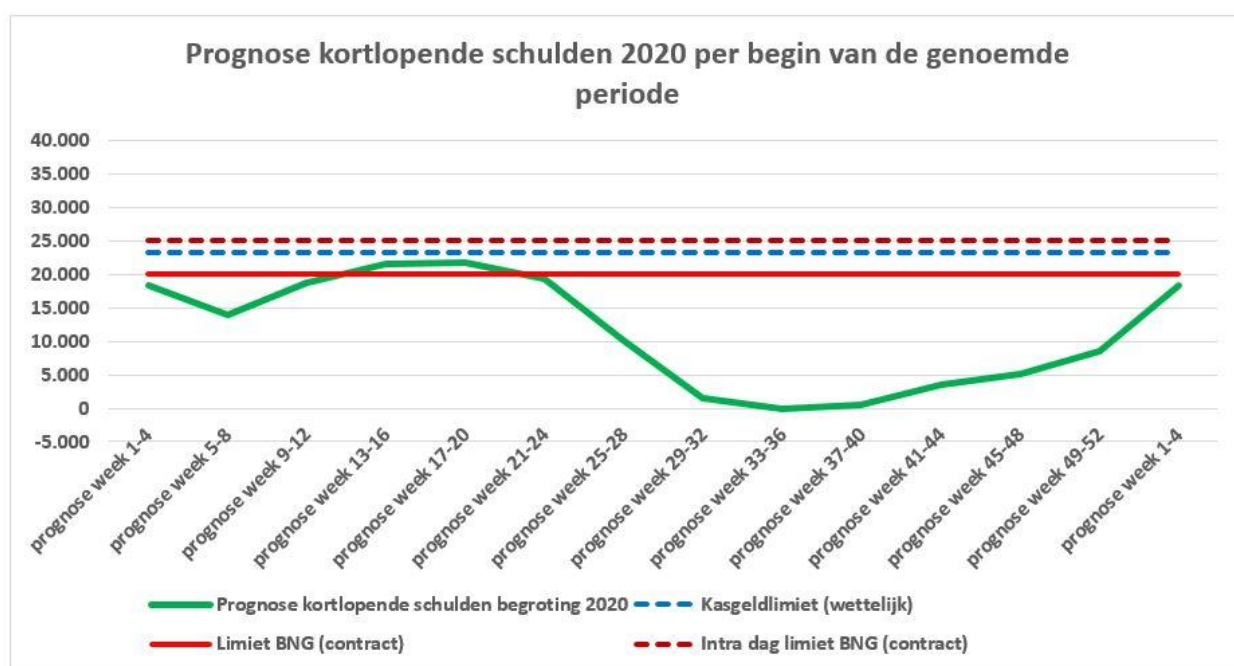
Bij het risicobeheer op de gemeentelijke financiering wordt onderscheid gemaakt in kortlopende financiering en langlopende financiering. Kortlopende financiering (ook wel vlottende schuld genoemd) heeft betrekking op leningen met een looptijd korter dan één jaar.

Leningen met een looptijd langer dan één jaar vallen onder de langlopende financiering.

Renterisico's op korte financiering (kasgeldlimiet)

Om het renterisico te beperken is de omvang van de korte schuld wettelijk, conform de Wet Fido, gelimiteerd tot 8,5% van het begrotingstotaal van een gemeente (= kasgeldlimiet). Deze grens is gesteld om te voorkomen dat een te groot gedeelte van het financieringstekort met kortlopende middelen (vaak goedkoop) wordt gedekt. Kortlopende financiering kent een relatief groot renterisico: Bij korte looptijden moeten bestaande leningen vaker worden vervangen met steeds opnieuw de onzekerheid over het actuele rentepeil op het moment van aantrekken van de nieuwe lening. Voor het jaar 2020 bedraagt de kasgeldlimiet 8,5% maal € 274,9 miljoen is € 23,3 miljoen. Aangezien het rentetarief voor de kortlopende middelen lager is dan het rentetarief voor langlopende middelen, wordt de kasgeldlimiet optimaal benut.

Op basis van de reguliere exploitatie, de te verwachten investeringen, de uitvoering van de grondexploitaties in 2020 en mutaties in de langlopende leningen zal de korte schuldpositie in 2020 naar verwachting ongeveer het volgende beeld laten zien.

Figuur 3.2 (Bedragen maal € 1.000)

In de loop van het jaar toont de stand van de korte schuldpositie een wisselend beeld. Dit beeld wordt vooral veroorzaakt door de ontvangsten van de woonlasten die voornamelijk in de maanden maart t/m juni zijn geconcentreerd. Begin juli wordt aan alle gemeenten de bij het BTW-compensatiefonds gedeclareerde BTW over het jaar 2019, uitgekeerd. Voor Hilversum is dat een bedrag van ruim € 11 miljoen.

De grootste uitgaven vinden plaats in de maanden januari en december. Naar verwachting zal in januari de kasgeldlimiet worden overschreden en zal er een langlopende lening worden afgesloten om met de stand van de kortlopende schulden onder de kasgeldlimiet te kunnen blijven.

Renterisico's op langlopende financiering (renterisiconorm)

Langlopende financiering wordt aangetrokken als het wettelijk maximum voor de kortlopende schuld (kasgeldlimiet) is bereikt.

De maximale omvang van aan te trekken langlopende leningen is gekoppeld aan de renterisiconorm. Deze norm geeft het maximaal te lenen bedrag aan dat per jaar onderhevig mag zijn aan rentewijzigingen. De renterisiconorm bevordert de spreiding van de aflossingen van de langlopende leningen en daarmee de renterisico's over de jaren.

De renterisiconorm is 20% van het begrotingstotaal.

Voor het jaar 2020 bedraagt de renterisiconorm 20% maal € 274,9 miljoen is € 54,9 miljoen.

Bij het aantrekken van langlopende financieringsmiddelen wordt de looptijd en het aflossingsritme zodanig gekozen, dat het renterisico onder de daarvoor voorgeschreven norm blijft.

Leningen met een gelijkmatig aflossingsritme verdienen daarbij de voorkeur.

Naast de renterisiconorm wordt er gekeken naar de meerjarige financieringsbehoefte. De looptijd van nieuwe leningen wordt hierop afgestemd.

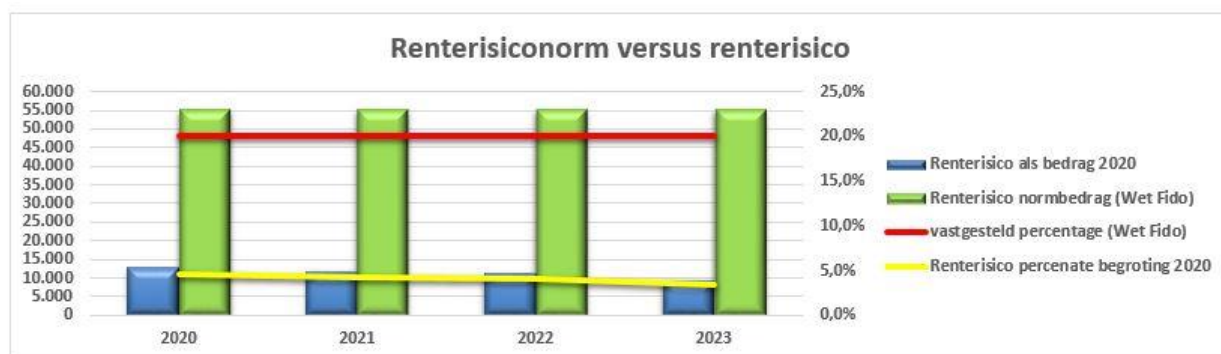
	Renterisiconorm en renterisico's van de langlopende schuld per 1 januari 2020 t/m 2023, op basis van de portefeuille per 1 januari 2020.	2020	2021	2022	2023
1	Begrotingstotaal	274.936	274.936	274.936	274.936
2	vastgesteld percentage (Wet Fido)	20%	20%	20%	20%
3	Renterisiconorm (1 x 2)	54.987	54.987	54.987	54.987
4	Risico vaste schuld herfinanciering (aflossingen)	12.770	11.637	11.170	9.303
5	Ruimte onder risiconorm (3-4)	42.217	43.351	43.817	45.684
6	Risico als percentage 4/1	4,6%	4,2%	4,1%	3,4%

Tabel 3.1 Berekening renterisiconorm (bedragen x € 1.000)

De bedragen genoemd onder 4 zijn de bedragen die in de jaren 2020 t/m 2023 moeten worden afgelost op de lening portefeuille zoals die bestaat per 1 januari 2020.

(zie ook tabel 4.2)

In figuur 3.3 is tabel 3.1 grafisch in beeld gebracht.

Figuur 3.3 (bedragen x € 1.000)

Uit bovenstaande tabel 3.1 en figuur 3.3 blijkt dat de risiconorm in 2020 niet overschreden gaat worden.

Tevens blijkt dat ook de komende jaren geen overschrijding van de renterisiconorm wordt verwacht. Het huidige renterisico, 4,6% in 2020, is aan te merken als laag ten opzichte van de wettelijke norm van 20%.

3.4.5 Profiel huidige leningenportefeuille

Het totaalbedrag aan langlopende leningen per 1 januari 2020 is geraamd op € 168,6 miljoen, verdeeld over 27 leningen. De rentepercentages variëren tussen de 0,0% en 4,715%.

In de vorige paragraaf is uitgelegd dat Hilversum ruim binnen de rente risiconorm blijft.

Dit komt omdat het aflossingspatroon van de bestaande leningenportefeuille voldoende gespreid is over de jaren. Hilversum heeft slechts 1 lening waarvan de rente tussentijds (2021) zal worden herzien (renteconversie). Bij dit type leningen is het renterisico het grootst, maar binnen de

portefeuille van Hilversum is deze van ondergeschikt belang. In onderstaande figuren wordt de samenstelling van onze leningenportefeuille samengevat voor wat betreft oorspronkelijke looptijden en rentepercentages per 1 januari 2020.

Figuren 3.4 & 3.5 Bedragen maal € 1.000.

Uit figuur 3.4 blijkt dat het grootste deel van de lening schuld per 1 januari 2020 (113,9 mln.) gebaseerd is op een oorspronkelijke looptijd 25 jaar.

Uit figuur 3.5 blijkt dat het grootste deel van de lening schuld per 1 januari 2020 (53,0 mln.) gefinancierd is tegen een rentepercentage tussen de 1% en 2%.

Het gewogen gemiddelde rentepercentage van de lening schuld per 1 januari 2020 is 2,35%.

Deze is als volgt berekend; te betalen rente in 2020 gedeeld door de schuld per 1 januari 2020.

Gevoeligheidsanalyse

Tabel 3.2 geeft onder meer informatie over de aflossingen op onze bestaande leningen in de jaren 2020 t/m 2023. De tabel hieronder geeft aan wat, uitgaande van herfinanciering van deze aflossingen (met andere woorden: de schuld neemt niet toe of af), de financiële gevolgen zijn als het rentepercentage waartegen herfinanciering plaatsvindt 1% hoger wordt dan de geraamde 1,0% zoals vermeld in paragraaf 3.4.8. (Deze bedragen verdubbelen bij een 2% hoger rentepercentage dan geraamd en worden ze drie keer zo hoog bij een 3% hoger rentepercentage dan geraamd.)

Aflossingen op huidige portefeuille per 1 januari 2020	aflossings- bedrag	hogere rentelasten per 1% rentestijging			
		2020	2021	2022	2023
Herfinanciering aflossingen 2020 tegen 1% hoger dan geraamd	12.770	128	128	128	128
Herfinanciering aflossingen 2021 tegen 1% hoger dan geraamd	11.637		116	116	116
Herfinanciering aflossingen 2022 tegen 1% hoger dan geraamd	11.170			112	112
Herfinanciering aflossingen 2023 tegen 1% hoger dan geraamd	9.303				93
Totale extra rentelasten (indicatief) bij een rentestijging van 1% ten opzichte van het geraamde rentepercentage 2020 van 1,0%.		128	244	356	449

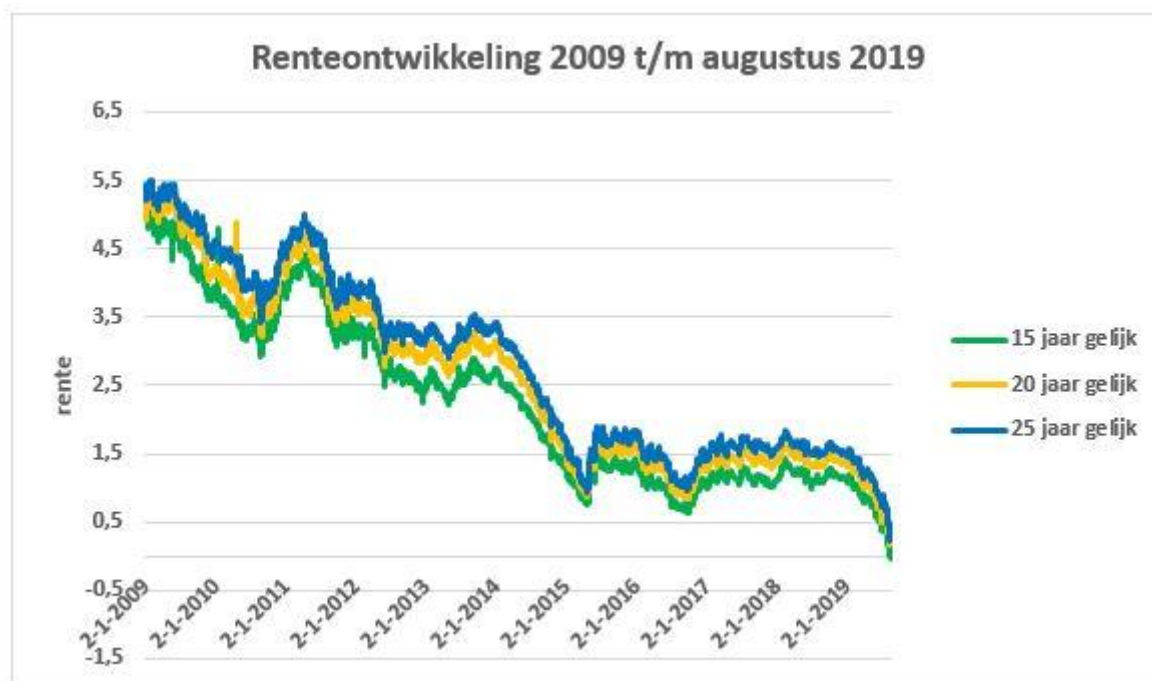
Tabel 3.2 Extra rentelasten bij herfinanciering (bedragen x € 1.000)

3.4.6 Rente

De rentelasten worden zowel bepaald door de omvang van de schuld als door de rentetarieven. Het doen van betrouwbare voorspellingen over de renteontwikkeling is niet eenvoudig. Een groot aantal factoren is hierop van invloed, zoals bijvoorbeeld de ontwikkeling van de economische groei. Sinds 2009 wordt de rente sterk beïnvloed door de schuldenproblematiek en de economische crisis in Europa. Zowel de korte rente als de rente voor langlopende leningen zijn op dit moment nog steeds relatief laag.

3.4.7 Renteontwikkeling

Het jaar 2019 kenmerkt zich door lage tarieven van zowel de korte als de lange rente. Gedurende het jaar 2019 zien we dat de tarieven voor langlopende leningen verder zijn gedaald naar historisch lage waarden.

Figuur 3.6 Historische Renteontwikkeling 2009-2019

Figuur 3.7 Renteontwikkeling 2019

De BNG Bank, onze huisbankier, en andere financiële instellingen voorzien dat;

“De ECB zal het monetaire beleid naar verwachting verder verruimen. De lange rentetarieven blijven daardoor op zeer lage niveaus.”

Op basis hiervan is ingeschat dat langlopende financiering in 2020 kan worden aangetrokken tegen een rentetarief van 1,0 % bij een looptijd van 25 jaar en lineaire aflossing.

3.4.8 Rentelasten

Voor 2020 gaan we ervan uit dat de gemeente lang geld zal kunnen aantrekken tegen een tarief van 1,0% (begroting 2019 1,8%) uitgaande van een looptijd van 25 jaar en lineaire aflossing.

Voor 2020 gaan we ervan uit dat de gemeente kort geld met een looptijd < 1 jaar zal kunnen aantrekken tegen een tarief van -/- 0,2% (begroting 2019 0,05%) voor kort geld met een looptijd < 1 jaar. (onder kort geld valt de rekening courant positie bij de BNG.)

Met ingang van 1 januari is er een nieuwe financieringsovereenkomst met de BNG bank van kracht.

Het tarief van de Rekening Courant Faciliteit bij de BNG bank is gebaseerd op de 1 maands Euribor rente (dit is het rente tarief waartegen de banken elkaar leningen in Euro's verstrekken met een looptijd van 1 maand) met een opslag van 15 basispunten (0,15%).

In 2019 beweegt het 1 maands Euribor rentetarief zich rond de -/- 0,35%.

Dit maakt het tarief voor de Rekening Courant Faciliteit bij de BNG Bank uitkomt op ongeveer -/- 0,2%. (-/- 0,35%+0,15%)

Onderstaand staatje geeft een overzicht van de te verwachten rentelasten.

In 2020 bedragen deze € 3,9 miljoen.

De rentelasten worden via een rente omslagpercentage verdeeld over de programma's.

Het rente omslagpercentage komt voor 2020 uit op 1,4% (2019: 1,4%).

Rentelasten	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Rente gespecificeerd naar:			
- Rente van bestaande langlopende leningen	4.397	3.979	3.748
- Rente van nieuw aan te trekken leningen	116	288	180
- Rente van kortlopende financieringsmiddelen	-10	5	-18
Totaal	4.503	4.272	3.910

Tabel 3.3 Lasten financieringsfunctie (bedragen x € 1.000)

De rentelasten van de langlopende leningen dalen omdat gedurende het jaar relatief dure leningen worden afgelost. De herfinanciering vindt momenteel plaats tegen lagere rentetarieven (prognose 1,0%) dan het gewogen gemiddelde rentepercentage van de huidige leningen, 2,35%.

3.4.8 Rentebaten

De gemeente Hilversum heeft ook middelen uitgezet. Het betreft voornamelijk middelen die via SVN (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland) ter beschikking zijn gesteld ten behoeve van; starters op de woningmarkt, particuliere woningverbetering en duurzaamheid.

Ook zijn er middelen via het Restauratiefonds t.b.v. de financiering van het restaureren van monumenten uitgezet.

Een deel van deze uitgezette middelen levert rente baten op. Voor 2020 zijn deze begroot op € 10.000,-.

Rentetoerekening 2020		
a	Externe rentelasten over korte en lange financiering	3.910
b	Externe rentebaten	-10
c = a + b	Totaal door te rekenen externe rente	3.900
d1	Rente die toegerekend moet worden aan grondexploitaties	-135
d2	Rente projectfinanciering die aan betreffend taakveld moet worden toegerekend	0
e = c + d1 + d2	Saldo, door te rekenen externe rente	3.766
f1	Rente eigen vermogen	0
f2	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	0
g = e + f1 + f2	De aan taakvelden (programma's inclusief overhead) toe te rekenen rente	3.766
h	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-4.023
i = g + h	Renteresultaat op het taakveld treasury	-257

Tabel 3.4 doorbelasting rente aan taakvelden (bedragen x € 1.000)

De gemeente kiest er voor, conform de aanbevelingen van het BBV, geen rente over het eigen vermogen te berekenen. Het saldo van rentelasten en rentebaten wordt via een omslagpercentage doorberekend naar de programma's. De verdeelsleutel is het totaal aan activa dat dienstbaar is aan de betreffende programma's. Het rentepercentage van de aan de taakvelden toe te rekenen rente is naar boven afgerond op 1,4%. Omdat het omslagpercentage hoger is dan het berekende omslagpercentage wordt er meer rente toegerekend aan de taakvelden dan de werkelijke externe rentelasten. Hierdoor ontstaat er op het taakveld Treasury een voordelig renteresultaat voor 2020 van € 257.000.

Rente grondexploitaties en disconteringsvoet

De commissie BBV stelt dat de rente die toegerekend mag worden aan de grondexploitaties moet worden gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen.

De doorberekening aan de grondexploitaties geschiedt dan in de verhouding tussen het vreemde vermogen en het totale vermogen.

Deze berekening op basis van de door de commissie BBV voorgeschreven formule leidt tot een afgerond rentepercentage van 1,5%.

De disconteringsvoet die moet worden gehanteerd in de berekening van de contante waarde wordt voor alle gemeenten gelijk gesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de eurozone.

Op dit moment bedraagt dit percentage 2%.

3.4.9 Dividend

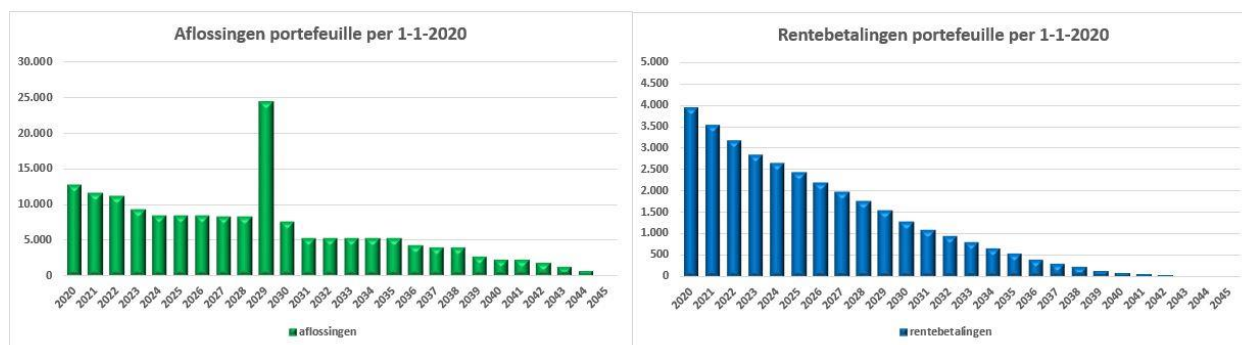
De gemeente Hilversum is aandeelhouder van de BNG Bank N.V. en Vitens N.V..

Als aandeelhouder ontvangt de gemeente jaarlijks dividend.

In de begroting 2020 is een totaal te ontvangen bedrag aan dividend opgenomen van € 378.000,-.

3.4.10 Prognose langlopende schuld

In figuur 3.8 worden de rente en aflossingsverplichtingen voor de komende jaren weergegeven op basis van de huidige lening portefeuille per 1 januari 2020.

Figuur 3.8 Rente en aflossingen (bedragen x € 1.000)

Uit de grafiek blijkt dat de aflossingsverplichting in 2020 € 12,7 miljoen is. Na 2020 dalen de aflossingsverplichting naar € 9,3 miljoen in 2023. In 2029 is er een aflossingsverplichting van € 24,3 miljoen, deze wordt voornamelijk veroorzaakt door de aflossing van de lening aan de provincie Noord-Holland ad € 16 miljoen. Het betreft de uitgestelde betaling van de koopsom Crailo aan de Provincie Noord-Holland.

Vanzelfsprekend zullen er ook in, en na, 2020 nieuwe leningen worden aangetrokken. Deze leningen leiden vanzelfsprekend tot nieuwe rente- en aflossingsverplichtingen, deze zijn in de bovenstaande grafieken **niet** opgenomen.

De prognose van de langlopende schuld is opgesteld op basis van de meerjarenraming van de begroting 2020, inclusief het Investeringsprogramma 2020 -2023, de prognose van het verloop van de grondexploitaties in de jaren 2020-2023 (conform actualisatie grondexploitaties 2019) en de kasstromen met betrekking tot de mutaties in de lening portefeuille.

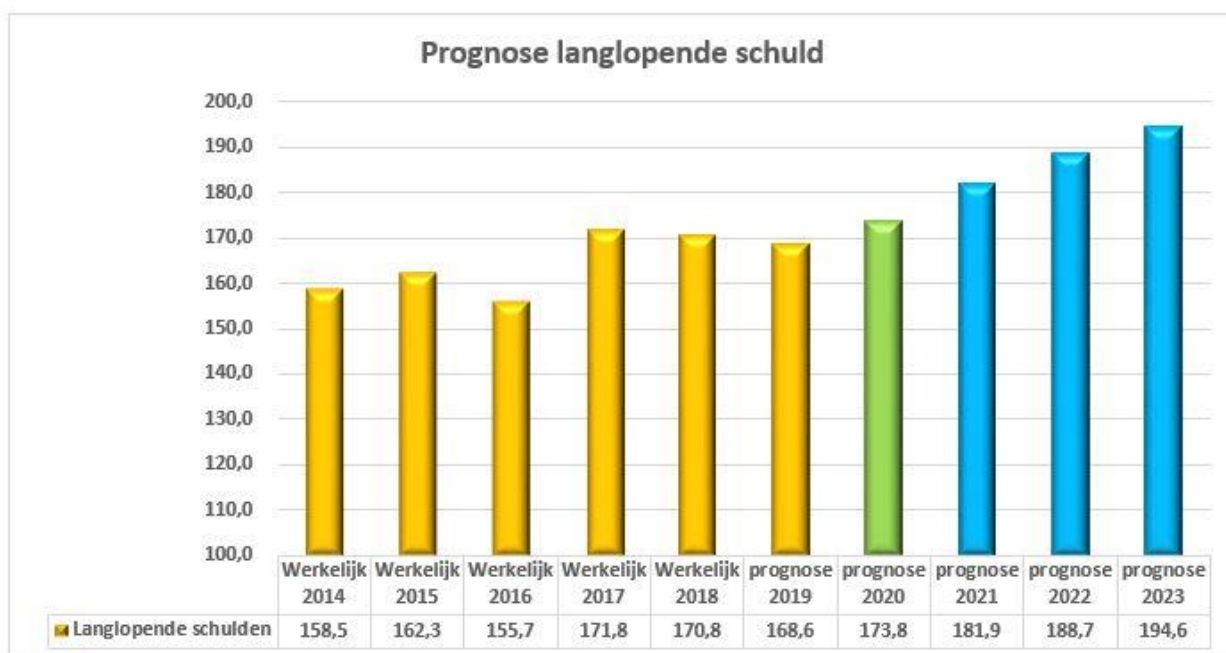
Het verloop van de langlopende schuld is daarbij als volgt weergegeven;

Prognose langlopende schulden	2020	2021	2022	2023
Schuld per 1 januari van het jaar	168,6	173,8	181,9	188,7
Aflossingen gedurende het jaar	-12,8	-12,4	-12,7	-11,6
Nieuwe lening in het jaar	18,0	20,5	19,5	17,5
Schuld per 31 december van het jaar	173,8	181,9	188,7	194,6

Tabel 3.5. Bedragen maal € 1 miljoen.

Deze tabel sluit aan bij figuur 3.1 in § 3.4.3 en de meerjarige balans.

In de meerjarige balans is het opgenomen bedrag € 0,25 miljoen hoger. Dit wordt veroorzaakt door de balanspost waarborgsommen die ook aangemerkt wordt als een vaste schuld met een rente typische looptijd > 1 jaar.

Figuur 3.9 Prognose langlopende schuld (bedragen x € 1 miljoen)

De prognose van de langlopende schulden laat een stijgende lijn zien.
Deze stijging is het gevolg van het investeringsvolume in de jaren 2020 t/m 2023.

3.5 Bedrijfsvoering

3.5.1 Inleiding

INLEIDING

Bedrijfsvoering gaat over de sturing en beheersing van de bedrijfsprocessen om de beleidsdoelstellingen van de gemeente Hilversum te realiseren. Een goed ingerichte en werkende bedrijfsvoering is daarmee een belangrijke randvoorwaarde om de doelstellingen die in de begrotingsprogramma's staan, te realiseren.

In 2019 heeft het college de organisatievisie vastgesteld. Het uitgangspunt van deze organisatievisie is de metafoor van de tweebenigheid: met elkaar verbonden & goed geregeld.

Met elkaar verbonden en goed geregeld

Onze organisatie staat met twee benen stevig in de samenleving. Open en nieuwsgierig aan de ene kant, robuust en betrouwbaar aan de andere kant. We kiezen bewust voor de juiste rol in elke situatie en zijn realistisch in de afspraken die we maken. We verbinden ons met elkaar, met ons bestuur en met de wereld om ons heen.

Veranderende samenleving

In onze steeds complexere maatschappij is er één constante en dat is de verandering.

De samenleving is continu in beweging. Het aantrekken van de economie, digitalisering, de mondigheid van inwoners en een toename in diversiteit van de bevolking zijn voorbeelden van factoren die tot continue beweging leiden.

Twee benen

De samenleving vraagt nadrukkelijk om een actieve en flexibele overheid. We moeten goed kunnen luisteren, netwerken en onderhandelen. En rechtmatig en betrouwbaar zijn. Flexibel, creatief en oplossingsgericht en bewaker van het publiek belang. Improviseren en tegelijkertijd werken in een bureaucratische organisatie, die ook vraagt om voorspelbaar handelen. Op twee benen dus. Met elkaar zijn we een organisatie die de bureaucratie vertegenwoordigt maar ook netwerkpartner is. Die vernieuwend en efficiënt is.

Doen wat nodig is

Het is belangrijk dat we bij ieder vraagstuk een driehoek maken tussen onze eigen professionaliteit, de opgave die voorligt en de gemeente brede context. Wat het juiste is, zal per vraagstuk en situatie verschillen. Doen wat nodig is. Denkend vanuit de brede organisatie context. Hier zullen we ons als professionals verder in gaan ontwikkelen. Eigenaarschap en lef zijn hierbij belangrijk. Leren van de ervaring die we opdoen. Daar waar het kan samen met de mensen en organisaties waarmee we samenwerken. Goed luisteren en verdiepen in de (achterliggende) wens of behoefte van de ander is daarbij essentieel. In verbinding met onze gesprekspartners. Het streven is dat iedere medewerker van de gemeente het gesprek binnen en buiten de gemeentelijke deuren kan afsluiten met: "Graag gedaan".

Souplesse en solide

Om de medewerkers de ruimte te geven om te experimenteren, flexibel te zijn en te leren, is een organisatie nodig die souplesse combineert met een solide basis. Een solide basis is nodig voor de processen die wel voorspelbaar en herhalend zijn. En er moet ook ruimte zijn voor creativiteit en maatwerk. Daarnaast komen we onze afspraken na en leggen we uit waarom iets wel of niet kan. Open en transparant communiceren is belangrijk.

Slimme stad

We maken ruim gebruik van moderne technologie. We stellen onze data zo veel mogelijk beschikbaar en maken van Hilversum stap voor stap een 'slimme stad'. Via diverse media houden we contact met iedereen. De waarde van persoonlijk contact blijft echter heel belangrijk en voorwaardelijk om echt met elkaar verbonden te zijn. Omdat de veranderingen snel gaan, werken we met scenario's. Als dat effectief is, doen we dat samen met onze partners. Zo kunnen we eerder signalen uit de samenleving oppikken en vertalen in ons handelen en/of ons beleid.

Collega's werken bij ons vanwege de dynamiek, uitdagingen en kansen die Hilversum biedt en die je in de organisatie kunt terugvinden. We willen open en samenwerkingsgericht werken, onze huisvesting draagt hier steeds meer aan bij.

De gemeente handelt rechtmatig en doelmatig

Van de gemeente wordt enerzijds verwacht dat zij rechtmatigheid en doelmatig handelt. De gemeente moet zelf voldoen aan de wet- en regelgeving en moet het belastinggeld op een doelmatige wijze besteden. De eisen die aan de gemeente worden gesteld op dit gebied nemen toe. Zo moet de gemeente steeds meer zelf aantonen dat ze conform de wet- en regelgeving handelt. Dit zien we terug bij privacy (AVG), informatiebeveiliging (ENSIA) en financiën (toewerken naar rechtmatigheidsverantwoording in verslagjaar 2021).

De gemeente werkt samen en is responsief

Aan de andere kant wordt van de gemeente verwacht dat het beleidsdoelstellingen realiseert met heel veel andere partijen. Dit vraagt dat we de belangen van alle partijen snappen, goed luisteren, onderhandelen en richting kiezen tussen de, soms, uiteenlopende belangen. Ook de samenleving zelf neemt steeds meer initiatieven om maatschappelijke vraagstukken op te lossen. Als gemeente hebben wij ons daartoe te verhouden, soms door niets te doen, soms door bij te dragen en soms door grenzen aan te geven. Voor beide opgaven moeten we als Hilversum een been bij trekken om mee te kunnen blijven gaan in alles wat nu van de mensen wordt gevraagd.

Dat vraagt kiezen tussen verschillende waarden en meerdere belangen

Bij het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken wordt er steeds meer gevraagd van onze ambtenaren. Zo dienen de ambtenaren rekening te houden met de belangen van meerdere partijen en met verschillende waarden die we als gemeente belangrijk vinden. Van onze ambtenaren vragen we om ons daarin scenario's en afwegingen expliciet voor te leggen zodat wij als college goed in staat zijn het juiste besluit te nemen.

De gemeente heeft een voorbeeldfunctie

Op veel beleidsvelden heeft de gemeente zelf een voorbeeldfunctie om het eigen beleid geloofwaardig uit te dragen. Wat de gemeente van anderen in de gemeente vraagt, moet zij zelf ook op orde hebben. Voorbeelden zijn het hebben van een duurzame bedrijfsvoering en het plaatsen van mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt.

Het wordt steeds belangrijker een aantrekkelijke werkgever te zijn

Nu het weer goed gaat met de economie en de komende jaren veel mensen met pensioen gaan, is er veel vraag naar mensen. De arbeidsmarkt is goed en mensen worden actief benaderd om ergens anders te komen werken. Het houden en vinden van de goede mensen wordt één van de grootste uitdagingen de komende jaren. Dat vraagt van de gemeente Hilversum om te investeren in het zijn van een goede werkgever die ook onderscheidend is.

We streven naar inzicht in de kwaliteit van de organisatie

Om meer inzicht te krijgen in de kwaliteit van onze organisatie doen we zowel kwantitatief onderzoek in de vorm van een benchmark, als kwalitatief onderzoek in de vorm van een medewerkersonderzoek. Ook laten we de kwaliteit van de organisatie onderzoeken op aspecten als cultuur en sturing. De uitkomsten van deze onderzoeken gebruiken we om te verbeteren.

Ook zijn we actief in landelijke netwerken, waarin we gebruik maken van de kennis die andere gemeenten hebben opgedaan en onze inzichten delen met andere gemeenten. Zo proberen we ook in Hilversum onze bedrijfsvoering steeds verder te verbeteren.

Binnen de paragraaf bedrijfsvoering worden de diverse thema's verder toegelicht met de belangrijkste accenten voor 2020. Daarnaast wordt ook inzicht gegeven in de kosten van de bedrijfsvoeringsaspecten.

BEDRIJFSVOERINGSBELEID IN VIJF THEMA'S

In 2020 lopen er vijf thema's als rode draden door ons bedrijfsvoeringsbeleid:

- (3.5.2) Netwerken
- (3.5.3) Voorbeeldfunctie
- (3.5.4) Aantrekkelijke werkgever
- (3.5.5) Digitale vaardigheid
- (3.5.6) Borgen

3.5.2 Netwerken

Samenwerken in netwerken en met externe partners

G40

Het G40-stedennetwerk is het netwerk van 40 (middel)grote steden in ons land, die elkaar vinden in de stedelijke vraagstukken waar de leden van het netwerk voor staan. Het belangrijkste doel van het G40-stedennetwerk is het behartigen van de gezamenlijke belangen van de G40-steden op diverse beleidsterreinen, richting kabinet, Eerste en Tweede Kamer en ministeries.

De verschillende beleidsterreinen zijn binnen het netwerk ondergebracht in drie pijlers; de Sociale Pijler, de Pijler Economie en Werk, en de Fysieke Pijler. Iedere pijler heeft een werkprogramma.

Het stedennetwerk zoekt zowel in de belangenbehartiging als in de kennisuitwisseling samenwerking met andere partijen, zoals de VNG, de G4, het Interprovinciaal overleg (IPO) en Platform31.

We zetten zowel ambtelijk als bestuurlijk in op een actieve participatie in het G40-netwerk.

Dit doen we door deelname aan themabijeenkomsten, netwerkdagen en ambtelijke en bestuurlijke overleggen. Ook in de voorbereiding naar de VNG-dagen en de bestuurlijke besluitvorming, onderzoeken we waar we kunnen aanhaken en samen kunnen optrekken bij bijvoorbeeld amendementen. Ook het komende jaar zullen we de actieve bijdrage verder uitbouwen, met als doel netwerken, kennis delen en samen optrekken bijvoorbeeld richting VNG en/of het Rijk op het gebied van bijvoorbeeld het Sociaal Domein.

Metropoolregio Amsterdam (MRA)

De Metropoolregio Amsterdam is het samenwerkingsverband van de provincies Noord-Holland en Flevoland, 32 gemeenten en de Vervoerregio Amsterdam. Elke gemeente en deelregio brengt kwaliteiten in die het totaal versterken. De kracht van de MRA is de diversiteit, zowel economisch, stedelijk als landschappelijk. De Metropoolregio Amsterdam behoort tot de Europese top vijf van economisch sterke regio's en heeft begin 2016 een agenda opgesteld voor de toekomst. Prioriteit heeft het aanjagen van de economie, het verbeteren van de bereikbaarheid en het bouwen van woningen. Dit laatste is extra urgent vanwege de populariteit van de metropoolregio onder woningzoekenden. Op economisch gebied wil de MRA een voortrekkersrol vervullen in de kennis- en circulaire economie. Duurzaamheid staat eveneens hoog op de actielijst. Hetzelfde geldt voor het versterken van de landschappelijke elementen, met aandacht voor het uitbreiden van zowel de recreatiemogelijkheden als de natuurbeleving. De samenwerking met de MRA verloopt via de Regio Gooi en Vechtstreek. Hilversum heeft voor wat betreft de economische component een rol in het directeuren- en bestuurlijk overleg Platform Economie namens de Regio. Daarnaast zit de wethouder Economie en Media in de Amsterdam Economic Board.

Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) werkt aan een krachtige lokale overheid. Dat doen ze door agendasettend te zijn op voor gemeenten relevante vraagstukken en ontwikkelingen, en door de lokale uitvoering centraal te stellen bij maatschappelijke opgaven. De VNG biedt haar leden een platform via commissies, provinciale afdelingen, congressen, studiedagen en op vng.nl.

Uitwisseling van ervaringen en leren van elkaar staan voorop. Het college neemt actief deel aan de VNG dagen, waarin kennis en informatie gedeeld wordt rondom verschillende voor gemeenten belangrijke vraagstukken op het gebied van het sociaal domein, wonen, werken, duurzaamheid etc.

Economic Board Utrecht (EBU)

De samenwerking met de regio Utrecht wordt verder versterkt. Dit omdat diverse bovenregionale vraagstukken rond o.a. mobiliteit, economische en natuurontwikkeling ook bovenregionale oplossingen vragen. Daarnaast bieden het schaalniveau en vraagstukken van steden als Amersfoort en (in mindere mate) Utrecht goede mogelijkheden om kennis en ervaringen te delen. Hilversum is mede opdrachtgever van de nieuw op te zetten Regionaal Economische Agenda voor de Utrecht plus

regio en de voorbereidingen van een Regionale Ontwikkelingsmaatschappij. De gemeente Hilversum is volwaardig lid van de Economic Board Utrecht. Dit komt onder meer terug in bestuurlijke betrokkenheid van de wethouder Economie en Media in de Board en de burgemeester als ambassadeur. In de inzet van Hilversum (ambtelijk niveau, directieniveau en bestuurlijk) wordt ook de regio Gooi en Vechtstreek betrokken. Hilversum positioneert zich op deze wijze als het scharnier tussen de regio Amsterdam en de regio Utrecht.

Samenwerking en gastheerschap in de bedrijfsvoering

De gemeente Hilversum werkt op een aantal onderwerpen samen met de regiogemeenten vanwege schaalvoordelen en kennisdeling. Met alle regiogemeenten zijn en worden grote facilitaire aanbestedingen gedaan (o.a. schoonmaak, postverzending en catering).

Bedrijfsvoeringssamenwerking met Gooise Meren

De colleges van Gooise Meren en Hilversum hebben de besloten om gefaseerd samen te gaan werken op het vlak van ICT. In 2018 hebben we een plan gemaakt op welke punten we nog meer kunnen samenwerken. Er is gestart met een bekabelingstraject naar beide gemeentegebouwen voor het dataverkeer. Ook levert Hilversum sinds 2018 aan Gooise Meren de ICT-servicedesk en werkplekbeheer. In 2019 worden bij beide gemeenten de serverruimtes geschikt gemaakt om elkaars apparatuur te plaatsen en hosten. In 2020 wordt gestart met het aanschaffen en bouwen van een gezamenlijke werkplek infrastructuur. Zo ontstaat er steeds meer een versmelting van de ICT tussen de betrokken partijen. Daarnaast vindt er kennisdeling plaats. Voordeel hiervan is dat we bij vergaande samenwerking elkaars 'technen' op beide omgevingen kunnen inzetten, waardoor de kwaliteit en continuïteit verder gewaarborgd wordt.

Bedrijfsvoeringsgastheerschap voor Wijdmeren

Wijdmeren heeft Hilversum gevraagd een aantal PIOFACH-taken in gastheerschap uit te voeren. Het bestuurlijke besluit hiertoe is genomen in december 2018. De dienstverlening op het gebied van financiële administratie is geïmplementeerd per 1-1-2019. Op gebieden van GEO-informatie en belastingen wordt dit in 2019 en 2020 gedaan. Uitgangspunt is, dat de dienstverlening geheel kostendekkend en ontvlechtbaar is. We doen voor Wijdmeren sinds 2016 de salarisadministratie, dus straks voeren we vier bedrijfsvoeringstaken uit voor deze gemeente. We voorzien geen verdere uitbreiding van de gastheerschappen.

Communicatie

De communicatie van de gemeente is in ontwikkeling. In 2020 wordt verder vorm gegeven aan de communicatieve organisatie. Daarnaast wordt gekeken naar de effectiviteit en uitstraling van de gemeentelijke communicatie. Een gerichte benadering van doelgroepen en het actief betrekken van inwoners bij hun leefomgeving staan daarbij centraal.

Als gemeente zijn we steeds meer (gespreks)partner voor inwoners, ondernemers en instellingen. We trekken waar dat kan samen op om resultaten te realiseren in de stad. Daarbij is een open dialoog met inwoners over hun behoeften en de directe leefomgeving van belang. We luisteren naar wat er leeft in de buurten en monitoren ook online wat er speelt in de samenleving. Waar nodig spelen we daar met communicatie op in en beantwoorden vragen. Centraal punt in het verbinden van de buitenwereld met de gemeentelijke organisatie is de *Newsroom*. Met de *Newsroom* kunnen we snel inspelen op vragen uit de samenleving en monitoren wat er leeft.

Om participatie met inwoners gericht vorm te geven werken we als gemeente met de belevingswereldmethodiek. Zo leren we de mens achter de inwoner beter kennen. De methodiek houdt in dat er vier belevingswerelden van burgers worden onderscheiden, waaruit de betrokkenheid en een relevante communicatiestijl is af te leiden. De communicatie vanuit de gemeente wordt hier op aangepast, zodat participatietrajecten van meedenken, meedoen en meewerken veel effectiever verlopen.

In 2020 wordt de website van de gemeente opnieuw aanbesteed. Ter voorbereiding wordt een plan opgesteld met doelen, wensen en verwachtingen ten aanzien van een nieuwe website.

Bezwaarschriften en klachten

Als inwoners het niet eens zijn met het college of zich onheus bejegend voelen, heeft de wetgever hiervoor procedures beschreven in de Algemene wet bestuursrecht en voor klachten zijn hier aanvullend op werkafspraken vastgesteld. Het team juridische zaken zet in op oplossingsgericht werken. De doelstelling is om in minimaal de helft van het aantal bezwaarschriften een passende oplossing te vinden, zodat een formele, tijdrovende en langdurige procedure kan worden voorkomen. Dit vergt een manier van denken die oplossingsgericht, creatief en gericht op contact is. De secretarissen van de bezwaarschriftencommissie en de klachtencoördinator zijn opgeleid tot mediator. De bedoeling van de wetgever is dat de organisatie leert van klachten. Dit is de reden dat leidinggevenden klachten afhandelen en zich de vraag moeten stellen of een klacht leidt tot aanpassing van het werkproces.

3.5.3 Voorbeeldfunctie

Inclusieve organisatie

De voorbereidingen voor de ontwikkeling van een Lokale Inclusie Agenda zijn inmiddels volop gestart. In het najaar 2019 is deze gereed. In de Lokale Inclusie Agenda is er aandacht voor bevordering van deelname van mensen met een beperking op alle gebieden, waaronder arbeidsdeelname. We besteden daarbij speciale aandacht aan Hilversum als inclusieve werkgever. Daarnaast ondertekent Hilversum in september 2019 het Charter Diversiteit. Hiermee heeft Hilversum toegang tot de expertise van Diversiteit in Bedrijf, een kenniscentrum van de Stichting van de Arbeid. Zij ondersteunen organisaties onder andere met het ontwikkelen van een inclusief personeelsbeleid. Onze ervaring over de afgelopen jaren leert ons dat de plaatsing en begeleiding (begeleiding in het werk en begeleiding om uitval te voorkomen) veel aandacht en tijd vraagt. Als het aantal plaatsingen hoger wordt, vraagt dit dus ook meer begeleiding.

Een voorbeeld van succes is de Gebaar-ista. In 2020 wordt een tweede Gebaar-ista ingehuurd (kosten zijn opgenomen in de begroting) en onderzoeken we de mogelijkheid om catering op de locatie Wilhelminastraat te laten uitvoeren door een persoon uit het doelgroepenregister. Daarnaast zal er in combinatie met de Lokale Inclusie Agenda op worden ingezet om het huidige aantal medewerkers uit de doelgroep (8 in totaal) in 2020 uit te breiden naar 13. De eerdere quotumheffing is opgeschort in afwachting van nieuwe wet- en regelgeving. Het spreekt voor zich dat het bijdragen aan inclusiviteit onverminderd belangrijk blijft.

Social return on investment

Bij Social return on investment (SROI) worden er sociale voorwaarden opgenomen bij aanbestedingstrajecten. SROI kan op verschillende manieren worden ingevuld. De prioriteit ligt bij duurzame arbeidsinschakeling van inwoners van de regio Gooi en Vechtstreek die een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben en afhankelijk zijn van een (bijstands)uitkering.

SROI wordt standaard als (inspannings)verplichting opgenomen bij Europese aanbestedingen conform het regionaal inkoopbeleid 2017-2021 en bedraagt in beginsel 5% van de (gefactureerde) opdrachtssom.

Vanaf januari 2018 is de uitvoering van SROI belegd bij het Werkgeversservicepunt van de regio Gooi en Vechtstreek. Het Werkgeversservicepunt zorgt voor de registratie en monitoring van de SROI-verplichting en rapporteert hierover tijdens het strategisch regionaal inkoopoverleg.

Medio 2019 zijn er regionaal 24 contracten in behandeling bij de adviseurs SROI. Hilversum beslaat 25 procent van de totale contractueel opgenomen SROI-waarde van deze contracten en is zelfs verantwoordelijk voor 63 procent van de totaal ingevulde waarde aan SROI van de regio. De verwachting is dat het regionale volume aan contracten met een SROI-component zal stijgen naar 40 contracten in 2020/2021.

Circulair inkopen

Circulair inkopen is een vorm van duurzaam inkopen, waarbij er wordt gekeken naar de hele keten en verspilling van grondstoffen wordt tegengegaan. Bij circulair inkopen wordt de herbruikbaarheid van producten en materialen gemaximaliseerd en waardevernietiging geminimaliseerd.

In het verlengde van de ambities uit het coalitieakkoord 2018-2022 heeft de gemeente Hilversum in juni 2018 met de Metropoolregio Amsterdam (MRA) een Intentieverklaring Circulair Inkopen en Opdrachtgeverschap ondertekend. Daarin is afgesproken om in 2022 minimaal 10% en in 2025 50% circulair in te kopen en vervolgens zo snel mogelijk door te groeien naar 100% 'circulair inkopen en opdrachtgeverschap', bij voorkeur in 2030.

Om te kunnen voldoen aan de afgesproken percentages in de Intentieverklaring Circulair Inkopen en Opdrachtgeverschap, is er in MRA-verband de Roadmap Circulair Inkopen en Opdrachtgeverschap ontwikkeld, een methodiek die bijdraagt aan het realiseren van de doelstellingen uit de intentieverklaring inkopen en opdrachtgeverschap. Medio 2019 wordt er een start gemaakt met de uitwerking van de MRA Roadmap Circulair Inkopen & Opdrachtgeverschap binnen de gemeente d.m.v. een nulmeting en een actieplan. De Roadmap kan daarna verder worden geïmplementeerd. Circulair inkopen en opdrachtgeverschap wordt binnen de gemeente Hilversum verankerd en er wordt jaarlijks op de beschreven ambities gerapporteerd.

Moderne duurzame huisvesting en facilitaire diensten

De gemeentelijke organisatie is gehuisvest in de gebouwen zoals Raadhuis, Stadskantoor, Gemeentewerf en de villa aan de Oude Enghweg. Dit zijn panden in eigendom. Het Sociaal Plein is gehuisvest in een huurpand aan de Wilhelminastraat. Deze panden zijn in regulier beheer middels een regiemodel, waarbij diensten van aannemers, schoonmaak, technische installatiebureaus en energieleveranciers worden afgenomen. Dit beheer zit in de exploitatiebudgetten.

We sturen om dit reguliere beheer effectief en efficiënt uit te voeren binnen de exploitatiebudgetten. Het Raadhuiselands is een rijksmonument, dat waardevol is uit cultuurhistorisch oogpunt, en als uniek gezichtsbepalend element in de stad. Dit betekent dat sommige facilitaire of vastgoed-oplossingen - bijvoorbeeld in gebruiksvoorzieningen en verduurzamingsmaatregelen - lastiger en duurder zijn dan bij een regulier object. Zo mogen er op het raadhuis bijvoorbeeld geen zonnepanelen worden gelegd.

We willen de gebouwen en de facilitaire dienstverlening de komende jaren steeds duurzamer maken. Ook willen we de huisvesting laten passen bij de organisatievisie (wendbaar, samenwerken en innovatie). Daarom stelt het college een strategische huisvestingsnota op.

Duurzaamheidsmaatregelen

Met de vaststelling van het collegeprogramma is besloten de gemeentelijke gebouwen in eigen gebruik en de facilitaire dienstverlening CO₂-neutraal moeten zijn in 2022. Voor de gebouwen worden diverse concepten uitgewerkt, waarmee de gebouwen zowel verwarmd als gekoeld kunnen worden.

De gebouwen voldoen daarmee ook aan de normen en wetgeving voor arbo, gezonde kantoren (qua binnenklimaat), energiereductie en energielabeling voor 2023 (label C) en 2030 (label A).

Zo willen we planmatig in 2020 aan dit streven werken, door:

- Energiebesparing bij gemeentewerf (elektrische en werktuigbouwkundige installaties);
- Onderzoek naar een Warmte-Koude-Opslag (WKO) installatie voor het Raadhuiselands;
- Doorvoeren naar 100% hoogfrequente verlichting daar waar nog niet gedaan;
- Uitbreiding van het elektrische wagenpark van 11 naar 14;
- Digitaal vergaderen met audiovisuele middelen;
- Goede audiovisuele voorzieningen vergadercentrum en burger -en trouwzaal;
- Nakomen van de verplichtingen die volgen uit de wettelijke informatieplicht grote bedrijven;
- Een bewustwordingscampagne gericht op de medewerkers van de gemeente;

- Verduurzamen van kantoorartikelen en van kantoormeubilair (van 61% duurzaam naar 80% duurzaam);
- Bij de inkoop van kantoormeubilair willen we met circulaire inkopen overstappen naar gebruikt (evt opgeknapt) meubilair of meubilair van gerecycled materiaal. We kijken ook naar 'out of the box' opties, bijvoorbeeld tafels gemaakt van petflessen;
- In 2020 op één van de vier gemeentelocaties een proef met systeemsensoring. Er gaan sensors geplaatst worden voor het meten van temperatuur, vochtigheid, kooldioxide en zuurstof.

Op weg naar een moderne huisvesting

We willen de huisvesting laten passen bij de organisatievisie (wendbaar, samenwerken en innovatie). We willen in 2020 een onderzoek doen naar optimalisatie en modernisering van de bestaande gebouwen of alternatieven die hierop passen. Tot die tijd zijn we terughoudend met deeloplossingen en kleine verbouwingen. Wel gaan we in 2020, naast de duurzaamheidsmaatregelen zoals hierboven genoemd, een aantal arbomaatregelen doorvoeren (geluidshinder, ventilatie en werkplekbeheer).

3.5.4 Aantrekkelijke werkgever

Ontwikkeling personeel

Om de opgaven die voor ons liggen te realiseren, is het investeren in onze eigen medewerkers van groot belang. In onze organisatievisie geven we aan dat we bewust kiezen voor de juiste rol in elke situatie, en naast een solide basis willen beschikken over voldoende flexibiliteit om in te spelen op de ontwikkelingen om ons heen. Dat vraagt om continu leren op allerlei gebieden. Digitale vaardigheden worden steeds belangrijker, zo ook het werken in netwerken. Leren in en tijdens het werk wordt steeds belangrijker, zo zullen we voor de implementatie van de Omgevingswet en de transitie in het Sociaal Domein gaan werken met *Serious Gaming*.

Inzicht in de gewenste samenstelling van managers en medewerkers op korte en middellange termijn ten opzichte van de huidige samenstelling is ook van groot belang (Strategische Personeelsplanning of SPP). Daardoor kunnen wij gericht sturen op wat er nodig is om onze opgaven te realiseren. Het doel is om in 2020 concernbreed over dit inzicht te beschikken, op zowel afdelings- als organisatieniveau, en ook sturingsrichtingen in kaart te hebben. Ook de voorziene uitstroom van pensioengerechtigden is op deze manier in beeld, waardoor vroegtijdig kan worden geanticipeerd op de overdracht van kennis van oudere naar jongere collega's.

Aantrekkelijk werkgeverschap en arbeidsmarkt

In 2020 zullen wij ons moeten blijven focussen op het doelgericht werven van nieuwe medewerkers in deze krappe (werknemers)arbeidsmarkt. Hilversum als werkgever biedt zeker kansen en wij zullen meer onze positie tussen grotere werkgevers als Amsterdam, Utrecht, Amersfoort en Almere moeten uitnuttigen om onze aantrekkelijkheid te behouden en te vergroten. Inhoudelijk is er genoeg uitdaging de komende jaren, de diversiteit van opgaven is groot.

In het kader van personele regelingen zal in dit licht de reiskostenvergoeding van woon-werkverkeer ten gunste van medewerkers worden verbeterd. Uitgangspunt van de regeling is dat gebruik van fiets en OV wordt gestimuleerd, en de kosten voor woon-werk verkeer met de auto alleen onder bepaalde voorwaarden wordt vergoed. Zo zijn we marktconform.

Om te anticiperen zijn wij in 2019 gestart met een eigen recruiter. Wij zullen deze ingeslagen weg voortzetten en zelf gericht recruitmentcampagnes blijven voeren door middel van gerichte Social Media campagnes en activiteiten. Met dit recruitment instrument komen wij als organisatie zowel met actief als latent werkzoekenden in contact, en kunnen wij de juiste doelgroep op een snelle en efficiënte manier bereiken. Daarnaast vraagt deze arbeidsmarkt om een actieve benadering van

kandidaten. Door middel van de *Linkedin Recruiter Seat* zal de eigen recruiter mensen actief benaderen/headhunting voor vacatures. Verder willen wij meer met beeldmateriaal werken zoals foto's en korte filmpjes om vacatures te promoten en het beeld van een functie te verduidelijken. Daarnaast is het van belang nieuwe medewerkers ook een periode aan ons te binden. Een levenslange loopbaan is uit de tijd, zeker bij de jongere collega's. Medewerkers binden voor een aantal jaar is nadrukkelijk het streven.

Veranderde status van ambtenaar, van ambtenarenrecht naar civiel recht

Per 1 januari 2020 is de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) van kracht. Ambtenaren krijgen daarmee zoveel mogelijk dezelfde rechten als de ruim zes miljoen werknemers in de private sector. Het meeste werk gebeurt achter de schermen. Voor medewerkers en managers zijn de grootste veranderingen: van eenzijdige naar tweezijdige arbeidsovereenkomst, alle regelingen komen in een personeelshandboek, de rechtsgang bij geschillen wordt anders, en de ontslagprocedure wordt anders. Ook krijgen medewerkers in een beperkt aantal gevallen (disfunctioneren) recht op een transitievergoeding. Dit kan een kostenstijging met zich meebrengen. Managers en HR-medewerkers krijgen trainingen om zich op deze veranderingen voor te bereiden. Ook het proces rond het vaststellen van de gemeentelijke CAO wordt anders, zo hoeft de landelijke CAO vanaf 1-1-2020 niet meer apart in ieder college van burgemeester en wethouders te worden vastgesteld.

Inhuur

In de Personeelsmonitor 2018 van A&O fonds Gemeenten wordt zichtbaar dat gemeenten rond de 20% van de loonsom aan externe inhuur besteden. Dat betreft alle inhuur: inhuur op het formatiebudget en inhuur op de taakvelden. De eerdere 10% norm is al langer gebleken niet haalbaar te zijn en in deze tijd van krapte op de arbeidsmarkt en onverminderde ambities zal dat de komende jaren ook niet wijzigen. Wij sturen dan ook niet op het halen van een vast percentage. De sturing vindt plaats door elke keer de afweging bewust te maken of de voorliggende inhuur noodzakelijk is en niet anders kan worden opgelost. Afhankelijk van waar de opdracht ligt, is de manager aan zet om zich hierover te verantwoorden aan zijn of haar leidinggevende, of het nu gaat om inhuur op het formatiebudget (o.a. langdurige ziekte, lang openstaande vacatures, voorbereidingen op wijzigende dienstverlening van de gemeente) of inhuur op de taakvelden (o.a. lopende grote projecten, specifieke expertise, nieuwe ontwikkelingen).

3.5.5 Digitale vaardigheid

I-visie

De I-visie wordt vastgesteld om richting te geven aan de informatiehuishouding van de gemeente en de bijbehorende ICT-oplossingen. We conformeren ons zoveel mogelijk aan de landelijke ontwikkelingen vanuit de VNG, waaronder Samen Organiseren en *Common Ground*.

Met de I-visie willen we bereiken dat:

- De dienstverlening aan de inwoners, bedrijven en bezoekers van Hilversum centraal staat in de informatievoorziening;
- Ontwikkelingen in de markt op gebied van digitale serviceverlening worden gevolgd en een inspiratiebron zijn;
- Digitale dienstverlening (E-diensten en portals) de producten en diensten ondersteunt die de gemeente levert;
- De informatievoorziening de organisatie faciliteert en ondersteunt in haar informatiebehoefte;
- Auditing op data integraal onderdeel uitmaakt van de kwaliteitsbewaking;

- De informatievoorziening modern, wendbaar en solide is, gebaseerd op architectuur en standaardisatie.

Data-gestuurd werken

Een data-gedreven organisatie vraagt van onze organisatie wendbaarheid, inzicht in onze processen en standaardisatie (centrale datastrategie). Met concern control borgen we afspraken over onze processen in de informatieketen, en organiseren we toezicht en feedback (monitoring).

Het bestaande data- en gegevensmanagementteam (DGM-BI) wordt verder uitgebreid en toegerust met de benodigde processen en ondersteunende middelen.

Data-gestuurd werken vraagt om oefenen en om stapsgewijs te bouwen aan een aantal basisbouwstenen zoals werkwijzen, architectuur en toegang. Er worden inspiratiesessies georganiseerd om bruikbare ideeën op te doen en er zijn concrete projecten waar we mee aan de slag gaan. Op het Sociaal Plein wordt al druk geëxperimenteerd met de eerste dashboards en vanuit de Smart City-ontwikkeling zullen we informatie steeds meer bij elkaar brengen op één platform. In de komende jaren wordt er gestuurd door middel van informatie verkregen uit onze systemen. Data-gedreven werken wordt de komende jaren gemeengoed middels vastgestelde werkwijzen. De open data beweging zal meer vorm en inhoud krijgen. Hierop kunnen innovatieve oplossingen aansluiten.

Smart City

Smart City Hilversum is de ontwikkeling waarmee wij als gemeente samen met onze partners en de gebruikers van de stad, (nieuwe) technologie en data inzetten om het leven voor de bewoners van Hilversum prettiger te maken. Hiervoor richten we een open data platform in voor het samenbrengen van niet-persoonsgebonden data uit de stad. Op dit platform borgen we data-veiligheid en privacy op basis van onze gemeentelijke dataprincipes waarbij we geadviseerd worden door het *Stadspanel Data*. Met de stad brengen we behoeften in kaart om oplossingen te vinden voor vraagstukken en uitdagingen die een invloed hebben op de dagelijkse leefomgeving.

Daarmee bereiken we dat we:

- maatschappelijke waarde toevoegen en het welzijn verhogen voor onze bewoners, organisaties, bezoekers en ondernemers;
- Hilversum als moderne duurzame en innovatieve Mediastad nog beter op de kaart zetten, met behoud van het karakteristieke geborgen oorspronkelijke karakter;
- de efficiëntie van onze gemeentelijke diensten verbeteren en het handelingsperspectief van onze organisatie versterken;
- door betere informatievoorziening positief bijdragen aan een helder afwegingskader voor ons bestuur.

Het werken met een Smart City Platform stelt hoge eisen aan onze informatiesystemen en de samenhang daartussen. Hiervoor werken we aan een accurate informatievisie en een bijbehorende -architectuur.

Met het Smart City Platform willen we onze data ter beschikking stellen aan onze inwoners en bedrijven. En we willen daarmee de stad beter kunnen besturen en beheren. Dit stelt hoge eisen aan onze informatiesystemen en de samenhang daartussen. Daarom werken we aan een accurate informatievisie en bijbehorende -architectuur.

Centraliseren ICT-budgetten

In de begroting 2020 zijn de hardware-, software- en telefoniebudgetten gecentraliseerd. Door de betere sturing die hierdoor georganiseerd kan worden, kunnen we het totale ICT-landschap beter voorbereiden op de toekomst, maar met grip op de kosten.

Vervanging kernapplicaties

De komende jaren worden veel kernapplicaties vervangen. Dit kan zijn vanwege rechtmatigheid, applicaties die uit beheer gaan, veranderende opgaven in stad en maatschappij, digitalisering van dienstverlening of van bedrijfsvoering. Denk hierbij aan een zaakstelsel, de Basis Registratie Personen (burgerzaken) of bijvoorbeeld een nieuwe VTH applicatie om de Omgevingswet te ondersteunen. Hiervoor worden aanbestedingstrajecten gestart en nieuwe applicaties geïmplementeerd in de organisatie.

Contractmanagement kernapplicaties

De ICT-behoefte is sterk aan het veranderen en moet eigenlijk steeds wendbaarder worden om de veranderende vraag aan te kunnen. We hebben hiervoor leveranciers nodig die met ons mee kunnen veranderen en ontwikkelen. Dit vraagt om nieuwe afspraken met leveranciers en hiervoor is een goede, maar ook zakelijke relatie met hen nodig. Om dit te versterken gaan we het contractmanagement op kernapplicaties verbeteren.

3.5.6 Borgen

Privacy, informatiebeveiliging en informatiebeheer

Informatiebeheer, privacy en informatiebeveiliging spelen een belangrijke rol in het maatschappelijk debat en de media. Onze inwoners, bedrijven, bezoekers en medewerkers moeten er op kunnen vertrouwen dat wij hun gegevens goed beschermen en dat wij transparant zijn over hoe wij met hun (persoons)gegevens omgaan. Daarom zetten we in op een verdere professionalisering hiervan. In 2018 hebben we vanuit de bestaande formatie ruimte gemaakt voor de aanstelling van een *privacy/security officer*. De grote hoeveelheid vraagstukken als gevolg van verdere digitalisering, sociale media en cybercriminaliteit vraagt om een versteviging van deze positie. Dit doen we door inzet van extra formatie en het opzetten van een privacyteam. Ook zorgen we ervoor dat binnen de vakafdelingen deskundigheid op gebied van privacy en informatiebeveiliging geborgd wordt. Voor kennisdeling en verdere samenwerking is binnen de regio Gooi en Vechtstreek gestart met periodiek overleg tussen de *privacy officers* en FG's (functionarissen gegevensbescherming).

Security & Analytics

Informatie wordt in toenemende mate met de buitenwereld gedeeld en applicaties van de gemeente staan steeds vaker in de *cloud*. Het netwerk van de gemeente fungeert hierdoor steeds meer als verbindende schakel met andere partijen. Hierdoor wordt het steeds belangrijker te zorgen dat het gemeentelijke netwerk veilig blijft. Hierbij kiezen we traditionele oplossingen, zoals het verbeteren van *firewalls*, maar ook innovatieve, zoals *machine learning*. Op het gebied van informatiebeveiliging zetten we in op de transitie van BIG (Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten) naar BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid). Deze baseline is vanaf 2020 verplicht. Daarom is in 2019 een nieuw informatiebeveiligingsbeleid vastgesteld. Daarnaast is een werkplan opgesteld om in de jaren daarna uit te voeren.

Archiefwet

Vanuit de Archiefwet hebben we de taak om onze informatie goed en toegankelijk op orde te hebben, en dat blijft mensenwerk. Om hieraan te voldoen zetten we in op de organisatorische borging van informatie. Informatiebeheer zal nadrukkelijk onderdeel worden van 'basis op orde', waarbij inzicht in registratie en kwaliteitscontrole achteraf geborgd worden met de concern controller.

Voor verbetering van de borging werken we samen binnen de informatieketen en met concern control. Dit levert een betere en completere informatiekwaliteit, wat een noodzakelijke voorwaarde is om data-gestuurd te kunnen werken. Hierover wordt jaarlijks gerapporteerd door onze archiefinspecteur. De resultaten kunnen aanleiding geven tot verbetering. Via interbestuurlijk toezicht ziet de provincie toe op de uitwerking en uitvoering hiervan.

Naar een rechtmatigheidsverantwoording in het verslagjaar 2021

Het ministerie werkt aan nieuwe wetgeving met als doel dat het college zich vanaf het verslagjaar 2021 zelf verantwoordt over de financiële rechtmatigheid. Nu controleert de accountant dit nog. De accountant zal vanaf dat moment controleren of de verklaring van het college getrouw is. Voor de komende jaren betekent dit dat de rolverdeling tussen de lijnorganisatie, de controlorganisatie en de auditororganisatie verduidelijkt dient te worden. Het rechtmatig handelen wordt primair in de lijnorganisatie geborgd. De controlorganisatie zorgt voor inrichting van processen, systemen en rapportages die dit mogelijk maken. De auditororganisatie controleert onafhankelijk of de samenwerking tussen lijnorganisatie en control-organisatie goed werkt en adviseert over verbetering. Als de wetgeving bekend wordt, zal er een plan worden opgesteld om te kunnen voldoen aan de nieuwe wetgeving.

Continuïteit

Gekeken naar met name de investeringen in het verleden kan geconcludeerd worden dat een groot deel van de ICT-infrastructuur rond 2020 aan vernieuwing toe is. Omdat de innovatie in ICT-land doorgaat, verwachten we in de toekomst niet meer op de huidige 'componentgerichte' wijze te vervangen waar het de 'achterkant' van de infrastructuur betreft. We kijken naar een gestandaardiseerde en flexibele oplossing, een zogenaamde *hyper-converged infrastructure*. Dit is een infrastructuur die gebruikt kan worden om *private clouds* te *hosten*. Een pijnpunt waar we tegenaan lopen is namelijk de stabiliteit/kwaliteit/beschikbaarheid van *gehoste* oplossingen (lees *clouds*) in het gemeentelijke domein. Dan wel een oplossing die gebruikt kan worden om op een eenvoudige wijze virtuele werkplekken aan te bieden. Zoals het woord '*converged*' aangeeft, is dit een oplossing waarin werkplekken, servers en opslag als één totaaloplossing wordt aangeboden. Waardoor ICT zich meer kan focussen op regie ten behoeve van de infrastructuur in plaats van specialistisch technisch beheer.

3.5.7 Formatie

Organisatieonderdeel	Toegestane formatie in fte Begroting 2019	Vershil in fte 2020 t.o.v. 2019	Toegestane formatie in fte Begroting 2020	Salarissen en sociale lasten huidig personeel	Ref.
Organisatie o.l.v. gemeentesecretaris	629	-1	628	52.614	1
College	7	0	7	1.025	2
Raad	37	0	37	784	
Griffie en Rekenkamer	6	0	6	572	
Totaal gemeente	679	-1	678	54.995	

Afgerond op hele fte's. Bedragen in duizendtallen.

Toelichting

Ref. 1: De afname van 1 fte is een resultaat van afronding, en bedraagt in werkelijkheid 0,36 fte. De middelen de Kadernota toegekende extra middelen voor personeel zijn nog niet omgezet naar fte's en daarom in deze tabel niet zichtbaar als een vergroting van het aantal fte's. Ze zijn wel opgenomen in de financiële cijfers.

Ref. 2: Het college heeft 6,6 fte. Er zijn twee deeltijdwethouders.

3.5.8 Personeelskosten

Organisatieonderdeel	Salarissen en sociale lasten huidig personeel	Bijkomende kosten huidig personeel	Salarissen en sociale lasten voormalig personeel	Kosten inhuur	Totale lasten	Baten (opbrengsten detacheringen en dienstverlening)	Saldo lasten en baten	Ref.
Organisatie o.l.v. gem. secretaris	52.614	873	587	1.006	55.080	-506	54.574	1
College	1.025	-	312	-	1.337		1.337	2
Raad	784	48	-	-	832		832	
Griffie en Rekenkamer	572	14	-	-	586		586	
Totaal gemeente	54.995	935	899	1.006	57.835	-506	57.329	

Bedragen in duizenden euro's.

Toelichting

Ref. 1: De regel 'Organisatie o.l.v. gem.secretaris' geeft een samenvatting van de zogeheten 'hulpkostenplaats' voor de kosten van het ambtelijk apparaat, ook wel 'formatiebudget' genoemd. Hier worden de kosten en opbrengsten van het vaste ambtelijke personeel gebudgetteerd en geboekt. Het BBV vereist dat alle lasten en baten, dus ook die van het personeel, worden begroot en verantwoord op de taakvelden. Alle hier weergegeven begrote kosten zijn dus ook meegenomen in de taakvelden. De begrote kosten van het ambtelijk apparaat worden middels een verdeelsleutel over de taakvelden verdeeld. Ook de werkelijk gemaakte kosten worden over de taakvelden verdeeld. Als gevolg hiervan kan de verklaring van het jaarrekeningresultaat van de gemeente deels liggen in het (doorgeboekte) overschot of tekort van de hulpkostenplaats.

Zoals met uw raad is afgesproken in de financiële verordening, informeren wij u middels een raadsinformatiebrief (of een voorstel tot wijziging van de begroting), als we op een budget een over- of onderschrijding van € 250.000 of meer verwachten. Als de raad geen andere wens kenbaar maakt, stelt het college vervolgens op basis van de verzonden raadsinformatiebrief een begrotingswijziging voor bij de tussenrapportage, om onrechtmatigheden in de jaarrekening te voorkomen. Ten behoeve van de financiële sturing door de raad behandelen wij de hulpkostenplaats als één budget. We melden dus afwijkingen over het totale formatiebudget, niet over afzonderlijke team- of afdelingsbudgetten.

Met ingang van 2020 staan de salarissen en sociale lasten van voormalig personeel (4e kolom) niet meer op de hulpkostenplaats, maar direct op het betreffende taakveld. Het saldo van de hulpkostenplaats bedraagt in 2020 op begrotingsbasis dus € 54,6 - € 0,6 - € 54,0 mln. Hiermee zetten we weer een stapje om van de hulpkostenplaats een zuiver formatiebudget te maken.

De inhuurkosten (€ 1.006) betreffen alleen de inhuurkosten die zijn begroot op de hulpkostenplaats. Er is ook inhuur direct op de taakvelden begroot. Zie bij 3.5.9, 'Kosten ingehuurd personeel'.

De baten (€ 506.000) zijn inkomsten die we verwachten uit detachering (tijdelijke uitleen van medewerkers aan andere organisaties) en dienstverleningsovereenkomsten (ICT-dienstverlening aan Gooise Meren, gastheerschappen voor Wijdmeren, uitvoering BBZ voor regiogemeenten).

Ref. 2: Het bedrag van € 312.000 (4e kolom) betreft wachtgeld van voormalige wethouders.

3.5.9 Kosten ingehuurd personeel

categorie inhuur	bedrag	t.o.v. loonsom (%)	ref
op formatiebudget	1.006	1,9	1
op taakvelden	1.102	2,1	2
totaal	2.108	3,9	

Bedragen in duizenden. Loonsom = € 53.487.000.

Algemene toelichting

In deze tabel ziet de u de kosten van het inhuren van personeel, *voor zover daar bij het maken van de begroting al aparte budgetten voor zijn aangemaakt*. We vermelden deze cijfers omdat we gedurende het begrotingsjaar 2020 en in de jaarstukken 2020 verantwoording afleggen over de werkelijk gemaakte inhuurkosten, en het BBV voorschrijft: 'rekening volgt begroting'. *Op begrotingsbasis zeggen de cijfers echter weinig*; ze zijn geen goede voorspeller van de werkelijk te verwachten kosten van inhuur. We kunnen er van uitgaan dat de inhuurkosten in de realisatie veel hoger zullen zijn dan de hierboven aangegeven cijfers. Dit impliceert niet dat de inhuur ook tot overschrijdingen zal leiden. Het uitgangspunt is en blijft dat er alleen wordt ingehuurd als er voldoende budget is – zij het inhuurbudget, salarisbudget of materieel budget.

Toelichting bij de referenties

Ad 1. Bovenop de salarislsten is in het formatiebudget voor € 1 miljoen aan inhuurkosten geraamd. De werkelijke inhuurkosten op het formatiebudget zullen niet alleen uit deze vooraf begrote inhuurkosten bestaan, maar ook uit de kosten van het tijdelijk met inhuur bezetten van moeilijk vervulbare vacatures, het inhuren van medewerkers in het kader van een proefperiode in aanloop naar een vast contract, en inhuur om langdurig zieke medewerkers te vervangen.

Ad 2. In de begroting is direct op de taakvelden voor € 1,1 miljoen aan inhuurkosten geraamd. In de loop van het begrotingsjaar zullen hier inhuurkosten bijkomen die worden bekostigd uit budgetten die nu nog als 'materieel budget' gelabeld staan. Deze zijn nog niet als 'inhuur' gelabeld, omdat nu nog niet vaststaat welk deel zal worden besteed aan inhuur, welk deel aan advieskosten, en welk deel aan ander uitbesteed werk.

Twee indicatoren voor inhuur

Op grond van het ministeriële besluit *Regeling beleidsindicatoren gemeenten* zijn wij verplicht in de begroting en jaarstukken een indicator te publiceren met betrekking tot de inhuurkosten. U vindt deze indicator in programma 4, thema 3. De berekening van de ministeriële indicator is anders dan van onze eigen gemeentelijke indicator, en levert dus ook een ander percentage op. In de Hilversumse indicator worden de inhuurkosten weergegeven als percentage van het formatiebudget. Zowel in de begroting als in de jaarstukken gaan we hierbij uit van de *begrote* formatiekosten. In de jaarstukken delen we dus de *werkelijk gemaakte* inhuurkosten door de *begrote* formatiekosten. In de ministeriële indicator worden de inhuurkosten weergegeven als percentage van het totaal van de salariskosten én de inhuurkosten. Het bedrag in de deler is bij deze indicator dus groter. Bovendien dienen we bij deze indicator in de jaarstukken uit te gaan van de werkelijk gemaakte kosten, zowel in de teller als in de deler.

3.5.10 Kosten van huisvesting en ICT

categorie lasten / baten	Begroting 2019			Begroting 2020			Ref.
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	
Huisvesting	2.654	86	2.568	2.579	121	2.458	1
ICT	6.811	237	6.574	8.149	344	7.805	2

Bedragen in duizenden euro's

Toelichting referenties:

Ref. 1. De huisvestingskosten betreffen de kosten van de panden die de gemeente gebruikt voor zijn eigen bedrijfsvoering: Raadhuis, Stadskantoor, kantoorvilla Oude Enghweg 21, Gemeentewerf en Wilhelminastraat. De kosten bestaan voor ongeveer de helft uit kapitaallasten (afschrijving en rente). De andere helft bestaat uit de huur van het pand aan de Wilhelminastraat, onderhoudskosten, energiekosten, belastingen (OZB, rioolheffing e.d.) en verzekeringen. De lichte daling in de kosten ten opzichte van 2019 wordt veroorzaakt door de jaarlijkse fluctuatie van kapitaallasten.

Ref 2. De ICT-lasten bestaan uit personeelskosten, kapitaallasten (afschrijving en rente) en materiële lasten (hardwarekosten die niet geactiveerd worden, licentiekosten en onderhoudskosten). Ten opzichte van de begroting 2019 is de raming voor 2020 zo'n € 1,2 miljoen hoger. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn, op volgorde van impact:

1. Middels de kadernota heeft uw raad besloten meer middelen vrij te maken voor ICT, met name ten behoeve van de digitaliseringsslag ('Roadmap'). Deze middelen worden ingezet voor zowel personele als materiële kosten.
2. Beter inzicht in welke budgetten ICT-gerelateerd zijn. Zoals uitgelegd in het onderdeel 'Digitale vaardigheid' hierboven, zijn de belangrijkste hardware en software budgetten gecentraliseerd. Als bijproduct daarvan hebben nu beter inzicht in de concernbrede ICT-kosten. Volgend jaar volgt een tweede centralisatieslag waarbij de kleinere budgetten worden betrokken.
3. De personeelskosten (alle personeelskosten, dus ook die ten behoeve van ICT) stijgen door een indexatie van de loonsom met 2% ten opzichte van 2019.
4. De kapitaallasten vallen in 2020 hoger uit dan in 2019, door extra investeringen in de afgelopen jaren.

De baten betreffen de kostendekkende vergoedingen die we krijgen voor de dienstverlening aan andere gemeenten.

3.5.11 Budgetten te behoeve van de raad en de ondersteuning van de raad

soort budget	geraamde lasten
vaste vergoedingen raadsleden en commissieleden	832
budget fractievergoedingen	16
griffie	531
rekenkamer	148
budget accountantskosten	125
overige kosten raad en raadsondersteuning	92
totaal	1.744

Bedragen in duizenden euro's.

In dit overzicht ziet u de kosten van de raad en de ondersteuning van de raad. De kosten van de griffie betreffen zowel de personeelslasten van de griffie als het materiële budget van de griffie. De kosten van de rekenkamer betreffen zowel de personeelslasten als het onderzoeksbudget.

3.6 Verbonden partijen

3.6.1 Inleiding

De paragraaf verbonden partijen bevat de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen alsmede een lijst van de verbonden partijen. Deze lijst wordt als volgt onderverdeeld.

1. gemeenschappelijke regelingen;
2. vennootschappen en coöperaties;
3. stichtingen en verenigingen;
4. overige verbonden partijen.

Per verbonden partij wordt ten minste de volgende informatie opgenomen:

- a. de wijze waarop de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het openbaar belang dat ermee gediend wordt;
- b. het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar;
- c. de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
- d. de verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar;
- e. de eventuele risico's van de verbonden partij voor de financiële positie van de gemeente.

De prestaties van de verbonden partijen zijn *niet* in deze paragraaf beschreven, maar in de programma's. In de *programma's* is de informatie opgenomen over de doelstellingen, de beoogde maatschappelijke effecten, de wijze waarop gestreefd wordt deze effecten te bereiken, en de betrokkenheid hierbij van de verbonden partijen.

3.6.2 Visie op verbonden partijen

Het beleid van de gemeente Hilversum inzake verbonden partijen is vastgelegd in twee nota's: de *P&C-nota Verbonden partijen* (2008) en *Sturen op verbonden partijen* (2013).

De gemeente Hilversum kent geen beleid dat duidelijke voorwaarden stelt waaronder de gemeente samenwerkt met andere organisaties in het algemeen, onder welke voorwaarden een bepaalde vorm van samenwerking wordt gekozen, onder welke voorwaarden de gemeente deelneemt aan een verbonden partij, en onder welke omstandigheden aan een bepaald type verbonden partij, of een bepaalde inrichting van een verbonden partij, de voorkeur wordt gegeven. Of de gemeente samenwerkt, in welke vorm, en onder welke voorwaarden, wordt per situatie afzonderlijk beoordeeld. Dit gebeurt op basis van de merites van de zaak zelf.

Op welke aspecten we als gemeente moeten letten, is – althans als het om samenwerking in de vorm van een verbonden partij gaat – geregeld in de *P&C-nota Verbonden partijen* (2008). Deze nota stelt enkele vragen die de gemeente moet beantwoorden voordat ze het besluit neemt om aan een verbonden partij te gaan deelnemen:

1. Wordt door deelname een publiek belang gediend? Welk belang is dat?
2. Kan dit publieke belang ook zelfstandig door de gemeente worden verwezenlijkt? Zo ja, wat zijn de voordelen en nadelen van verwezenlijking via een verbonden partij?

3. Kan aangetoond worden dat de voordelen van deelname groter zijn dan het standaardbezwaar van verlies aan bestuurlijke grip?
4. Wat zijn de financiële risico's, en hoe wegen die op tegen de voordelen van deelname?
5. Is er keuze mogelijk met betrekking tot de rechtsvorm van de verbonden partij, en zo ja welke vorm verdient de voorkeur?

De nota spreekt een 'in principe voorkeur' uit voor de samenwerkingsvorm '*gemeenschappelijke regeling*', en stelt dat de vertegenwoordiging van de gemeente in verbonden partijen 'niet aan ambtenaren moet worden overgelaten.'

De samenvatting van de wettelijke regels en de voorschriften voor begroting en jaarstukken in deze nota zijn achterhaald door de BBV wijzigingen per 1 januari 2018.

De nota *Sturing op verbonden partijen* (2013) heeft als doel 'de sturingsmogelijkheden van raad en college van B en W op de huidige verbonden partijen te verbeteren.' Hiervoor zijn tien verbeterpunten geformuleerd, waaronder:

- 'sturen en controleren op financiën én prestaties (is geleverd conform afgesproken prestaties?)';
- 'waar dit nu nog onvoldoende inzichtelijk wordt gemaakt, in gesprek te gaan met de verbonden partij over de opname van duidelijk geformuleerde doelen, prestaties en prestatie-indicatoren in de begroting en de jaarrekening';
- 'tijdens de begrotingsbehandeling te bepalen op welke onderwerpen college van B&W en/of de raad de komende tijd wil (mee)praten'.

In de nota *Sturing op verbonden partijen* (2013) is voorzien dat de effectiviteit van de in de nota aangegeven maatregelen na twee jaar wordt geëvalueerd.

3.6.3 Beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen

Hiervoor hebben wij aangegeven dat in de nota *Sturing op verbonden partijen* (2013) is voorzien dat de effectiviteit van de in de nota aangegeven maatregelen na twee jaar wordt geëvalueerd. Dit is nog niet gebeurd, onder meer omdat wij de resultaten en aanbevelingen vanuit het onderzoek van de Rekenkamer Hilversum naar de gemeentelijke samenwerking "Grip op samenwerking" én de behandeling ervan in de raad wilden betrekken bij de evaluatie en mogelijke aanpassing van de twee eerder genoemde nota's.

De Rekenkamer Hilversum heeft in 2017 het onderzoek naar samenwerkingsverbanden uitgevoerd. Het rapport "Grip op samenwerking" van de Rekenkamer geeft diverse aanbevelingen om de raad in staat te stellen de grip te verbeteren. De raad heeft op 26 september 2018 het rapport en de bestuurlijke reactie van het college behandeld. Naar aanleiding van die behandeling hebben de burgemeester en de griffier conform gemaakte afspraak een ronde langs fracties gemaakt. De resultaten daarvan zijn gedeeld met het presidium. In maart 2019 is er vanuit het presidium het initiatief genomen om te starten met de voorbereiding van een gesprek over de positionering van de raad ten opzichte van de verbonden partijen. Na het zomerreces 2019 krijgt dit een vervolg. Parallel is in 2019 ambtelijk gestart met het voorbereiden van een afwegingskader verbonden partijen.

De beleidsvoornemens van de gemeente Hilversum voor de individuele verbonden partijen zijn vervat in de doelen die hieronder en bij de programma's beschreven zijn. Daarnaast hebben wij, zowel voor onze eigen organisatie als de verbonden partijen, aandacht voor een doelmatige en doeltreffende besteding van financiële middelen. Praktisch vertaald moeten de begrotingsbudgetten goed zijn onderbouwd en moet die onderbouwing actueel zijn. Niet goed onderbouwde budgetten (zogenaamde beukennoten) moeten vrijvallen of beschikbaar komen voor andere ambities. Dit heeft onze continue aandacht in de contacten met diverse verbonden partijen.

Gemeenschappelijke regeling

Regio Gooi en Vechtstreek		
Bestuurlijke deelname van de gemeente	Op 21 maart 2018 is een nieuwe gemeenschappelijke regeling in werking getreden. Op basis van die regeling heeft ieder lid een gelijke stem. Dit betekent dat Hilversum dan 14% van de stemmen heeft. Een andere bepaling in de nieuwe gemeenschappelijke regeling is de positie van de voorzitter. Aan het algemeen bestuur wordt een onafhankelijk voorzitter toegevoegd: de burgemeester van de grootste gemeente. Dat betekent dat Pieter Broertjes voorzitter is. Als lid namens Hilversum zal een wethouder plaatsnemen in het algemeen bestuur. Wethouder Jaeger is benoemd door de gemeenteraad in deze functie. Wethouder Kastje is benoemd als plaatsvervanger. Verder wordt het algemeen bestuur uitgebreid met een lid namens de gemeente Eemnes wanneer het onderwerpen betreft die ook hen aangaan. Ook zij hebben een gelijke stem, wat het aandeel van Hilversum op 13% brengt.	
Partners	Gemeenten Blaricum, Gooise Meren, Huizen, Laren, Weesp, Wijdmeren en op specifieke taken ook gemeente Eemnes.	
Doel en openbaar belang	In de nieuwe gemeenschappelijke regeling is het doel als volgt ge(her)formuleert: Doel is de wenselijk geachte samenwerking tussen de gemeenten in Gooi en Vechtstreek en Eemnes zodanig vorm te geven dat de aan de Regio opgedragen taken doelmatig en doeltreffend worden uitgevoerd met behoud van de regie van de gemeenten onder waarborging van de betrokkenheid van gemeenteraden bij de regionale samenwerking.	
	2019	2020
Financiële belang van de gemeente	€ 37,7	€ 37,7
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 1 mln nadeel vóór mutatie bestemmingsreserves	€ 0,9 mln nadeel vóór mutatie bestemmingsreserves
Toelichting	Cijfers zijn gebaseerd op begroting 2020 (financieel resultaat 2019 o.g.v. oorspronkelijke begroting 2019). De bijdrage 2020 bestaat uit een bedrag van € 15,4 mln (2019: € 14,8 mln) aan gemeentelijke bijdrage en het doorbetalen van € 22,3 mln (2019: € 22,9 mln) aan middelen, die wij als centrumgemeente ontvangen. Van de € 15,4 mln gemeentelijke bijdrage is € 8,5 mln (2019: € 8,1 mln) voor de GAD. De begroting van de regio GV bedraagt circa € 84,4 mln (2019: € 79,5 mln vóór begrotingswijzigingen).	
	Stand per 31-12-2019	Stand per 31-12-2020
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 7,4 mln	€ 6,5 mln
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 41,0 mln	€ 46,1 mln
Toelichting	Cijfers zijn gebaseerd op begroting 2020.	
Relevante beleidsinformatie	De gemeenschappelijke regeling heeft een openbaar lichaam ingesteld als bedoeld in artikel 8 van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). De opheffing van de regeling en de ontbinding van het openbaar lichaam is geregeld in artikel 41 van de Gemeenschappelijke Regeling Regio Gooi en Vechtstreek. Hierin is bepaald dat bij opheffing een	

Risico's

liquidatieplan vastgesteld wordt door het algemeen bestuur waarbij afspraken worden gemaakt over de vereffening van het vermogen. De verdeelsleutel van deze vereffening is gelijk aan de verdeelsleutel die is bepaald bij het aangaan van de diverse verplichtingen. In beginsel is dat op basis van het inwonersaantal. Deze zelfde verdeling van financiële verantwoordelijkheid geldt ook bij een nadelig jaarresultaat, dat niet opgevangen kan worden met de eigen reserves. Dat betekent dat in geval van schulden bij opheffing of tekorten bij de jaarrekening de gemeente Hilversum hiervoor voor ongeveer 35 % aansprakelijk is. De solvabiliteitsratio en het weerstandsvermogen van de Regio is echter nog voldoende, dus de kans hierop is klein.

De financiële risico's van de Regio G&V zijn opgenomen in de Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van hun Programmabegroting 2020. Tegenover het risicoprofiel van € 1,6 mln staat een weerstandscapaciteit van € 1,5 mln. De daaruit voortvloeiende ratio bedraagt met 0,95 bijna 1 (1=voldoende). Als grootste risico's benoemt de Regio GV het uittreden van Weesp (€ 375.000), en diverse risico's bij de GAD € 645.000.

**Programma
Website**

4. Bestuur
<http://www.regiogv.nl>

Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek

Bestuurlijke deelname van de gemeente Statutaire vestigingsplaats is Hilversum. Het algemeen bestuur bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten. De burgemeester van Hilversum maakt deel uit van en is voorzitter van het dagelijks en het algemeen bestuur. Het bestuur beslist bij meerderheid van stemmen. Hilversum heeft 1 van de 7 stemmen in het algemeen bestuur.

Partners De gemeenten Blaricum, Gooise Meren, Huizen, Laren, Weesp en Wijdmeren.

Doel en openbaar belang De taken en verantwoordelijkheden van de veiligheidsregio zijn vastgelegd in de Wet veiligheidsregio's (Wvr). In hoofdlijnen is dat conform artikel 10 Wvr:

- a. het inventariseren van risico's van branden, rampen en crises;
- b. het adviseren van het bevoegd gezag over risico's van branden, rampen en crises in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen alsmede in de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald;
- c. het adviseren van het college van burgemeester en wethouders over de taak, bedoeld in artikel 3, eerste lid;
- d. het voorbereiden op de bestrijding van branden en het organiseren van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing. Deze taken worden gezamenlijk uitgevoerd door de brandweer, politie, GHOR en Bevolkingszorg;
- e. het instellen en in stand houden van een brandweer;
- f. het instellen en in stand houden van een Geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR). De GHOR coördineert de inzet van geneeskundige diensten tijdens rampen en grote ongevallen;
- g. het voorzien in de meldkamerfunctie;
- h. het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel;
- i. het inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio en tussen deze diensten en de andere diensten en organisaties die betrokken zijn bij de onder d, e, f, en g genoemde taken.

	2019	2020
Financiële belang van de gemeente	€ 7.927.928	€ 8.295.379
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 0	€ 0
Toelichting	Het totaal van de exploitatie 2020 bedraagt € 27.258.109 Van de totale gemeentelijke bijdrage aan de Veiligheidsregio draagt gemeente Hilversum circa 39% van de kosten. Voor 2020 bestaat dit uit de volgende bedragen: - Algemene bijdrage voor de Veiligheidsregio € 7.781.170 (2019 € 7.414.850). - Bijdrage Bevolkingszorg € 128.218 (2019 € 124.734). - Bijdrage huisvesting € 385.991 (2019 € 399.401).	
	Stand per 31-12-2019	Stand per 31-12-2020
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 1.758.263	€ 1.776.948
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 13.712.010	€ 12.875.656

Toelichting	Cijfers 2019 en 2020 zijn gebaseerd op de Programmabegroting 2020 en de meerjarenraming 2021-2023 van de Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek.
Relevante beleidsinformatie	De Wet veiligheidsregio's verdeelt het Nederlandse grondgebied in regio's en verplicht elke regio een gemeenschappelijke regeling te treffen waarbij een openbaar lichaam wordt ingesteld als bedoeld in artikel 8 van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Business case Eind 2018 is de business case over de mogelijkheden samenwerking tussen Veiligheidsregio's Flevoland, Gooi en Vechtstreek door het algemeen bestuur van de Veiligheidsregio vastgesteld. Hieruit blijkt dat een samenwerkingsovereenkomst tussen beide veiligheidsregio's het meeste voordeel oplevert. De incidentele transitiekosten zoals beschreven in deze business case geven een indicatie van de kosten waarmee de veiligheidsregio's plus GGD te maken krijgen in het transitietraject. De veiligheidsregio's (en GGD'en) nemen de kosten mee in de begroting voor komend jaar/komende jaren. Er zijn geen afspraken gemaakt over doorbelasting van extra bijdragen door de gemeenten. Samenwerkingsovereenkomst/ Evaluatie Wet veiligheidsregio's Uit de business case van de Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek is de conclusie dat voor de komende periode een samenwerkingsovereenkomst tussen Veiligheidsregio's Flevoland, Gooi en Vechtstreek eenvoudig en snel kan worden gerealiseerd inclusief dat er op korte termijn een kostenbesparing zichtbaar is. De stip op de horizon is een bestuurlijke fusie. Een bestuurlijke fusie is op dit moment niet mogelijk omdat de Wet veiligheidsregio's dit niet toelaat. Medio half 2019 zal worden gestart met de evaluatie Wet veiligheidsregio's. Mocht dit leiden tot wijzigingen, specifiek de mogelijkheid tot een bestuurlijke fusie, dan zal dit op zijn vroegst 2023 zijn. Tot die tijd zullen geen onomkeerbare stappen worden genomen.
Risico's	De verdeelsleutel van de gemeentelijke bijdragen is geregeld in artikel 32 van de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek 2016. Vervolgens bepaalt artikel 35 van deze regeling dat bij (gedeeltelijke) opheffing het algemeen bestuur een verdeling opstelt. Als verdeelsleutel voor de gemeentelijke bijdragen wordt dezelfde verhouding toegepast als bij de algemene uitkering uit het gemeentefonds aan de individuele gemeenten voor openbare orde en veiligheid voor brandweer en rampenbestrijding opgenomen bedragen. Dezelfde verdeling van financiële verantwoordelijkheid geldt ook bij een nadelig jaarresultaat, dat niet opgevangen kan worden met de eigen reserves. De deelnemende gemeenten dragen in een eventueel tekort bij op basis van het aantal inwoners. In geval van tekorten bij de jaarrekening is de gemeente Hilversum voor zo'n 39 % aansprakelijk. Opheffing van dit wettelijk verplichte openbaar lichaam kan alleen door de rijkswetgever geïnitieerd worden, maar de kans op een negatief rekeningresultaat is mogelijk.
Programma Website	4. Bestuur www.vrgooienvechtstreek.nl

Omgevingsdienst Flevoland en Gooi en Vechtstreek		
Bestuurlijke deelname van de gemeente	De wethouder met vergunningverlening en handhaving in portefeuille, heeft zitting in het algemeen bestuur. De verdeling van de stemmen geschiedt naar rato van de omvang van de ingebrachte taken en derhalve naar rato van de financiële bijdrage. Door de volledige doorvoering van de kostprijsystematiek was onze inbreng in 2018 2,17 % van het totaal aantal stemmen. De asbesttaken telden in 2018 nog niet mee voor de stemverhouding.	
Partners	De provincies Flevoland en Noord-Holland, en de gemeenten Almere, Blaricum, Dronten, Gooise Meren, Huizen, Laren, Lelystad, Noordoostpolder, Urk, Weesp, Wijdmeren, Zeewolde.	
Doel en openbaar belang	De Omgevingsdienst (OFGV) verricht een aantal door het rijk verplichte activiteiten en niet verplichte activiteiten voor de gemeente, waaronder het verlenen van omgevingsvergunningen milieu, afhandelen van meldingen en klachten, het toezicht houden en het handhaven allemaal op het gebied van milieu. Verder kan de OFGV adviserende, ondersteunende en uitvoerende werkzaamheden verrichten op het gebied van de fysieke leefomgeving. Tot slot verzorgt de OFGV de uitvoering van programma's en projecten voor de deelnemers, waaronder het leveren van milieutechnische kennis en het uitvoeren van onderzoek en metingen.	
	2019	2020
Financiële belang van de gemeente	€ 507.374	€ 553.010
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 0	€ 0
Toelichting	De cijfers 2019 en 2020 zijn gebaseerd op de 1e begrotingswijziging 2019 en de begroting 2020 van de OFGV. Op basis van de kostprijsystematiek nemen we in 2020 deel voor 4,29%. In het kader van de nieuwe GR is afgesproken dat de bijdrage als gevolg van meerwerkopdrachten na vaststelling van de GR meetelt in het stemrecht binnen de OFGV. Vooralsnog zijn geen meerwerkopdrachten aan de OFGV verstrekt.	
	Stand per 31-12-2019	Stand per 31-12-2020
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 919.000	€ 919.000
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 4.500.393	€ 4.500.393
Toelichting	De cijfers 2019 en 2020 zijn gebaseerd op de 1e begrotingswijziging 2019 en de begroting 2020 van de OFGV.	
Relevante beleidsinformatie	De OFGV moet voldoen aan de kwaliteitscriteria en dat ook verantwoorden. Deze criteria zijn vastgelegd door alle deelnemers in hun Verordening VTH van 2016 en bedoeld om de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (de VTH – taken) te professionaliseren en de kwaliteit in de organisatie te borgen. De kwaliteitscriteria hebben onder andere betrekking op de robuustheid van de organisatie, de professionaliteit van de medewerkers en de kwaliteit van de uit te voeren taken. Uitvoering hiervan blijft onder de aandacht van Hilversum en de andere	

	deelnemers. De OFGV heeft een instrument ontwikkeld om dit te monitoren.
Risico's	De vrije beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 673.185 (begroting 2020). De benodigde weerstandscapaciteit komt uit op € 691.250 (begroting 2020). Dit betekent dat de beschikbare weerstandscapaciteit toereikend is voor de gesignaleerde risico's.
Programma	1. Wonen en leven
Website	www.ofgv.nl

Werkvoorzieningsschap Tomingroep		
Bestuurlijke deelname van de gemeente	Namens Hilversum zit portefeuillehouder Jaeger in het Algemeen Bestuur (AB). Op grond van de eind 2017 vastgestelde Gemeenschappelijke Regeling Tomingroep 2017 is zowel de stemverhouding in het AB van de Tomingroep ('het Schap') als de financiële verhouding bepaald op basis van het aantal SW'ers per gemeente over de afgelopen 10 jaar. Het gaat hierbij om het aandeel in het eigen vermogen, de verdeling van dividend en een eventueel aanvullende verliescompensatie. Voor Hilversum is het voor 5 jaar vastgestelde aandeel 31,3%.	
Partners	De gemeenten Almere, Blaricum, Gooise Meren, Eemnes, Huizen, Laren, Weesp en Wijdemeren.	
Doel en openbaar belang	Het Werkvoorzieningsschap voert namens de deelnemende gemeenten taken uit in het kader van de 'oude' Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) die gericht zijn op het aanbieden van aangepast werk aan mensen met een arbeidsbeperking.	
	2019	2020
Financiële belang van de gemeente	€ 7,1 mln	€ 6,7 mln
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 0,8 mln verlies	€ 1 mln verlies
Toelichting	De jaarlijkse bijdrage is de rijksbijdrage WSW die Hilversum via de algemene uitkering ontvangt en doorsluis naar het werkvoorzieningsschap. De genoemde bedragen zijn gebaseerd op de meicirculaire 2019. Het Schap heeft een 100% deelneming in Tomingroep BV. Het Schap en de BV hebben een meerjarige samenwerkingsovereenkomst afgesloten. In deze overeenkomst garandeert de BV aan het Schap een nulresultaat, en verklaart het Schap dat de SW-medewerkers bij de BV worden gedetacheerd. Het nulresultaat houdt in dat een negatief resultaat bij het Schap wordt gecompenseerd door een garantietoekenning door de BV. Het uiteindelijke resultaat van het Schap is daarmee in elk rekeningjaar minimaal € 0. In 2019: negatief resultaat Schap € 0,8 mln, garantietoekenning BV € 0,8 mln in 2020: negatief resultaat Schap € 1,0 mln, garantietoekenning BV € 1,0 mln Cijfers 2019 en 2020 zijn o.b.v. begroting 2020 Tomin Schap. Dividend over 2017 ontvangen in 2018 € 175.750 (inclusief ontvangen resultaat 2017). Dividend over 2018 te ontvangen in 2019 bedraagt waarschijnlijk € 0.	
	Stand per 31-12-2019	Stand per 31-12-2020
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 1,9 mln	€ 1,9 mln
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 13 mln	€ 12,5 mln
Toelichting	Cijfers 2019 en 2020 zijn o.b.v. begroting 2020 Tomin Schap.	

Relevante beleidsinformatie	In 2017 heeft het Algemeen Bestuur het besluit genomen om Tomin als inclusieve werkgever in deze regio de ruimte te geven om groei te realiseren in de BV zodat het subsidietekort in het Schap gecompenseerd kan blijven voor de toekomst, maar vooral ook om meer werkgelegenheid te kunnen realiseren voor mensen uit de hele doelgroep Participatiewet. Dit scenario is verwerkt in de begroting 2019 die daardoor een positief beeld laat zien, ook voor de langere termijn. De raad van Hilversum heeft hier 6-6-2018 een positieve zienswijze op geformuleerd. Wel geeft de raad duidelijk mee aan het AB dat men betrokken wil zijn bij besluitvorming vanaf het beeldvormend stadium en dat men behoefte heeft aan regie en sturing op dat proces. Dat betekent onder andere inzicht in de financiële structuur en in de aard van het eigen vermogen. Het eigen vermogen van Tomin BV bedraagt meer dan € 20 mln.
Risico's	De gemeenten sluiten de in de Algemene Uitkering ontvangen WSW-bijdrage door naar het Schap. Omdat het ontvangen bedrag per WSW-er daalt en de te betalen salarissen stijgen, staat de exploitatie van het Schap onder druk. De exploitatie van de BV staat ook onder druk, bijvoorbeeld vanwege het toegenomen risico dat in verband met gewijzigde aanbestedingsregels overheidsopdrachten in afnemende mate rechtstreeks mogen worden gegund aan de BV. Er is echter een belangrijke buffer in de vorm van het eigen vermogen van de BV: circa € 20 mln. Op grond van de samenwerkingsovereenkomst tussen Schap en BV worden tekorten in het Schap aangevuld vanuit de BV. Daarom wordt binnen de regio samengewerkt om te komen tot een beeld van de toekomst van Tomin in de inclusieve arbeidsmarkt. De gemeente is 100% risicodragers voor haar aandeel (= het aantal werkdagen van de in de gemeente Hilversum wonende werknemers). Sinds 1 januari 2015 kunnen er geen mensen meer instromen in de WSW: het aantal WSW-ers vermindert door natuurlijk verloop. Het ministerie bouwt de bijdrage WSW (in participatiebudget) versneld af, waardoor er een steeds groter verschil ontstaat tussen de rijkssubsidie per medewerker en de werkelijke kosten per medewerker.
Programma Website	3. Werken www.tomingroep.nl

Vennootschap of Coöperatie

Vitens N.V.

Bestuurlijke deelname van de gemeente	Als aandeelhouder in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). De gemeente Hilversum heeft 89.569 van de 5.777.247 aandelen en daarmee 1,55 % van het stemrecht in de AVA.	
Partners	De aandelen van de N.V. zijn in handen van provinciale en gemeentelijke overheden.	
Doel en openbaar belang	Het statutaire doel van Vitens is de uitoefening van een publiek (drink)waterbedrijf, waaronder de winning, de productie, het transport, de verkoop en de distributie van water (statuten art 3 lid 1). Het doel van de deelname van Hilversum is het beïnvloeden van het beleid van Vitens, teneinde de prijs van water voor de Hilversumse burgers en bedrijven zo laag mogelijk te houden.	
	2019	2020
Financiële belang van de gemeente	€ 80.612	€ 78.000
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 13,0 miljoen	nnb
Toelichting	Hilversum bezit 89.569 aandelen Vitens, op de balans gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van € 89.569 (€ 1,-/aandeel). Het resultaat over 2018 bedraagt € 13 mln. Het dividend over 2018 (uit te betalen in 2019) bedraagt € 0,90 per aandeel. Het te verwachten resultaat over 2020 bedraagt € 14,0 mln. Het te verwachten dividend over 2019 (uit te betalen in 2020) bedraagt € 0,87 per aandeel.	
	Stand per 31-12-2019	Stand per 31-12-2020
Eigen vermogen van de verbonden partij	nnb	nnb
Vreemd vermogen van de verbonden partij	nnb	nnb
Toelichting	Bovenstaande prognose van het eigen en vreemd vermogen per 31-12-2019 en 31-12-2020 verstrekt Vitens in een aparte opgave. Deze opgave is per 27-8-2019 nog niet ontvangen.	
Relevante beleidsinformatie		
Risico's	Geringe risico's. Het betreft een bedrijf met een monopolie op het gebied van drinkwater.	
Programma	5. Financiën en grondexploitaties	
Website	www.vitens.nl	

GEM Crailo BV		
Bestuurlijke deelname van de gemeente	GEM Crailo BV is opgericht op 1 mei 2018. De aandeelhouders zijn de gemeenten Hilversum (45%), Gooise Meren (45%) en Laren (10%). De wethouders Financiën vertegenwoordigen hun gemeente in de Algemene Vergadering (van aandeelhouders). De wethouders Ruimtelijke Ordering (i.g.v. Hilversum de projectwethouder Crailo) vertegenwoordigen hun gemeente in het Bestuurlijk Overleg.	
Partners	Gemeenten Gooise Meren en Laren	
Doel en openbaar belang	De Vennootschap heeft ten doel het ontwikkelen, realiseren en exploiteren van plangebied Crailo voor woningbouw en bedrijvigheid en het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.	
	2019	2020
Financiële belang van de gemeente	Zie toelichting	Zie toelichting
Financieel resultaat van de verbonden partij	Zie toelichting	Zie toelichting
Toelichting	Op 23 januari 2019 heeft de Algemene Vergadering (van aandeelhouders) van GEM Crailo BV de geactualiseerde intergemeentelijke grondexploitatie als onderdeel van het jaarplan 2019 van GEM Crailo BV vastgesteld. De omvang van de Intergemeentelijke grondexploitatie bedraagt circa € 75 mln waarbij de geprognoseerde winst van de grondexploitatie op eindwaarde per 31 december 2029 € 1,85 mln bedraagt (contante waarde per 1 januari 2019: € 1,49 mln). Het financieel resultaat van de verbonden partij vloeit voort uit de intergemeentelijke grondexploitatie, die jaarlijks geactualiseerd zal worden.	
	Stand per 31-12-2019	Stand per 31-12-2020
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 1.000	€ 1.000
Vreemd vermogen van de verbonden partij	Zie toelichting	Zie toelichting
Toelichting	Het volgestorte aandeelekapitaal van Gem Crailo BV bedraagt (oprichting 1 mei 2018) € 1.000. Het Hilversums aandeel daarin is 45% (€ 450). GEM Crailo BV heeft een kredietfaciliteit bij de BNG Bank van € 20 mln., waarvan de maximale opnamelimiet tot 1 juli 2020 is vastgesteld op € 10 mln. De gemeente Hilversum staat voor 45% borg (gemeente Gooise Meren voor 45% en gemeente Laren voor 10%).	

Relevante beleidsinformatie	Richtinggevend is het Ambitiedocument, dat door de gemeenteraden van de drie gemeenten is vastgesteld op 18 december 2017. Ten behoeve van de gebiedsontwikkeling hebben de gemeenteraden van de drie deelnemende gemeenten eveneens op 18 december 2017 de intergemeentelijke grondexploitatie vastgesteld, die op 21 december 2017 is ondertekend. Op 19 december 2017 hebben de colleges van B&W van de drie deelnemende gemeenten de samenwerkingsovereenkomst vastgesteld, waartoe GEM Crailo BV is toegetreden op basis van de op 17 juli 2018 door de colleges van B&W van de drie deelnemende gemeenten vastgestelde akte van toetreding. Op initiatief van de gemeenteraden is de Verordening voor de Radenadviescommissie opgesteld. Met de Verordening wordt beoogd de controlerende rol van de gemeenteraad in de realisatiefase van de Gebiedsontwikkeling Crailo te versterken.
Risico's	In de vergadering van 18 december 2017 is de raad geïnformeerd over de risico's. Op 23 januari 2019 heeft de Algemene Vergadering (van aandeelhouders) van GEM Crailo BV de geactualiseerde intergemeentelijke grondexploitatie als onderdeel van het jaarplan 2019 van GEM Crailo BV vastgesteld inclusief een risico- en gevoeligheidsanalyse. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is dit uitvoerig beschreven.
Programma Website	5. Financiën en grondexploitaties

BNG Bank N.V.		
Bestuurlijke deelname van de gemeente	De gemeente Hilversum heeft 120.939 van de 55.690.720 aandelen en daarmee 0,2% van het stemrecht op de AVA (Algemene Vergadering van Aandeelhouders). De gemeente wordt op de AVA vertegenwoordigd door de wethouder Financiën.	
Partners	De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.	
Doel en openbaar belang	De BNG bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger en is het voor de gemeente mogelijk om op eenvoudige wijze toegang te krijgen tot de geldmarkt. Toelichting: het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG Bank bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen.	
	2019	2020
Financiële belang van de gemeente	€ 344.676	€ 300.000
Financieel resultaat van de verbonden partij	Niet bekend	Niet bekend
Toelichting	Hilversum bezit 120.939 aandelen, op de balans gewaardeerd tegen € 274.000. Het dividend uit jaar T wordt in jaar T+1 begroot en verwerkt. Het in 2019 uitgekeerde dividend bedraagt € 344.676 (raming € 170.000) en betreft de dividenduitkering van de BNG over 2018. Voor 2020 is een te ontvangen dividend over 2019 van € 300.000 begroot. Gezien de onvoorspelbare bewegingen op de financiële markten acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2020. Daarnaast emitteert De BNG Bank leningen die beursgenoteerd zijn. Om die reden is de BNG Bank gehouden aan regels die de Autoriteit Financiële Markten (AFM) stelt aan het verstrekken van mogelijk koersgevoelige informatie. Het verstrekken van cijfers en verwachtingen over eigen vermogen en netto resultaat valt daar uitdrukkelijk onder. De BNG Bank gaat pas tot publicatie van de gerealiseerde resultaten over na behandeling van de door de externe accountant goedgekeurde jaarrekening en het voorstel tot winstuitkering door de Raad van Commissarissen (RvC). Stand per 31-12-2019 Stand per 31-12-2020	
Eigen vermogen van de verbonden partij	Niet bekend	Niet bekend
Vreemd vermogen van de verbonden partij	Niet bekend	Niet bekend

Toelichting	De verwachte eindstanden 2019 en 2020 van het eigen en vreemd vermogen geeft de BNG niet vrij om dezelfde redenen als de prognose van de financiële resultaten niet wordt vrij gegeven. De laatst bekende stand van het eigen dan wel vreemd vermogen is de stand per 31-12-2018 bedroeg € 4,991 mld. respectievelijk € 132.518 mld.
Relevante beleidsinformatie	
Risico's	Gering. De ratings van de BNG zijn respectievelijk Aaa bij Moody's, AAA bij Fitch en AA+ bij Standards & Poor's en zijn daarmee gelijk aan de ratings van de Nederlandse Staat.
Programma	5. Financiën en grondexploitaties
Website	www.bngbank.nl

Risico's	Door de gekozen rechtsvorm van Coöperatie met Uitgesloten Aansprakelijkheid is er geen verhaalsrecht op de leden voor de schulden en tekorten van de coöperatie. Hilversum betaalt de jaarlijkse bijdrage in 4 termijnen, dus bij een eventueel faillissement is Hilversum maximaal een kwart van de jaarlijkse bijdrage kwijt. De Coöperatie werkt aan de financiële continuïteit. Mede door de in 2018 ingezette transitie zijn risico's beter afgedekt en worden kosten beter doorbelast aan de leden. Het financiële risico is daardoor beperkt.
Programma	3. Werken
Website	www.parkeerservice.nl

Coöperatie Productief Leren		
Bestuurlijke deelname van de gemeente	De gemeente Hilversum is mede- oprichter en lid van de coöperatieve vereniging Productief Leren. Statutair zijn er altijd twee wethouders lid van het bestuur, die samen 25% van de stemmen hebben. De wethouder onderwijs van Hilversum is voorzitter van het bestuur. De regiowethouder onderwijs vertegenwoordigt de gemeenten in regio Gooi en Vechtstreek.	
Partners	ROC van Amsterdam (MBO college Hilversum) 50% , Qinas (namens Voortgezet Onderwijs) 25%, en gemeenten in de Regio Gooi- en Vechtstreek 25%.	
Doel en openbaar belang	De coöperatie heeft tot doel het bieden van een geïntegreerde onderwijsvoorziening aan leerlingen die hun school vroegtijdig verlaten of dreigen te verlaten, door het in stand houden en verder ontwikkelen van het project "Productief Leren" in de regio Gooi- en Vechtstreek. De activiteiten zijn gericht op het voeren van de regie over onderwijs en zorg waardoor met de leerling wordt gewerkt naar een startkwalificatie en/of toegang tot de arbeidsmarkt. De coöperatie heeft verder tot doel de stad tot school te maken door ondernemers in de regio te betrekken opdat praktijkstages een prominente plaats hebben in het onderwijsprogramma. De coöperatie kan ook de maatschappelijke belangen van haar leden behartigen, zowel maatschappelijke, immateriële als ideële belangen.	
	2019	2020
Financiële belang van de gemeente	€ 110.000	nog niet bekend
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 25.681 verlies	nog niet bekend
Toelichting	Op dit moment (24 juli 2019) is nog geen begroting 2020 ontvangen. Afgaande op vorig jaar is de verwachting dat de begroting 2020 in december wordt vastgesteld. Het ROC van Amsterdam voert de financiële administratie van de coöperatie Productief Leren. De totale begroting 2019 van Productief Leren bedraagt circa € 0,8 mln. De Regio Gooi en Vechtstreek draagt circa € 110.000 per jaar bij vanuit de centrummiddelen VSV (Voortijdig School Verlaten) die de gemeente Hilversum jaarlijks overdraagt aan de Regio Gooi en Vechtstreek. Daarnaast betalen de gemeenten (naar inwoneraantal) een bedrag: totaal bijna € 60.000 (Hilversum betaalt circa € 18.000).	
	Stand per 31-12-2019	Stand per 31-12-2020
Eigen vermogen van de verbonden partij	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen van de verbonden partij	nog niet bekend	nog niet bekend
Toelichting	Op dit moment (24 juli 2019) is nog geen begroting 2020 ontvangen. De begroting 2019 bevat geen balansgegevens. De laatst bekende stand is die van 31-12-2018 uit de jaarrekening 2018 van de coöperatie: EV € 83.180 , VV € 211.683. Het vreemd vermogen betreft alleen kortlopende schulden. De coöperatie kent geen langlopende leningen.	

Relevante beleidsinformatie	Sinds 17 mei 2017 is Productief Leren een coöperatie waardoor voor deze Plusvoorziening het eigenaarschap is belegd bij de gemeentes in Gooi en Vechtstreek, het ROCvA en Qinas. De situatie verandert als de coöperatie zelf contracten gaat sluiten en verplichtingen aangaat. Dat is op dit moment nog niet het geval. Productief Leren geldt op grond van de Regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2017 als een zogeheten "verplichte Plusvoorziening". Als Productief Leren om welke reden dan ook niet blijft bestaan zullen we deze voorziening anders moeten vormgeven. Vanaf het jaar 2018 zullen ook de resultaten structureel per schooljaar in kaart worden gebracht. De algemene benchmark is dat de kosten per leerling steeds beduidend lager liggen dan de kosten van een vergelijkbare leerling. Daarnaast stromen sommige leerlingen ook nog met een diploma uit, wat de voorziening uniek maakt en het rendement ook in die zin kan worden vastgesteld. In 2019 staat het verbeteren van de doorstroom van niveau 1 naar 2 centraal. Door het aanbieden van een breder niveau 1 met meerdere uitstroomrichtingen (nu alleen Handel) wil PL de doorstroom naar niveau 2 versoepelen. Dit betekent dat PL bezig is met het ontwikkelen van een nieuw leerconcept voor niveau 1. Dit concept gaat uit van verschillende studentprofielen waarop het onderwijs en begeleiding zo goed mogelijk aansluiten.
Risico's	De coöperatie is een platform om gezamenlijk de aanpak van (dreigende) schooluitval vanuit een voorziening aan te pakken, waarbij de leerling in staat wordt gesteld een startkwalificatie te behalen. Het financieel risico is beperkt. De coöperatie is in principe een "lege" coöperatie. Alle lange termijn verplichtingen (>1 jaar), liggen bij het MBO College en het VO. Dit betreft verplichtingen met betrekking tot personeel, activa en huur. Personeel is niet in dienst bij de coöperatie, maar wordt door het VO en MBO gedetacheerd of ingehuurd. Ook gaat de coöperatie geen huurcontracten aan voor de benodigde ruimte. De ruimte wordt door het MBO gehuurd. De activa zijn eigendom van het MBO College en worden tegen afschrijvingslasten beschikbaar gesteld.
Programma	2. Zorg
Website	www.productiefleren.nl

Stichtingen of verenigingen

Stichting Gooisch Natuurreservaat

Bestuurlijke deelname van de gemeente Het bestuur wordt gevormd door een afvaardiging van de participanten van het GNR plus een onafhankelijk voorzitter en twee onafhankelijke deskundigen. Samen hebben zij 20 stemmen te verdelen, waarvan Hilversum er 4 heeft. Hilversum wordt vertegenwoordigd door de wethouder Natuur & Groen.

Partners De participanten van het GNR zijn de gemeenten Amsterdam, Blaricum, Gooise Meren, Huizen, Laren en Naarden en de provincie Noord-Holland.

Doel en openbaar belang

1. De instandhouding van het natuurschoon in het Gooi door de verkrijging van de aldaar gelegen terreinen, ten einde deze ten eeuwigden dage ongeschonden als natuurreservaat te behouden, en
2. aan het publiek, door vrije toegang tot die terreinen onder eventueel te stellen bepalingen, het genot van dat natuurschoon te verzekeren.

	2019	2020
Financiële belang van de gemeente	€ 782.507	€ 826.690
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 23.700 winst vóór mutaties reserves	€ 62.338 verlies vóór mutaties reserves
Toelichting	De netto bijdrage (gedefinieerd al bruto bijdrage -/- BTW teruggave o.b.v. de transparantieregeling) bedraagt in 2020 € 826.690 (2019: € 782.507). De bruto bijdrage van Hilversum bedraagt in 2020 € 895.230 (2019: € 850.970). Deze bruto bijdrage is opgebouwd uit een bedrag van € 866.130 (2019: € 822.380) rijwielpaden € 29.100 (2019: € 28.590). Het GNR betaalt jaarlijks op basis van de transparantieregeling BTW terug aan de deelnemers. Hilversum ontvangt over 2020 € 68.540 (2019: € 68.463) uit exploitatie en projecten. Het jaar 2018 was het laatste jaar waarin de extra € 1 / per inwoner is betaald door de Gooise gemeenten voor de transitie GNR die inmiddels is afgerond. De rechtspositie van het personeel is gebaseerd op de rechtspositie van de provincie. Met de provinciale CAO uitkomsten (april 2019) over de periode 1 januari 2019 tot en met 31 december 2020 is een loonmutatie gemoeid van totaal 6,5%. In de begroting voor 2020 is rekening gehouden met een prijsmutatie van 1,5%. De begroting 2020 van het GNR bedraagt circa € 6,4 mln (2019; € 6,8 mln). Bovenstaande bedragen voor 2019 en 2020 zijn op basis van de begroting 2019 en 2020.	
	Stand per 31-12-2019	Stand per 31-12-2020
Eigen vermogen van de verbonden partij	€ 1.148.100	€ 1.085.800
Vreemd vermogen van de verbonden partij	€ 731.400	€ 728.800
Toelichting	De bedragen voor het eigen en vreemd vermogen zijn op basis van de begroting 2020.	

Relevante beleidsinformatie	Een relevante ontwikkeling is de lopende verkenning door de participanten van de mogelijkheden om hun
	Samenwerkingsovereenkomst GNR te wijzigen. Deze verkenning gebeurt naar aanleiding van de wens van de gemeente Amsterdam en de provincie Noord-Holland om uit het GNR te treden. De overeenkomst gaat onder meer over wie de participanten zijn en hoe zij hun (financiële) bijdrage aan het GNR onderling verdelen.
Risico's	In de begroting 2020 noemt de Stichting GNR de volgende risico's:
	Personeel De stichting is qua rechtsvorm een particuliere stichting. De rechtspositie van het personeel is gebaseerd op de rechtspositie van de provincie. Dit houdt in dat de stichting in het kader van de sociale zekerheid aangemerkt wordt als een zogenaamde 'eigenrisicodragers' en dat het personeel voor de pensioenvoorziening is ondergebracht bij de APG groep (voorheen ABP). Dit betekent risico's op WW-uitkeringslasten en (langdurig) ziekteverzuim. Ter afdekking van WW-uitkeringslasten is in 2016 hiervoor een voorziening ingesteld, ultimo 2018 is een bedrag van ruim € 74.220 beschikbaar. Voor vervanging wegens (langdurige) ziekte is binnen de exploitatie geen bedrag opgenomen en verzekering bleek niet rendabel. Gelet op de grootte van de organisatie kan dit vooral gevolgen hebben voor de dagelijkse bedrijfsvoering. Bij een aantal (langdurige) ziektegevallen tegelijk bestaat het risico dat werkzaamheden niet meer uitgevoerd worden en toezicht en handhaving in de terreinen noodgedwongen zullen moeten worden verminderd, dan wel moeten worden uitbesteed. Vanwege het grotere aantal oudere werknemers is er een verhoogde kans op ziekteverzuim.
	Projecten De projectuitvoering kent een aantal risico's, te weten: 1. De eigen bijdrage voor de uitvoering van de projecten verkrijgt de stichting onder meer via de Stichting Steun Goois Natuurreservaat. Deze stichting krijgt haar inkomsten uit begunstigersbijdragen, nalatenschappen en een jaarlijkse bijdrage van de Nationale Postcode Loterij. Vooral de laatste bijdrage is een substantieel bedrag en wordt door de NPL, mits de opbrengsten dit toelaten weliswaar jaarlijks, maar telkens voor een periode van vijf jaar toegekend. Wanneer de het Goois Natuurreservaat niet meer als beneficiant van de NPL wordt aangemerkt en de participanten geen vervangende financiële middelen beschikbaar stellen, zullen de ambities voor het realiseren van projecten in overeenstemming met de dan beschikbare middelen moeten worden bijgesteld. 2. Veel van deze projecten kennen behalve de eigen bijdrage ook subsidies en bijdragen van derden. De subsidies en bijdragen van derden zijn gebaseerd op vooraf ingediende kostenramingen. Eventuele overschrijdingen bij de uitvoering zijn veelal niet verrekenbaar en komen voor risico en rekening van de stichting. Voor de afdekking van dit risico wordt een bestemmingsreserve bijzondere projecten aangehouden (stand per ultimo 2018 is € 80.459).
	Subsidie Natuur- en Landschapsbeheer

Vanaf 2017 ontvangt de stichting in het kader van de Subsidieregeling Natuur en Landschap voor een periode van zes jaar, jaarlijks een bedrag van circa € 485.000. Tijdens de subsidieperiode 2017-2022 zal de stichting verantwoording moeten afleggen over de wijze waarop ze in deze periode het beheer wordt uitgevoerd en hoe dat in relatie staat tot de in de beschikking opgenomen prestatieverplichtingen. Wanneer hieraan onvoldoende voldaan wordt, kan de subsidieverstrekker een deel van de subsidie terugvorderen.

BTW Compensatiefonds

De stichting is door de Belastingdienst (BD) aangemerkt als samenwerkingsverband dat met betrekking tot de omzetbelasting de transparantieregeling mag toepassen. Dit houdt in dat de door de Stichting Gooisch Natuurreservaat betaalde omzetbelasting momenteel verrekend wordt door de participanten van het Goois Natuurreservaat. De stichting of de participanten kunnen aan de beschikking van de Inspecteur BD echter geen rechten ontlenen ten aanzien van het duurzaam voortbestaan van deze aanmerking. Hoewel deze onzekerheid niet direct een risico voor de stichting inhoudt, betreft dit wel een mogelijk risico voor de participanten en daarmee toch een indirect risico voor de stichting

Programma

1. Wonen en leven

Website

www.gnr.nl

Uitvaartstichting Hilversum

Bestuurlijke deelname van de gemeente De verantwoordelijke portefeuillehouder (beheer, vastgoed, grondexploitatie) is voorzitter van de Raad van Toezicht. Dit lid heeft een vetorecht ten aanzien van alle besluiten die in de Raad van Toezicht worden genomen. Verder bestaat de Raad van Toezicht uit een lid met bedrijfsvoeringskennis en een lid met funeraire kennis. Het bestuur van de stichting legt verantwoording af aan de Raad van Toezicht van de stichting. Daarmee wil de gemeente de kwaliteit van dienstverlening in het crematorium en op de begraafplaatsen aan haar burgers waarborgen en toezicht houden op de bedrijfsvoering van de stichting. De Raad van Toezicht geeft bovendien gevraagd en ongevraagd advies over de ontwikkeling van het crematorium en de begraafplaatsen in Hilversum. De stichting laat jaarlijks haar begroting en jaarrekening goedkeuren door het college.

Partners Niet van toepassing

Doel en openbaar belang De gemeente heeft op grond van de Wet op de Lijkbezorging de plicht een gemeentelijke begraafplaats te hebben. De stichting heeft tot doel om de begraafplaatsen én het crematorium van de gemeente Hilversum op een professionele, efficiënte en effectieve wijze te exploiteren. De stichting is verantwoordelijk voor de uitvoering van de dagelijkse werkzaamheden en de volledige bedrijfsvoering en financiën waarbij het voorzien is in de behoefte aan begraven op minimaal gelijk kwaliteitsniveau tegen betaalbare tarieven als primaire doelstelling geldt.

	2019	2020
Financiële belang van de gemeente	Zie toelichting	Zie toelichting
Financieel resultaat van de verbonden partij	€ 11.853 winst	€ 85.667 winst
Toelichting	Er bestaan enkele privaatrechtelijke afspraken tussen gemeente en USH, vastgelegd in overeenkomsten die betrekking hebben op het onderhoud aan en vervanging van gemeentelijke eigendommen. De USH benut deze eigendommen om invulling te geven aan de wettelijke taken die de gemeente op gebied van begraven en cremieren heeft. In 2016 heeft de financiële overdracht door de gemeente aan de Stichting plaatsgevonden. De stichting is daarna volledig verantwoordelijk voor de exploitatie van de gemeentelijke begraafplaatsen en het crematorium en voert dit uit voor eigen rekening en risico.	
	Stand per 31-12-2019	Stand per 31-12-2020
Eigen vermogen van de verbonden partij	Nog niet beschikbaar.	Nog niet beschikbaar.
Vreemd vermogen van de verbonden partij	Nog niet beschikbaar.	Nog niet beschikbaar.

Toelichting	Een prognose van het eigen en vreemd vermogen per 31-12-2019 en 31-12-2020 is nog niet gegeven. De laatst bekende gegevens zijn per 31-12-2018. Het eigen vermogen was op dat moment negatief (€ 226.506). In het vreemd vermogen per 31-12-2018 (€ 2.321.262) was de onderhoudsvoorziening (van ruim € 1,6 mln) en kortlopende schulden (van € 0,7 mln) opgenomen. Er waren geen langlopende schulden.
Relevante beleidsinformatie	Op de Noorderbegraafplaats en de Bosdrift is asbest geconstateerd (niet aangemerkt als schadelijk voor de volksgezondheid op dit moment). In april 2019 heeft de raad een krediet verleend voor het saneren van asbest op het maaiveld van de Noorderbegraafplaats en de Bosdrift en het verrichten van een bodemonderzoek op de Noorderbegraafplaats (totaal € 95.000). Op Zuiderhof is geen asbest geconstateerd. Beoogd resultaat van beide acties zijn (1) asbestvrije begraafplaatsen aan het maaiveld en (2) een door het bevoegd gezag goedgekeurd beheerplan voor de verontreinigde bodem op de begraafplaatsen. Gezien de gefaseerde aanpak lopen deze acties ook door in 2020. De USH heeft daarnaast een huisvestingsprobleem. Het voornemen is om in 2019 een plan voor uitbreiding van huisvesting tot wasdom te laten komen, om daar in 2020 uitvoering aan te geven. Als de gemeente ervoor kiest om eigenaar te worden, zal de raad voorgesteld worden hier een rendabel investeringsbudget voor te verlenen. Daarbij worden de kapitaallasten verdisconteerd met de gebruikersvergoeding.
Risico's	Ondanks de positieve meerjarencijfers bij de stichting kunnen onvoorziene tegenvallende exploitatieresultaten van de Stichting een risico vormen voor de gemeente. Het risico voor de gemeente bestaat er uit dat gemeente het eigen vermogen en of de liquiditeitspositie van de beheersstichting moet versterken.
Programma	1. Wonen en leven
Website	www.uitvaartstichtinghilversum.nl

3.7 Grondbeleid

3.7.1 Inleiding

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht gemeenten om in de begroting en jaarrekening een paragraaf over het grondbeleid op te nemen. De paragraaf grondbeleid in de jaarrekening en begroting is in samenhang met de nota Grondbeleid, een belangrijk instrument voor het sturen, beheersen en controleren van het grondbeleid. In artikel 16 van het BBV is bepaald waaruit de verplichte paragraaf grondbeleid ten minste dient te bestaan. Kort gezegd geeft de gemeenteraad in de paragraaf grondbeleid van de programmabegroting aan, wat het te voeren grondbeleid het komende jaar is om de ruimtelijke doelstellingen/opgaven van de gemeente Hilversum te realiseren. In de paragraaf grondbeleid van de eerstvolgende jaarrekening wordt vervolgens gerapporteerd wat er is gerealiseerd en hoe dit zich verhoudt tot de aanvankelijke voornemens uit de begroting.

3.7.2 Grondbeleid in Hilversum

De raad heeft op 3 februari 2010 de nota Grondbeleid vastgesteld. Dit beleid is vastgesteld vanuit de behoefte aan meer consistentie en transparantie bij de besluitvorming over ruimtelijke projecten. Via deze nota maakt de gemeente Hilversum transparant op welke manier zij gebruikmaakt van het grondbeleid en de bijbehorende instrumenten. In de nota Grondbeleid houdt de gemeente rekening met de aanbeveling van de Rekenkamercommissie om een strategisch grondbeleid op maat te maken en daarbij een relatie te leggen met de ruimtelijke opgaven van de komende jaren. Tevens dient de nota als beleidskader voor het sturen en de controle van het grondbeleid. De nota Grondbeleid bevat keuzes met betrekking tot de volgende onderwerpen: het type grondbeleid (faciliterend met mogelijkheid voor selectief actief grondbeleid), het uitgiftebeleid, het grondprijnsbeleid, de risico's, het monitoren van grondexploitaties en de betrokkenheid van de raad. Daarnaast bevat de nota regels over de verliezen en winsten van grondexploitaties. Deze regels zijn gebaseerd op het voorzichtigheidsbeginsel. Dit voorzichtigheidsbeginsel houdt in dat gemeentelijk vastgoed dat niet bijdraagt aan de gemeentelijke ambities wordt verkocht. Het college van B&W heeft vervolgens in januari 2017 besloten tot een gestructureerde verkoopstrategie, waardoor zij op de juiste momenten het verkoopproces kan sturen.

3.7.3 Uitvoering grondbeleid 2020

Rapportages

De gemeente Hilversum actualiseert jaarlijks de grondprijzen in overeenstemming met het geldende grondbeleid. De memo grondprijzen 2020 wordt u in december 2019 aangeboden. De jaarlijkse actualisatie grondexploitaties verwachten wij u, zoals gebruikelijk, voor het zomerreces aan te bieden.

Grondexploitaties

Per 1 januari 2019 zijn er twee lopende grondexploitaties: Anna's Hoeve Bouwplan en Egelshoek. Op basis van de actualisatie van de grondexploitaties 2019 (het Raadsbesluit van 29 mei 2019), is de verwachting dat de grondexploitatie Egelshoek wordt afgesloten in 2020 en Anna's Hoeve Bouwplan in 2021. De gemeente Hilversum verwacht dat de grondexploitatie, Anna's Hoeve, in 2021 met een positief resultaat van € 6.027.000 wordt afgesloten. In 2018 is bij de jaarstukken op grond van de verordening in het BBV een tussentijdse winst genomen van € 3.972.000. De verwachting is dat de grondexploitatie Egelshoek in 2020 met een verlies van € 2.963.000 zal worden afgesloten. De contante waarde van dit verlies bedraagt per 1 januari 2019 € 2.905.000 en is in 2018 gedoteerd aan de voorziening planexploitaties. De te betalen vennootschapsbelasting over 2018, rekening houdend

met te compenseren fiscale verliezen uit voorgaande jaren bedraagt € 468.000 en is als last in 2018 verantwoord. Het te verwachten fiscale verlies in 2020 uit de grondexploitatie Egelshoek zal bij de uiteindelijke berekening van de te betalen vennootschapsbelasting nog verrekend kunnen worden in de komende jaren.

De gemeenteraden van Hilversum, Laren en Gooise Meren hebben op 18 december 2017 de Intergemeentelijke grondexploitatie Crailo vastgesteld. Voor de samenwerking is op 1 mei 2018 een gezamenlijke privaatrechtelijke entiteit ingericht, GEM Crailo BV. De kapitaals-/risicodeelname voor de gemeente Hilversum, Gooise Meren, Laren bedraagt respectievelijk 45%, 45% en 10%.

Ontwikkelingen

De volgende ontwikkelingen spelen in 2020:

- Anna's Hoeve; ook voor de laatste bouwvelden is een koopovereenkomst gesloten. De laatste omgevingsvergunningen voor de bouwprojecten worden afgegeven.
- Egelshoek; grootste gedeelte van de herstructurering is gereed en alle bewoners wonen op hun nieuwe plek. Grondexploitatie wordt afgesloten in 2020.
- Gebiedsagenda 1221; onderzoek naar de vormgeving van het Groenfonds (i.v.m. de realisatie van de openbare Groene Loper) en wat de gevraagde bijdrage wordt van de ontwikkelaars.
- Stationsgebied; Bestemmingsplan, inclusief exploitatieplan, wordt vastgesteld in 2020. Verwerven van gronden loopt door.
- Crailo; in 2020 wordt het nieuwe bestemmingsplan vastgesteld.
- Circusterrein; uitvoeren van onderzoek naar de mogelijkheden van dit terrein, wat in de toekomst mogelijk kan leiden tot een project / grondexploitatie.
- Arenapark; verder uitwerken masterplan en vervolg bestaat uit inrichtingsplannen voor de openbare ruimte, beeldkwaliteit plan, bestemmingsplanwijziging en privaatrechtelijke overeenkomsten. Planvorming voor ontwikkeling stationslocatie sportpark.
- Philipslocatie; voorbereiden en opstellen van de anterieure overeenkomst met kostenverhaal. Inclusief (de voorbereiding) van bestemmingsplanwijziging.

Nieuw grondbeleid

In 2020 zal nieuw grondbeleid van kracht zijn. Dit grondbeleid moet de mogelijkheid bieden om beter per situatie gebruik te kunnen maken van de verschillende vormen (actief/facilitair/tussenvorm). Hiertoe wordt een model ontwikkeld zodat situationeel bepaald kan worden welke vorm optimaal bij de doelstelling past.

Gronduitgifte: verkoop/ erfpacht

Wij verwachten in 2020 grond in Anna's Hoeve en op Egelshoek te verkopen. Deze verwachting komt voort uit de actualisatie grondexploitaties 2019. Wij verwachten in 2020 geen grond in erfpacht uit te geven.

Exploitatieplannen / anterieure overeenkomsten

De gemeente is in beginsel verplicht om bij het vaststellen van een bestemmingsplan een exploitatieplan vast te stellen. Hiervan kan een gemeente afzien als zij de door haar te maken kosten op een andere manier kan verhalen. Bij alle betreffende bestemmingswijzigingen zijn of worden afspraken gemaakt met de betrokkenen over dit kostenverhaal. In 2020 zal meer gebruik gemaakt gaan worden van het instrument anterieure overeenkomst bij ruimtelijke ontwikkelingen dan voorheen.

Verkoop niet-strategisch bezit

Voor 2020 is er € 3.200.000 in de exploitatie verwerkt als winst op de verkoop van niet-strategisch bezit.

4. Het overzicht van baten en lasten

4.1. Meerjarig overzicht van baten en lasten

bedragen x € 1.000

	Rekening 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			2021	2022	2023
Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Programma's												
1. Wonen en leven	59.475	-32.105	27.370	63.679	-30.489	33.189	61.023	-30.031	30.993	29.462	28.574	27.819
2. Zorg	85.511	-9.747	75.764	85.528	-5.264	80.264	88.438	-5.881	82.557	81.503	80.809	80.597
3. Werken	57.521	-32.411	25.111	55.977	-30.000	25.978	55.474	-29.483	25.991	23.629	23.194	22.748
4. Bestuur	18.149	-2.801	15.348	17.615	-1.323	16.292	17.640	-1.392	16.248	16.272	16.363	16.334
Overhead	28.395	-941	27.455	29.935	-510	29.425	30.403	-535	29.868	29.207	28.747	28.465
5. Financiën en grondexploitaties	9.235	-8.651	585	12.669	-10.601	2.068	19.139	-21.168	-2.029	5.398	11.444	15.415
Algemene dekkingsmiddelen	0	-145.425	-145.425	-1.085	-175.519	-176.604	-169	-181.611	-181.780	-184.632	-187.921	-192.405
Onvoorzien	0	0	0	150	0	150	150	0	150	150	150	150
Vennootschapsbelasting	468	0	468	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor mutatie reserves	258.500	-252.827	5.673	264.468	-253.705	10.763	272.098	-270.101	1.997	990	1.359	-877
Reserves												
1. Wonen en leven	0	-2.221	-2.221	0	-822	-822	2.800	-2.662	138	-1.034	-469	452
2. Zorg	0	-5.147	-5.147	0	-1.391	-1.391	0	0	0	0	0	0
3. Werken	2.393	-272	2.121	250	-1.881	-1.631	0	-235	-235	-235	-235	0
4. Bestuur	125	-1.312	-1.187	38	-50	-12	38	-50	-12	-12	38	38
5. Financiën en grondexploitaties	3.501	-6.390	-2.889	0	-7.203	-7.203	0	-2.026	-2.026	0	0	0
Mutatie reserves	6.019	-15.343	-9.324	288	-11.347	-11.059	2.838	-4.973	-2.135	-1.281	-666	490
Resultaat na mutatie reserves	264.520	-268.170	-3.650	264.756	-265.052	-296	274.936	-275.074	-138	-291	693	-387

4.2 Toelichting op de wijzigingen

Begrotingsontwikkeling

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Lasten 2020	Baten 2020	Saldo 2020	Saldo 2021	Saldo 2022	Saldo 2023
Oorspronkelijke begroting 2019 - 2022	259.820	-260.070	-250	-629	-506	-1.203
Raadsbesluiten	-247	-207	-454	-456	-459	-462
Kadernota 2019	4.930	-4.327	604	985	1.465	1.361
Saldo na kadernota	264.504	-264.604	-100	-100	500	-304
Raadsbesluiten na kadernota	150	0	150	125	125	125
Saldo voor begroting	264.654	-264.604	50	25	625	-179
Nieuw beleid	263	0	263	263	263	263
Autonome ontwikkelingen	5.634	-1.699	3.935	4.258	6.907	4.386
Actualisatie bestaand beleid	4.385	-8.771	-4.386	-4.837	-7.102	-4.856
Wijziging Begroting 2020-2023	10.282	-10.470	-188	-316	68	-208
Totale wijziging	15.115	-15.003	112	338	1.199	816
Totaal begroting 2020-2023	274.936	-275.074	-138	-291	693	-387

Toelichting raadsbesluiten (na kadernota)

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Lasten 2020	Baten 2020	Saldo 2020	Saldo 2021	Saldo 2022	Saldo 2023
Tarieven parkeergarages	-247	-207	-454	-456	-459	-462
Regio Gooi & Vechtstreek programmabegroting 2020-2023	150	0	150	125	125	125
Totaal Raadsbesluiten	-97	-207	-304	-331	-334	-337

Toelichting kadernota

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Lasten 2020	Baten 2020	Saldo 2020	Saldo 2021	Saldo 2022	Saldo 2023
01 Projectportfolio	750	0	750	750	500	500
02 Anterieure overeenkomsten	0	-300	-300	-300	-300	-300
03 25% extra uitstroom uit de participatiewet	355	-235	120	470	470	470
03 Beleidsplan Schuldhulpverlening 2020-2024	770	0	770	570	470	470
03 Transformatieagenda Zorg Welzijn	1.180	0	1.180	1.180	1.000	1.000
04 Terugdraaien taakstelling gemeentelijke organisatie	0	0	0	600	600	600

05 Terugdraaien taakstellingen inkoop	300	0	300	300	300	300
06 Agenda Digitalisering	375	0	375	769	872	693
08 Programma Dienstverlening	450	0	450	100	0	0
09 CAO verhoging lonen	1.500	0	1.500	1.500	1.500	1.500
10 Indexatie SBS/Tomin	540	0	540	540	540	540
11 Toplagen naar investeringsprogramma	-550	0	-550	-528	-506	-184
12 Internationaal Onderwijs	0	0	0	0	24	166
13 Vrijval internationaal onderwijs coalitieakkoord	0	0	0	-250	-250	0
14 Algemene uitkering berekening 0-scenario	0	-300	-300	-300	-300	-300
15 Vrijval ARHI coalitieakkoord	-150	0	-150	-200	0	0
16 Evaluatie financieel beleid stelpost nieuwe kansen	-500	0	-500	-500	-500	-500
18 Areaaluitbreiding OZB	0	-60	-60	-120	-180	-240
19 Extra opbrengsten Vastgoed	0	-250	-250	-250	0	0
20 Inzet stelpost autonome ontwikkelingen	-403	0	-403	-742	-1.500	-1.500
21 Inzet stelpost loon- en prijsindexatie	-2.600	0	-2.600	-2.600	-2.600	-2.600
75 jaar bevrijd	200	0	200	0	0	0
Actualisatie grondexploitaties	746	-3.178	-2.432	-1.709	0	0
Buitenreclame	-45	105	60	90	90	90
Gebiedsagenda 1221	100	0	100	-100	-100	0
Minimabeleid	840	0	840	500	280	130
Septembecirculaire 2018	561	-109	452	690	543	0
Zienswijze OFGV	139	0	139	152	144	166
Zienswijze Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek	373	0	373	374	368	360
Totaal Kadernota	4.930	-4.327	604	985	1.465	1.361

Toelichting op begrotingswijzigingen

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Lasten 2020	Baten 2020	Saldo 2020	Saldo 2021	Saldo 2022	Saldo 2023
Nieuw beleid						
01 Actieplan Ondermijning	263	0	263	263	263	263
Begin 2018 is door de Raad structurele capaciteit ter beschikking gesteld ten behoeve van BIBOB coördinatie, APV vergunningverlening en toezicht- en handhavingscapaciteit. Dit varieert van signalen ophalen, tot verdelen van informatie, tot het verrichten van nadere analyse, onderzoek en de inzet van bestuursrechtelijke interventies. Met de huidige capaciteit is een wachtlijst van ca. 25 noodzakelijke onderzoeken ontstaan en kan in enkele gevallen niet adequaat worden ingespeeld op bestuurlijke sluitingen. De aanpak, zoals verwoord in het Actieplan Ondermijning, de autonome ontwikkeling van de Wet Bibob, de in Hilversum zichtbare verschuiving van branches waar ondermijning aan te relateren valt en de regionaal vastgestelde ambitie om tenminste Vastgoed- en WABO op te nemen in de Bibob beleidsregels zorgen ervoor dat de ambitie voor de hand liggend is. Met de ambitie om het aantal lopende onderzoeken te verdubbelen en slagkracht te organiseren voor lokale en regionale interventies is coördinatie van het geheel onontbeerlijk. Om effectiever te kunnen zijn in de aanpak, is daarnaast (financiële) analyse van belang. Hiervoor is extra capaciteit noodzakelijk en berekend op 3,5 fte.						
Totaal Nieuw beleid	263	0	263	263	263	263

Autonome ontwikkelingen						
02 Meicirculaire 2019	636	239	875	1.917	4.553	2.001
De meicirculaire 2019 geeft financiële mutaties, zowel aan de baten kant (algemene uitkering) als aan de lasten kant (corresponderende budgetten) Met deze begrotingswijzigingen worden deze mutaties verwerkt.						
03 Jeugdzorg	1.830	0	1.830	1.830	1.830	1.830
De kosten stijging van 2018 zal zich de komende jaren naar verwachting voortzetten. Voor 2020 is hierdoor structureel € 1.950.000 extra budget nodig, bestaande uit € 1.300.000 om het budget op het kostenniveau van 2018 te brengen, een structurele kostenstijging in 2019 (€ 325.000) en een structurele kostenstijging in 2020 (€ 325.000). Door de vele initiatieven om de Jeugdzorg effectiever en efficiënter te maken houden wij vast aan een geleidelijke daling van de kosten met € 200.000 per jaar (reeds opgenomen in de meerjarenraming). Additioneel verwachten wij met de uitvoering van de Agenda Jeugd een besparing € 120.000. Per saldo betekent dit een mutatie van € 1.830.000.						
04 WMO Begeleiding	775	0	775	775	775	775
De WMO zorg in natura bestaat o.a. uit begeleiding. De afgelopen jaren laat deze zorgsoort een stijging zien van 5%. Voor de jaren na 2018 gaan we ervan uit dat deze ontwikkeling zich doorzet. Voor 2020 is hierdoor structureel € 875.000 extra budget nodig, bestaande uit € 275.000 om het budget op het kostenniveau van 2018 te brengen, een 5% kostenstijging in 2019 (€ 300.000) en een 5% kostenstijging 2020 (€ 300.000). Tegelijk ramen we het budget structureel af met € 100.000 omdat we van genomen en te nemen maatregelen effect verwachten. Per saldo dus een structureel nadeel van € 775.000. In de voorliggende begroting zijn eveneens de effecten van de transformatieagenda Zorg Welzijn verwerkt.						
05 WMO Hulpmiddelen	320	0	320	320	320	320
Onder WMO hulpmiddelen verstaan we o.a. rolstoelen, trapliften en woning aanpassingen. Voor 2020 is hiervoor € 400.000 extra budget nodig. Hiermee worden de lasten 2020 en verder in lijn gebracht met de uitgaven in 2018. Ondanks dat we lasten in lijn houden met 2018 wordt wel rekening gehouden met een stijging van de lasten. Deze groei wordt gecompenseerd door enkele incidentele lasten in 2018 die zich niet voordoen in 2020.						
06 WMO Huishoudelijke Verzorging	50	0	50	50	50	50
De WMO zorg in natura bestaat o.a. uit Huishoudelijke verzorging. De afgelopen jaren laat deze zorgsoort een kostenstijging zien van 2%. Voor de jaren na 2018 gaan we ervan uit dat deze ontwikkeling zich doorzet. Voor 2020 is structureel € 300.000 extra budget nodig, bestaande uit € 100.000 om het budget op het kostenniveau van de jaarstukken 2018 te brengen, een 2% kostenstijging in 2019 (€ 100.000) en een 2% kostenstijging 2020 (€ 100.000). Tegelijk ramen we het budget structureel af met € 250.000 omdat we van genomen en te nemen maatregelen effect verwachten. Per saldo dus een structureel nadeel van € 50.000.						
07 Extra uitkeringen (BUIG) in 2020	1.000	0	1.000	0	0	0
In het nieuwe beleidsplan Focus op werk is een nadere analyse op de BUIG aangekondigd. Deze nadere analyse wordt door een onafhankelijk extern bureau uitgevoerd. De onderzoeksresultaten zijn na het begrotingsproces bekend. Voor 2020 wordt € 1 miljoen extra budget toegevoegd aan de BUIG om de dalende rijksbijdrage van de BUIG te compenseren. Op basis van de onderzoeksresultaten zal later de meerjarenbegroting worden aangepast.						
08 Bouwleges	0	-287	-287	-460	-460	-460
Door de uitvoering van diverse projecten zijn de geraamde inkomsten voor 2020 e.v. verhoogd.						
09 Leges paspoort, rijbewijs, NID en BRP	34	-176	-142	-203	-190	-160
Op basis van het historisch verloop is een inschatting gemaakt van het aantal te leveren diensten, waarvoor leges geheven worden. De grootste wijzigingen betreffen de uitgifte van paspoorten en rijbewijzen. Deze mutaties leiden tot aanpassing van zowel de opbrengsten leges als de lasten voortvloeiend uit de hiermee samenhangende afdrachten.						
10 Opbrengst naheffingsaanslagen parkeren en vergunningen	0	-75	-75	-75	-75	-75
Fiscale P- heffingen: met de uitbreiding van het aantal gebieden en het huidige aantal geschreven bonnen is de verwachting dat het aantal naheffingen omhoog gaat. Omdat het aantal uren parkeercontrole constant blijft, wordt geadviseerd om extra opbrengsten van € 65.000 te ramen. Parkeervergunningen: Door de uitbreidingen in juni 2019 zal het aantal vergunningen toenemen. Een lichte verhoging is te verwachten. Geraamd wordt een extra opbrengst van € 10.000.						
11 Loonontwikkeling 2020, 2021 e.v.	-425	0	-425	0	0	0
In de kadernota is een stelpost opgenomen van € 1.500.000 opgenomen voor de loonsomontwikkeling. De loonsomontwikkeling op basis van de nieuwe CAO afspraken (2 % in 2020 en 3% in 2021 e.v.) geeft in 2020 een positief effect.						

35 Huisvestingslasten Wilhelminastraat	-50	0	-50	-50	-50	-50
De lasten voor het pand aan de Wilhelminastraat zijn te hoog geraamd omdat geen rekening was gehouden met een teruggave van de servicekosten. Op basis van de werkelijke lasten in 2018 verwachten wij € 50.000 minder uit te geven.						
36 Huisvestingslasten centra jeugdgezondheidszorg	-50	0	-50	-50	-50	-50
In de begroting zijn de huisvestingslasten voor de centra voor jeugdgezondheidszorg opgenomen. Uit voorgaande jaren blijkt dat er te ruim is begroot.						
37 Areaaluitbreiding Anna's Hoeve	46	0	46	46	46	46
In het definitieve ontwerp bouwplan Anna's Hoeve zijn de onderhouds- en beheerkosten opgenomen voor de gladheidbestrijding, onderhoud groen, onderhoud wegen, riolering, bebording etc. In totaliteit bedragen de kosten € 263.000. Jaarlijks wordt een inschatting gemaakt van hetgeen wordt opgeleverd in het lopende jaar en worden de bijbehorende onderhoudskosten aangemeld voor het volgende begrotingsjaar. Er resteert nu nog de oplevering van 20% van de openbare verlichting, wegen en bebording en 10% van het groen/de bomen.						
38 Brandmeldinstallaties scholen	-65	23	-42	-42	-42	-42
Op 1 januari 2015 is het budget voor het buitenonderhoud en de aanpassing van primair onderwijsgebouwen overgeheveld van gemeenten naar schoolbesturen. Voor lasten van de beveiliging is een overgangsperiode afgesproken, die op 1 juli 2019 afloopt. Dit levert een structurele besparing op van € 42.000.						
39 Onderhoudskosten I-VRI	34	0	34	34	34	34
In 2019 worden de verkeersregelinstallaties uitgerust met I-VRI Software om de doorstroming van het verkeer in Hilversum te verbeteren. De systemen worden vanaf afstand gehost. Door uitbreiding van de functionaliteit in de centrale nemen de kosten van het beheer en onderhoud en de energiekosten toe.						
40 Vrijval voorziening afsluiting grex Egelshoek	2.905	-2.905	0	0	0	0
In 2020 wordt de grondexploitatie Egelshoek afgesloten. In 2018 en 2019 is ten laste van de begroting een voorziening getroffen. Ter dekking van het negatieve resultaat van de grondexploitatie valt deze voorziening in 2020 vrij. Deze budgettaire neutrale begrotingswijziging voorziet daar in.						
41 Reserve transitie personeel	0	0	0	0	0	0
In 2022 zijn er geen lasten meer in het kader van de reorganisatie transitie personeel. De raming van de lasten en de onttrekking uit de reserve wordt vanaf 2022 uit de meerjarenbegroting gehaald.						
Totaal Actualisatie bestaand beleid	3.806	-8.238	-4.432	-4.809	-7.132	-4.841

Overige verschillen	1.920	-1.815	105	30	88	43
Totaal Begroting 2020-2023	10.282	-10.470	-188	-316	68	-208

4.3 Uitgangspunten

In dit hoofdstuk zijn de uitgangspunten waarlangs de begroting 2020-2023 is uitgewerkt weergegeven.

We streven een begroting na die aan de volgende uitgangspunten voldoet:

1. Concreet
2. Financieel gezond (positief begrotingssaldo)
3. Uitvoerbaar
4. Leesbaar voor burgers
5. Passend binnen wettelijke kaders

Omschrijving	Uitgangspunt
Lonen en pensioenpremie	2,00% voor 2020, 3% voor 2021 ev. (t.o.v. begroting 2019)
Prijsindexering (materiele budgetten en subsidies)	0,00% (t.o.v. begroting 2019)
Afvalstoffenheffing	6,12%
Rioolheffing	-5,96%
Marktgelden	Woensdag: 7,14% Zaterdag: 6,25%
Overige lokale leges, rechten en heffingen	1,5% (of conform het wettelijk vastgestelde tarief)
Rekenrentes	Investerings 1,40% Grondexploitaties 1,50% Voorziening grondexploitaties 2,00%
Algemene uitkering	Meicirculaire 2019
(Financiële) regels	BBV, Financiële verordening gemeente Hilversum 2018, Coalitieakkoord 2018-2022

Ontwikkelingen	Begroting 2019 (1 januari)	Begroting 2020 (1 januari)
Aantal inwoners*	90.226	90.683
Waarvan 0 t/m 19 jaar	20.447	18.215
Waarvan 20 t/m 64 jaar	52.664	54.983
Waarvan 65 jaar en ouder	17.115	17.485
Aantal uitkeringsgerechtigden (WWB -incl. WIJ-, BBZ, IOAW, IOAZ, Adreslozen)	2.200	2.100
Aantal woonruimten	42.262	42.400

*Gemeentelijke registratie per 1 september 2019

Lonen

De berekening van de loonsom is gebaseerd op de in het Centraal Economisch Plan 2018 afgegeven verwachte stijging van de lonen. Hier wordt uitgegaan van een te verwachte loonstijging van 2% voor 2020, voor 2021 en verder is dit 3%

Prijsindexering

Het Centraal Planbureau berekent doorlopend het Nationaal Consumentenprijsindex (CPI). Met deze indexering wordt een schatting gemaakt van de verwachte prijsstijging van producten en diensten.

Het CPI voor 2020 is geraamd op 1,5%. De budgetten zijn niet verhoogd met dit percentage. Uiteraard heeft de organisatie wel getoetst of de budgetten toereikend zijn voor de geplande activiteiten, en zijn ze bijgesteld als dat onontkoombaar was. De noodzaak van een automatische prijsbijstelling vervalt hiermee. Hetzelfde geldt voor subsidies die wij verstrekken aan organisaties en instellingen. Ook hier moet het gesprek gevoerd worden over de te verwachten prestaties en de benodigde subsidies. Hierbij moet het niet vanzelfsprekend zijn dat de subsidie wordt verhoogd.

Afvalstoffenheffing, rioolheffing en marktgelden

Uitgangspunt voor de afvalstoffen- en rioolheffing en marktgelden is, het kostendekkender maken van het tarief. De afvalstoffenheffing en rioolheffing worden voor 98% kostendekkend. De afvalstoffenheffing stijgt met 6,12%, daarentegen daalt de rioolheffing met 5,96%. Voor de marktgelden komt de kostendekking op 85%. Het tarief stijgt in 2020 voor de woensdag met 7,14% en voor de zaterdag met 6,25%.

Overige lokale leges, rechten en heffingen

Conform bestendig beleid stijgen de overige lokale leges, rechten en heffingen met het inflatiepercentage van 1,5% of conform het wettelijk vastgestelde tarief (bijvoorbeeld: rijbewijs, paspoort). In overeenstemming met de financiële verordening worden de tarieven jaarlijks door de raad vastgesteld (art 13).

Kostentoerekening

Ten behoeve van het bepalen van de kostendekkendheid van leges, rechten en heffingen wordt van de betreffende producten de kostprijs berekend. Volgens de nieuwe financiële verordening worden hierbij betrokken: (1) overheadkosten; (2) rente van ingezet vreemd vermogen; (3) bijdragen en onttrekkingen aan voorzieningen; (4) afschrijvingskosten van in gebruik zijnde activa.

Investerings

De kapitaallasten van voorgenomen investeringen zijn opgenomen in het investeringsprogramma 2020-2023. De rentelasten zijn berekend tegen een renteomslag van 1,4%.

De in de begroting opgenomen investeringen worden bij het vaststellen van de begroting door de raad automatisch geautoriseerd, tenzij de raad aangeeft dat hij voor bepaalde investeringen een apart raadsvoorstel wil (art 5 lid 3 Financiële verordening 2018).

Grondexploitaties

De rente die conform het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording toegerekend wordt aan grondexploitaties is het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente, naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen. Voor 2020 is dit rentepercentage 1,5%. Toekomstige verliezen op negatieve grondexploitaties zijn gedekt middels de voorziening negatieve grondexploitaties. Er wordt gewerkt met een rentetoerekening van 2,0%, conform het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording.

Algemene uitkering

Bij de beoordeling of er sprake is van een materieel sluitende (meerjaren)begroting wordt, voor wat betreft de algemene uitkering uit het gemeentefonds, uitgegaan van de meicirculaire 2019 en de daarin opgenomen uitkeringsfactoren en de laatste fase van de herijking van het gemeentefonds.

(Financiële) regels

Bij het opstellen van de begroting wordt uitgegaan van de financiële verordening gemeente Hilversum 2018 (vastgesteld 12 juli 2017), het BBV en het coalitieakkoord 2018-2022.

4.4 Overzicht van incidentele baten en lasten

	Omschrijving	Begroting 2020			2021	2022	2023
		lasten	baten	saldo			
1	Duurzame mobiliteitsvisie	300		300			
2	Klimaatneutrale gemeente	125		125	100		
3	Poppodium Vorstin	170		170			
4	Metropole orkest	160		160			
5	Mediaplein Kerkbrink	50		50			
6	Vorbereiding Spoorzone (gebiedsagenda 1221)	100		100			
7	Wagens en materialen	112		112	87	10	
8	Vervanging kastanjabomen (kastanjabloedingsziekte)			-	108		72
9	Vervanging steiger schutsluis 't Hemeltje	47		47			
10	Invoering omgevingswet (kadernota 2018)	750		750	380	380	
10	Vorbereiding Stationsgebied	300		300	150		
10	Extra capaciteit tbv projectenportfolio	1.000		1.000	750	500	500
10	Reserve Stedelijke ontwikkeling		-2.050	-2.050	-1.280	-880	-500
11	Toevoeging reserve Stedelijke ontwikkeling	2.800		2.800	800	1.000	1.300
12	Afvalstoffenheffing niet dekkend	575		575	550	585	351
12	Egalisatiereserve afvalstoffenheffing	-575		-575	-550	-585	-351
13	Sanering railverkeerlawaa	455		455	455		
13	Bijdrage sanering railverkeerlawaa		-455	-455	-455		
14	HOV contract 9	100		100		105	
14	Subsidie HOV contract 9		-100	-100		-105	
15	Beeldende kunst	37		37	4	4	4
15	Reserve Beeldende kunst		-37	-37	-4	-4	-4
Programma 1: wonen en leven		6.506	-2.642	3.864	1.095	1.010	1.372
16	Sociaal Plein 'Het experiment'	180		180	180		
17	LHBTI beleid	50		50			
18	Incidentele middelen onderwijshuisvesting	75		75	50		
19	Transformatieplan Zorg voor de Jeugd Gooi en Vechtstreek	480		480			
Programma 2: Zorg		785	-	785	230	-	-
16	Minimabeleid	610		610	370	150	
16	Schuldhelpverlening	200		200	100		
20	Smart city	150		150	50		
21	75 jaar bevrijd	200		200			
22	Wegwerken wachtlijsten WMO	100		100			
23	Extra middelen uitvoeringsplan 'Focus op werk'	235		235	235	235	
23	Reserve middelen HHT		-235	-235	-235	-235	
Programma 3: Werken		1.495	-235	1.260	520	150	-
16	Enmalige frictiekosten (SHV, Minima en 25% aan het werk)	300		300			
24	Programma Dienstverlening	450		450	100		
25	Roadmap ICT	450		450	300	300	100
26	Verbeteren kwaliteit organisatie	175		175	125		
27	Werkplekinrichting (o.a. receptie Wilhelminastraat)	120		120			
28	Wachtgelduitkering oud wethouders	55		55			
29	Mobiele devices raads- en commissieleden			-		45	

30	Promotie verkiezingen			-	25	
31	Extra lasten personeel	50		50	50	
31	Reserve transitie personeel		-50	-50	-50	
	Programma 4: Bestuur	1.600	-50	1.550	550	345 100
32	Resultaat grexen		-2.432	-2.432	-1.709	
33	Vastgoed verkoopopbrengsten		-3.250	-3.250	-250	
34	Portfoliomanagement	250		250	250	
35	Wijziging systematiek WOZ/afhandelen bezwaarschriften	140		140		
36	Inhuur tbv grexen	74		74		
37	Algemene reserve		-2.026	-2.026		
	Programma 5: Financiën	464	-7.708	-7.244	-1.709	- -
	Totaal <u>incidentele</u> lasten en baten begroting 2020	10.850	-10.635	215	686	1.505 1.472
	Totaal lasten en baten begroting 2020	274.936	-275.074	-138	-291	693 -387
	Totaal <u>structurele</u> lasten en baten begroting 2020	264.086	-264.439	-353	-977	-812 -1.859

- Deze middelen zijn nodig voor het opstellen van een duurzame toekomstgerichte mobiliteitsvisie voor de middellange termijn om de bereikbaarheid van Hilversum te verbeteren. Een belangrijk aspect hierbij is dat de omgevingswet naar verwachting op 1 januari 2021 in werking treedt. De Omgevingswet vraagt een integrale beschrijving van de ambities voor de fysieke leefomgeving, ook op het gebied van mobiliteit.
- De extra middelen voor duurzaamheid in 2020 en 2021 zijn bestemd voor de uitvoering van het Project CO2 neutrale bedrijfsvoering. De ingehuurd projectleider rondt zijn projectplan inclusief concrete voorstellen voor besteding in 2019 af. De resultaten en activiteiten worden met de raad gedeeld in het Jaarplan energietransitie 2020.
- In de vergadering van december 2017 heeft de raad besloten over de toekomst van het poppodium de Vorstin. Om het poppodium toekomstbestendig te maken waren in de jaren tot en met 2020 extra middelen beschikbaar.
- Om het voortbestaan van het Metropole orkest te waarborgen, heeft de gemeente samen met het ministerie van OCW gezorgd voor een tijdelijke subsidie in 2019 en 2020. Als tegenprestatie voor een gemeentelijke bijdrage wordt van het orkest een grotere lokale bijdrage gevraagd in de vorm van educatie, concerten en openbaar toegankelijke repetities.
- Voor het initiatief Media en Cultuurplein Kerkbrink is in 2020 een incidenteel budget van € 50.000 beschikbaar.
- Voor de voorbereiding van de ontwikkeling van de Spoorzone (gebiedsagenda 1221) is zowel in 2019 als in 2020 een budget van € 100.000 beschikbaar.
- Dit betreft incidentele lasten voor de aanschaf van wagens en materialen.
- Uit onderzoek is gebleken dat meer dan de helft van de kastanjabomen was aangetast door de kastanjabloedingsziekte. Deze ziekte is niet te bestrijden en de voortgang van de ziekte is grillig. Om te voorkomen dat er kaalslag ontstaat (zonder vervanging), is extra budget beschikbaar gesteld.
- Betreft budget voor de vervanging van de steiger schutsluis 't Hemeltje.
- In zowel 2020 als 2021 is een voorbereidingskrediet opgenomen voor het Stationsgebied. De lasten worden gedekt door een onttrekking aan de reserve stedelijke vernieuwing. Voor extra capaciteit ten behoeve van de projectenportfolio zijn voor de jaren 2020 en verder budgetten opgenomen die uit deze reserve gedekt worden. Ten slotte worden de budgetten voor de invoering van de Omgevingswet uit deze reserve onttrokken
- Aan de reserve stedelijke ontwikkeling worden in de komende jaren toevoegingen gedaan uit algemene middelen, maar ook met incidentele opbrengsten uit vastgoed verkopen. De intentie is om de toevoegingen uit de algemene middelen structureel te verwerken. Echter vanuit het oogpunt van de wetgever worden deze toevoegingen incidenteel aangemerkt.

12. De tarieven voor de afvalstoffenheffing zijn nog niet volledig kostendekkend. Het ontstane nadeel wordt in de begroting en meerjarenraming gedekt door een onttrekking uit de reserve afvalstoffenheffing.
13. Voor de sanering van railverkeerslawaaï ontvangen wij middelen van het Rijk. Het betreft hier het plaatsen van minischermen.
14. Onderdeel van de HOV overeenkomst met de provincie van januari 2014 is de uitvoering van deelproject 9 door Hilversum in opdracht van de provincie Noord Holland. Na afronding van de werkzaamheden worden de kosten verrekend met de ontvangen voorschotten. Zie ook de raadsinformatiebrief 2018-48.
15. In 2020 is een extra budget opgenomen voor de burgemeestersgalerij en het creëren van plekken voor poëzie in de openbare ruimte. Dit extra budget wordt gedekt door een onttrekking aan de reserve beeldende kunst.
16. Voor de transformatie-agenda's en intensiveringen in het sociaal domein (schuldhulpverlening, minimabeleid, WMO/welzijn en uitstroom/aan het werk) zijn in de jaren 2020 tot en met 2022 extra middelen in de begroting opgenomen. Over de specifieke plannen zijn nota's aan de raad voorgelegd.
17. Naast de in de begroting opgenomen structurele middelen (€ 50.000) voor het LHBTI-beleid, zijn extra middelen ad € 50.000 beschikbaar in 2020. Dit is conform het door de raad op 27 februari 2019 vastgestelde beleidsplan.
18. In de begroting zijn incidentele middelen voor onderwijshuisvesting beschikbaar om knelpunten in het onderwijshuisvestingplan te dekken.
19. Sinds 2018 wordt door Hilversum samen met de andere regiogemeenten het Regionaal Transformatieplan Zorg voor de Jeugd Gooi en Vechtstreek tot uitvoering gebracht. Dit draagt bij de verbetering van ons jeugdhulpstelsel in onze regio. Dit plan loopt af in 2020. Zie ook raadsinformatiebrief 2018-74.
20. Voor de voorbereiding en de ontwikkeling van het smart city platform zijn in 2020 en 2021 extra middelen beschikbaar gesteld.
21. Op 5 mei 2020 viert Nederland dat ons land 75 jaar geleden is bevrijd en dat we sindsdien in vrijheid leven. De VNG en het Nationaal Comité 4 en 5 mei vragen de gemeenten om stil te staan bij het belang van vrijheid en alle lokale initiatieven van organisatoren van herdenkingen en vieringen, scholen en lokale middenstand te ondersteunen. Hiervoor is incidenteel een budget van € 200.000 geraamd.
22. Voor het wegwerken van de wachtlijsten WMO zijn zowel in 2019 als 2020 middelen beschikbaar. Zie ook RIB 2019-18 over het actieplan wegwerken wachtlijst Wmo.
23. De Raad heeft op 26 juni 2019 het uitvoeringsplan 'Focus op werk' vastgesteld. Er wordt naar gestreefd om 25% meer mensen aan het werk te krijgen. Vanaf 2019 helpen we jaarlijks 267 mensen aan werk. Dat zijn er 53 per jaar meer dan tot nu toe. De daartoe benodigde extra middelen worden uit de hiervoor bestemde reserve gedekt.
24. Om inwoners en organisaties in Hilversum zo juist mogelijk te helpen en de verschillende transities te versterken is dienstverlening essentieel. Het ontwikkelen en implementeren van onder andere "self-service" online dienstverlening vraagt een tijdelijke intensivering in capaciteit.
25. Het budget voor het project "Roadmap" betreft de doorontwikkeling van de bestaande applicaties en de koppelingen daartussen. De kosten betreffen hoofdzakelijk personeelslasten. Vanwege het incidentele karakter van de werkzaamheden en de specifiek benodigde kennis, zal extern ingehuurd of formatie tijdelijk uitgebreid worden.
26. Dit budget is beschikbaar voor de tijdelijke versterking van de organisatie om deze structureel op orde te brengen.
27. In 2020 moet de receptie van de Wilhelminastraat op Arbo technische gronden worden verplaatst. Daarnaast worden kleine verbeteringen in het stadskantoor en raadhuis aangebracht.
28. Dit betreft een aflopende wachtgelduitkering, waardoor in 2020 nog incidenteel extra budget nodig.

29. Bij het aantreden van een nieuwe raad worden gsm's en iPads of laptops beschikbaar gesteld aan de raads- en commissieleden.
30. Om burgers te stimuleren te gaan stemmen zijn middelen beschikbaar voor de promotie van de verkiezingen. Hiervoor worden o.a. debatavonden georganiseerd.
31. Als onderdeel van de houdbaarheidsopgave (Kadernota 2015) is tot de reorganisatie 'Transitie personeel' besloten. Om de incidentele lasten daarvan te dekken, zijn middelen in de reserve transitie personeel gestort. De laatste middelen zullen in 2021 gebruikt worden.
32. De resultaten uit de grondexploitaties zijn opgenomen conform de actualisatie grondexploitaties 2019 (raad 29 mei 2019).
33. In de begroting is rekening gehouden met verkoopopbrengsten van niet strategisch bezit.
34. Voor projecten is de vaste capaciteit van de organisatie in lijn gebracht met de projectportfolio. Gedurende de jaren 2020 en 2021 zijn extra middelen beschikbaar.
35. Uiterlijk 1 januari 2022 zijn alle gemeenten verplicht de woningen te laten taxeren op basis van de gebruiksoppervlakte. De waardering in Hilversum gebeurt nu nog op basis van inhoud. Om de overgang zorgvuldig te laten verlopen, is er een plan van aanpak opgesteld en is het noodzakelijk om expertise in te huren. Daarnaast is het noodzakelijk om extra capaciteit in te huren voor het afhandelen van bezwaarschriften WOZ. Het aantal bezwaarschriften is fors gestegen, mede door een toename van no cure no pay bezwaren.
36. Als gevolg van het financieel beleid worden inhuurkosten niet langer ten laste van grondexploitaties gebracht. Het budget heeft betrekking op inhuur bij de grondexploitaties Egelshoek en bouwplan Anna's Hoeve.
37. Dit betreft de inzet van het jaarrekeningresultaat 2017 voor de plannen uit het coalitieakkoord (besluitvorming kadernota 2018 en begroting 2019). Dit is eerst in de algemene reserve gestort en wordt nu weer onttrokken.

5. De uiteenzetting van de financiële positie

5.1 Meerjarige balans

	Prognose	Prognose	Prognose	Prognose	Prognose
Meerjarenbalans (Bedragen X € 1.000)	Beginbalans	Eindbalans	Eindbalans	Eindbalans	Eindbalans
ACTIVA	2020	2020	2021	2022	2023
Immateriële vaste activa	2.748	2.651	2.554	2.457	2.360
Materiële vaste activa	278.617	288.383	297.333	302.719	309.800
Financiële vaste activa	3.163	3.082	3.001	2.920	2.852
TOTAAL VASTE ACTIVA	284.527	294.115	302.887	308.095	315.012
Vorraden	6.119	1.126	39	39	39
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	22.570	20.000	19.500	19.000	19.000
Liquide middelen (kas- en banksaldi)	20	20	20	20	20
Overlopende activa	4.500	3.500	3.500	3.500	3.500
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	33.209	24.646	23.059	22.559	22.559
TOTAAL	317.737	318.762	325.946	330.654	337.571
	Prognose	Prognose	Prognose	Prognose	Prognose
Meerjarenbalans (Bedragen X € 1.000)	Beginbalans	Eindbalans	Eindbalans	Eindbalans	Eindbalans
PASSIVA	2020	2020	2021	2022	2023
Eigen vermogen	82.292	80.157	79.014	78.638	78.436
Saldo Begroting	0	138	291	-693	387
Voorzieningen	12.659	8.278	8.278	8.278	8.278
Vaste schulden met rentetypische looptijd > één jaar	168.824	174.054	182.198	188.988	194.865
TOTAAL VASTE PASSIVA	263.775	262.627	269.780	275.211	281.966
Netto vlottende schulden met rentetypische looptijd < één jaar	41.962	43.135	43.166	42.443	42.605
Overlopende passiva	12.000	13.000	13.000	13.000	13.000
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	53.962	56.135	56.166	55.443	55.605
TOTAAL	317.737	318.762	325.946	330.654	337.571

Toelichting bij: Meerjarige balans

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo wordt in het vernieuwde BBV voorgeschreven dat bij de uiteenzetting van de financiële positie een geprognosticeerde balans moet worden opgenomen. Deze balans moet meerjarig zijn en geeft inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte.

De presentatie van de geprognoseerde balans moet aansluiten op de balans in de jaarrekening, maar hoeft niet dezelfde mate van detail te kennen. In de prognose zitten veel aannames omdat de toekomstige mutaties ongewis zijn.

Bij de prognose van de eindbalansen van de jaren 2020 t/m 2023 is rekening gehouden met de mutaties voortvloeiende uit:

- het investeringsprogramma 2020 - 2023
- actualisatie grondexploitaties 2018
- de mutaties in de reserves en voorzieningen

5.2 EMU saldo

Omschrijving	2019 x € 1000,- Volgens realisatie tot en met sept. 2019, aangevuld met raming resterende periode	2020 x € 1000,- Volgens begroting 2020	2021 x € 1000,- Volgens meerjaren-raming in begroting 2020	2022 x € 1000,- Volgens meerjaren-raming in begroting 2020	2023 x € 1000,- Volgens meerjaren-raming in begroting 2020
Emu saldo					
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-10.059	-1.997	-989	-1.359	877
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	-2.557	9.669	8.853	5.289	6.984
3. Mutatie voorzieningen	382	-4.381	0	0	0
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-3.178	-4.993	-1.087	0	0
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	-3.942	-11.054	-8.755	-6.648	-6.107

Toelichting bij: EMU saldo

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMI-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Van dit maximale tekort van 3% van Nederland is 2,6% voor de rijksoverheid en 0,4% voor de decentrale overheden. De EMU-systematiek werkt evenwel op een andere manier dan het baten- en lastenstelsel dat decentrale overheden hanteren. Investerings- en uitgaven die worden gedekt uit reserves tellen bijvoorbeeld niet mee in de uitkomsten van het baten- en lastenstelsel, maar tellen wel door in het EMU saldo.

Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben.

Een negatief saldo betekent dat de uitgaven groter zijn dan de inkomsten.

Voor de gemeente Hilversum is dit in alle jaren het geval.

De referentiewaarde voor Hilversum is een tekort van € 9.854 miljoen.

De individuele EMU-referentiewaarde betreft geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft.

5.3 Investerings

taak- veld		*_ post	Investerings				afschr in jaren
			2020	2021	2022	2023	
	1. PROGRAMMA WONEN EN LEVEN		10.325	8.681	8.040	25.692	
2.1	Vervanging openbare verlichting; armaturen		464	464	464	464	15
2.1	Vervanging afgeschreven wegen		2.828	2.828	2.828	2.828	50
	<i>Noord fase 5</i>		2.307				
	<i>Staatsliedenbuurt</i>		171				
	<i>Eikenlaan</i>		200				
	<i>Van Riebeeckweg kruising Oosterengweg</i>		50				
	<i>Diependaalselaan tussen Utrechtseweg en tunnel</i>		100				
2.1	Deklagen geluidsreducerend asfalt		392	392	392		7
2.1	Deklagen gesloten asfalt		250	250	250	250	15
2.1	Wegwerkzaamheden bij rioleringen		306	306	306	306	50
2.1	Divers (w.o. auto te gast, fietspaden, van linschotentunnel)					4.500	50
2.1	Arenapark					4.500	50
2.1	Spoorzone					3.000	50
2.1	Mediapark					5.000	50
2.1	Ongelijkvloerse spoorkruising Maartensdijkseweg	*	2.200				50
2.1	Subsidie ongelijkvloerse spoorkruising Maartensdijkseweg	*	-1.100				50
2.1	Aanhanger met noodstroomaggregaat				100		10
2.1	Verkeersregelinstallaties					780	5
2.1	Calamiteitenpomp					70	15
2.1	Brug over de Gooische Vaart		50				50
2.1	Oude Meentbrug		100				50
2.1	1e kanaalbrug		315				50
2.2	Uitbreiding parkeerapparatuur		100	100	100	100	10
2.4	Vervanging beschoeiing Hilversums Kanaal		662				20
2.4	Vervanging beschoeiing Hilversumse Meent		125	320	334	250	20
2.4	Vervanging aanslaglijsten schutsluis 't Hemeltje			185			5
5.2	Vernieuwen top laag aanloopstroken en rondbaan atletiekbaan			177			10
5.2	Verbetering akoestiek Dudok Arena		224				50
5.2	Toplaag veld 4, Anna's Hoeve					76	25
5.2	Toplaag veld 8 sportpark Loosdrecht					76	25
5.2	Toplaag veld 5 en 7 sportpark Loosdrecht					100	25
5.7	Speelvoorziening		307	150	164	290	10
5.7	Renovatie groenvoorzieningen		188	188	188	188	10
	<i>Kamrad fase II</i>		45				
	<i>Johannes Geradtsweg/Snelliuslaan rotonde</i>		7				
	<i>Anthony Fokkerweg groen rond speelvoorziening</i>		40				
	<i>Anthony Brouwerstraat</i>		18				
	<i>Rembrandtlaan</i>		12				
	<i>Sauerstraat</i>		14				
	<i>Leen Timprotonde</i>		8				
	<i>Groenstrook Pontmeijer</i>		16				
	<i>Menno Simonszhof/Janseniusshof</i>		20				
	<i>Beetslaan groen rond speelvoorziening</i>		8				
7.2	GRP 2015-2020		2.914	2.914	2.914	2.914	
	<i>Noord fase 5</i>		2.220				
	<i>Hugo de Grootstraat tussen Van Oldenbarneveltlaan en Bosdrift</i>		100				

	Relinen en huisaansluitingen		535				
	GRP		60				
	Gemalen		205				
	Van Riebeeckweg kruising Oosterengweg		100				
	Af: verrekening ten laste van wegen		-306				
7.2	Vervanging Volvo Hoge Druk (BL-LD-75)		335				
7.2	Vervanging VW crafter pick up (BZ-BP-16)		72				
	2. PROGRAMMA ZORG		2.605	3.472	3.752	3.752	
4.2	Nog te verdelen middelen onderwijshuisvesting	*	2.605	3.472	3.752	3.752	40
	4. PROGRAMMA BESTUUR		2.284	1.741	1.110	540	
0.4	E-dienstverlening		60				5
0.4	Vervanging midoffice componenten		200				5
0.4	BI-tool datagestuurde werken		100				5
0.4	Schuldhelpverlening applicatie		100				5
0.4	Dienstverlening applicaties		85				5
0.4	Applicaties vergunningen, toezicht en handhaving		100				5
0.4	Omgevingswet		60				10
0.4	Vervanging vergaderinstallatie raadhuis		300				10
0.4	Stijlmeubilair raadhuis		145	205			10
0.4	Duurzaamheid en circulariteit		305	150	150		10
0.4	Vervangingsinvesteringen (huisvestingsgebonden)		50	280	320		10
0.4	Investeringen agile werken (AV middelen en projectmeubilair)			130	50		5
0.4	Investeringen agile werken		50	210	50		10
0.4	Belasting applicatie			200			5
0.4	Concern i&a; kernapplicaties			240	240	240	5
0.4	Concern technische infrastructuur				300	300	5
0.4	Financieel pakket key2			180			5
0.4	Software defined infrastructuur		729	146			5
	5. PROGRAMMA FINANCIËN EN GRONDEXPLOITATIES		1.450	1.100	1.100	4.600	
1.1	Wet Voorkeursrecht Gemeenten Larenseweg		700	1.100	1.100	4.600	40
8.2	Lelie herbouw		750				40
	TOTAAL INVESTERINGEN 2020-2023		16.664	14.994	14.002	34.584	

Toelichting bij: Investerings

Het investeringsprogramma 2020-2023 bevat als basis de jaarschijven 2020 tot en met 2022 uit het IP 2019-2022 in de begroting 2019. Vervolgens zijn deze jaarschijven geactualiseerd naar aanleiding van nadien genomen besluiten en nieuwe aanmeldingen. Bovendien zijn verschuivingen tussen de jaarschijven verwerkt en nieuwe aanmeldingen in de jaarschijf 2023 verwerkt.

De aanmeldingen voor de nieuwe jaarschijf 2023 bestaan in hoofdzaak uit de bekende bedragen die nodig zijn voor de uitvoering van bestaande meerjarige onderhoudsprogramma's voor onderwijs-huisvesting en openbare ruimte (wegen, riolering, groen, verlichting etc.). Ook zijn de gebruikelijke investeringen voor informatievoorziening en automatisering opgenomen.

Meerjarig investeringsprogramma

Met ingang van dit begrotingsjaar worden de investeringskredieten waarvan de besteding zich over twee of meerdere jaren uitstrekt, in één jaarschijf vastgesteld en vrijgegeven. De noodzaak om deze kredieten gefaseerd over twee of meerdere jaarschijven op te nemen en af te schrijven is komen te

vervallen omdat met ingang van 2018 met de afschrijving wordt begonnen in het jaar nadat het investeringskrediet gereed gemeld is.

Autorisatie investeringskredieten

Investeringsen maken via de kapitaallasten (rente en afschrijving) deel uit van de exploitatiebegroting. Bij de vaststelling van de begroting/meerjarenraming wordt tegelijkertijd de investeringskolom voor het komende jaar (2020) door de raad geaccordeerd. De financiële ruimte voor de investeringen is dan gereserveerd voor het komende jaar. Dit geldt niet voor alle investeringen. Bij het vaststellen van de begroting wordt ook bepaald voor welke investeringsvoorstellen het college op een later tijdstip naar de raad zal gaan voor de autorisatie van het krediet. Deze investeringen zijn in het investeringsprogramma met een sterretje gemarkeerd.

Als regel geldt dat (1) het bestedingsdoel (wat willen we bereiken), (2) de planning (deze is de basis voor de bestedingstermijn van het budget), (3) de onderbouwde financiële raming (de basis voor het begrote bedrag) en (4) het uitvoeringsplan (welke activiteiten zijn nodig) van investeringen helder moeten zijn. Voor investeringen op het gebied van het beheer (van bijvoorbeeld de openbare ruimte) is dit in de regel zo, omdat daar door de raad vastgestelde onderhoudsplannen onder liggen die voorzien zijn van een uitvoeringsplanning. Investeringsen die niet aan deze voorwaarden voldoen worden geschrapt. Dit is een uitvloeisel van de zogenaamde beukennoten-wet.

5.4 Reserves

- = onttrekking en += toevoeging

bedragen x 1.000

Ref	omschrijving reserve	saldo begin 2020	toevoegingen begroot	onttrekkingen begroot	saldo einde 2020
1	Afvalstoffenheffing (egaliseriereserve)	2.054		-575	1.479
2	Beeldende kunst	56		-37	19
3	Stedelijke ontwikkeling	1.000	2.800	-2.050	1.750
4	Mobiliteitsfonds	1.072			1.072
5	Herplantfonds	200			200
	Totaal programma 1	4.382	2.800	-2.662	4.520
6	Onderwijsgebouwen	286			286
	Totaal programma 2	286	0	0	286
7	Inzet HHT middelen	712		-235	477
8	Creatieve Sector	160			160
9	Regionaal mediacentrum	176			176
	Totaal programma 3	1.048	0	-235	813
10	Decentrale loonruimte	232	38		270
11	Transitie personeel	100		-50	50
	Totaal programma 4	332	38	-50	320
12	Algemene reserve	76.244		-2.026	74.218
	Totaal programma 5	76.244	0	-2.026	74.218
	Totaal alle programma's	82.292	2.838	-4.973	80.157

1. Afvalstoffenheffing (egaliseriereserve)

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	2.054	1
Toevoegingen	-	
Onttrekkingen	-575	2
Waarde per 31 december	1.479	

Referentie 1:

Het doel van deze reserve is het beschikbaar houden van niet bestede financiële middelen voor de egalisering van de tarieven afvalstoffenheffing in de komende jaren. De reserve is in het verleden vooral gevormd door meevallers in de uitgaven van de Gewestelijke Afvalstoffendienst.

Referentie 2:

Onttrekking aan de reserve wordt gebruikt om de tariefstijging afvalstoffenheffing stabiel te houden. Voor 2020 is een onttrekking begroot van € 575.000.

2. Beeldende kunst

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	56	1
Toevoegingen	-	
Onttrekkingen	-37	2
Waarde per 31 december	19	

Referentie 1:

Het doel van deze reserve is het hebben van extra financiële middelen voor de uitvoering van projecten beeldende kunst, indien het structurele budget van € 22.000 in de exploitatiebegroting niet toereikend is.

Referentie 2:

Aansluitend op het aanstellen van de stadsdichter (conform cultuurbeleid Metrum) wil de gemeente Hilversum plekken creëren voor poëzie in de openbare ruimte. In totaal moeten zes gedichten komende jaren nog worden gerealiseerd. Ook wordt er van elke stadsdichter een dichtregel in de grond gerealiseerd.

Daarnaast is nog niet van alle burgemeesters die in de burgemeestersgalerij zijn tentoongesteld (niet zijnde de oorlogsburgemeesters) een geschilderd portret beschikbaar. De komende vijf jaar wordt van nog vijf burgemeesters de aanwezige foto vervangen door een schilderij; 1 schilderij per jaar. Voor deze schilderijen wordt een opdracht uitgezet bij verschillende lokale kunstenaars.

3. Stedelijke ontwikkeling

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	1.000	1
Toevoegingen	2.800	2
Onttrekkingen	-2.050	3
Waarde per 31 december	1.750	

Referentie 1:

Het doel van deze reserve is het beschikbaar hebben van middelen voor ontwikkelingen in de stad. Naast de toevoegingen uit de algemene middelen kunnen ook incidentele opbrengsten, bijvoorbeeld meeropbrengsten uit vastgoed verkopen of anterieure overeenkomsten, aan deze reserve toegevoegd worden.

Referentie 2:

In totaal wordt aan de reserve € 2.800.000 toegevoegd. Deels bestaat de toevoeging uit een jaarlijks oplopende dotatie. Voor 2020 bedraagt deze dotatie € 300.000. Daarnaast wordt € 2.500.000 uit de verwachte opbrengst van verkopen van vastgoed aan de reserve toegevoegd.

Referentie 3:

In het begrotingsjaar wordt een onttrekking aan de reserve geraamd van € 2.050.000 ter dekking van de voorbereidingskosten Stationsgebied (€ 300.000), voor extra capaciteit ten behoeve van de projectportfolio (€ 1.050.000) en voor de omgevingswet (€ 750.000).

4. Mobiliteitsfonds

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	1.072	1
Toevoegingen	-	
Onttrekkingen	-	
Waarde per 31 december	1.072	

Referentie 1:

Deze bestemmingsreserve had aanvankelijk het karakter van een transitorische balanspost, maar is bij de jaarstukken 2018 omgezet in een bestemmingsreserve. Aan deze reserve worden de van derden verkregen middelen voor het niet kunnen voldoen aan een bestaande parkeernorm toegevoegd. Deze reserve zal worden ingezet voor het in brede zin accommoderen van de parkeersituatie en het vergroten van de bereikbaarheid van de gemeente Hilversum.

5. Herplantfonds

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	200	1
Toevoegingen	-	
Onttrekkingen	-	
Waarde per 31 december	200	

Referentie 1:

Deze bestemmingsreserve had aanvankelijk het karakter van een transitorische balanspost, maar is bij de jaarstukken 2018 omgezet in een bestemmingsreserve. Aan deze reserve worden de van derden verkregen middelen toegevoegd die ontvangen worden voor de afkoop van de herplant van bomen bij het verlenen van een kapvergunning. Vanuit de reserve zal de gemeente nieuwe bomen planten als compensatie.

6. Onderwijsgebouwen

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	286	1
Toevoegingen	-	
Onttrekkingen	-	
Waarde per 31 december	286	

Referentie 1:

Deze bestemmingsreserve had aanvankelijk het karakter van een bekleemde reserve, gekoppeld aan de afschrijvingslasten op een deel van de investeringen in nieuwe schoolgebouwen. Bij de vaststelling van de jaarstukken 2011 heeft de gemeenteraad deze omgezet in een reguliere bestemmingsreserve met een breder karakter ten behoeve van de onderwijsgebouwen.

7. Inzet HHT middelen

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	712	1
Toevoegingen	-	
Onttrekkingen	-235	2
Waarde per 31 december	477	

Referentie 1:

Om de komende jaren de werkloosheid in de regio Gooi & Vechtstreek te bestrijden, is het regionaal arbeidsmarktbeveiligingsplan 'Werken aan Werk' geschreven. In de vergadering van 12 december 2018 heeft de raad besloten om de resterende zgn. HHT (huishoudelijke hulp toelage) gelden te storten in een reserve met als doel de middelen te behouden voor het uitvoeren van dit plan.

Referentie 2:

De Raad heeft op 26 juni 2019 het uitvoeringsplan 'Focus op werk' vastgesteld. Er wordt naar gestreefd om 25% meer mensen aan het werk te krijgen. Vanaf 2019 helpen we jaarlijks 267 mensen aan werk. Dat zijn er 53 per jaar meer dan tot nu toe. De daartoe benodigde extra middelen worden uit deze reserve gedekt.

8. Creatieve sector

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	160	1
Toevoegingen	-	
Onttrekkingen	-	
Waarde per 31 december	160	

Referentie 1:

De raad heeft op 26 juni 2013 het raadsvoorstel 'Nota Creatieve Sector Hilversum' vastgesteld. Deze nota bevatte niet alleen een doorontwikkeling (aanscherping van) het lopende activiteitenprogramma, maar tevens een gerichte intensivering.

9. Regionaal mediacentrum

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	176	1
Toevoegingen	-	
Onttrekkingen	-	2
Waarde per 31 december	176	

Referentie 1:

Het doel van deze reserve is om de subsidie-afbouw te dekken en hervormingen van de lokale omroep tot een regionaal mediacentrum mogelijk te maken.

10. Decentrale loonruimte

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	232	1
Toevoegingen	38	2
Onttrekkingen	-	
Waarde per 31 december	270	

Referentie 1:

Het doel van deze bestemmingsreserve is het voldoen aan de afspraken met het Georganiseerd Overleg dat de niet in enig jaar bestede middelen voor de decentrale arbeidsvoorwaarden worden gereserveerd voor toekomstige uitgaven op dit terrein. In de begroting is een structureel bedrag van 0,1 % van de loonsom (= € 38.000) opgenomen voor het decentrale arbeidsvoorwaardenoverleg. Aanwending van dit budget voor concernbrede activiteiten vindt plaats in het overleg met het Georganiseerd Overleg.

Referentie 2:

Het budget voor de decentrale loonruimte wordt aan de reserve toegevoegd.

11. Transitie personeel

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	100	1
Toevoegingen	-	
Onttrekkingen	-50	2
Waarde per 31 december	50	

Referentie 1:

Als onderdeel van de houdbaarheidsopgave (Kadernota 2015) was ingezet op een reductie van 25 formatieplaatsen via door- en uitstroom. Deze reductie is teruggedraaid naar 8 fte in de Kadernota 2017. Voor de kosten die het gevolg zijn van de nog resterende reductie en de daarbij behorende mobiliteit is de reserve transitie personeel ingericht.

Referentie 2:

Voor het begrotingsjaar 2020 is een onttrekking geraamd van € 50.000.

12. Algemene reserve

omschrijving	bedrag	referentie
Stand per 1 januari	76.244	1
Toevoegingen	-	
Onttrekkingen	-2.026	2
Waarde per 31 december	74.218	

Referentie 1:

Een algemene reserve is bedoeld als buffer (weerstandscapaciteit) voor het opvangen van financiële tegenvallers.

Referentie 2:

De totale onttrekking bedraagt € 2.026.000. Dit betreft de inzet van het jaarrekeningresultaat 2017 voor de plannen uit het coalitieakkoord (besluitvorming kadernota 2018 en begroting 2019).

5.5 Voorzieningen

- = onttrekking/vrijval en + = toevoeging

bedragen x € 1.000

Ref	omschrijving voorziening	saldo begin 2020	mutaties via exploitatie		directe onttrekking	saldo einde 2020
			toevoeging	vrijval		
1	Spaarvoorziening rioleringen	0	2.804		-2.804	0
2	Egalisatievoorziening rioleringen	1.296	-570			726
3	Onderhoud maatsch. vastgoed en o.s.	1.921	665		-1.265	1.321
4	Onderhoud begraafplaatsen	459	101		-50	510
5	Inkomsten Nike	56	12		-25	43
	Totaal programma 1	3.732	3.012	0	-4.144	2.600
6	Onderhoud gymlokale schoolgebouwen	550	125		-243	432
	Totaal programma 2	550	125	0	-243	432
7	Groot onderhoud parkeergarages	246	142		-388	0
	Totaal programma 3	246	142	0	-388	0
8	Pensioenen wethouders	4.473	100		-170	4.403
9	Meerjarenonderhoud Raadhuis/Stadskantoor	752	180		-90	842
	Totaal programma 4	5.225	280	0	-260	5.245
10	Planexploitaties	2.905			-2.905	0
	Totaal programma 5	2.905	0	0	-2.905	0
	Totaal alle programma's	12.659	3.559	0	-7.940	8.278

1. Spaarvoorziening rioleringen

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	0	1
Toevoegingen	2.804	2
Onttrekkingen	-2.804	3
Stand per 31 december	0	

Referentie 1:

Het doel van deze voorziening is om de lasten van de jaarlijkse investeringen in de riolering te kunnen dekken, zodat deze niet meer geactiveerd hoeven te worden (ideaalcomplex).

Referentie 2/3:

Voor het begrotingsjaar 2020 is een toevoeging geraamd van € 2,8 mln. De begrote toevoeging van € 2,8 miljoen voor 2020 wordt in hetzelfde jaar aan de voorziening onttrokken om de in het begrotingsjaar gemaakte investeringen te dekken.

2. Egalisatievoorziening rioleringen

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	1.296	1
Toevoegingen	-570	2
Onttrekkingen	-	
Stand per 31 december	726	

Referentie 1:

Het doel van deze voorziening is om de jaarlijkse resultaten van de exploitatie riolering te verrekenen. Bij jaarlijks te bepalen tarieven kunnen middelen uit deze voorziening vrij worden gemaakt, waarmee (gedeeltelijke) tariefsverhoging kan worden voorkomen.

Referentie 2:

Onttrekking aan de voorziening wordt gebruikt om de tariefstijging rioolheffing geleidelijk te laten doorgroeien naar het volledig kostendekkend zijn. Voor 2020 is een onttrekking begroot van € 570.000.

3. Onderhoud maatschappelijk vastgoed en o.s.

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	1.921	1
Toevoegingen	665	2
Onttrekkingen	-1.265	
Stand per 31 december	1.321	

Referentie 1:

Het doel van deze voorziening is om in de toekomst adequaat onderhoud te kunnen plegen aan het maatschappelijk vastgoed en de speelvoorzieningen en daarmee schommelingen in de hoogte van de uitgaven op te vangen.

Referentie 2:

Het meerjarige onderhoudsprogramma is in september 2015 geactualiseerd en door de raad vastgesteld voor de jaren 2015 tot en met 2034. Op basis daarvan wordt een bedrag van € 665.000 aan de voorziening worden toegevoegd. In het najaar van 2019 worden de meerjarige onderhoudsplannen (en onderhoudsvoorzieningen) geactualiseerd en aan de raad voorgelegd. De financiële effecten waren ten tijde van het opstellen van de begroting 2020 nog niet bekend en zijn daarom nog niet verwerkt.

Referentie 3:

Voor het begrotingsjaar 2019 is een onttrekking geraamd van € 1.265.000 namelijk voor:

- sporthallen/sportterreinen	€ 563.000
- panden kinderopvang	€ 181.000
- panden welzijn en cultuur	€ 310.000
- panden overig vastgoed	€ 211.000

4. Onderhoud begraafplaatsen

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	459	1
Toevoegingen	101	2
Onttrekkingen	-50	3
Stand per 31 december	510	

Referentie 1:

Het doel van deze voorziening is om in de toekomst adequaat onderhoud aan de begraafplaatsen te kunnen plegen en om schommelingen in deze uitgaven op te vangen. Door middel van jaarlijkse dotaties en onttrekkingen worden de meerjarige onderhoudskosten over de jaren gespreid zodat de jaarlijks vast te stellen tarieven niet teveel schommelingen ondervinden.

Referentie 2:

De toevoeging aan de voorziening bedraagt € 101.000 en is gebaseerd op de meerjarige onderhoudsplanning die in 2017 is geactualiseerd. In het najaar van 2019 worden de meerjarige

onderhoudsplannen (en onderhoudsvoorzieningen) geactualiseerd en aan de raad voorgelegd. De financiële effecten daarvan zijn nog niet verwerkt in de begroting 2020.

Referentie 3:

Voor het begrotingsjaar 2020 is voor de uitvoering van onderhoud aan de panden op de begraafplaatsen een onttrekking geraamd van € 50.000.

5. Inkomsten Nike

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	56	1
Toevoegingen	12	2
Onttrekkingen	-25	3
Stand per 31 december	43	

Referentie 1:

Het doel van deze voorziening is om de huurinkomsten, die verkregen zijn uit de onderverhuur van de atletiekbaan op het Arenapark te besteden conform de afgesproken voorwaarden. De gemeente is eigenaar van de atletiekbaan en verhuurt deze aan Nike. Contractueel mag Nike de atletiekbaan onderverhuren. Nike heeft met de gemeente afgesproken afstand te doen van de inkomsten uit onderverhuur op voorwaarde dat de ontvangen middelen worden ingezet voor projecten waarbij jeugd en sport samenkomen.

Referentie 2

De toevoeging aan de voorziening betreft de verwachte inkomsten uit onderverhuur in 2020.

Referentie 3:

Voor het verzetten van de hekwerken bij de atletiekbaan en de aanleg van een beweegplein (denk aan fitnessapparaten) op openbaar terrein is een onttrekking van € 25.000 geraamd.

6. Onderhoud gymlokalen schoolgebouwen

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	550	1
Toevoegingen	125	2
Onttrekkingen	-243	3
Stand per 31 december	432	

Referentie 1:

Het doel van deze voorziening was in eerste instantie om in de toekomst adequaat onderhoud aan de schoolgebouwen te kunnen plegen en om schommelingen in deze uitgaven op te vangen. Per 1-1-2015 is het buitenonderhoud van de onderwijsgebouwen over gegaan naar de scholen. Vanaf 1 januari 2015 wordt alleen nog het onderhoud van de gymlokalen uitgevoerd.

Referentie 2:

Jaarlijks wordt € 125.000 toegevoegd aan de voorziening voor de gymlokalen. In het najaar van 2019 worden de meerjarige onderhoudsplannen (en onderhoudsvoorzieningen) geactualiseerd en aan de raad voorgelegd. De financiële effecten daarvan zijn nog niet verwerkt in de begroting 2020.

Referentie 3:

Voor het begrotingsjaar 2020 is voor de uitvoering van onderhoud aan de gymzalen een onttrekking geraamd van € 243.000.

7. Groot onderhoud parkeergarages

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	246	1
Toevoegingen	142	2
Onttrekkingen	-388	3
Stand per 31 december	0	

Referentie 1:

Het doel van deze voorziening is om in de toekomst te kunnen voorzien in het adequaat onderhoud van de gemeentelijke parkeergarages en om de schommelingen in deze uitgaven op te vangen.

Referentie 2:

Het meerjarige onderhoudsplan (MOP) is leidraad voor het technische- en bouwkundig onderhoud van de parkeergarages. Conform de MOP wordt € 142.000 aan de voorziening toegevoegd. Het MOP is in 2015 geactualiseerd en loopt tot en met 2034. In het najaar van 2019 worden de meerjarige onderhoudsplannen (en onderhoudsvoorzieningen) geactualiseerd en aan de raad voorgelegd. De financiële effecten daarvan zijn nog niet verwerkt in de begroting 2020.

Referentie 3:

Voor het begrotingsjaar 2020 is voor de uitvoering van onderhoud aan de parkeergarages een onttrekking geraamd van € 388.000.

8. Pensioenen wethouders

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	4.473	1
Toevoegingen	100	2
Onttrekkingen	-170	3
Stand per 31 december	4.403	

Referentie 1:

In 2012 zijn de maximale verplichtingen voor de pensioenlasten van de (oud-)wethouders becijferd en via een voorziening afgedekt. Een deel van de verplichting wordt gedekt door een belegging bij Loyalis. Aan het eind van ieder jaar wordt het totaal van deze verplichting (gespaarde deel bij Loyalis en de gemeentelijke voorziening) geactualiseerd en verwerkt.

Referentie 2/3:

Voor het begrotingsjaar 2020 is een toevoeging geraamd van € 100.000. Op basis van de huidige gegevens zal aan het einde van het jaar dan nog een onttrekking van € 170.000 benodigd zijn.

9. Meerjarenonderhoud Raadhuis/Stadskantoor

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	752	1
Toevoegingen	180	2
Onttrekkingen	-90	3
Stand per 31 december	842	

Referentie 1:

Ter dekking van het jaarlijks groot cyclisch onderhoud is een onderhoudsvoorziening ingesteld. Voor het Raadhuis en het stadskantoor is een meerjarige onderhoudsplan opgesteld dat periodiek wordt geactualiseerd. De beginstand is opgebouwd uit een deel gereserveerde bedragen voor latere duurdere jaren en anderzijds uit verschuivingen in de planning.

Referentie 2:

Het MOP is in 2017 geactualiseerd. Conform het MOP wordt € 180.000 aan de voorziening toegevoegd. In het najaar van 2019 worden de meerjarige onderhoudsplannen (en onderhoudsvoorzieningen) geactualiseerd en aan de raad voorgelegd. De financiële effecten daarvan zijn nog niet verwerkt in de begroting 2020.

Referentie 3:

Voor het begrotingsjaar 2020 is een onttrekking geraamd van € 90.000.

10. Grondexploitatie

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	2.905	1
Toevoegingen	-	
Onttrekkingen	-2.905	2
Stand per 31 december	0	

Referentie 1:

Deze voorziening heeft als doel financiële dekking te bieden voor de verwachte saldi voor grondexploitaties met een nadelig resultaat. De voorziening is een optelsom van de contante waarden van deze saldi. Het huidige saldo betreft het nadeel van de grondexploitatie Egelshoek.

Referentie 2:

De grondexploitatie Egelshoek wordt in 2020 afgesloten. De voorziening wordt aangewend om het nadeel te dekken.

5.6 Overlopende passiva, voortvloeiende uit rijks- en provinciale bijdragen

nr	omschrijving overlopende passiva	saldo begin	ontvangen bedragen	vrijgevallen bedragen	saldo einde
1	Restauratiesubsidie Raadhuis	-	42	-42	-
	Totaal programma 1	-	42	-42	-
2	Regionale meld- en coördinatiefunctie (RMC)	-	704	-704	-
3	Regionale aanpak voortijdig schoolverlaten (VSV)	-	297	-297	-
4	Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)	-	1.805	-1.805	-
	Totaal programma 2	-	2.806	-2.806	-
5	Volwasseneneducatie (WEB)	-	709	-709	-
6	Toegankelijkheid bushaltes	100	37	-196	-59
	Totaal programma 3	100	746	-905	-59
	Totaal alle programma's	100	3.594	-3.753	-59

Toelichting per overlopend passivum

1. Restauratiesubsidie raadhuis

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	-	1
Ontvangen bedragen	42	2
Vrijgevallen bedragen	-42	3
Stand per 31 december	-	

Referentie 1:

Op grond van een subsidieaanvraag voor het raadhuis (Dudokpark 1) is in het kader van het Besluit rijkssubsidieëring instandhouding monumenten 2013 (Brim 2013) door de Rijksdienst voor het Culturele Erfgoed een subsidie verleend. De totale subsidie bedraagt € 281.633. Het Restauratiefonds verstrekt als voorschot 90% van de subsidie over periode 2017 tot en met 2022. Dit komt neer op een jaarlijks bedrag van € 42.249 (in 2017) en € 42.244 voor de jaren 2018 tot en met 2022. Na afloop van de subsidieperiode doch vóór 30 april 2022 dient een financieel verslag, inspectierapport en prestatieverklaring ingediend te worden waarna de subsidie definitief zal worden vastgesteld. De resterende 10% zal dan worden uitbetaald.

Referentie 2:

In 2020 bedraagt de te ontvangen subsidie € 42.244.

Referentie 3:

Het subsidiebedrag wordt volledig ingezet voor de instandhouding van het raadhuis ter dekking van de kosten die onder de subsidieregeling vallen.

2. Regionale meld- en coördinatiefunctie (RMC)

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	-	1
Ontvangen bedragen	704	2
Vrijgevallen bedragen	-704	3
Stand per 31 december	-	

Referentie 1:

Het doel van deze post is het beschikbaar houden van door het Rijk toegekende middelen in het kader van het Besluit Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten (RMC). Het doel van deze regeling is het voorkomen dat jongeren van school gaan zonder startkwalificatie (d.w.z. minimaal een havo- of vwo-diploma, of een mbo-diploma op niveau 2). Het rijk kent de middelen per kalenderjaar toe. Hilversum ontvangt de rijkssubsidie voor de hele regio.

Referentie 2:

Dit bedrag ontvangt Hilversum als centrumgemeente van het Rijk voor de uitvoering van de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie RMC.

Referentie 3:

De uitvoering van de RMC is vormgegeven in het uitvoeringsprogramma 'Match op meedoen'. De projectleiding voor 'Match op meedoen' is belegd bij de Regio Gooi en Vechtstreek. Hilversum betaalt de van het Rijk ontvangen middelen derhalve door aan de Regio Gooi en Vechtstreek.

3. Regionale aanpak voortijdig schoolverlaten (VSV)

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	-	1
Ontvangen bedragen	297	2
Vrijgevallen bedragen	-297	3
Stand per 31 december	-	

Referentie 1:

Van het Rijk worden extra middelen ontvangen met als doel de regionale aanpak van voortijdig schoolverlaten (VSV) structureel te borgen en te verbreden naar jongeren voor wie het halen van een startkwalificatie (tijdelijk) niet haalbaar is. Het wetsvoorstel beoogt dat alle jongeren van 12 tot 23 jaar zonder startkwalificatie optimaal worden ondersteund in het vinden van een passende plek dankzij een sluitend regionaal vangnet van partijen uit onderwijs, gemeenten, zorg en arbeid.

Referentie 2

Dit bedrag ontvangt Hilversum als centrumgemeente van het Rijk voor de uitvoering van de regionale aanpak van voortijdig schoolverlaten (VSV).

Referentie 3

De uitvoering van de VSV is vormgegeven in het uitvoeringsprogramma 'Match op meedoen'. De projectleiding voor 'Match op meedoen' is belegd bij de Regio Gooi en Vechtstreek. Hilversum betaalt de van het Rijk ontvangen middelen derhalve door aan de Regio Gooi en Vechtstreek.

4. Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	-	1
Ontvangen bedragen	1.805	2
Vrijgevallen bedragen	-1.805	3
Stand per 31 december	-	

Referentie 1:

Het doel van deze post is het beschikbaar houden van middelen die de gemeente van het Rijk ontvangt in het kader van het Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijk onderwijs-achterstandenbeleid. Het doel van deze regeling is het verminderen van ongelijkheid in onderwijskansen. Kinderen met een taalachterstand of risico daarop, krijgen extra ondersteuning door VVE (voor- en vroegschoolse educatie) en schakelklassen. Middelen die de gemeente niet

besteedt, moeten na afloop van de bestedingsperiode aan het Rijk worden terugbetaald. De bestedingsperiode, die oorspronkelijk is aangevangen in 2011 en in eerste instantie zou eindigen per 31 december 2014, is steeds verlengd.

Referentie 2:

Dit bedrag ontvangt Hilversum van het Rijk voor de uitvoering van het onderwijsachterstandenbeleid (OAB).

Referentie 3:

Verwacht wordt dat de ontvangen bedragen volledig worden besteed. Deze worden voornamelijk ingezet ten behoeve van VVE-subsidies, maatwerkplannen, COBO en schakelklassen.

5. Volwasseneneducatie (WEB)

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	-	1
Ontvangen bedragen	709	2
Vrijgevallen bedragen	-709	3
Stand per 31 december	-	

Referentie 1:

Het doel van deze post is het beschikbaar houden van middelen die de gemeente van het Rijk ontvangt in het kader van de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB). Het doel van de regeling is het bestrijden van laaggeletterdheid bij volwassenen voor wie Nederlands de moedertaal is en bij allochtone volwassenen zonder inburgeringsplicht.

Referentie 2:

Dit bedrag ontvangt Hilversum als centrumgemeente van het Rijk voor de uitvoering van de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB).

Referentie 3:

Vanaf 1 januari 2019 zijn de beleidscoördinatie en de middelen volwasseneneducatie ondergebracht bij de Regio Gooi en Vechtstreek. Dit betekent dat de regiogemeenten vanaf 1 januari 2019 gezamenlijk verantwoordelijkheid dragen voor het beleid, de inkoop en de financiering (het Rijksbudget) van de Wet Educatie Beroepsonderwijs. Hilversum betaalt de van het Rijk ontvangen middelen derhalve door aan de Regio Gooi en Vechtstreek.

6. Toegankelijkheid bushaltes

omschrijving	Bedrag	Referentie
Stand per 1 januari	100	1
Ontvangen bedragen	37	2
Vrijgevallen bedragen	-196	3
Stand per 31 december	-59	

Referentie 1:

De provincie Noord-Holland heeft een subsidie van € 295.700 beschikbaar gesteld voor het toegankelijk maken van 72 bushaltes in Hilversum. De subsidie bedraagt 100% van de uitvoeringskosten. De uitvoering loopt tot en met 31 december 2020. De raad heeft het voorstel in februari 2019 behandeld.

Referentie 2:

Provincie verstrekt in 2020 een voorschot van € 36.560. Met de reeds in 2018 en 2019 ontvangen voorschotten is dan tot en met 2020 totaal € 236.560 (=80%) van de subsidie bevoorschot.

Referentie 3:

De bestedingen zijn geraamd als € 100.000 in 2019 en € 195.700 in 2020, daarbij ervan uitgaande dat de bushaltes conform beschikking uiterlijk in 2020 zijn aangelegd. Daaruit volgt dat uiterlijk medio 2021 de resterende 20% van de subsidie (€ 59.140) nog als te vorderen (en dus hier als negatief bedrag) is opgenomen.

5.7 Financiering

Langlopende leningen	Stand leningen per 1-1-2020	Aflossingen 2020	Nieuwe leningen 2020	Stand leningen per 31-12-2020
Bank Nederlandse gemeenten	90.533	9.690		80.843
Nederlandse Waterschapsbank	20.440	1.160		19.280
Aegon	22.000	1.040		20.960
Nationale Nederlanden	8.000	400		7.600
Provincie Noord Holland	16.081	0		16.081
Provincie Noord-Brabant	11.520	480		11.040
Nieuwe leningen 2020			18.000	18.000
Totaal	168.574	12.770	18.000	173.804

Toelichting bij: Financiering

De staat van langlopende leningen geeft een beeld van de langlopende schuld (leningen met een looptijd > 1 jaar) per 1 januari 2020, de aflossingen op de leningen in 2020, de naar verwachting af te sluiten lening(en) in 2020 en de geraamde stand per 31 december 2020.

De prognose is gebaseerd op de begroting 2020, het investeringsprogramma 2020 en de geactualiseerde grondexploitaties 2019.

6. Bijlagen

6.1 Overzicht van taakvelden per programma

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroting 2020			2021	2022	2023
	Lasten	Baten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
0.10 Mutaties reserves	2.800	-2.662	138	-1.034	-469	452
0.63 Parkeerbelasting	54	-4.421	-4.366	-4.366	-4.367	-4.367
2.1 Verkeer en vervoer	14.131	-651	13.480	13.093	12.865	12.800
2.2 Parkeren	3.198	-1.314	1.884	1.919	1.881	1.876
2.4 Economische havens en waterwegen	522	-28	494	472	436	429
5.1 Sportbeleid en activering	1.075	-6	1.070	1.130	1.132	1.128
5.2 Sportaccommodaties	2.636	-864	1.773	1.813	1.790	1.750
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	4.156	-595	3.561	2.993	2.984	2.979
5.4 Musea	1.277	-324	954	951	945	944
5.5 Cultureel erfgoed	815	-45	770	767	763	761
5.6 Media	1.704	-2	1.702	1.701	1.700	1.700
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6.522	-359	6.163	6.301	6.144	6.206
7.2 Riolering	5.946	-7.827	-1.881	-1.910	-2.023	-1.989
7.3 Afval	8.440	-10.286	-1.846	-1.987	-2.082	-2.328
7.4 Milieubeheer	3.133	-477	2.657	2.696	2.681	2.585
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	709	-536	173	177	176	173
8.1 Ruimtelijke ordening	2.748	-316	2.432	1.955	1.935	1.558
8.3 Wonen en bouwen	3.956	-1.983	1.973	1.758	1.614	1.614
Programma 1. Wonen en leven	63.823	-32.693	31.131	28.428	28.105	28.271

4.2	Onderwijshuisvesting	7.927	-90	7.837	7.811	7.751	7.783
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	6.089	-3.517	2.572	2.617	2.615	2.365
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	10.052	-287	9.765	9.008	8.989	8.989
6.2	Toegang	1.948	-3	1.946	1.948	1.953	1.959
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.808	-26	2.783	2.779	2.767	2.767
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	15.584	-570	15.014	14.805	14.497	14.497
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	13.902	-10	13.892	13.687	13.475	13.475
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	23.514	-1.295	22.220	22.325	22.249	22.249
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	3.597	-4	3.593	3.591	3.586	3.586
7.1	Volksgezondheid	3.016	-81	2.935	2.931	2.927	2.926
Programma 2. Zorg		88.438	-5.881	82.557	81.503	80.809	80.597
0.10	Mutaties reserves	0	-235	-235	-235	-235	
3.1	Economische ontwikkeling	2.540	-6	2.534	2.331	2.274	2.274
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	38	0	38	56	55	55
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	285	-505	-219	-190	-209	-216
3.4	Economische promotie	955	-1	955	855	704	704
6.3	Inkomensregelingen	40.919	-28.802	12.117	10.251	10.053	9.903
6.4	Begeleide participatie	6.946	-2	6.945	6.697	6.708	6.656
6.5	Arbeidsparticipatie	3.789	-169	3.621	3.629	3.608	3.372
Programma 3. Werken		55.474	-29.718	25.756	23.394	22.959	22.748

0.1 Bestuur	4.174	-1	4.173	4.121	4.168	4.098
0.10 Mutaties reserves	38	-50	-12	-12	38	38
0.2 Burgerzaken	1.918	-1.139	780	876	904	953
0.4 Overhead	30.403	-535	29.868	29.207	28.747	28.465
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	8.310	-13	8.297	8.291	8.285	8.277
1.2 Openbare orde en veiligheid	3.238	-239	2.998	2.983	3.006	3.006
Programma 4. Bestuur	48.081	-1.977	46.104	45.467	45.147	44.837
0.10 Mutaties reserves	0	-2.026	-2.026			
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	852	-4.041	-3.188	-191	55	40
0.5 Treasury	-169	-388	-557	-468	-371	-250
0.61 OZB woningen	708	-11.578	-10.869	-11.456	-11.876	-12.332
0.62 OZB niet-woningen	683	-9.523	-8.839	-9.248	-9.487	-9.707
0.64 Belastingen overig	882	-1.191	-308	-332	-336	-336
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	-159.216	-159.216	-161.308	-164.047	-167.977
0.8 Overige baten en lasten	560	0	560	4.502	8.607	12.580
8.2 Grond exploitatie (niet bedrijventerrein)	15.602	-16.844	-1.242	-583	1.129	1.141
Programma 5. Financiën en grondexploitaties	19.120	-204.805	-185.685	-179.083	-176.326	-176.840
Totaal	274.936	-275.074	-138	-291	693	-387